

Tallinna Ülikool
Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut

AVATUD NOORTEKESKUSTE OLUKORRA KORDUSUURING

Marti Taru

Rene Mäe

Mart Laanpere

Epp Reiska

Tallinn 2010

Sisujuht

1	Uuringu eesmärgid ja aruande struktuur	8
2	Andmekogud ja kogumise protseduurid	9
3	Valimite sotsiaalse tausta kirjeldus	12
3.1	Noored.....	12
3.2	Lapsevanemad.....	13
3.3	Noortekeskuste juhid	15
3.4	Noortekeskuste noorsootõtajad	15
3.5	Kohaliku omavalitsuse noorsootöö valdkonna ametnikud	17
4	Noortekeskuste toimimismehhanismid	18
4.1	Noored ja noortekeskused	18
4.1.1	Noortekeskustes käimine	18
4.1.2	Noortekeskustes käivate noorte sotsiaalne taust	22
4.1.3	Milliseid oskusi õppida, kogemusi saada soovivad noored noorsootöös?	26
4.1.4	Osalemine teistes noortele mõeldud tegevustes.....	28
4.1.5	Noorte poolt väljatoodud tegevustes mitteosalemise põhjused.....	33
4.1.6	Infokanalid, kust noored on saanud teavet vaba aja sisustamise võimaluste kohta	34
4.2	Noortekeskuse noorsootõtajad.....	35
4.2.1	Noorsootõtajate haridustaust, koolitused ja tööstaaž.....	35
4.2.2	Töötamine noortekeskuses	40
4.2.3	Noorsootõtajate peamised probleemid töös.....	45
4.2.4	Probleemid noortekeskuse töös.....	46
4.3	Noortekeskuste juhid	49
4.3.1	Noortekeskuste vanus ja juriidiline vorm.....	49
4.3.2	Noortekeskuse tegevusvaldkond	50
4.3.3	Noortekeskuse missioon ja arengukava	51
4.3.4	Noorsootöö valdkonnad.....	54
4.3.5	Sihtgrupid	56
4.3.6	Koostööpartnerid	59
4.3.7	Lahtiolekuajad	64
4.3.8	Noortekeskuse organisatsioonilised ja tehnilised võimalused.....	70
4.3.9	Tegevused noortekeskuses väljas	75
4.3.10	Noortekeskuse eelarve.....	76
4.3.11	Noortekeskuste tulude struktuur	78

4.3.12	Noortekeskuse töötajad	79
4.3.13	Noorsootöötajate palk	83
4.3.14	Noortekeskuste töötajate ettevalmistus.....	84
4.3.15	Noortekeskuste töötajate staaž	86
4.3.16	Uuringute ja statistika kasutamine.....	88
4.3.17	Tööaja jagunemine	90
4.3.18	Plaanid vahetu noorsootöö tegemise ja juhina tegutsemise osas.....	92
4.3.19	Koolitused.....	94
4.4	Kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna ametnikud.....	95
4.4.1	Ametikoht.....	95
4.4.2	Haridustaust	98
4.4.3	Suhtlemine noortekeskusega	99
5	Noortekeskuse suulikkus vastata noorte ja kogukonna vajadustele	101
5.1	Noored.....	101
5.1.1	Rahulolu noortekeskuste erinevate aspektidega	101
5.1.2	Noortekeskuse kuvand	102
5.1.3	Mis peaks olema noortekeskuses?.....	105
5.1.4	Noortekeskuses käimine ja hoiakud teise rahvus-/keelegrupi suhtes.....	107
5.2	Lapsevanemad.....	108
5.2.1	Rahulolu noortekeskusega	109
5.2.2	Noortekeskuse kuvand	111
5.3	Noortekeskuse noorsootöötajad.....	116
5.3.1	Võtmepädevuste arendamine.....	116
5.3.2	Lisaväärtus lapsevanematele	118
5.4	Noortekeskuste juhid	120
5.4.1	Kuvand.....	120
5.5	KOV noortevaldkonna ametnikud	123
5.5.1	Rahulolu noortekeskustega.....	123
5.5.2	Rahulolematuse põhjused.....	124
5.5.3	Noortekeskuste probleemid ja tugevused	124
5.5.4	Noortekeskuste kuvand.....	128
6	Juhtumiuuring. Saue Noortekeskus: ideaalne, unikaalne või tavaline?.....	130
6.1	Sissejuhatus.....	130
6.2	Uurimuse metodoloogia.....	130

6.3	Uurimisküsimused	131
6.4	Andmete kogumine ja analüüs.....	131
6.5	Uurimuse tegevuspaik.....	132
6.5.1	Saue linn	132
6.5.2	Noorte vaba aja veetmise võimalused Saueel	132
6.5.3	Kohalik meedia	133
6.5.4	Saue Noortekeskus.....	133
6.6	Uurimistulemused ja analüüs.....	133
6.6.1	Saue Noortekeskuse loomisest	133
6.6.2	“Igapäevased tšillijad”, “projektirahvas” ja “abivajajad”	136
6.6.3	Passiivne tegevus?.....	137
6.6.4	Sotsiaalprobleemide lahendamine läbi ‘lapsevanema asendamise’	138
6.6.5	Aktiivne tegevus?	140
6.6.6	Piiri tõmbamisest erinevate osalusvormide vahele	142
6.6.7	Mitteformaalne või informaalne õpe?	143
6.6.8	Aktiivsele osalusele suunatud projektide õpitulemustest: “aktiivsete” noorte perspektiiv.....	146
6.6.9	Rahvusvaheline noorsootöö, seikluskasvatus, noortelaagrid ja töökasvatus	147
6.6.10	Avatud noorsootöö meetod ja noorsootöötaja amet.....	148
6.6.11	Noorsootöö, formaalharidussüsteem ja noorsootöötaja	148
6.6.12	Noorteprojektide tulemuslikkuse hindamine: noorsootöötaja perspektiiv.....	150
6.7	Juhtumiuuringu kokkuvõte.....	152
7	Noortekeskuste toimimismehhanismid, rahulolu ja elujõulisus. Kokkuvõte ja ettepanekud.....	154
8	Kasutatud allikad ja kirjandus.....	163

Tabelid

Tabel 1. Andmekogude moodustamise aeg, meetod ja laekunud vastuste arv	10
Tabel 2. Seosed noortekeskuses veedetud aja, käimise sageduse ja noorsootöötajaga veedetud aja vahel (Pearson'i r; ainult noortekeskuses käinud vastajad)	22
Tabel 3. Noortekeskustes käijate perekond	23
Tabel 4. Vanemate tööturupositsioon ja noortekeskuses käimine	24
Tabel 5. Vanemapere majandusliku olukorra seos noortekeskuses käimisega	25
Tabel 6. Noortekeskus käimine ja rahvus	26
Tabel 7. Osalemine teistes tegevustes, noortekeskuses käimise sageduse kategooriates	32
Tabel 8. Noorsootöös mitteosalemise põhjused	33
Tabel 9. Lisaametid/-tegevused samas noortekeskuses	43
Tabel 10. Noortekeskuste arengukavades sisaldunud eesmärgid	53
Tabel 11 Töölepinguga noorsootöötajate brutokuupalk	83
Tabel 12. Noortevaldkonna kogemusega KOV ametnike osakaal	97
Tabel 13. Noorte arvamus ja hinnangud noortekeskuse võimaluste kohta	106
Tabel 14. Noortekeskuses käimine ja integratsiooni iseloomustavate muutujad (keskmised väärtused)	108
Tabel 15. KOV noortevaldkonna ametnike poolt väljatoodud noortekeskuste probleemid	125
Tabel 16. KOV noortevaldkonna ametnike poolt väljatoodud noortekeskuste tugevused	127
Tabel 18. Rahulolu noortekeskuste erinevate aspektidega. Noorte, lapsevanemate ja ametnike hinnangud	156
Tabel 19. Noortekeskuse kuvand. Noorte, lapsevanemate, ametnike ja juhtide arvamus	157

Joonised

Joonis 1. Küsitlusele vastanud noorte vanus, sugu, regioon ja vastamise keel	13
Joonis 2. Vastanud lapsevanemate ametipositsioon, regioon, sugu ja vanus	14
Joonis 3. Noortekeskuste asukoht asula suuruse ja regiooni lõikes	15
Joonis 4. Vastanud noorsootöötajaterahvus, regioon, sugu ja vanus.....	16
Joonis 5. Vastanud KOV noortevaldkonna ametnike sugu, vanus ja regioon	17
Joonis 6. Külastatud noortekeskuste arv.....	18
Joonis 7. Noortekeskus(t)e külastamise sagedus (külasthanute hulgas)	19
Joonis 8. Noortekeskus(t)e korraga viibitud aeg (külasthanute hulgas)	20
Joonis 9. Tegutsemine koos noorsootöötajaga, osakaal noortekeskuses veedetud ajast.....	21
Joonis 10. Noorte ootused noorsootöös õpitava kohta ('kindlasti' ja 'mõnel määral' nõustujate osakaal). Noortekeskuses käijate ja mittekäijate võrdlus	28
Joonis 11. Osalemine noortele mõeldud tegevustes ja organisatsioonides	30
Joonis 12. Infokanalid, kust noored saavad teavet vaba-aja tegevuste kohta.....	34
Joonis 13. Noorsootöötajate haridus	36
Joonis 14. Noorsootöötajate osavõtt koolitustest, huvi koolituste vastu.....	37
Joonis 15. Staaž praegusel ametikohal, noortekeskuses, noortevaldkonnas (%)	39
Joonis 16. Noorsootöötaja ametikoht noortekeskuses.....	40
Joonis 17. Noorsootöötajate summaarne tööaeg, t/nädalas perioodil jaanuar 2010-aprill 2010.....	41
Joonis 18. Tööaja osakaal, mis kulutatakse noortekeskuses töötamisele	42
Joonis 19. Vabatahtlikuna tegutsemine ja töötamine lisaks noorsootöötaja tööle.....	44
Joonis 20. Probleemid noorsootöötajate töös.....	45
Joonis 21. Probleemid noortekeskuse töös.....	47
Joonis 22. Aasta, alates millest noortekeskus tegutseb (%).....	49
Joonis 23. Noortekeskuse juriidiline vorm	49
Joonis 24. Noortekeskuse tegutsemine minevikus ja olevikus ning plaanid tegutseda tulevikus	50
Joonis 25. Organisatsiooni missiooni olemasolu noortekeskuses (%)	52
Joonis 26. Kavatsus koostada või kaasajastada noortekeskuse arengukava (vastajate hulgas, kes eelmisele küsimusele vastasid, et noortekeskusel pole sõnastatud organisatsiooni missiooni).....	52
Joonis 27. Noortekeskuste tegevusvaldkonnad (noorsootöö strateegia tähenduses) (%).....	55
Joonis 28. Noortekeskuste sihtgrupid	57
Joonis 29. Koostööpartnerid, kellega noortekeskustel on kas pidevad või ühekordsed koostöösuhted olnud.....	61
Joonis 30. Noortekeskuste koostööpartnerid aastatel 2007- 2009? (%)	62
Joonis 31. Noortekeskuste koostööpartnerid aastal 2010 (%).....	63
Joonis 32. Noortekeskuste koostööpartnerid aastatel 2011-2013(%).....	64
Joonis 33. Noortekeskuste avamise kellaajad tavalisel töönädalal 2010 aastal (jaanuar 2010-detsember 2010) (%).....	66
Joonis 34. Noortekeskuste sulgemise kellaajad tavalisel töönädalal 2010 aastal (%)	66
Joonis 35. Noortekeskuste avamisajad sügisel, talvisel ja kevadisel koolivaheajal 2010 aastal (%) ..	67
Joonis 36. Noortekeskuste sulgemisajad sügisel, talvisel ja kevadisel koolivaheajal 2010 aastal (%)	68
Joonis 37. Noortekeskuste avamisajad suvisel koolivaheajal 2010? (%)	69
Joonis 38. Noortekeskuste sulgemisajad suvisel kooliajal 2010? (%)	69

Joonis 39. Võimalused, mis peaksid olema heas noortekeskuses ja mis tegelikult on noortekeskustes	72
Joonis 40. Plaanid noortekeskustes erinevate võimaluste loomiseks	74
Joonis 41. Tegevused noortekeskuse ruumidest väljas	75
Joonis 42. Noortekeskuste eelarvete suurused ja eelarvete muutused	77
Joonis 43. Noortekeskuste tuluallikad.....	79
Joonis 44. Teatud töötajate arvuga noortekeskuste osakaal.....	80
Joonis 45. Noortekeskuste töötajate struktuur 2009	82
Joonis 46. Noortekeskuste töötajate struktuur 2010	83
Joonis 47. Noortekeskuste noorsootöötajate haridustaust, 2009	84
Joonis 48. Noortekeskuste noorsootöötajate haridustaust, 2010	85
Joonis 49 Noortekeskuste noorsootöötajate tööstaaž noortevaldkonnas 2009	87
Joonis 50 Noortekeskuste noorsootöötajate tööstaaž 2010	88
Joonis 51 Kas noortekeskus kasutas oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid 2009 aastal? (%)	89
Joonis 52 Kas noortekeskusel on kavas kasutada oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid?	90
Joonis 53 Tööaja jagunemine erinevate tööülesannete vahel.....	91
Joonis 54. Edasised plaanid vahetu noorsootöö tegemise osas	93
Joonis 55 Edasised plaanid noortekeskuses töötamiseks juhina	94
Joonis 56 Kas Te olete 2009 aastal läbinud mõne koolituse? Kas teil on plaanis läbida koolitusi järgnevatel aastatel? (%).....	95
Joonis 57. KOV noortevaldkonna ametnike ametikoht.....	96
Joonis 59. KOV noortevaldkonna ametnike tööstaaž (töötamise aastate arvu märkinute hulgas).....	97
Joonis 60. KOV noortevaldkonna ametnike töökohad lisaks põhiametile	98
Joonis 58. KOV noortevaldkonna ametnike erihariduslik taust	99
Joonis 61. KOV noortevaldkonna ametnike kokkupuuted noortekeskustega, sagedus	100
Joonis 62. Rahulolu noortekeskuste eri aspektidega (pigem või täiesti rahul, %)	102
Joonis 63. Noortekeskuse kuvand	104
Joonis 64. Lapse käimine noortekeskuses.....	109
Joonis 65. Rahulolu noortekeskuse erinevate külgedega	110
Joonis 66. Rahulolu noortekeskusega kategooriates laps külastab/ei külasta noortekeskust	111
Joonis 67. Noortekeskuse kuvand lapsevanemate hulgas	113
Joonis 68. Kuvandi jooned, millega nõustuvaid kogemustega lapsevanemaid on rohkem kui kogemusteta lapsevanemaid	115
Joonis 69. Võtmepädevused ja oskused, mida noored noortekeskuses käies õpivad	117
Joonis 70. Noortekeskuse lisaväärtus lapsevanemate jaoks.....	119
Joonis 71. Noortekeskuse kuvand	121
Joonis 72. Rahulolu KOV-s tegutseva(te) noortekeskus(t)ega (täiesti rahul + pigem rahul osakaal)..	123
Joonis 73. Noortekeskuste kuvand.....	129
Joonis 74. Noorte arvamused noorsootöös õppida soovitavate oskuste ja noorsootöötajate hinnangul noortekeskuses õpitavate oskuste kohta.....	160

1 Uuringu eesmärgid ja aruande struktuur

Uuringu eesmärgid on anda ülevaade noortekeskuste olukorrast kolmes valdkonnas:

- Noortekeskuste toimimismehhanismid,
- Noortekeskuste panus ühiskonda,
- Noortekeskuste elujõulisus.

Nimetatud teemasid on käsitletud läbi erinevate sidusgruppide vaatenurkade. Aruanne esitab vaate noortekeskuste toimimismehhanismidele läbi noorte, noortekeskuste töötajate, noortekeskuste juhtide ja kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna ametnike arvamuste. Noortekeskuste panust ühiskonda on vaadeldud läbi noorte, lapsevanemate, töötajate, juhtide ja ametnike arvamuse. Noortekeskuste elujõulisust on käsitletud koondina eelnimetatud teemadest.

2 Andmekogud ja kogumise protseduurid

Uuringu käigus koguti kokku kuus erinevat andmestikku.

Küsitlused

Noorte, lapsevanemate, noortekeskuste juhtide ja töötajate ning kohaliku omavalitsuse noorsootöö ametnike arvamustest-seisukohtadest ülevaate saamiseks viidi läbi küsitlused. Küsimustikud töötas välja Marti Taru ning kooskõlastas EANK juhatusel. Andmekogumised viisid läbi Tallinna Ülikooli Haridustehnoloogia Keskus (noored, noortekeskuse juhid, noorsootöötajad, KOV ametnikud) ja OÜ Klaster (lapsevanemad).

Noored

Noorte puhul oli üldkogumiks elanikkond vanuses 12-19 aastat kui potentsiaalsed noortekeskuses käijad. Andmekogumiseks kasutati etteantud vastusvariantidega küsimustikku. Küsimustik oli nii eesti kui vene keeles, sisuliselt identsete küsimuste sõnastustega.

Andmed koguti kahes faasis. Aprillis-mais 2010 viidi läbi internetiküsitlus. Selles paluti osalema Eesti üldhariduskoolide 5-ndate, 8-ndate ja 11-ndate klasside õpilasi. Tegemist oli valimuringuga, valimi moodustamisel kasutati kihilise klastervalimi meetodit. Esmalt valiti koolid, kuhu osalemiskutse saata; koolid olid valitud selliselt, et kõik maakonnad oleks õpilaste arvu lõikes valimisproportsionaalselt esindatud. Kokku saadeti kutse 100 koolile. Küsitletavate leidmiseks valitud koolides paluti koolide juhtkondadel valida välja üks klass 5-ndatest, 8-ndatest ja 11-ndatest klassidest ning tagada, et kõik valitud klassi kuuluvad õpilased täidaksid internetiküsitluse.

Lisaks koolide juhtkondade teavitamisele informeeriti koolide õpilasesindusi ja huvijuhte ning noorsootöötajaid palvega mobiliseerida õpilasi vastama küsitlusele. Internetiküsitluselt laekusid vastused 160 noorelt.

Juunis, juulis ja augustis 2010 viidi läbi andmekogumise teine faas koostöös SA Õpilasmalevaga. Internetiküsitluse küsimustiku põhjal koostatud ja sellega sisulises osas kokkulangevad eesti- ja venekeelsed küsimustikud jagati õpilasmalevate rühmajuhthidele erinevates kohtades üle Eesti. Rühmajuhid tagasid küsimustiku täitmise oma rühma liikmete poolt. Õpilasmalevast laekusid vastused 459 noorelt.

Kokku laekusid vastused 619 noorelt.

Lapsevanemad

Lapsevanemate arvamusi kirjeldav andmestiku kogus küsitlusfirma Klaster OÜ internetiküsitlusel. Üle-Eestilise valimi moodustamisel oli aluseks juhuvaliku printsiip, valim realiseeriti firma andmebaasides olevate inimestega kontakteerudes. Kasutati nii eesti- kui venekeelseid identseid küsimustikke. Andmekogumine toimus augustis 2010. Kokku laekusid vastused 500 lapsevanemalt.

Noortekeskuste juhid

Noortekeskuste juhtide arvamusi kirjeldav andmestik koguti internetiküsitluse käigus ajavahemikul 26.aprill kuni 12.mai 2010. Tegemist oli n.ö. kõikse uuringuga ehk kutsed küsitlusele vastata saadeti kõikide noortekeskuste juhtidele, valimit ei moodustatud. Kokku laekusid vastused 134 noortekeskuse juhit.

Noortekeskuste noorsootöötajad

Noorsootöötajate arvamusi kirjeldav andmestik koguti interneti küsitluse käigus ajavahemikul 26.aprill kuni 12.mai 2010. Tegemist oli n.ö. kõikse valimiga ehk küsitleda sooviti kõikide noortekeskuste kõiki töötajaid. Teade küsitluse toimumisest ja internetiaadress paluti edastada iga noortekeskuse juhil kõikidele oma noortekeskuse töötajatele. Kokku laekusid vastused 73 noorsootöötajalt.

Kohaliku omavalitsuse noorsootöövaldkonna ametnikud

Ametnike arvamuse saamiseks viidi läbi internetiküsitlus 14. kuni 28. oktoober 2010. Tegemist oli n.ö. kõikse valimiga ehk kutsed osaleda ja täita küsimustik saadeti kõikide omavalitsuste ametnikele, kelle e-posti aadress oli võimalik internetis avaldatud info põhjal kindlaks teha. Kokku laekusid vastused 58 ametnikult.

Tabel 1. Andmekogude moodustamise aeg, meetod ja laekunud vastuste arv

	Noored	Lapsevanemad	Noortekeskuste juhid	Noortekeskuste noorsootöötajad	KOV ametnikud
Andmekogumisperiood	Aprill-august 2010	August 2010	Aprill-mai 2010	Aprill-mai 2010	Oktoober 2010
Valimi moodustamise printsiip	Kihiline klaster-valim	Pseudo-Juhivalim	Kõikne	Kõikne	Kõikne
Andmekogumismeetod	Internetiküsitlus ja isetäidetavad küsimustikud paberil	Internetiküsitlus	Internetiküsitlus	Internetiküsitlus	Internetiküsitlus
Vastanute arv	619	500	134	73	58
Usaldusnivoo ja veapiirid (arvutatud lähtuvalt üldkogumite suurustest)	50:50 95%: +/- 3,9% 99%: +/-5,2% 75:25 95%: +/-3,4% 99%: +/-4,5%	50:50 95%: +/-4,4% 99%: +/-5,8% 75:25 95%: +/-3,8% 99%: +/-5,0%	50:50 95%: +/-5,3% 99%: +/-7,0% 75:25 95%: +/-4,6% 99%: +/-6,1%	50:50 95%: +/-10,7% 99%: +/-14% 75:25 95%: +/-9,3% 99%: +/-12,3%	50:50 95%: +/-10,9% 99%: +/-14,3% 75:25 95%: +/-9,4% 99%: +/-12,4%

Veapiiride hindamine valitud usaldusnivool

Näide 1. Kui küsitlustulemus ütleb, et 25% vastanutest nõustub väitega A, 75% aga väitega B, siis KOV ametnike üldkogumile laiendamiseks 95% usaldusväärusega tuleb arvestada veapiiridega +/-9,4% ehk 95% tõenäosusega jääb nõustujate osakaal kõigi ametnike hulgas vahemikku 15,6% kuni 34,3%.

Näide 2. Kui küsitlustulemus ütleb, et 50% vastanutest nõustub väitega A ja 50% väitega B, siis noortekeskuste juhtide üldkogumile laiendamiseks 99% usaldusväarsusega tuleb arvestada veapiiridega +/-7% ehk 99% tõenäosusega jääb nõustujate osakaal kõigi juhtide hulgas vahemikku 43% kuni 57%.

Saue noortekeskuse juhtumiuuring

Juhtumiuuringu tarbeks viidi läbi 5 individuaalintervjuud ja 2 grüpiintervjuud, lisaks koguti vaatlusmaterjali. Andmekogumine toimus Saue noortekeskuses ajavahemikul 20.04-08.10.2010. Intervjuud toimusid Saue NK ruumides ning intervjuude pikkused jäid vahemikku 32 minutit ja 84 minutit.

Saue noortekeskus valiti juhtumiuuringu läbiviimiseks järgnevatel kaalutlustel:

- Tegemist on vanuselt teise noortekeskusega Eestis. Organisatsiooni pikk ajalugu on võimaldanud sellel läbi teha erinevad arengufaasid – seega on võimalik saada ülevaade erinevatest etappidest noortekeskuse tegevuses.
 - Pika tegutsemisaja jooksul on organisatsiooni toimimine stabiliseerunud ja nende jälgimine annab ülevaate elujõulisest, toimivast noortekeskusest.
- Tegemist on ühe elujõulisema ja suurema noortekeskusega Eestis. Noortekeskuses viiakse läbi erinevaid tegevusi nii majas sees kui ka väljas, organisatsioonil on partnerlus- ja koostöösidemed paljude teiste noorsootöös aktiivsete organisatsioonidega. Saue on esimene noortekeskus Eestis, mis on suutnud endale välja võidelda päris oma, just noortekeskuseks mõeldud hoone ehitamise. Selle noortekeskuse jälgimine annab ülevaate suurest hulgast erinevatest protsessidest ja struktuuridest tugevas, elujõulisel noortekeskuses.
- Saue noortekeskus asub maa ja linna piiril. Kuigi Saue on linn Tallinna külje all ja Tallinna mõjualas, on siiski tegemist väikese asulaga, kus toimub omaette elu ja kus noortekeskusel on täita oma roll. Saue noortekeskuse juhtumiuuring annab teavet nii suurele linnale kui väikesele asulale omastest protsessidest ja karakteristikutest.

Intervjuujuhendid töötas välja Rene Mäe koostöös Marti Taruga, intervjuud viis läbi ja analüüsi teostas Rene Mäe.

3 Valimite sotsiaalse tausta kirjeldus

Valimite sotsiaalse tausta muutuja annavad ülevaate valimite vanuselisest, soolisest, piirkondlikust, rahvuslikust ja tööturustaatuses koosseisust.

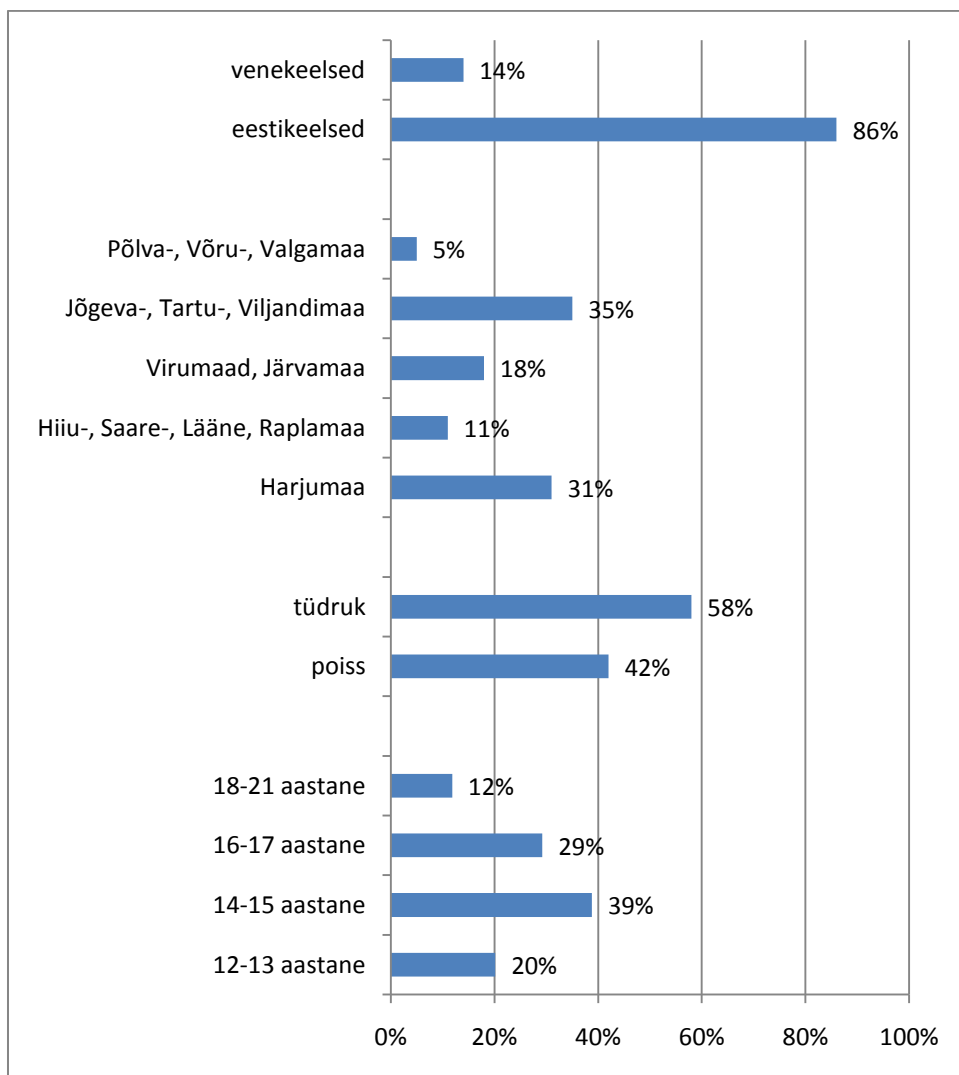
3.1 Noored

Küsitletute hulgas on eestlaste mõningane ülekaal võrreldes eestlaste osakaaluga elanikkonnas tervikuna. Regionaalses lõikes on esindatud kõik piirkonnad Eestis, ka proportsioonid langevad üldjoontes kokku elanikkonnale iseloomulikuga.

Soolises lõikes on poisse tüdrukutest mõnevõrra vähem; siiski mõlema sugupooled valimis esindatud arvestatavalt.

Vastanute vanuselist jaotust analüüsis näeme, et enamik jääb vahemikku 12-15 aastat (58%) ning praktiliselt 9 noort 10st on nooremad kui 18 aastat. Esindatud on ka täisealised ehk 18-21 aastased noored.

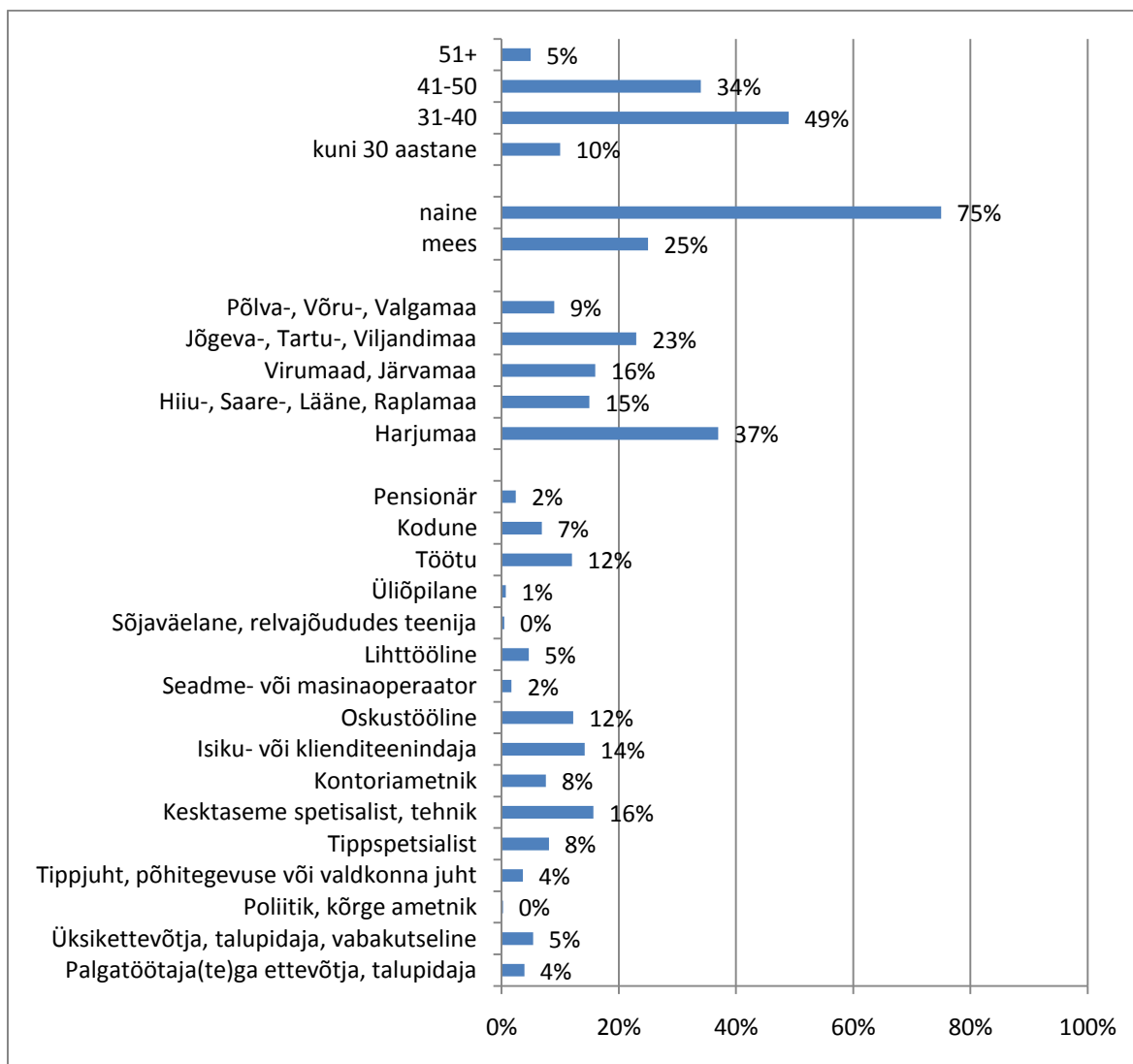
Piirkondlikult on esindatud kõik regioonid.

Joonis 1. Küsitlusele vastanud noorte vanus, sugu, regioon ja vastamise keel

3.2 Lapsevanemad

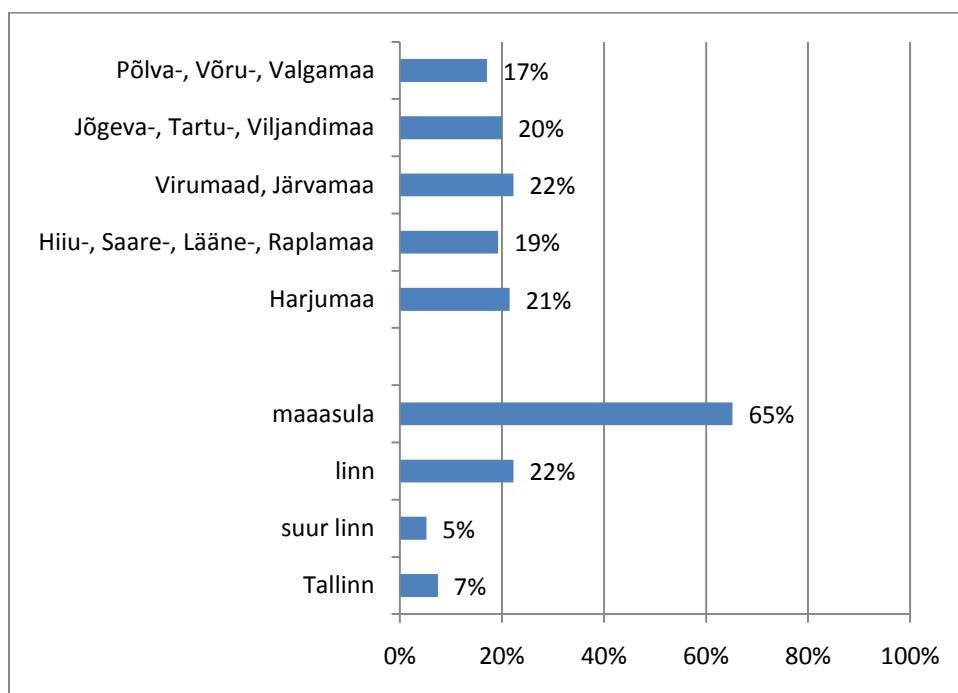
Valim lapsevanemate hulgas moodustati juhuvalimi põhimõttel, kuid sellise piiranguga, et vastajal oleks vähemalt üks 10-20 aastane laps peres ning vastaja oleks see inimene, kes põhiliselt tema eest hoolt kannab. See nõudmine osalejale mõjutas nii vastanute vanusjaotust kui ka soolist jaotust. Esiteks, enamik valimisse kuuluvaid inimesi on 30-50 aastased (85%) ja teiseks, enamik on naised (75%). Piirkondlikult on esindatud kõik regioonid Eestis, esindatus on proportsionaalne. Tööturustaatus ja ametipositsiooni lõikes on piisavalt esindatud kõik olulised grupid.

Joonis 2. Vastanud lapsevanemate ametipositsioon, regioon, sugu ja vanus

3.3 Noortekeskuste juhid

Küsitlusele vastasid noortekeskuste juhid kõikidest piirkondadest Eestis, samuti erineva suurusega asulatest.

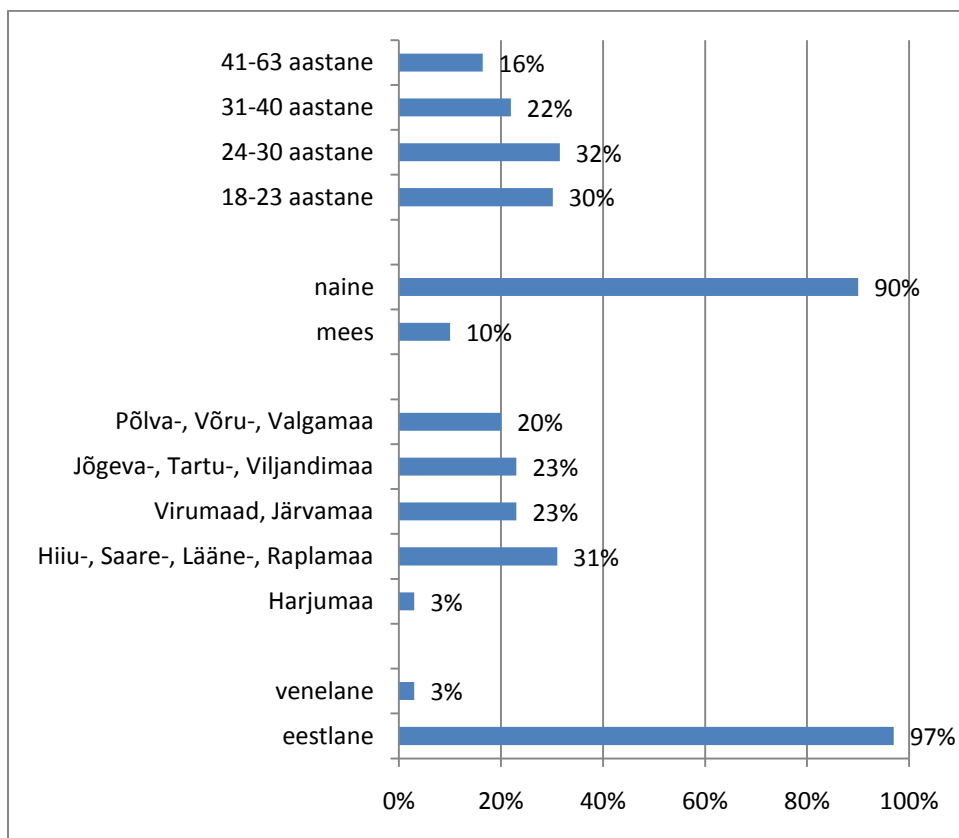
Joonis 3. Noortekeskuste asukoht asula suuruse ja regiooni lõikes

3.4 Noortekeskuste noorsootöötajad

Valdav osa (90%) noortekeskuste töötajatest on naised ning peaaegu kõik (97%) märkisid oma rahvuseks eestlane.

Noortekeskuste töötajate seas on küll ülekaalus nooremad, 18-23 ja 24-30 aastased vastajad, aga samas pole vanusjaotus gruppide vahel väga ebavõrdne ning ka 31-40 ja 41-60 aastased on esindatud. Kahte noorimasse vanusegruppi (18-30 aastased) kuulub kokku kaks kolmandikku respondentidest. Viies on 31-40 aasta vanuses ning 16% on 41-60 aastat vanad.

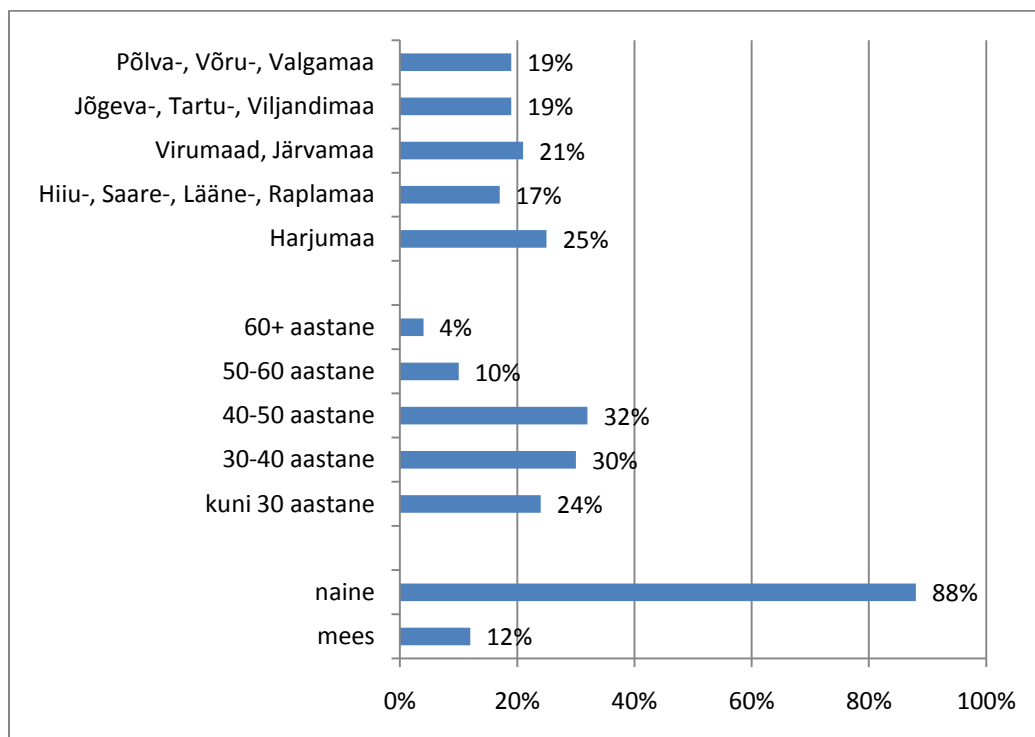
Ka elukohtade osas jagunevad respondendid suhteliselt ühtlaselt Eesti erinevate regioonide vahel, välja arvatud Harjumaa. Vastamisaktiivsus Harjumaa on olnud märgatavalt madalam teistele piirkondadele iseloomulikust. Lääne- Eestis, saartel ning Raplamaal elab kokku 31% respondentidest, võrdselt 23% elab Viru- ja Järvamaal ning Jõgeva-, Tartu- ja Viljandimaal. Viies vastajaid elab Lõuna- Eestis (Põlva-, Võru- ja Valgamaal).

Joonis 4. Vastanud noorsootõtjaterahvus, region, sugu ja vanus

3.5 Kohaliku omavalitsuse noorsootöö valdkonna ametnikud

Absoluutse enamiku noortevaldkonna ametnikest moodustavad naised (88%). Vanusjaotust analüüsid näeme, et pea kaks kolmandikku jääb vanusevahemiku 30-50 aastat, veerand on alla 30 aastaseid ja seitsmendik üle 50 aastaseid. Piirkondlikult on esindatud kõik regioonid Eestis.

Joonis 5. Vastanud KOV noortevaldkonna ametnike sugu, vanus ja regioon

4 Noortekeskuste toimimismehhanismid

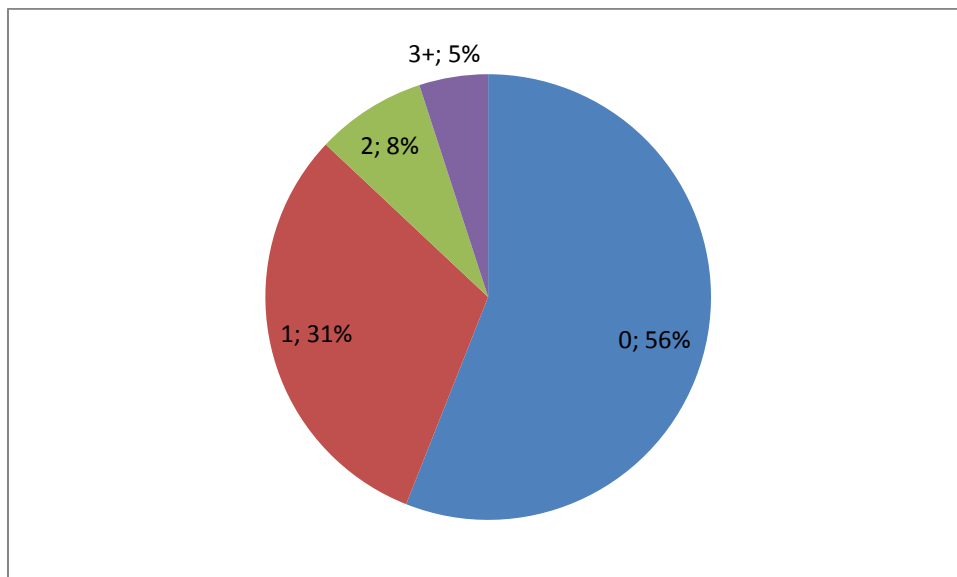
4.1 Noored ja noortekeskused

Noortekeskused on loodud ja toimivad noorte jaoks. Vahepeel töö noortega, noortele suunatud arendavate tegevuste elluviimine ja ka arendava keskkonna loomine laiemalt on noortekeskuse kui noorsootöösutuse ja noortepoliitika kujul esitatud ühiskonna eesmärkide elluviimise vahendi keskne tegevus, tuumtegevus. Selles valdkonnas kvaliteedi saavutamise on esmatähtis, teised tegevused täidavad toetavat rolli selle suhtes.

4.1.1 Noortekeskustes käimine

K8 Mitut noortekeskust oled külastanud möödunud õppeaasta jooksul (septembrist 2009 kuni juunini 2010)? Juhul kui Sa ei ole külastanud ühtegi noortekeskust, kirjuta siia 0.

... noortekeskust

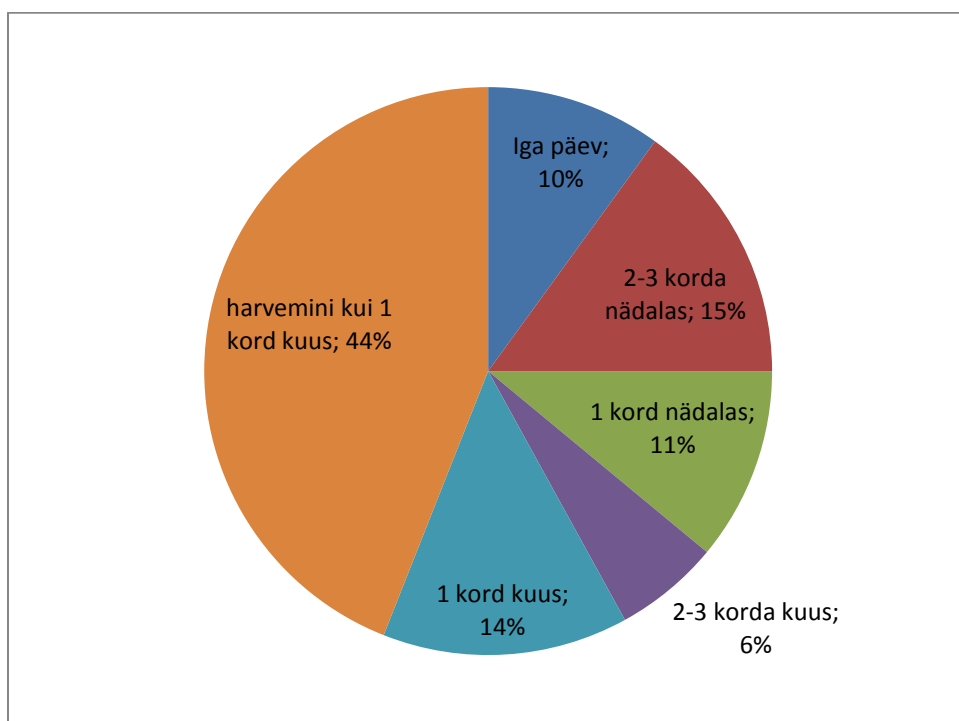

Joonis 6. Külastatud noortekeskuste arv

Vähemalt ühte noortekeskust on külastanud eelnenud aasta jooksul külastanud 44% vastanud noortest. Ilmselt see number ületab mõnevõrra tegelikult külastanute osakaalu kuna õpilasmalevas täitsid küsimustiku keskmisest mõnevõrra aktiivsemad noored – passiivsed noored malevasse lihtsalt ei satu. Ja nagu näeme allpool, on olemas positiivne seos noortekeskuses käimise ning noorsootöös osalemise vahel üldiselt.

Kui sageli keskmiselt külastasid seda noortekeskust?

Enamik noortest, kes märkis et on käinud noortekeskuses, viibis noortekeskuses suhteliselt harva: 58% mitte sagedamini kui 1 kord kuus. Umbes kolmandik (36%) käis noortekeskuses vähemalt korra igal nädalal. Noorte hulgas tervikuna seega umbes veerand noortest (26%) käis mitte sagedamini kui korra kuus; iga nädal käis noortekeskuses umbes seitsmendik (16%) noortest, nädalas 2-3 korda käijate osakaal 7% ja igapäevaste käijate osakaal 4%. Need tulemused langevad suures osas kokku ka Tallinnas läbiviidud uuringuga noorsootöös osalemisest ja noortekeskustes käimisest¹.

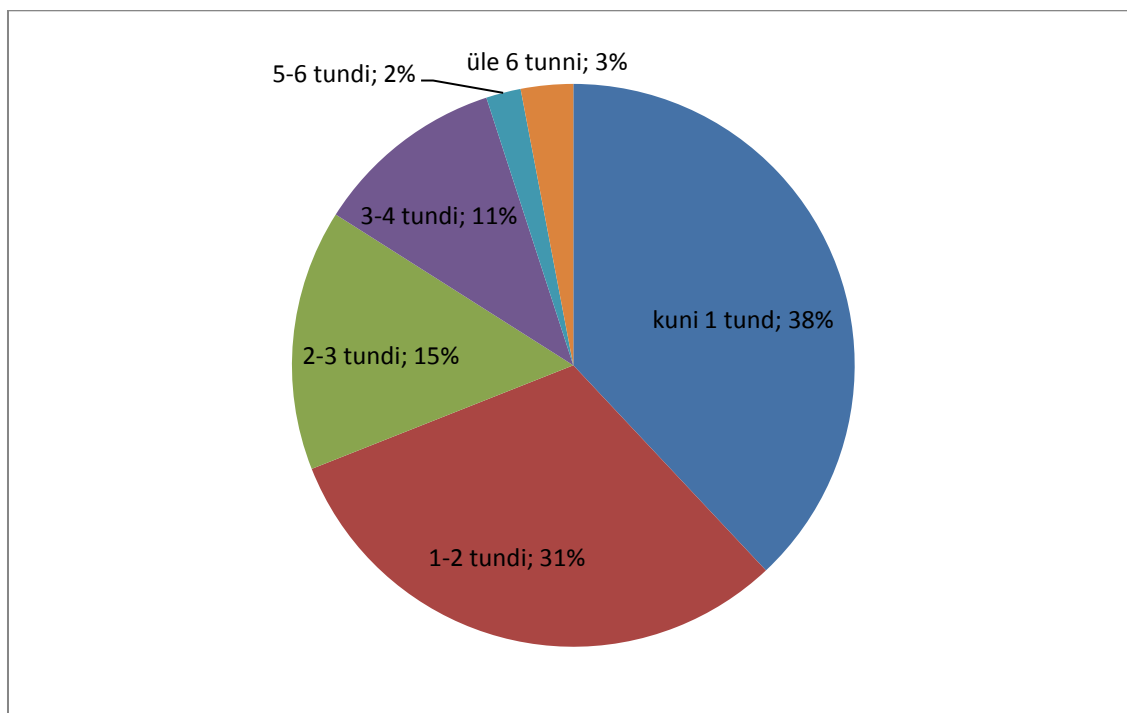
Joonis 7. Noortekeskus(t)e külastamise sagedus (külastanute hulgas)

Seega noortekeskust või -keskusi külastanutest enamiku moodustavad siiski sinna vaid harva sattuvad noored.

¹ Autori arvutused originaalandmebaasi põhjal; uuring on kättesaadav aadressil <http://www.tallinn.ee/est/g6143s52799>

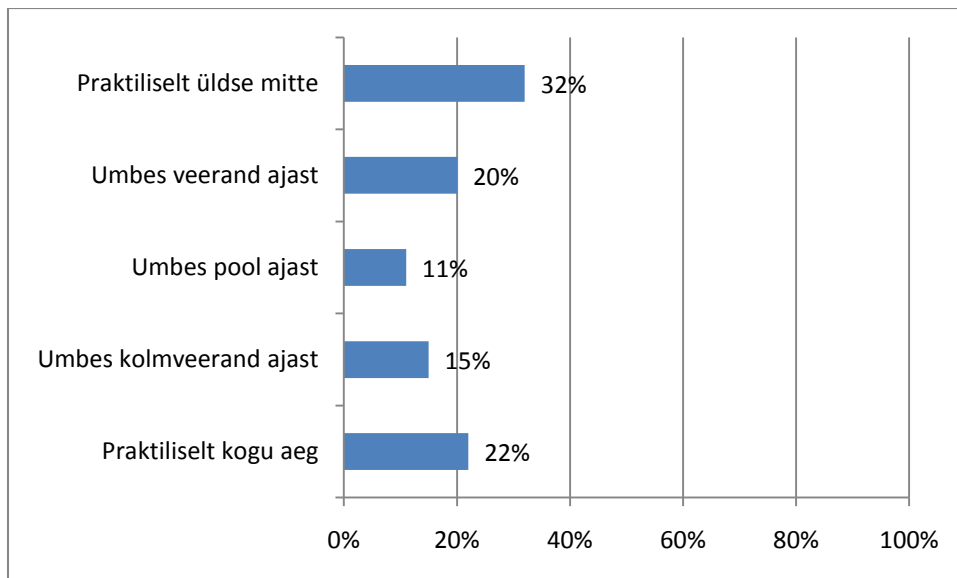
Mitu tundi korraga olid noortekeskuses? Palun arvesta ainult kohaloleku aega, mitte sinna jõudmiseks kulunud aega.

Kaks kolmandikku (69%) viibisid noortekeskuses 1-2 tundi, ehk suhteliselt lühikest aega. Korraga pikemalt kui kaks tundi viibis noortekeskuses alla kolmandiku noortest.

Joonis 8. Noortekeskus(t)e korraga viibitud aeg (külastanute hulgas)

Kui suure osa ajast tegutsesid noorsootõtaja või mõne teise täiskasvanu juuresolekul ja kui suure osa ajast täiesti iseseisvalt või koos eakaaslastega?

Joonis 9. Tegutsemine koos noorsootõtajaga, osakaal noortekeskuses veedetud ajast

Joonisel näeme kahte tippu – suhteliselt palju on neid, kes tegutsevad koos noorsootõtajaga praktiliselt kogu aeg ning ka neid, kes praktiliselt üldse mitte. 'vahepealseid' on suhteliselt kõige vähem. Taolist mustrit saab tõlgendada viitavana kvalitatiivses osas selgunud eri 'tüüpi' noorte olemasolule noortekeskustes. Need, kes ei tegutse koos noorsootõtajaga, kuuluvad ilmselt 'tšillijate' hulka. Noorsootõtajaga koos tegutsevad noored aga kuuluvad pigem projektirahva hulka.

Kõige rohkem on neid, kes veedavad noortekeskuses korrakauni 1 tunni, seejärel neid, kes veedavad 1-2 tundi ja kõige vähem neid, kes veedavad 6 tundi või kauem. Seos noortekeskuses käimise sageduse ja seal ühel külastuskorral veedetud aja pikkuse vahel on positiivne: need, kes käivad sageli, kalduvad olema seal ka kauem. Ja vastupidi, harvad külalised jalutavad ainult lühiajaliselt noortekeskusest läbi. Samuti on neil muutujail positiivne seos noorsootõtajaga veedetud ajaga: sagedamini noortekeskuses käivad ja seal pikemalt aega veetvad noored on ka tihedamalt kontaktis noorsootõtaja(te)ga.

Tabel 2. Seosed noortekeskuses veedetud aja, käimise sageduse ja noorsootöötajaga veedetud aja vahel (Pearson'i r; ainult noortekeskuses käinud vastajad)

	Korruga noortekeskuses veedetud tundide arv	Osakaal ajast noorsootöötajaga	Noortekeskuse külastamise sagedus
Korruga noortekeskuses veedetud tundide arv 1 tund=1 ... 6+ tundi =6			
Osakaal ajast noorsootöötajaga Kogu aeg = 1 ... üldse mitte = 5	-0,2*		
Noortekeskuse külastamise sagedus Iga päev = 1 ... harvem kui kord kuus = 6	-0,4*	0,4*	

* statistiliselt oluline seos olulisuse nivool 0.05

Taoline seostemuster tähendab, et noortekeskuses käivatest noortest ainult suhteliselt väike osakaal kasutab võimalust saada juhendamist ja tagasisidet, võimalust arutada endale huvipakkuvaid teemasid noorsootöötajatega. Enamik noortekeskuses käijatest jäävad pigem sellele tasemele, et kasutavad ainult noortekeskuse ruume ja seal leiduvat inventari, näiteks võimalust mingit mängu mängida või internetis surfata. Kuna arendavat mõju omavad siiski pigem korduvad ja kestvad kontaktid noorsootöötajaga ning aktiivne tegevustes osalemine, siis tuleb tõdeda, et noortekeskuse potentsiaal pakkuda noortele arendavaid võimalusi realiseerub suhteliselt väheste noorte puhul.

Käesoleva uuringu põhjal ei ole võimalik välja tuua põhjusi, mis seletaksid noorsootöötaja aja kasutamise kontsentreerumist suhteliselt väikesele osale noortest. Kas on selle põhjuseks noorte enda soovimatus, teadmatus või noorsootöötajate juba niigi liigsuur töökoormus, ei ole võimalik öelda. Edaspidi on aga just sellele küsimusele vastamine võtmekohal strateegiate ja meetodite kavandamisel, mis aitaksid noorsootöötajate poolt osutatava teenuse viimisele rohkemate noorteni.

4.1.2 Noortekeskustes käivate noorte sotsiaalne taust

Absoluutne enamik küsitletud noortest elab koos vanematega (94%). Väga väike erinevus noortekeskuses käivate ja mittekäivate noorte vahel näitab, et noortekeskuses mittekäinute hulgas on veidi vähem neid, kes ei ela koos vanematega vaid ühiselamus või kasuperes. Siiski on erinevus liiga väike, et pidada seda sisuliselt oluliseks.

Tabel 3. Noortekeskustes käijate perekond

	Ei käinud noortekeskuses	Käis noortekeskuses
Koos vanematega	93%	95%
Koos muude sugulastega	1%	1%
Ühiselamus	3%	2%
Omaette, koos kaaslastega	2%	2%
Kasuperes, hooldajate juures	2%	1%

Vanemate või hooldajate tööturuasendit analüüsid näeme mõningast erinevust noortekeskuses käinute ja mittekäinute vahel. Emal puhul on noortekeskuses käinute hulgas suhteliselt vähem neid, kelle ema töötab tipp- või keskastme spetsialistina või klienditeenindajana ja suhteliselt rohkem neid, kelle ema töötab töölisena. Isal puhul on noortekeskustes käinute hulgas suhteliselt rohkem neid, kelle isa töötab kontoriametniku, teenindaja või lihttöölisena. Noortekeskuses käijate hulgas suhteliselt vähem neid, kelle peres isa või meessoost hooldajat ei ela. Erinevused ei ole suured.

Tabel 4. Vanemate tööturupositsioon ja noortekeskuses käimine

	ei käinud noortekeskuses	käis noortekeskuses
ema tööturustaatus ja ametipositsioon		
Palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatööjõuga talupidaja	8%	7%
Üksikettevõtja, palgatööjõuta talupidaja, vabakutseline	3%	5%
Poliitik, kõrge riigiametnik, kohaliku omavalitsuse ametnik	1%	2%
Ettevõtte, asutuse tippjuht, põhitegevuse või valdkonna juht	7%	8%
Tippspetsialist (nt arst, insener, arhitekt, õppejõud, kohtunik)	13%	9%
Keskastme spetsialist, abispetsialist, tehnik (nt maakler, agent, laevamehaanik, poplaulja)	9%	5%
Kontoriametnik (nt sekretär, teller, dispetšer, andmesisestaja, reisibüroo ametnik)	15%	17%
Isiku-või klienditeenindaja (nt kokk, juuksur, turvamees, lapsehoidja, müüja)	17%	13%
Oskustööline (nt kalur, aednik, müürsepp, krohvija, pagar, lihunik, rätsep)	6%	12%
Seadme- või masinaoperaator (nt autojuht, vedurijuht, kraanajuht, katlaoperaator, õllekäärataja)	1%	2%
Lihttööline (nt koristaja, aknapesija, kojamees, laadija, pakikandja, tänavakaupmees)	4%	8%
Sõjaväelane, relvajõududes teenija (v.a. ajateenistus; siia ei kuulu politsei, piirivalve, toll)	2%	0%
Üliõpilane	0%	0%
Töötu (saaks ja tahaks töötada, kuid ei ole töökohta)	3%	2%
Kodune	9%	9%
Pensionär	0%	0%
Muu	0%	0%
Teda ei ela meie peres	0%	0%
isa tööturustaatus ja ametipositsioon		
Palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatööjõuga talupidaja	9%	10%
Üksikettevõtja, palgatööjõuta talupidaja, vabakutseline	4%	4%
Poliitik, kõrge riigiametnik, kohaliku omavalitsuse ametnik	2%	2%
Ettevõtte, asutuse tippjuht, põhitegevuse või valdkonna juht	12%	10%
Tippspetsialist (nt arst, insener, arhitekt, õppejõud, kohtunik)	7%	7%
Keskastme spetsialist, abispetsialist, tehnik (nt maakler, agent, laevamehaanik, poplaulja)	7%	6%
Kontoriametnik (nt sekretär, teller, dispetšer, andmesisestaja, reisibüroo ametnik)	5%	7%
Isiku-või klienditeenindaja (nt kokk, juuksur, turvamees, lapsehoidja, müüja)	3%	7%
Oskustööline (nt kalur, aednik, müürsepp, krohvija, pagar, lihunik, rätsep)	9%	8%
Seadme- või masinaoperaator (nt autojuht, vedurijuht, kraanajuht, katlaoperaator, õllekäärataja)	8%	7%
Lihttööline (nt koristaja, aknapesija, kojamees, laadija, pakikandja, tänavakaupmees)	3%	5%
Sõjaväelane, relvajõududes teenija (v.a. ajateenistus; siia ei kuulu politsei, piirivalve, toll)	3%	1%
Üliõpilane	0%	0%
Töötu (saaks ja tahaks töötada, kuid ei ole töökohta)	1%	3%
Kodune	2%	4%
Pensionär	1%	1%
Muu	11%	12%
Teda ei ela meie peres	14%	7%

Noortekeskuses käijate hulgas on mõnevõrra rohkem neid, kes elavad majapidamises keskmise sissetulekuga kuni 4000 krooni pereliikme kohta kuus ja vähem neid, kes elavad majapidamises üle 4000 krooni pereliikme kohta kuus. Analüüsidest hinnangut vanematepere majandusliku olukorra mõju enda noorsootöös osalemisele, näeme noortekeskuses käijate hulgas veidi suuremat 'mõningate piirangutega' vastusvariandi valinute osakaalu ja väiksemat 'ilma piiranguteta' vastusvariandi valinute osakaalu.

Tabel 5. Vanemapere majandusliku olukorra seos noortekeskuses käimisega

	ei käinud noortekeskuses	käis noortekeskuses
Majapidamise keskmine netosissetulek liikme kohta kuus		
kuni 4000 krooni	25%	40%
4001-10000 krooni	37%	29%
10001-15000 krooni	12%	8%
üle 15000 krooni	25%	23%
Vanemate majandusliku olukorra mõju noorsootöös osalemisele		
Võimaldab osaleda ilma piiranguteta	45%	41%
Võimaldab osaleda mõningate piirangutega	43%	51%
Võimalda osaleda suurte piirangutega	8%	6%
Praktiliselt ei võimalda osaleda	4%	2%

Kokkuvõttes võib öelda, et vanematepere sotsiaalmajanduslik olukord tööturupositsiooni ja liikme kohta tuleva igakuise netosissetuleku mõttes on nõrgalt seotud noortekeskuses käimisega. Noortekeskustes käijate hulgas on veidi enam vähemate võimalustega peredes kasvavaid noori. Andmed näitavad ka, et erinevust võib seostada nende vanemate töötamisega mõnevõrra madalamatelt ametipositsioonidel ja/või isa puudumisega perekonnast. Siiski on saadud tulemustega raske põhjendada väidet, et vanemate tööturupositsioon mõjutab noortekeskuses käimist. Seos noortekeskuses käimise ning vanemate sotsiaalmajandusliku asendi vahel vajaks detailsemat uurimist.

Tabel 6. Noortekeskus käimine ja rahvus

		Ei käinud noortekeskuses	Käis noortekeskuses
Rahvus	Eestlane	78%	71%
	Venelane	16%	24%
	Valgevenelane	1%	2%
	Ukrainlane	0%	1%
	Soomlane	1%	1%
	Muu	4%	2%
Kodune keel	Eesti keel	77%	71%
	Vene keel	19%	26%
	Muu keel	1%	2%
	Mitu keelt võrdselt	3%	1%
Regioon	Harjumaa	35%	22%
	Hiiu-, Saare-, Lääne-, Raplamaa	13%	8%
	Virumaad, Järvamaa	15%	22%
	Jõgeva-, Tartu-, Viljandimaa	34%	38%
	Põlva-, Võru-, Valgamaa	2%	10%

Noortekeskuses käimise seost rahvuslik-kultuurilise identiteediga seostades näeme, et venelaste hulgas on veidi enam noortekeskustes käijaid. Seda kinnitab ka suurem noortekeskustes käijate suurem osakaal Ida-Virumaal ning kodune keel.

4.1.3 Milliseid oskusi õppida, kogemusi saada soovivad noored noorsootöös?

Võimaluste ja valdkondade, mida noorsootöös osalemine võiks arendada, sõnastamisel on aluseks võetud Euroopa Liidu elukestva õppimise raamistiku 8 võtmepädevust.

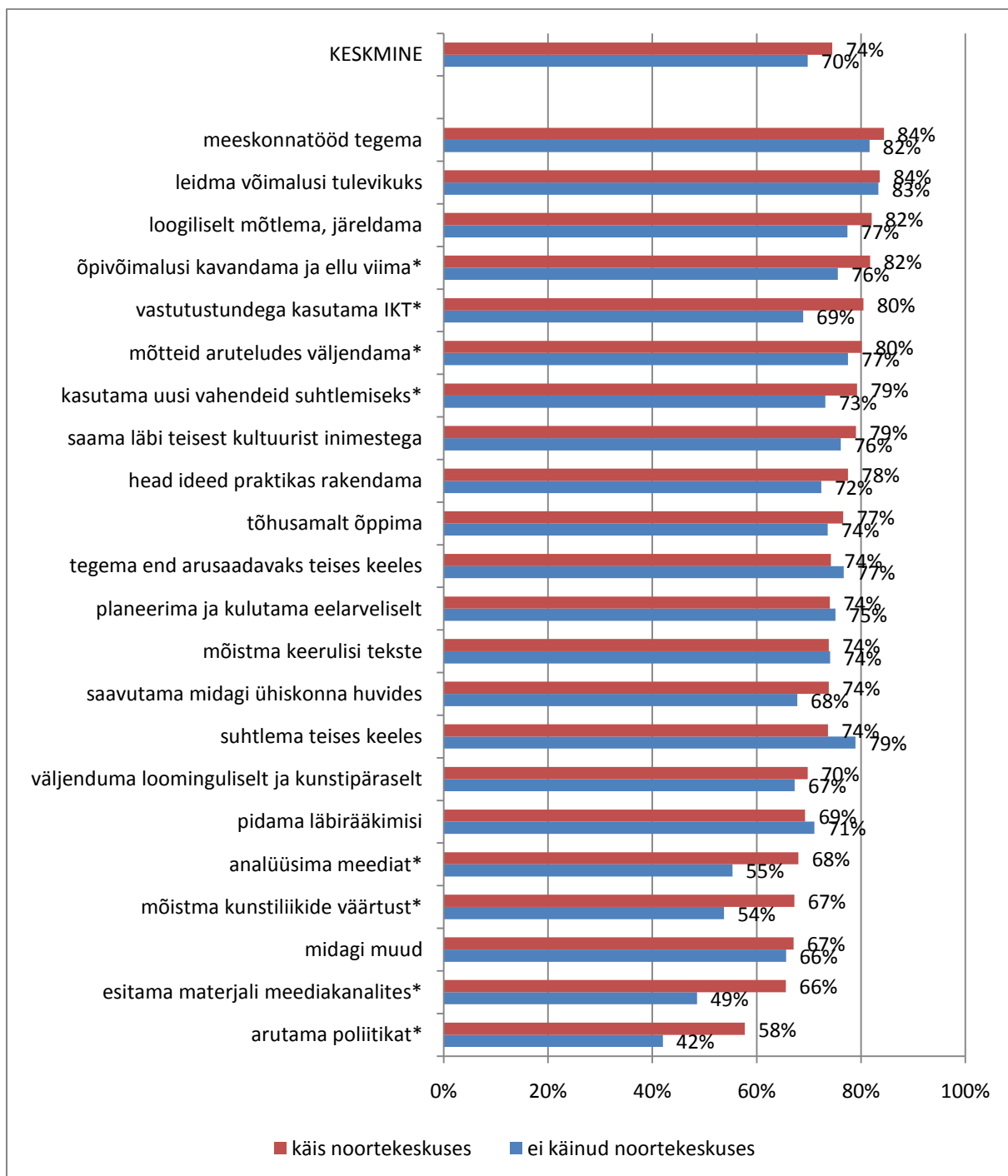
Huvitegevustest ja organisatsioonide tegevustest osavõtmine, samuti nõustamine võib arendada inimeses mitmeid erinevaid oskusi, anda eluks vajalikke teadmisi ja kogemusi. Milliseid oskusi, teadmisi ja kogemusi soovid saada Sina huvitegevuses, (noorte)organisatsioonides ning teistes noortele mõeldud tegevustes osalemisest? Palun märki vastus igas reas.

Küsimuses toodud valdkondades soovib õppida uusi oskusi ja saada kogemusi väga suur osakaal noori, ka kõige vähempopulaarse teema (arutelud poliitilistel teemadel) puhul soovib end arendada üks vastanu kahest, aga populaarsemate teemade (suhtlemine, koostöö ja eneseareng) puhul neli noort viiest. Kõige populaarsemad on noorte jaoks erinevates ametites ja ühiskonnaelus vajalikud ehk ülekantavad oskused ja pädevused: koostöö teistega, suhtlemine teistega, enesejuhtimine ja tuleviku planeerimine.

Kõige väiksem on nende osakaal, kes soovivad paremini osata poliitilistel teemadel sõna võtta, esitada meediakanalites erinevaid sisuteemasid või ka meediat analüüsida, samuti kunstiga seotud

oskused. Kuid ka nimetatud oskuste puhul on noortekeskustes käivate noorte hulgas rohkem neid, kes soovivad enda oskusi edasi arendada.

Üldiselt näeme noortekeskustes käivate noorte hulgas suuremat osakaalu neid, kes soovivad mingit konkreetset oskust õppida. Kahjuks ei ole võimalik uuringu põhjal öelda, kas õpihuvi suureneb noortekeskuses saadud kogemuste mõjul, või, vastupidi, tõmbab noortekeskus enda juurde õppimisaltimaid noori inimesi. Võimalik on vaid tõdeda, et noortekeskustes käivate noorte hulgas on suhteliselt rohkem neid, kes soovivad osa saada noorsootöö arendavast küljest. See pakub noortekeskustele hea võimaluse nii õppimisvõimalusi pakkudes vastata noorte ootustele kui seeläbi ka muutuda atraktiivsemaks noorte jaoks.

* statistiliselt oluline erinevus nivool 0.05

Joonis 10. Noorte ootused noorsootöös õpitava kohta ('kindlasti' ja 'mõnel määral' nõustujate osakaal). Noortekeskuses käijate ja mitte käijate võrdlus

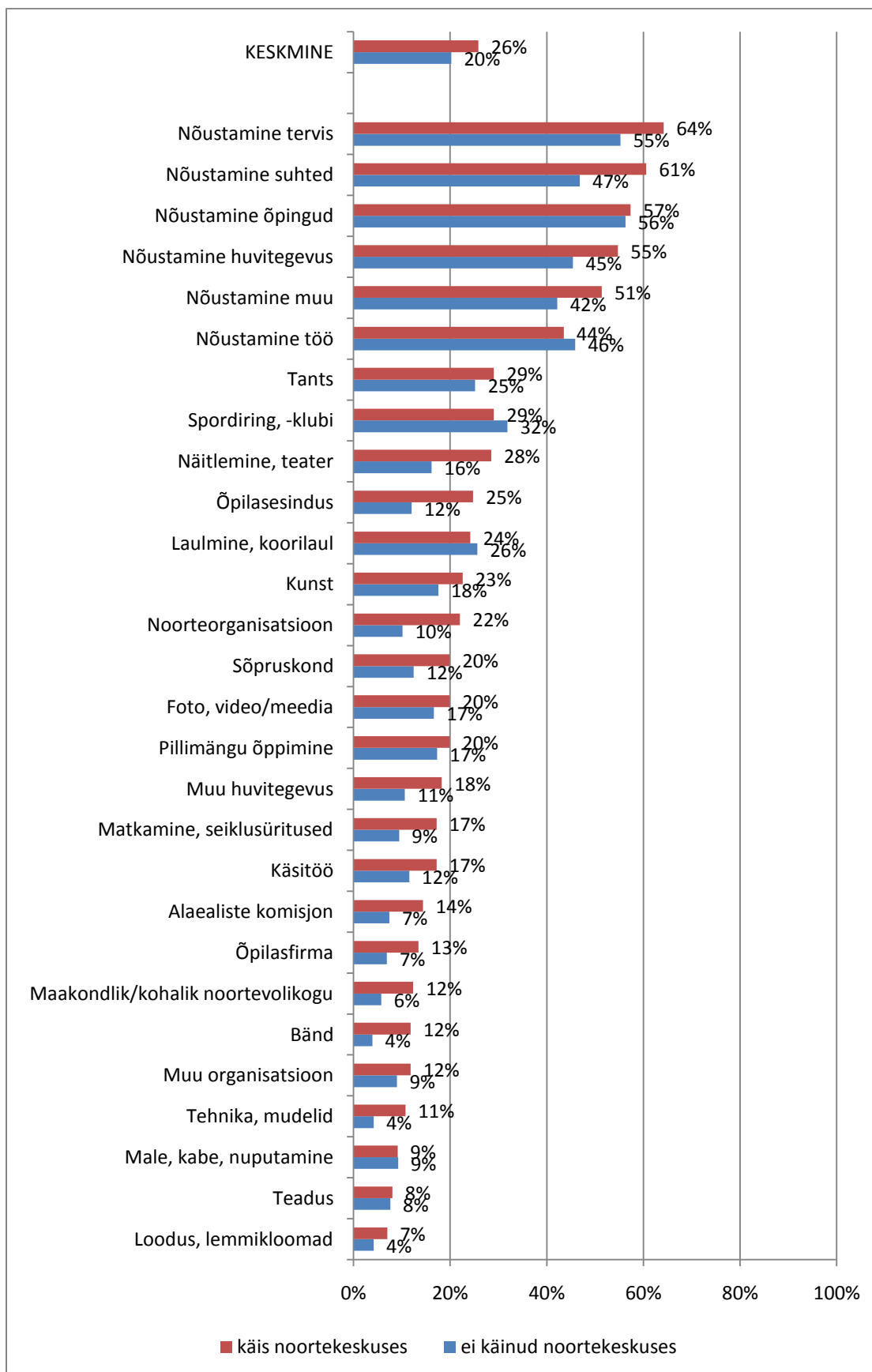
4.1.4 Osalemine teistes noortele mõeldud tegevustes

Eesti noorsootöömaastik pakub noortele väga palju erinevaid võimalusi endale sobiva arendava vaba aja tegevuse leidmiseks. Kuidas paigutub noortekeskus erinevate võimaluste taustal?

Millis(t)e juhendatud ja organiseeritult toimuvate vaba-aja tegevustega oled tegelenud käesoleval õppeaastal regulaarselt ja pikemal ajaperioodil kui 1 kuu? Juhul kui Sa ei osalenud üheski tegevuses, ära märgi ühtegi. Juhul kui osalesid mitmes tegevuses, märgi palun vastused mitme kohta. Sel juhul märgi kõigepealt kõik vastused ühe tegevuse kohta ning alles seejärel järgmise tegevuse kohta.

Küsimustikus toodud küsimused võimaldavad pilguheidu nii osalemisele teistes huvihariduse ja huvitegevuse tegevustes kui ka muudes noortele mõeldud organisatsioonides, tegevustes, laagrites ja ka nõustamisest osasaamisele. Eelkõige pakub huvi küsimus kas ja kuidas osalevad noortekeskuses käijad teistes noortele mõeldud tegevustes ja organisatsioonides. Selle selgitamiseks on analüüsitud noortekeskuses käimist ja käimise sagedust teistes tegevustes osalemise tõenäosusega.

Tulemused näitavad, et kontingent, kes käib noortekeskustes vähemalt üks kord kuus, kalduvad olema aktiivsemad ka teistes noortele mõeldud tegevustes ja organisatsioonides. Ainult kolme tegevuse puhul on sellise sagedusega noortekeskuses käijate hulgas suhteliselt vähem teistes tegevustes osalejaid: laulmine, spordiring ja tööalane nõustamine. Kõikide teiste tegevuste puhul aga tegevustes osalemine kõrgem just noortekeskuste noorte hulgas.

Joonis 11. Osalemine noortele mõeldud tegevustes ja organisatsioonides

Noortekeskustes käijad jagunesid aga erinevatesse kategooriatesse noortekeskuses käimise sageduse alusel – nende hulgas on nii neid, kes käivad iga nädal mitu korda kui ka neid, kes käinud vaid korra kuus, suurima osa moodustasid noored, kes ei ole noortekeskuses üldse käinud.

Noortekeskustes käimise sageduse ning teistes noortele mõeldud tegevustes ja organisatsioonides osalemise lähemal vaatlusel tuleb esile suhteliselt keerukas seos.

Paljude tegevuste puhul tuleb esile vähem või rohkem selgelt väljendunud kaarjas seos:

- Sagedasti, 2-3 korda nädalas või ka iga päev, noortekeskustest käijate hulgas on suhteliselt vähe mingi konkreetse tegevusega hõivatud noori
- Kaks-kolm korda kuus käijate hulgas on suhteliselt palju mingi konkreetse tegevusega hõivatud noori
- Noortekeskuses mittekäijate hulgas on vähe mingi konkreetse tegevusega hõivatud noori.

Nende tulemuste põhjal võib skitseerida üldise mudeli seletamiseks noortekeskustes käimist. Laste ja noorte aeg, tähelepanu ja energia on piiratud ressursid, mida tuleb jaotada erinevate kooli-, töö- ja pereväliste tegevuste vahel. Seetõttu need, kes käivad sageli noortekeskuses, ei jõua osaleda teistes noortele mõeldud tegevustes. Või vastupidi – teistes tegevustes aktiivselt kaasatud noored ja lapsed ei jõua noortekeskusse. Noortekeskusse jõuavad nad suhteliselt harva. Noortele mõeldud tegevustes osalemise üldine määraja ongi kooli-, kodu- ja töövälisele tegevusele kulutatud aeg ja energia: kes seda kulutab rohkem, sellel on võimalus osaleda enamates tegevustes või mingis konkreetses tegevuses intensiivsemalt.

Näeme ka seda, et on olemas grupp, kes ei käi noortekeskuses ning kelle hulgast suhteliselt vähesed on hõivatud ka praktiliselt mistahes muu noortele mõeldud tegevusega.

Tabel 7. Osalemine teistes tegevustes, noortekeskuses käimise sageduse kategooriates

	Noortekeskuses käimise sagedus			
	2-3x nädalas	2-3x kuus	kord kuus	ei käinud
Näitlemine, teater	17%	50%	21%	12%
Tants	28%	39%	40%	20%
Teadus	6%	6%	6%	8%
Pillimängu õppimine	28%	28%	15%	17%
Laulmine, koorilaul	28%	28%	31%	23%
Tehnika, mudelid	11%	17%	6%	3%
Foto, video/meedia	11%	17%	19%	16%
Kunst	33%	33%	27%	16%
Käsitöö	28%	11%	13%	11%
Bänd	17%	6%	10%	4%
Male, kabe, nuputamine	17%	6%	17%	8%
Spordiring, -klubi	50%	22%	44%	30%
Matkamine, seiklusüritused	11%	17%	12%	9%
Loodus, lemmikloomad	6%	6%	4%	5%
Muu	28%	33%	13%	11%
Maakondlik/kohalik noortevolikogu	0%	17%	10%	5%
Õpilasfirma	6%	17%	21%	5%
Õpilasesindus	0%	22%	10%	11%
Noorteorganisatsioon	17%	22%	21%	7%
Muu organisatsioon	6%	22%	17%	8%
Sõpruskond	17%	44%	15%	11%
Alaealiste komisjon	8%	25%	10%	6%
Nõustamine õpingud	57%	79%	49%	60%
Nõustamine töö	46%	50%	51%	47%
Nõustamine huvitegevus	23%	64%	46%	46%
Nõustamine tervis	54%	64%	53%	59%
Nõustamine suhted	69%	54%	43%	46%
Nõustamine muu	36%	71%	57%	39%

Üks võimalikke seletusi ilmnenu seostele võiks olla vanuse mõju nii noortekeskustes käimisele kui huvitegevuses osalemisele: võrreldes 12-13-14 aastastega on 17-18-19 aastaste hulgas suhteliselt vähe nii noortekeskustes käijaid kui ka huvitegevused osalejaid. See hüpotees aga ei leia kinnitust, kuna korrelatsioonikordajate väärtused erinevates tegevustes osalemise ja noortekeskustes käimise vahel ei erine märkimisväärselt juhul kui vanuse mõju arvestada või mitte arvestada². Seega ei saa kinnitada väidet, et vanuse kasvades noored ei käi enam ei noortekeskustes ega osale huvitegevuses ja et see viimane tulp tabelis esindabki just selliseid noori. Varem nägime juba ka vanemate sotsiaal-majandusliku staatuse väga nõrka seost noortekeskuses käimisega, siis ka sotsiaal-majandusliku olukorra argument ei seleta erinevust suhteliselt passiivsete ja aktiivsete noorte vahel.

² Osakorrelatsioon, SPSS partial correlation;

Ilmselt tulebki seose mõistmiseks pöörata tähelepanu sõnapaarile 'suhteliselt passiivsete'. Ka nende hulgas on siiski suur osakaal märkinud enda osalemise kõikides nimetatud tegevustes, organisatsioonides: näiteks spordiga tegeleb 30%, laulmisega 23%, tantsuga 20%. Seda ei saa kindlasti aktiivsuse puudumiseks nimetada. Pigem võiks öelda, et tegemist on tavaliste, koolis käivate, vanemateperes pere-elu elavate ja koolivälisel ajal hobiga tegelevate lastega, kes moodustavad enamiku noortest. Seos tekib aga sellest, et on olemas suhteliselt väike grupp noori, kes tegelevad suurema arvu harrastustega ja jõuavad veel ka noortekeskusse. Nende puhul näeme kuidas suurima noortekeskuse külastussagedusega grupis on langenud teiste harrastustega tegelemine. Hüpoteesina võib siinkohal oletada, et kuna kõigeks ei jätku aega ja energiat, siis nende puhul on just noortekeskuses käimine ja sealsetes tegevustes osalemine jõudnud piirini, mis ei jäta enamates noortele mõeldud tegevustes osalemiseks aega ega energiat.

4.1.5 Noorte poolt väljatoodud tegevustes mitteosalemise põhjused

Küsimustikus olnud küsimus oli sõnastatud keskendatuna noorsootööle üldiselt, sealhulgas noortekeskusele:

Küsimus neile, kes ei osalenud käesoleval õppeaastal (või osalesid maksimaalselt 1 kuu ja jätsid pooleli) ühegi eelnimetatud ringi, klubi, organisatsiooni, projekti, noortekeskuse tegevuses. Mis on selle põhjusteks, et Sa ei ole osalenud sel õppeaastal mitte üheski juhendatud ja/või organiseeritud tegevuses? Märgi järgnevast loetelust kuni 3 olulisemat põhjust.

Vaid väga väike osakaal noortest märkis põhjuse, miks ta ei osalenud noortele mõeldud tegevustes või organisatsioonides. Enamiku väljapakutud põhjuste korral jäi neid märkinute osakaal alla 1%. Vaid ajapuudust, muid kohustusi märkinute osakaal oli 4%, koolikoormust märkinute osakaal 3%, osajalist töötamist ja muude tegevuste huvipakkuvust märkinute osakaal 2%.

Võrreldes noortekeskuses käinute ja mittekäinute vastuseid nende nelja põhjuse puhul, näeme, et noortekeskuses käinute hulgas on vähem kõiki nelja märkinuid.

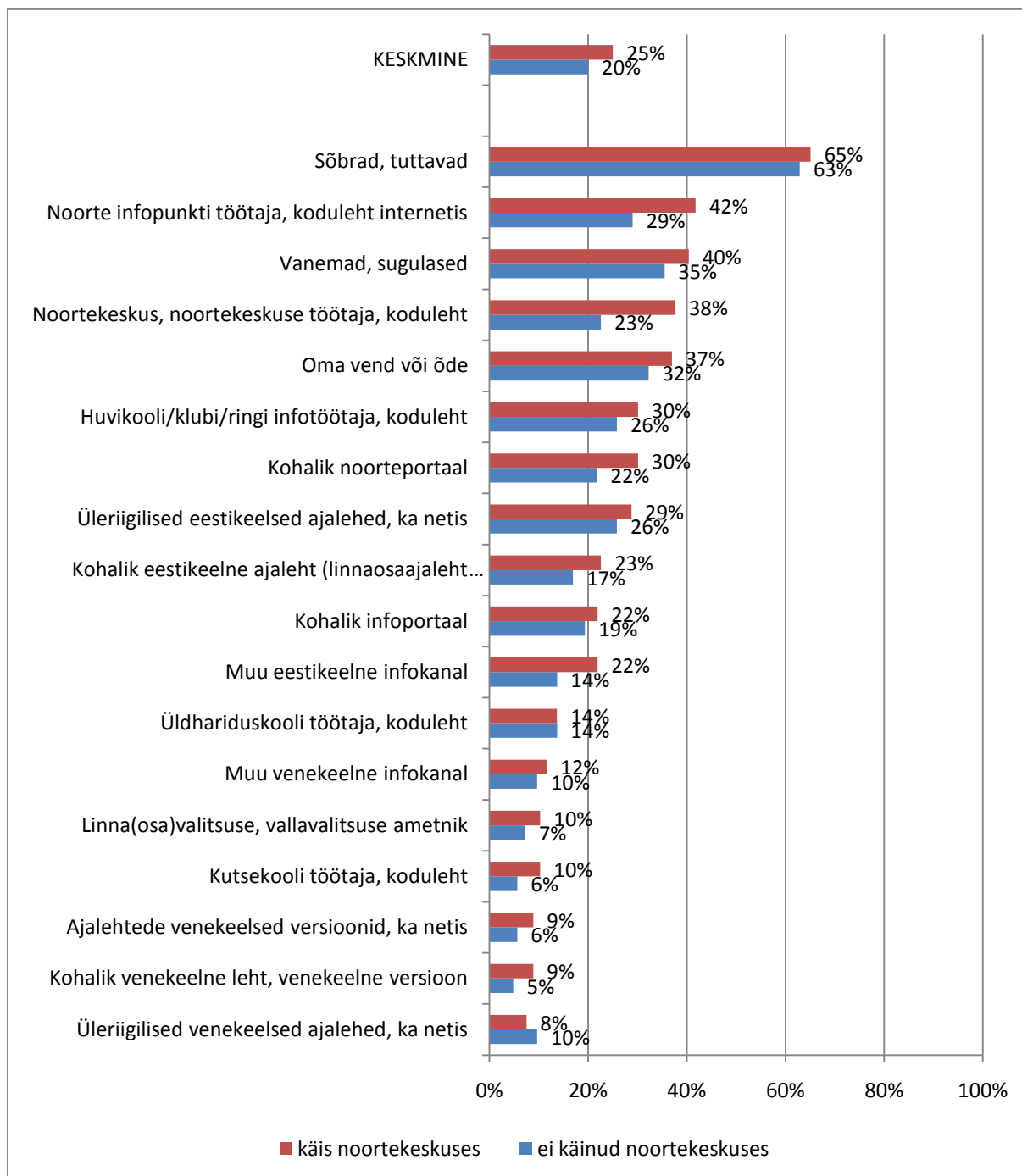
Tabel 8. Noorsootöös mitteosalemise põhjused

	Käis noortekeskuses	Ei käinud noortekeskuses
Ajapuudus, muud kohustused	2%	7%
Suur koormus koolis	1%	5%
Osaajaline töötamine	2%	1%
Muud tegevused	1%	2%

Väljatoodud põhjused lubavad põhjendatult oletada, et peamine põhjus noortekeskuses mitte käimiseks on muud kohustused, suures osas ilmselt koolikohustused. Põhjuste hulgas ei ole tegevuste või tegevuskeskkonna – ehk noortekeskuse – mitesobivusele viitavaid põhjusi.

4.1.6 Infokanalid, kust noored on saanud teavet vaba aja sisustamise võimaluste kohta

Millistest allikatest oled saanud teavet vaba aja sisustamise võimaluste kohta? Märki järgnevast loetelust infokanalid, kust oled sagedamini teavet saanud.

Joonis 12. Infokanalid, kust noored saavad teavet vaba-aja tegevuste kohta

Kõige olulisem kanal, kust noored saavad teavet vaba aja veetmise võimaluste kohta on sõbrad-tuttavad – 65% on selle märkinud.

Teisel kuni neljandal kohal on praktiliselt võrdselt pereliikmed, noorte infopunkti töötajad või koduleht ning noortekeskuse töötajad või koduleht (ligemale 40% on märkinud).

Kolm populaarsuselt järgmist infokanalit on huvikooli töötaja, kohalik noorteportaal ja ka üleriigilised ajalehed (umbes 30% vastanutest on märkinud).

Kõige vähempopulaarsed on venekeelsed ajalehed. Põhjus on ilmselt selles, et valimis oli venekeelseid vastajaid suhteliselt vähe. Analüüsid andmeid keelegruppides, näeme selget erinevust eri keeles toimivate massiteabekanaliste kasutamises: venekeelsete hulgas on märksa enam venekeelseid infokanaleid kasutavaid noori.

Noortekeskuses käijate ja mittekäijate võrdluses tuli esile kolm statistiliselt olulist erinevust infokanalite kasutamises:

- Noorte infopunkti töötaja, kodulehe kasutamine: noortekeskuses käijate hulgas on enam seda kanalit märkinuid (42% vs 29%),
- Noortekeskus, noortekeskuse koduleht: noortekeskuses käijate hulgas on enam seda kanalit märkinuid (38% vs 23%),
- Muu eestikeelne infokanal: noortekeskuses käijate hulgas on enam seda kanalit märkinuid (22% vs 14%).

Siiski, kui me ei keskendu ainult statistiliselt olulistele erinevustele, näeme, et ühe erandiga on kõiki infokanaleid enam märkinud noortekeskustes käinud noored. Selleks erandiks on venekeelsed üleriigilised ajalehed, mida on märkinud enam noortekeskustes mitte käinud noored.

Infokanalite kasutamise kohta antud vastuste muster on tõlgendatav viitavana esmalt sellele, et noortekeskustes käijate infootsingu muster on suures ulatuses kokkulangev noortekeskuses mittekäivate noorte infootsingu tavadega. Seega ei ole vaja luua mingit erilist teavitamissüsteemi noortekeskuste jaoks.

On olemas ka väike süstemaatiline erinevus, mis seisneb selles, et noortekeskuses käija kaldub olema üldiselt aktiivsem noortele mõeldud vaba-aja tegevuste kohta käiva info otsinguis.

4.2 Noortekeskuse noorsootöötajad

4.2.1 Noorsootöötajate haridustaust, koolitused ja tööstaaž

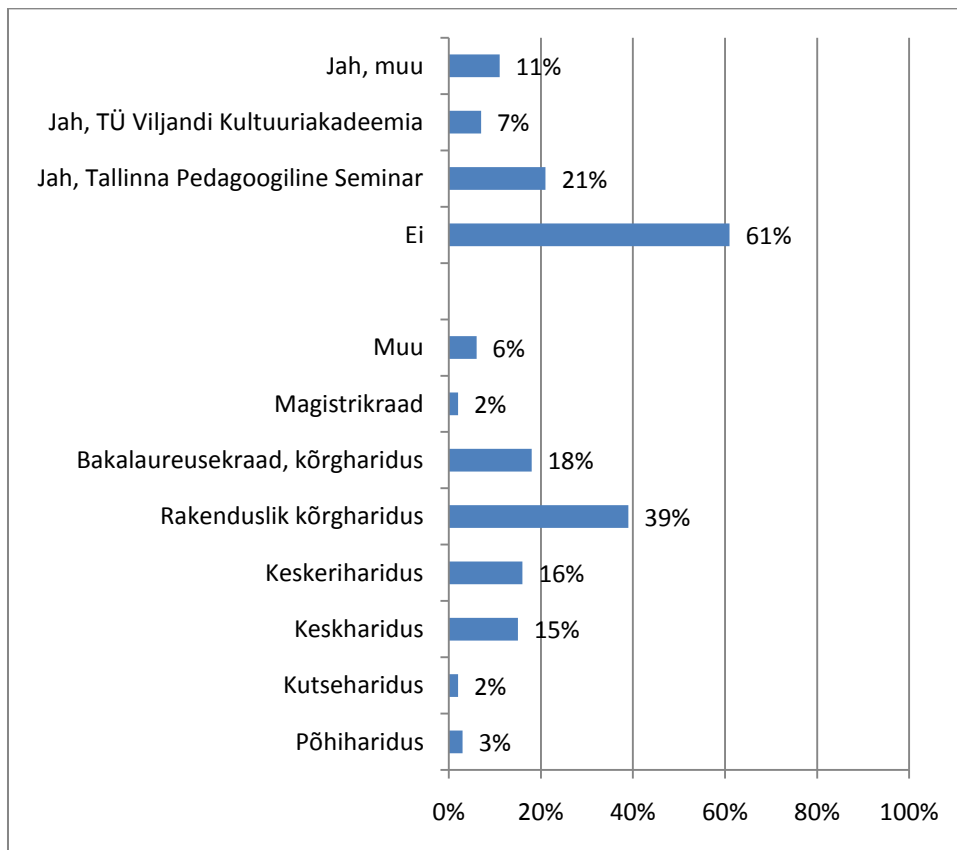
Töötajate ettevalmistus ja pühendumus tööle noortekeskuses iseloomustab noortekeskuste poolt osutatava teenuse kvaliteeti. Parema erialase hariduse ja koolitusega ning pikema staažiga töötajad suudavad üldjuhul osutada ka kõrgemakvaliteedilist teenust noortele ja sellega pakkuda suuremat väärtust ühiskonnale tervikuna.

Erialast ettevalmistust on hinnatud kolme muutuja kaudu:

- Haridus, tase ja valdkond,
- Täiendkoolitused,
- Staaž.

Noorsootöötajate üldine haridustase on suhteliselt kõrge: kõrgharidus on 59% vastanutest, keskeriharidus on veel 16%-l vastanutest. Samas magistrikraad on vaid 2%-l vastanutest. Eestis kahjuks ei pakuta veel võimalust noorsootöö valdkonnas magistrikraadi omandada, lähim võimalus selle omandamiseks on Soomes.

Vaadates eriala, mille noorsootöötajatena töötavad inimesed on lõpetanud, näeme, et enamik (61%) on saanud hariduse mingil muul erialal kui noorsootöoga seotud haridus.

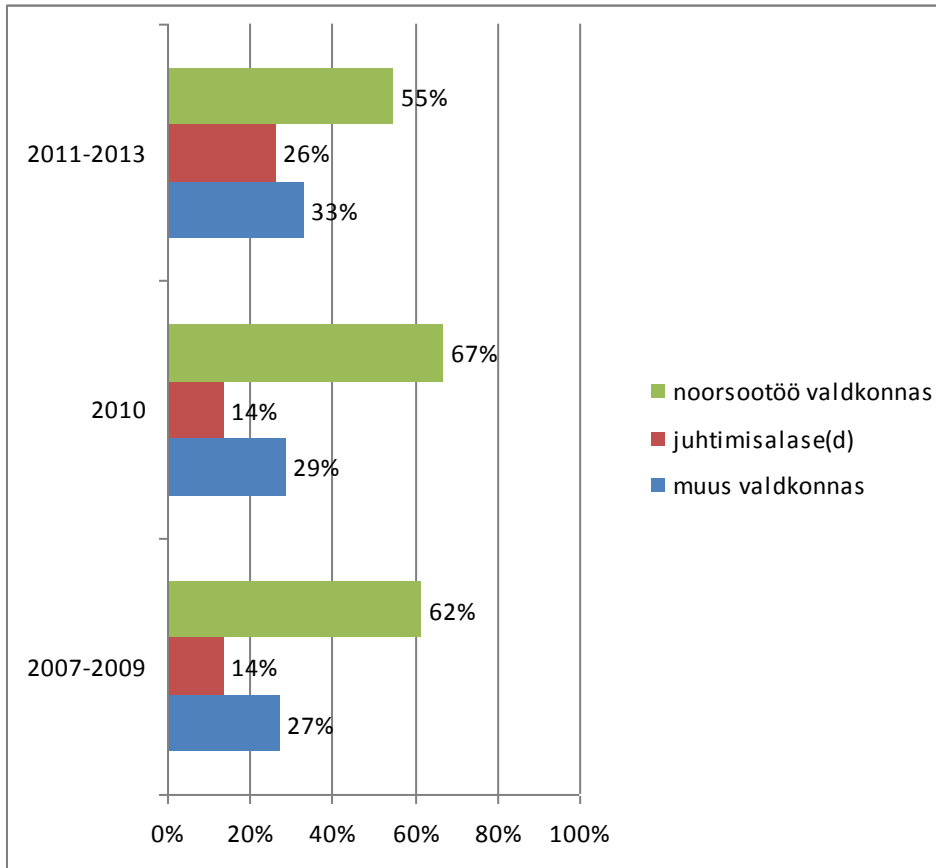
Joonis 13. Noorsootöötajate haridus

Kategooria 'Muu' sisaldas kolm vastust „noorsootöötaja eriala omandamisel Tallinna Pedagoogilises Seminaris“, ühe vastuse „sotsiaaltöötaja ja lasteaiaõpetaja“, ühe vastuse „Tartu Teoloogia Akadeemia“ ning ühe vastuse „koolitused“.

Nende hulgas, kellel ei ole noorsootöölalast haridust, on 12 inimest haridusega, mis toetab pedagoogilise töö tegemist noortega: pedagoogika, sotsiaaltöö, rekreatsioon. Ülejäänute haridustaust on noorsootöoga kaugemalt seotud, või ei ole üldse seotud.

Kokkuvõttes on seega pooled noortekeskuste noorsootöötajatest omandanud või omandamas kas otseselt noorsootöö eriala või sellele lähedast eriala. Pooltel noorsootöötajatel aga järelkult ei ole haridustausta, mis toetaks tööd noorte arendamisel. Sellises olukorras on kahtlemata vajalik teha pingutusi noorsootöötajate erialase pädevuse tõstmisele.

Täiendkoolitused

Joonis 14. Noorsootöötajate osavõtt koolitustest, huvi koolituste vastu

2009. aastal on suur osa (62%) respondentidest läbinud mõne noorsootöölase koolituse. Neljandik on käinud mõne muu valdkonna koolitusel ning 14% täiendanud end juhtimise vallas.

Käesoleval, 2010-ndal aastal, käis/plaanib 67% vastajatest minna mõnele noorsootöö valdkonda puudutavale koolitusele. Juhtimisalased koolitused või muude valdkondade koolitused pakkusid/pakuksid huvi sama paljudele, kui aasta varemgi (Juhtimisalase(d)- 14%; Muus valdkonnas- 29%).

Tulevikus (2011-2013) tunneksid vastajad endiselt kõige suuremat huvi noorsootöölase koolituste vastu (55%), aga selles vallas koolitusest huvitatute osakaal on võrreldes varasemate perioodidega väiksem. Seevastu tuntakse suuremat huvi nii juhtimisalaste koolituste vastu, kuhu tahaks minna veerand respondente, ning muude valdkondade koolituste vastu, millest võtaks hea meelega osa koguni kolmandik respondentidest.

Üks noorsootöölase koolituste vastu huvi vähenemise seletusi seisneb kindlasti selles, et noorsootöötajana on vastanud ka need inimesed, kes kannavad osaliselt noortekeskuse juhi rolli.

Juhirolli kandmine on ilmselt üks põhjusi, miks nad soovivad osaleda juhtimisalastel koolitustel. Samas võib noorsootöölaste koolituste vastu huvi langemist hinnata mõneti alarmeerivana, kuna just täiendkoolitused on noortekeskuste noorsootöötajate üheks põhiliseks professionaalse arengu ressursiks.

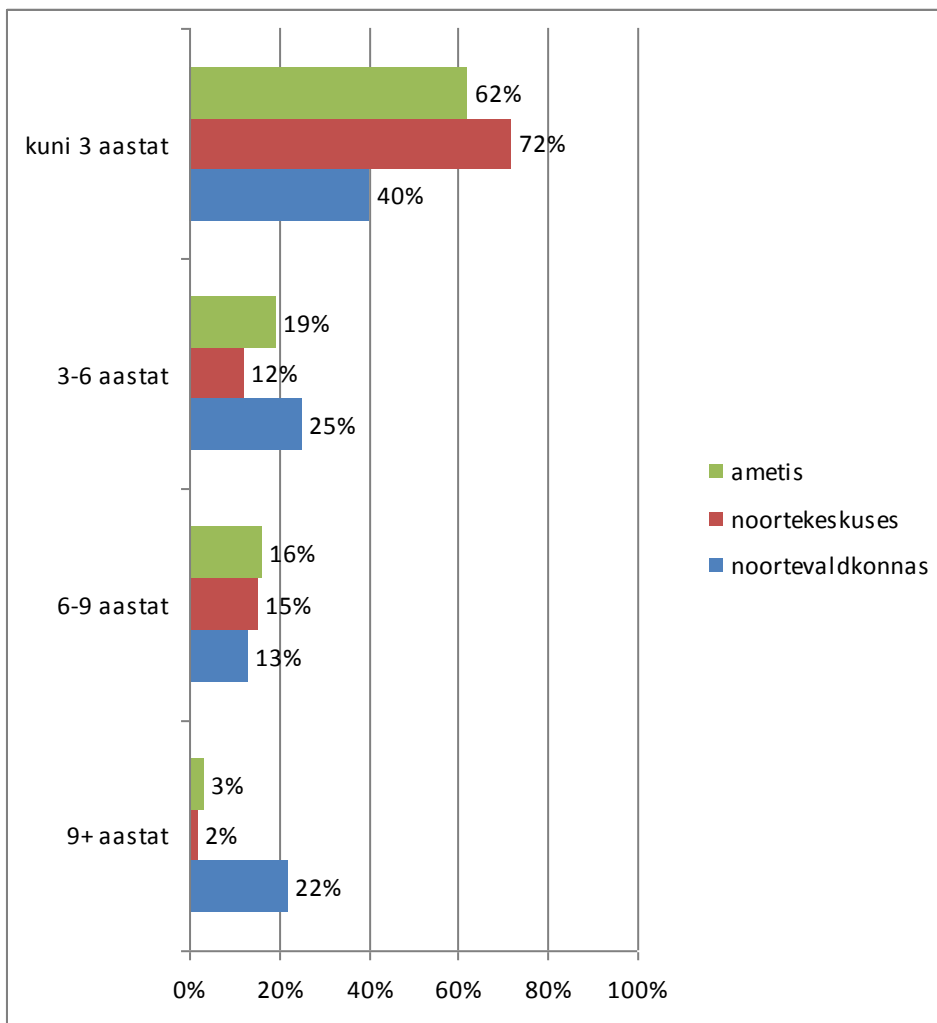
Tööstaaž

Kaks kolmandikku respondentidest on oma praegusel ametikohal töötanud kuni 3 aastat. Enamvähem võrdselt, alla viiendiku respondentidest omavad oma ametikohal staaži 3-6 või 6-9 aastani. Vaid mõne üksiku respondendi töökogemus oma ametikohal ületab 9 aastat.

Sama tendentsi peegeldab tööstaaž noortekeskuses: isegi ligi kolmveerand vastajatest ütles, et on seal töötanud kuni 3 aastat. Veidi üle kümnendiku ütlesid, et on noortekeskuses töötanud 3-6 või 6-9 aastat ning väga vähestel on veel rohkem kogemusi.

Veidi erinev on respondentide tööstaaž noorsoovaldkonnas üldiselt. Ka siin moodustavad suhteliselt kõige suurema grupi need vastajad, kellel on staaži kuni 3 aastat, moodustades kõigist vastajatest 40%. Umbes veerandil vastajatest on kogemusi 3-6 või üle 9 aasta jagu ning kümnendik on valdkonnas töötanud 6-9 aastat .

Esitatud andmete põhjal tundub, et noortevaldkonnas töötavad inimesed on suhteliselt kindlalt liidetud noortevaldkonnaga ja otsustanud nimetatud ala kasuks, aga samas pole noortekeskus see koht, kuhu pikemalt püsima jäädakse.

Joonis 15 Staaž praegusel ametikohal, noortekeskuses, noortevaldkonnas (%)³

Kokkuvõttes võib öelda, et noortekeskuste noorsootöötajate kvalifikatsioon tuleneb põhiliselt nende kogemustest ja täiendkoolitustel omandatud oskustest. Kõrgkoolis omandatud eriharidusega inimesi on töötajate hulgas suhteliselt vähe vaatamata sellele, et Eestis antakse noorsootöök sobivat haridust kolmes kõrgkoolis (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikooli Narva Kolledž ja Viljandi Kultuuriakadeemia). Paraku ei ole ka pika staažiga töötajate osakaal kuigi suur. Noortekeskuste noorsootöötajate kvalifikatsiooni arengu seisukohalt on mõnevõrra alarmeerivad vastused koolitustel osalemise plaanide kohta, milles näeme noorsootöötajate koolituste vastus huvi kahanemist tulevikus.

Võrreldes juhtide peatükis selgelt esiletuleva plaanidega laiendada ja muuta mitmekesisemaks noortekeskuste tegevust, on töötajate vähenev soov koolitustel osaleda koos vähese erialase ettevalmistuse ja suhteliselt lühikese tööstaažiga asjaolu, millele peaks tõsiselt tähelepanu pöörama.

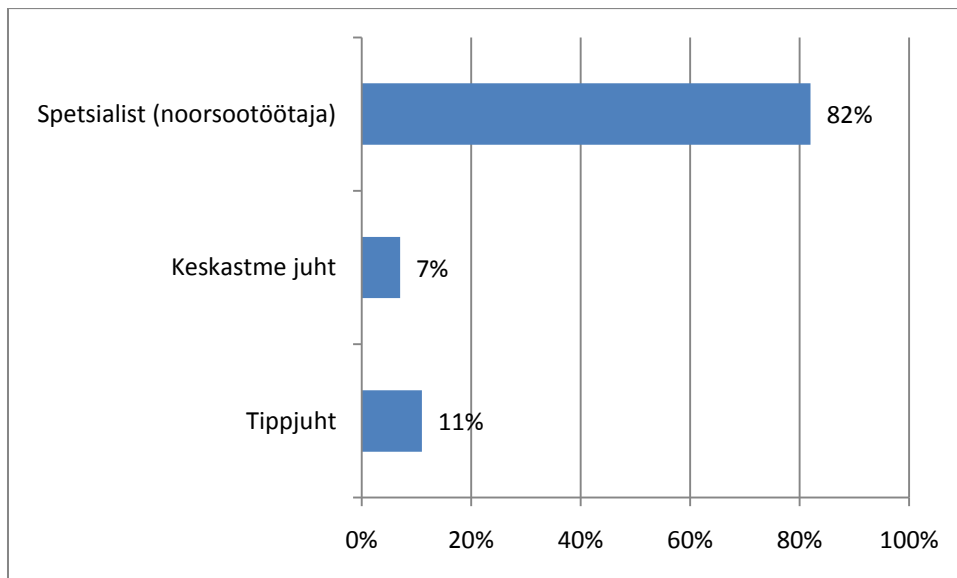
³ Mitu aastat olete töötanud selles noortekeskuses? Mitu aastat olete töötanud praegusel ametikohal? Mitu aastat kokku olete tegutsenud noortevaldkonnas?

Lähiaastatel, kuni aasta 2013 lõpuni, ei peaks tulema puudus noorsootõtajatele suunatud erinevatest koolitustest.

4.2.2 Töötamine noortekeskuses

Ametikoht

Vastanute hulgas enamik töötab noorsootõtajana (82%), kuid on ka väike osa selliseid vastajaid, kelle ametipositsiooni võib nimetada juhiks (18%). Selline vastustemuster peegeldab olukorda, kus vastaja töötab mitmel kohal ning on valinud enda jaoks olulisema rolli. Väikeste noortekeskuste, noortetubade tegevus püsibki ühel-kahel inimesel, kellel tuleb täita kõiki erinevaid rolle, mis on vajalikud organisatsiooni toimimiseks. Detailsemalt on seda teemat vaadeldud noortekeskuste juhtide osas, kus analüüsitakse juhtide tööaja jaotust erinevate tegevuste vahel.

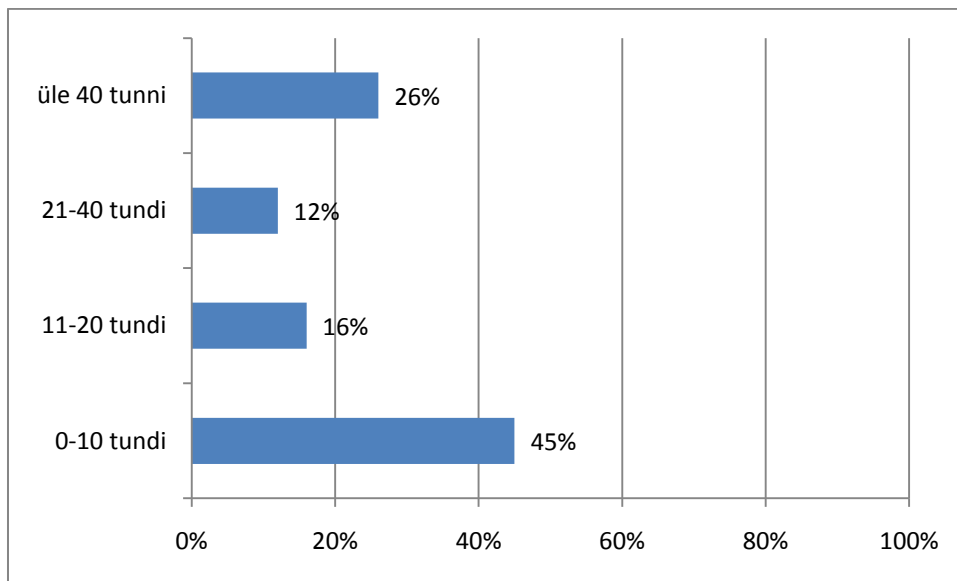

Joonis 16. Noorsootõtaja ametikoht noortekeskuses

Töökoormus

Kui Te arvestate kokku oma töökoormuse ja vabatahtliku tegevuse koormuse 2010 aasta esimeste kuude jooksul (jaanuar-aprill), siis keskmiselt kui mitu tundi nädalas Te töötasite ja/või tegutsesite vabatahtlikuna?

Küsitluse andmetel on noorsootõtajate töökoormus on üsna väike, ja seda ka koos vabatahtlikus tegevuses osalemisega. Peaaegu pooled on märkinud, et töötavad vaid kuni veerandkoormusega ja pea kaks kolmandikku töötab poole koormusega. Normkoormuse lähedase koormusega ehk 35 kuni 45 tundi nädalas on märkinud end töötavat vaid 14% vastanutest. Veerand töötajatest töötab see-eest üle 40 tunni iga nädal.

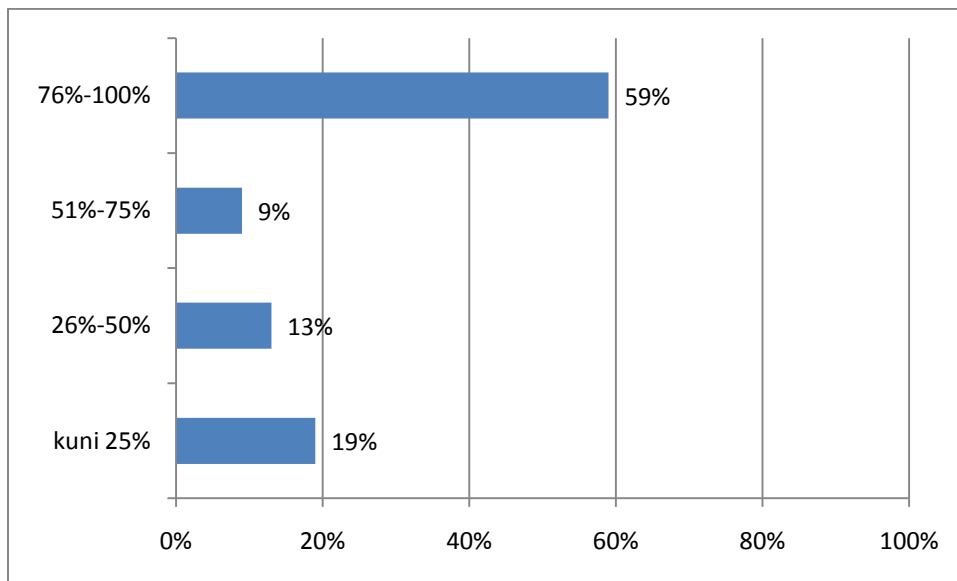

Joonis 17. Noorsootöötajate summaarne tööaeg, t/nädalas perioodil jaanuar 2010-aprill 2010

Töökoormus noortekeskuses

Mitu protsenti oma tööajast kasutate selles noortekeskuses tegutsemisele?

Vähemalt kolmveerandkoormusega töötab noortekeskuses enamik noorsootöötajaid (59%). Ainult noortekeskuses töötab ehk 100% oma tööajast kasutab noortekeskuses 24% vastanutest; 90% tööajast kulutab noortekeskuses 45% töötajatest. Kas klaas on pooltühi või pooltäis? Vastuste põhjal võib kindlalt öelda, et klaas on pooltäis – või pigem on klaas vähemalt „kolmveerandtäis“. Lisaks noorsootöötaja töö tegemisele on veerand vastajaist nimetanud, et teevad veel muud tööd samas noortekeskuses. Enamikul juhtudel on tegemist kas mingi ringi juhendamisega või siis noortetoea/-keskuse toimimiseks vajalike muude funktsioonide täitmisega sama isiku poolt.

Joonis 18. Tööaja osakaal, mis kulutatakse noortekeskuses töötamisele

Summaarse tööaja ja noortekeskuses töötatud aja osakaalu vahel on küllaltki tugev positiivne seos (Pearson $r=0,32$). See tähendab, et nädalas rohkem tunde töötavad isikud pühendavad ka suurema osa oma tööajast konkreetsele noortekeskusele.

Tulemust võib tõlgendada viitavana mudelile, kus noortekeskuses on üks, või kaks põhikohaga eestvedajat ja mitmed projektijuhid. Eestvedaja(d) hoiavad noortetuba/-keskust toimimas, kulutades selleks täistööaja või rohkemgi töötunde, projektijuhid aga viivad läbi konkreetsete projektide tegevusi, kulutades selleks suhteliselt vähe aega.

Paljudel noorsootöötajatel on ka **teine amet samas noortekeskuses**: 25% on märkinud, et neil on ka teine amet samas keskkuses

Kas Te töötate samas organisatsioonis lisaks veel ka mõnel teisel ametikohal?

Teist töökohta kirjeldavate lahtiste vastuste analüüs näitab, et sama noortekeskuse muus ametis töötamine tähendab sisuliselt noortekeskuse toimimiseks vajalike muude tööde tegemist. See hõlmab nii noorte vahetut juhendamist kuni üldjuhtimise küsimustega tegelemist kui remondimehe ameti pidamist.

Tabel 9. Lisaametid/-tegevused samas noortekeskuses

Algklasside õpetaja
Õpetaja
Huvijuht koolis
Juhataja, projektijuht, koristaja, remondimees, raamatupidaja
Kultuurispetsialist
Noorsootõtaja, osakonnajuhataja, juhatuse liige, remondimees, ringijuhendaja
Noortekeskuse juhataja, noorsootõtaja, projektijuht, nõustaja, koristaja jne
Olen Rahva maja juhataja, laste-ja noortetuba on loodud Rahva maja juurde
Olen valla kultuuritõtaja
Ringi juhendajana, projektinõustajana, praktika juhendajana
Ringijuhendaja ja remondimees
Spetsialist ja noortejuht ühes isikus
Tantsuõpetaja

Vabatahtlik tegevus

Kas Te tegutsete vabatahtlikuna?

Kas see vabatahtlik tegevus on seotud noortevaldkonnaga?

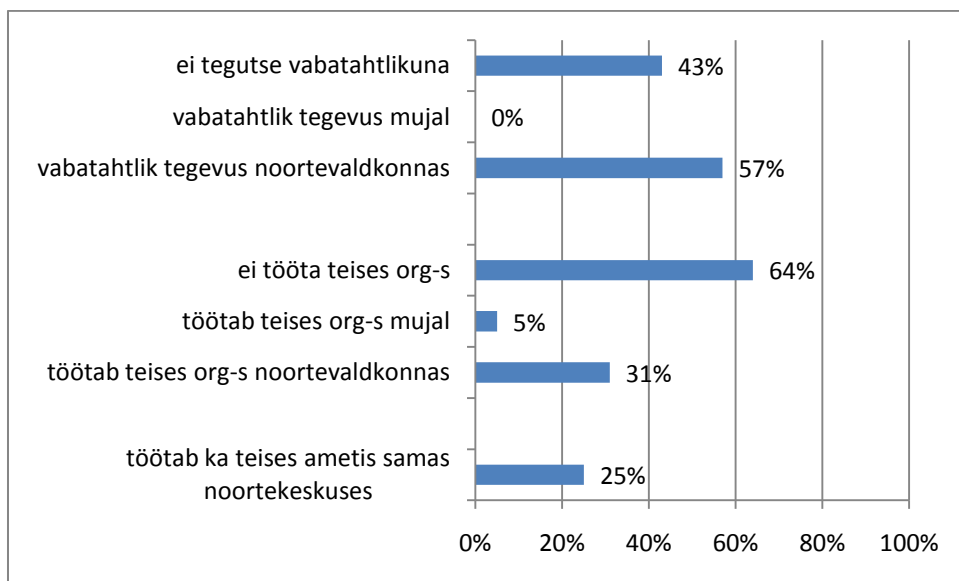
Vabatahtlikuna tegutseb üle poole noorsootõtajaist – 57% ja kõik nad teevad seda noortevaldkonnas.

Töötamine teises organisatsioonis

Kas Te töötate lisaks veel ka mõnes teises organisatsioonis?

Kas see töö on seotud noortevaldkonnaga?

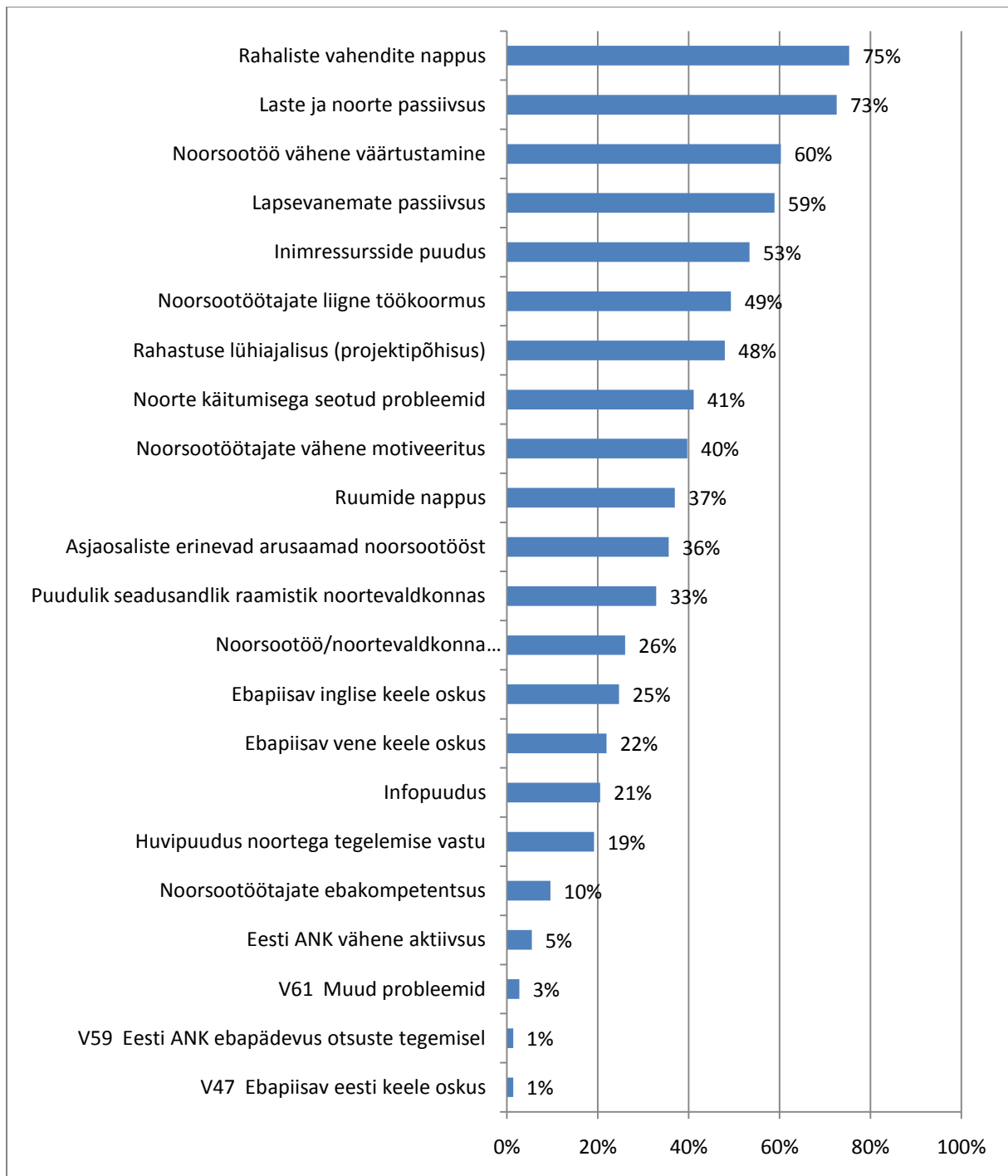
Mõnes teises organisatsioonis töötab kokku 36% noorsootõtajatest, kusjuures enamik töötab mõnes noortevaldkonna organisatsioonis (86% nendest, kes töötavad mujal). Võib öelda, et enamikul juhtudel toetab tegevus väljaspool noortekeskust noorsootõtajate professionaalset taset ja arengut kuna tegemist on tööga samas valdkonnas.

Joonis 19. Vabatahtlikuna tegutsemine ja töötamine lisaks noorsootöötaja tööle

4.2.3 Noorsootajate peamised probleemid töös

Millised on põhilised probleemid ja kitsaskohad, millega olete oma töös kokku puutunud?

Joonis 20. Probleemid noorsootajate töös

Oma töö kõige suuremateks probleemideks peab kõige suurema osa noortekeskuste töötajatest rahaliste vahendite nappust. Siinkohal tuleb siiski lisada, et küsitlus viidi läbi vahetult enne seda kui algas noortekeskuste rahastamine riikliku programmi "Noorsootöö kvaliteedi arendamine" raames. Kui vastused oleksid laekunud pärast selle algamist, siis ilmselt ei oleks rahalised probleemid leidnud äramärkimist nii paljude poolt.

Laste ja noorte passiivsust nimetas peamiseks probleemiks umbes kolmveerand respondentidest. Võimalik, et noorte ja ka lapsevanemate passiivsuses seletab varasemat leidu, mille kohaselt vaid väike osa noortest veedab noortekeskuses kauem kui 1-2 tundi ning tegutsevad koos noorsootöötajaga. Samas tähelepanu ja tagasisidet ootavate noorte arvu suurenemine suurendaks ka noorsootöötajate töökoormust, millel omakorda on potentsiaal suurendada teisi probleeme – järgnevalt nimetatud noorsootöötajate vähene motiveeritus, liigne töökoormus, ruuminappus. Suhteliselt suur osa (umbes 60%) vastajatest peab peamiseks kitsaskohtadeks noorsootöö vähest väärtustamist ning lapsevanemate passiivsust.

Umbes pooled töötajatest leiavad, et raskusi valmistavad inimressursside puudus, töötajate liigne töökoormus ning rahastuse lühiajalisus (projektipõhisus). 40% arvas, et noorsootöö põhilisteks kitsaskohtadeks on noorsootöötajate vähene motiveeritus ning noorte käitumisega seotud probleemid.

Kolmandik vastajatest peab põhiprobleemiks ruumide nappust, asjaosaliste erinevaid arusaamu noorsootööst või puudulikku seadusandlikku raamistikku noortevaldkonnas. Veerand respondentidest usub, et olulisteks kitsaskohtadeks on noorsootöö/noortevaldkonna koostöövõrgustiku puudumine või puudulik võrkeelteoskus.

Eriti olulisteks probleemideks ei pea noortekeskuste töötajad infopuudust (21%), huvipuudust noortega tegelemise vastu (19%), noorsootöötajate ebakompetentsust (10%), Eesti ANK-i vähest aktiivsust (5%) ega ebapädevust (1%), ebapiisavat eesti keele oskust (1%). Muid probleeme nimetas vaid 3% vastajatest, mistõttu võib oletada, et esitatud loetelu kattis kõik suuremad kitsaskohad noorsootöös.

4.2.4 Probleemid noortekeskuse töös

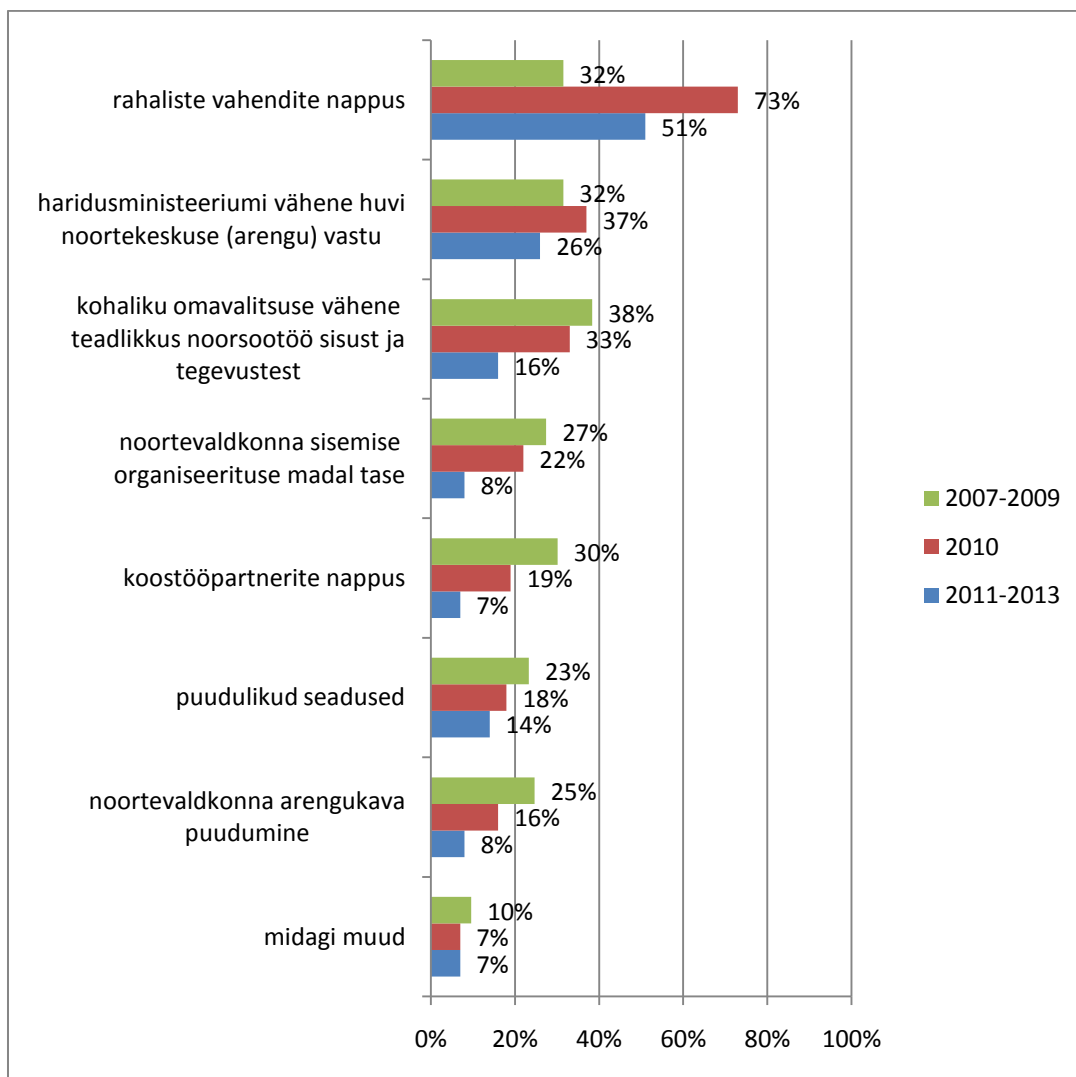
Kui eelmine küsimus keskendus probleemidele konkreetse noorsootöötaja enda töös, siis järgnev küsimus keskendub enam noortekeskusele tervikuna.

Millised on olnud olulisemad probleemid teie noortekeskuse tegevuses 2007-2009?

Millised on teie noortekeskuse olulisemad probleemid käesoleval aastal 2010?

Millised on teie noortekeskuse prognoositavad probleemid 2010-2013?

Palun märkige iga tulbas kõik olulisemad.

Joonis 21. Probleemid noortekeskuse töös

Esmalt jääb joonisel silma probleemide vähenemine minevikust tulevikku liikudes: enam on probleeme märgitud aastatele 2007-2009 mõeldes ning vähem tulevikule mõeldes. Taoline muutus saab vaid osaliselt olla seotud tegeliku olukorraga kuna vaatamata kõigele ei ole võimalik teada noortekeskuse olukorda aastatel 2011, 2012, 2013. Lisaks sellele on raske uskuda muutusi nii paljudes valdkondades korraga. Seetõttu võib põhjendatult oletada, et vastustes avaldub optimistlik vaade tulevikku. Positiivsete ootuste tõttu näemegi positiivsete muutuste leidmist peaaegu kõikides küsimustes – vastuste andmisel on olnud esmaoluline vastaja häälestatus mitte niivõrd tegelikud muutused. Inimeste positiivsed ootused tuleviku suhtes on kindlasti üks olulisi tegureid noortekeskuste arengu toetamisel kuivõrd nende organisatsioonide kandvaks jõuks, tugevuseks ongi suures osas inimesed.

Teiseks jääb silma, et ka kõige 'populaarsemate' probleemide puhul on neid märkinud siiski vaid kuni kolmandik vastanutest. Überpöörduvalt tähendab see, et kaks kolmandikku, aga enamiku probleemvaldkondade puhul ka suurem osakaal, ei pea konkreetset valdkonda oma noortekeskuse

puhul probleemiks. Vastusvariandi „midagi muud“ valinute madal osakaal annab alust arvata, et olulisi probleemvaldkondi ei ole ka skaalast välja jäänud.

Rahaliste vahendite vähesust on probleemiks pidanud suurim osakaal vastanutest. Nagu ka noorsootõtaja enda töö probleemide puhul, tuleb ka selle tulemuse tõlgendamisel arvestada, et vahetult pärast küsitluse toimumist avanesid uued rahalised võimalused riikliku programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames. Võib oletada, et kui andmekogumine oleks toimunud kuu aega hiljem, oleks rahaliste vahendite nappust probleemiks pidanud märksa vähem olnud.

Kolme tähtsama probleemvaldkonna hulka kuuluvad:

- Rahaliste vahendite nappus,
- Haridusministeeriumi vähene huvi noortekeskuste (arengu) vastu,
- KOV vähene teadlikkus noorsootööst.

Neid valdkondi on probleemiks pidanud orienteeruvalt kolmandik vastanutest (v.a. rahaliste vahendite nappus, mille „problemaatilisust“ on raske hinnata).

Neljandaks, enamvähem võrdne osakaal vastanutest on pidanud probleemiks nelja valdkonda:

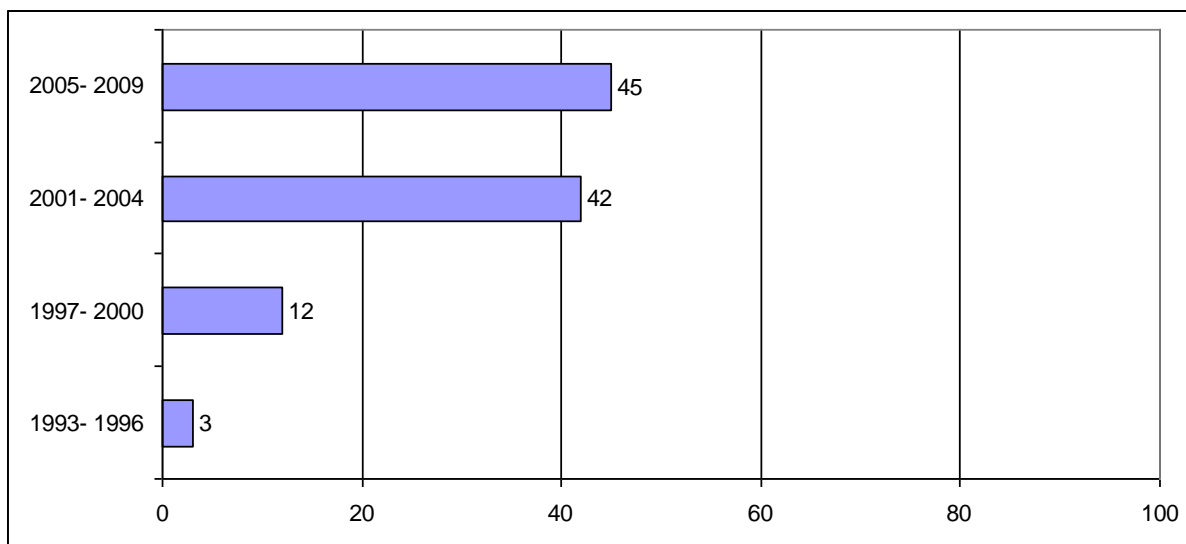
- Noortevaldkonna sisemise organiseerituse madal tase,
- Koostööpartnerite nappus,
- Puudulikud seadused,
- Noortevaldkonna arengukava puudumine.

Neid valdkondi on 2010 aastal probleemiks pidanud umbes viiendik vastanuid.

4.3 Noortekeskuste juhid

4.3.1 Noortekeskuste vanus ja juriidiline vorm

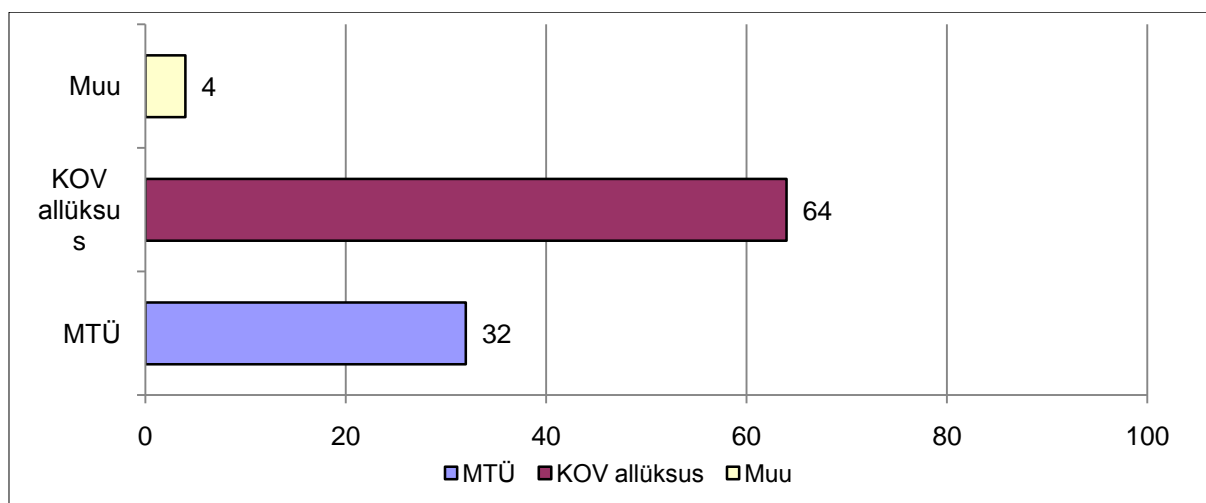
Noortekeskuste tegutsemise algus

Joonis 22. Aasta, alates millest noortekeskus tegutseb (%)

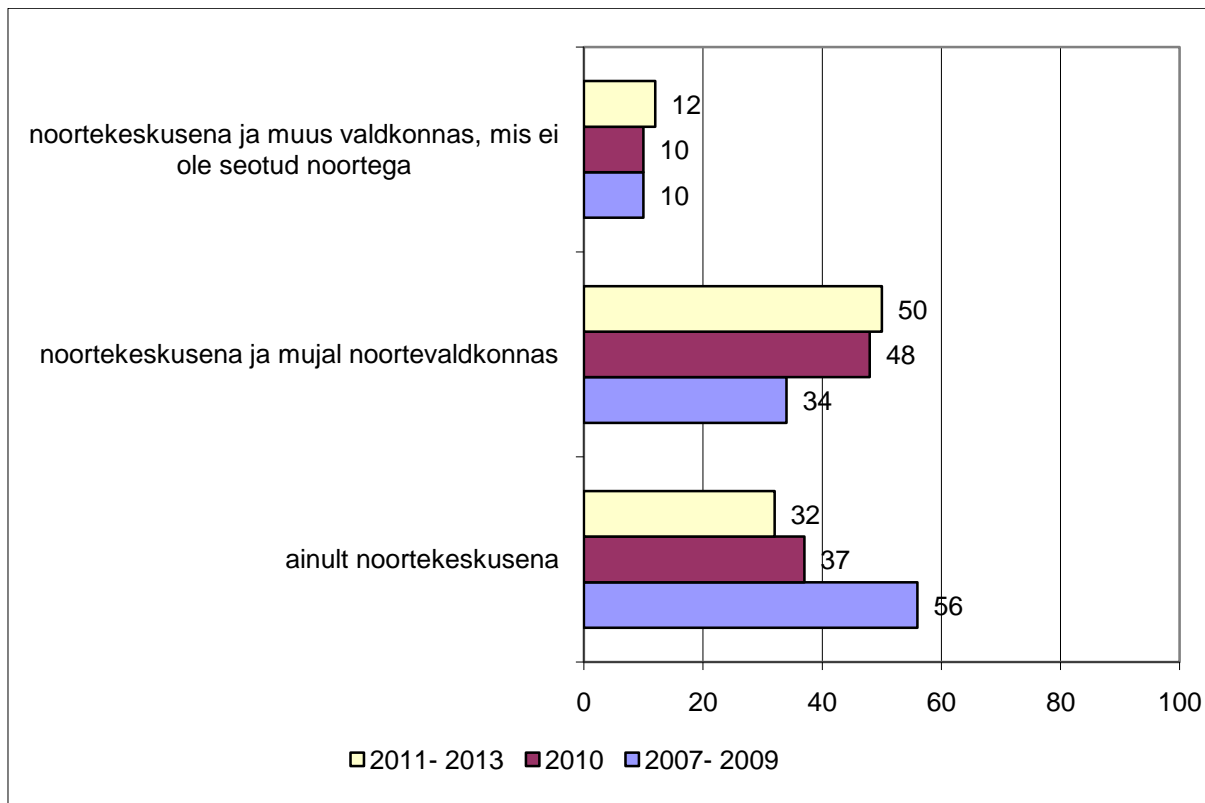
Küsitlusele vastanud noortekeskusest suhteliselt suurim osa – 45% - on vähem kui 5 aastat vanad, praktiliselt samasugune osakaal on 5-10 aastased. Kümneaastaseid või vanemaid on seitsmendik.

Organisatsiooni juriidilise vormi alusel jagunevad noortekeskused kaheks grupiks: kolmandiku moodustavad mittetulundusühingud ja kaks kolmandikku on kohaliku omavalitsuse allüksused.

Joonis 23. Noortekeskuse juriidiline vorm

4.3.2 Noortekeskuse tegevusvaldkond

Joonis 24. Noortekeskuse tegutsemine minevikus ja olevikus ning plaanid tegutseda tulevikus

Aastatel 2007- 2009 täitsid üle poolte organisatsioonidest vaid noortekeskuse funktsiooni. Kolmandik tegutses lisaks noortekeskusele ka mujal noortevaldkonnas. 10% organisatsioonidest olid nii noortekeskused kui ka tegutsesid mingis muus valdkonnas, mis polnud noortega seotud.

Käesolevaks aastaks oli vähenenud nende asutuste osakaal, mis tegutsesid vaid noortekeskusena 37 protsendile ning kasvas nende keskuste osakaal, mis lisaks sellele tegutsesid ka mujal noortevaldkonnas (34 protsendilt 48-le). Keskuste osakaal, mis tegutsesid lisaks ka väljaspool noortevaldkonda, jäi samaks võrreldes eelneva perioodiga. Paari protsendi jagu oli neid keskuseid, mis plaanisid käesoleval aastal lõpetada tegutsemise muus valdkonnas ja keskenduda tegevusele noortekeskusena, lõpetada noortekeskusena tegutsemise ning jätkata muu tegevusega noortevaldkonnas või väljaspool seda.

Aastatel 2011- 2013 plaanivad pooled keskused vastajate sõnul laiendada oma tegevust lisaks noortekeskuse pidamisele ka mujale noortevaldkonda. Selle võrra on kolmandikuni vähenenud nende asutuste osakaal, mis soovivad edasi tegutseda vaid noortekeskusena. Muid plaane peavad

nendeks aastateks enamvähem sama paljud keskused, kui aastal 2010, lisandunud on 2% asutusi, mis plaanivad oma tegevuse sel perioodil sootuks lõpetada.

Joonisel ei ole esitatud organisatsioonide osakaalu, mis kavatsevad: a) lõpetada tegevuse organisatsiooni üldse, b) lõpetada noortekeskuse tegevuse ja tegutseda edasi muus valdkonnas, mis ei ole noortevaldkond, c) lõpetada noortekeskuse tegevuse ja tegutseda edasi mujal noortevaldkonnas, d) lõpetada tegutsemine muus valdkonnas ja tegutseda edasi ainult noortekeskusena. Nimetatud vastusvariante oli märkinud vaid 1%-2% vastanutest.

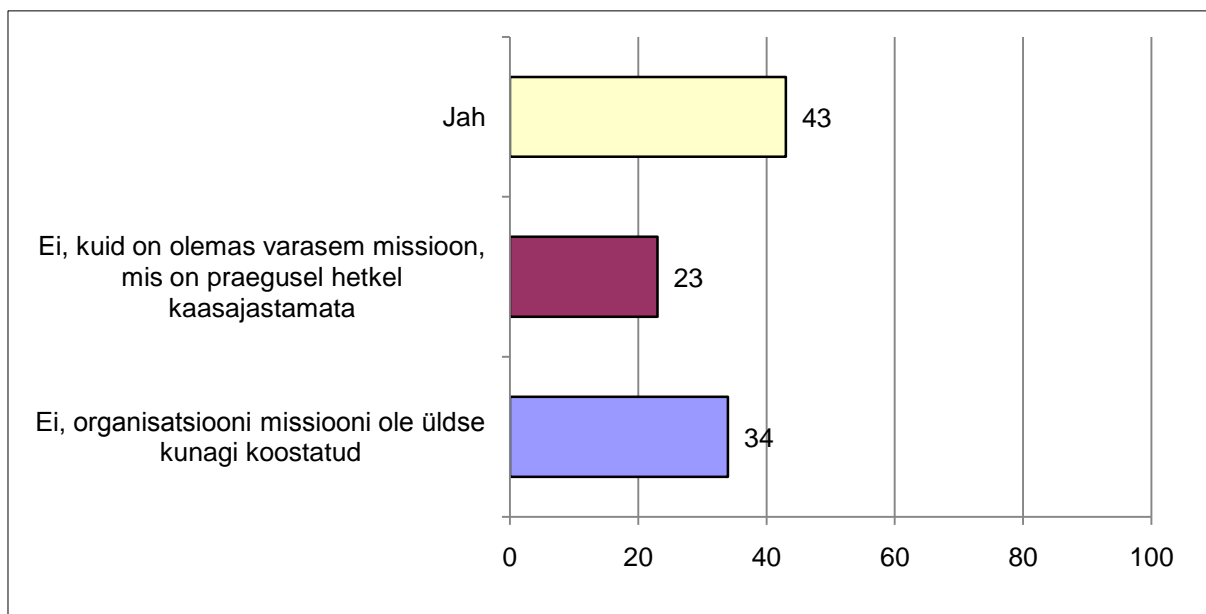
Näeme sellel joonisel olulist trendi: noortekeskused liiguvad enam spetsialiseeritud tegevuselt ainult noortekeskusena mitmekesisema tegevuste spektriga organisatsiooni suunas, mille puhul noortekeskusena tegutsemine moodustab ühe osa. Teine oluline leid on see, et noortekeskusena tegutsemist plaanib lõpetada vaid paar protsenti vastanutest. Teisisõnu, praktiliselt kõik noortekeskused plaanivad jätkata tegevust noortekeskusena.

4.3.3 Noortekeskuse missioon ja arengukava

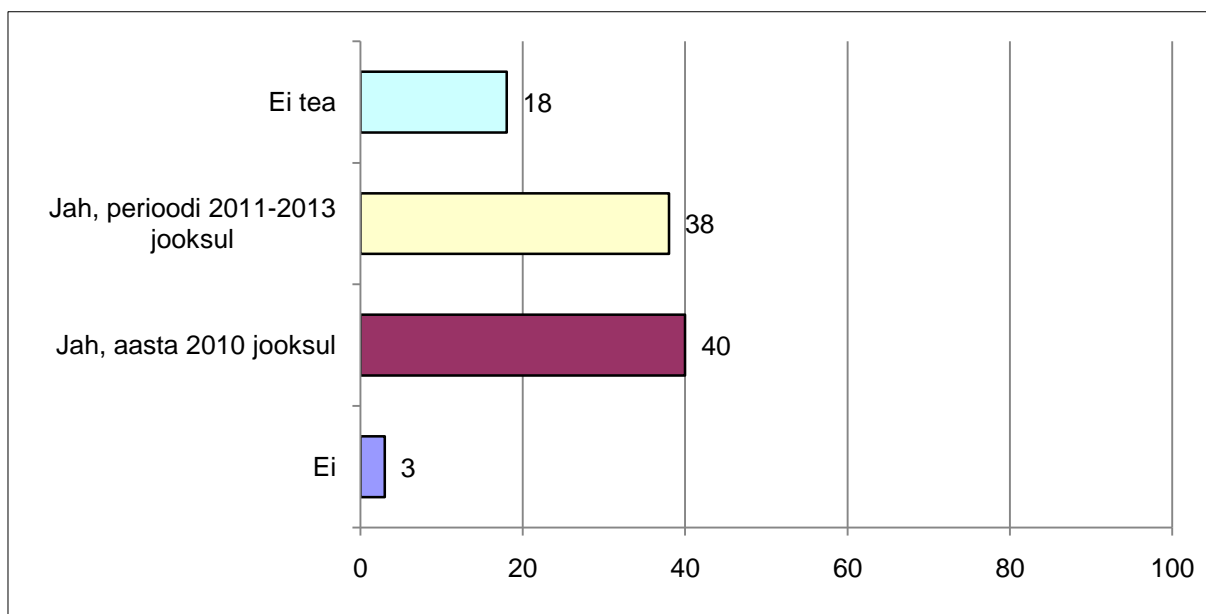
Organisatsiooni väärtusi ja kaugemaid eesmärke kajastav kaasajastatud missioon on olemas 43% keskustest. 23% keskustest on sellesisuline missioon küll olemas, aga see on kaasajastamata. Kolmandikus asutustes pole sel viisil oma eesmärke kunagi sõnastatud.

Organisatsioonidest, kus kaasajastatud missioon puudus, plaanib arengukava 2010. aasta jooksul koostada 40% ning aastatel 2011- 2013 38%. Viiendik pole arengukava koostamise peale mõelnud ning 3% ei plaani seda teha.

Oma tulevikunägemuse olemasolu on kahtlemata soovitatav olukord. Eriti oluline on see olukorras, kus plaanitakse organisatsioonilist muutust – ja paljud noortekeskused seda plaanivad oma tegevuste spektrit laiendades. Üldiselt ei ole see leid hästi kooskõlas eelmisele küsimusele antud vastustega: kui oma tegevust plaanib laiendada 50% noortekeskustest, siis missioon on sõnastatud vaid 43%-l noortekeskustest. Juhtimisinstrumendina, mis abistab eesmärkide seadmistel, tegevuste valikul ning tulemuslikkuse hindamisel, on organisatsiooni põhilise arengueesmärgi sõnastamine kahtlemata vajalik. Muutuste olukorras on enda tuleviku selge määratlemine eriti oluline.

Joonis 25. Organisatsiooni missiooni olemasolu noortekeskuses (%)

Joonis 26. Kavatsus koostada või kaasajastada noortekeskuse arengukava (vastajate hulgas, kes eelmisele küsimusele vastasid, et noortekeskusel pole sõnastatud organisatsiooni missiooni)

Tabel 10. Noortekeskuste arengukavades sisaldunud eesmärgid

	Arv
Mitmekülgsete, noorte soovidele vastavate tegevuste pakkumine	21
Omaalgatuse, aktiivsuse toetamine	14
Kogukondlik tegutsemine, kodukoha elavdamine	13
Noorte isiksuse arendamine	11
Noorte kaasamine otsustusprotsessi	9
Avatus kõigile, paindlikkus	6
Kogemuspõhine, mitteformaalne õppimine	5
Tervisealane teadlikkus, sportimisvõimaluste pakkumine	5
Riskikäitumise vähendamine	5
Erinevate kogemuste, teadmiste pakkumine	5
Noorte nõustamine	5
Noorte sotsialiseerimine ühiskonda, kasvatamine täisväärtuslikuks ühiskonna liikmeks	5
Rahvusvaheliste kogemuste pakkumine	3
Vastutustundlikkuse suurendamine	3
Erinevate gruppide kaasamine noortele suunatud tegevuste organiseerimisse	3
Kuritegevuse ennetamine	2
Erinevate noorte gruppide kaasamine ja liitmine (probleemsed noored, eri rahvusest noored, erineva sotsiaalmajandusliku taustaga noored)	2
Kunstiloominguga tegelemise võimaldamine, loovuse arendamine	2
Eesti kultuuripärandi tutvustamine	1
Keskkonnateadlikkus	1
Süsteemse noorsootöövõrgustiku loomine piirkonnas	1
Heategevus	1

Täpsus, millega noortekeskuste juhid oma asutuse arengukava kirjeldasid, oli väga erinev: mõned missioonid olid suhteliselt üldsõnalised, teised väga täpsed. Ülal asuvas tabelis on ära toodud enamlevinud märksõnad, mis keskuste eesmärkides sagedamini kajastusid.

Väga paljud keskused mainisid oma eesmärgina pakkuda noortele mitmekülgseid ja noorte soovidele vastavaid vaba aja tegevusi. Nimetati ka erinevate kogemuste/teadmiste pakkumist ning rahvusvahelise kogemuse pakkumist. Samuti lootsid paljud, et keskuses tehtava töö kaudu toetatakse noorte algatusvõimet ning aktiivsust. Niipalju, kui antud küsimuse vastuste põhjal võib öelda, oli väiksemates kohtades asuvate asutuste eesmärkide hulgas olulisel kohal kogukondliku tegevuse ning külaelu edendamine ja kodukoha väärtustamine.

Mitmed keskused mainisid missioonina üldiselt noorte isiksuse arendamist. Samas oldi kohati ka spetsiifilisemad nimetades kogemuspõhist/mitteformaalset õppimist, noorte kasvatamist täisväärtuslikuks ühiskonna liikmeks ja vastutustundlikkuse suurendamist.

Paljud nimetasid missioonina noorte kaasamist otsustusprotsessi: kas siis nende otsuste tegemisse, mis neid endid puudutavad või siis laiemalt, kohaliku omavalitsuse tasandil tehtavate otsuste langetamisse.

Mitmete keskuste esindajad ütlesid, et nende asutuse eesmärgiks on olla avatud kõigile. Ühelt poolt soovitakse kaasata erinevaid noorte grupe ühistesse tegevustesse teisalt laiendada ka tegevuste organiseerijate ringi.

Missioonides nimetatakse ka tervise-edendamist ning riskikäitumise vähendamist, samuti kuritegevuse ennetamist.

Soovitakse panustada noorsootöö võrgustiku arendamisse ning nõustamisvõimaluste pakkumise suurendamisse.

Suhteliselt erandlikena mainiti eesmärkidenä ka noorte loovuse arendamist, Eesti kultuuripärandi tutvustamist, keskkonnateadlikkuse tõstmist ning heategevust.

4.3.4 Noorsootöö valdkonnad

Eesti noorsootöö strateegias 2006-2013 on välja toodud 10 noorsootöö kokkuleppelist valdkonda. Millistesse valdkondadesse liigitate noortekeskuse tegevused ja projektid aastatel 2007-2009, tegevused ja projektid käesoleval aastal 2010, aastateks 2011-2013 plaanitud tegevused ja projektid?

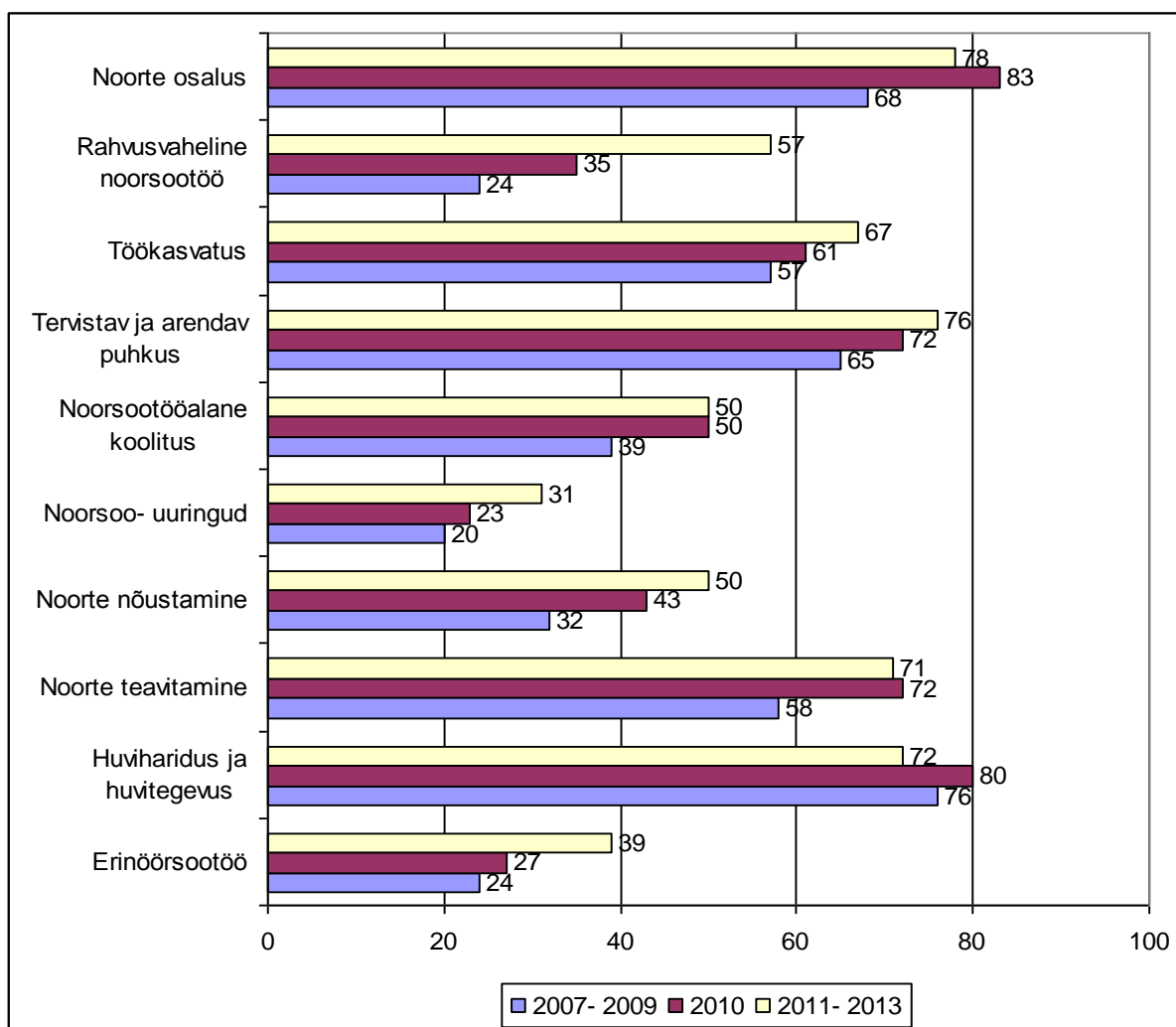
Noorsootöö valdkondade esindatust noortekeskustes analüüsid jään esmalt silma see, et aasta-aastalt on suurenenud nende noortekeskuste osakaal, kus konkreetse valdkonna projekte ja programme ellu viiakse. Plaanid ka tulevikus konkreetne valdkond oma tegevuste nimistusse võtta on järgnevates valdkondades:

- Rahvusvaheline noorsootöö
- Töökasvatus
- Tervistav ja arendav puhkus
- Noorsoo-uuringud
- Noorte nõustamine
- Erinoorsootöö

Nelja valdkonna puhul ei prognoosi juhid laienemist:

- Noorte osalus,
- Huviharidus ja huvitegevus,
- Noorsootööalane koolitus,
- Noorte teavitamine.

Võibolla on põhjus selles, et nendes valdkondades viivad tegevusi ellu juba väga paljud noortekeskused, mistõttu on lihtsalt vähe ruumi populaarsuse suurenemiseks.

Joonis 27. Noortekeskuste tegevusvaldkonnad (noorsootöö strateegia tähenduses) (%)

Noorte osalus on valdkond, millesse vastajad liigitasid kõige enam noortekeskuses toimuvaid tegevusi. 68% noortekeskuste juhtidest leidis, et aastatel 2007- 2009 kuulusid nende tegevused sellesse valdkonda. 2010. aastal tegeles noorte osalust võimaldavate tegevustega 83% keskustest ning tulevikus plaanib selles valdkonnas tegevust jätkata 78%.

Pea sama suur osakaal keskusi tegeles **huvihariduse ja –tegevusega**. Aastatel 2007- 2009 viis juhtide sõnul selles valdkonnas tegevusi läbi 76% keskustest. Käesoleval aastal viidi huvitegevusi läbi 80% asutustes ning 2011- 2013 aastal plaanib vastajate sõnul samas valdkonnas tegevust jätkata 72%.

Tervistavat ja arendavat puhkust pakkusid 2007- 2009 aastal 65% keskustest. Käesolevaks aastaks oli sellesisuliste tegevuste pakkumine levinud 72% keskustest ning tulevikus plaanitakse seda veelgi suurendada.

Pea sama suurel määral tegeldi **noorte teavitamisega**. Aastatel 2007- 2009 oli sellesisulisi tegevusi veidi vähem: 58% respondentidest ütles, et nende keskuses olid sellised võimalused olemas. Samas

2010. aastaks kasvas noorte teavitamisega seotud tegevusi pakkuvate keskuste osakaal üle 70% ning umbes samas suurusjärgus plaanivad keskused ka tulevikus jätkata.

Samuti üsna levinud tegevusvaldkond on **töökasvatus**, millesisulisi tegevusi/projekte oli 2007- 2009 aastal 57% keskustes ja 2010. aastal 61% keskustes. Aastatel 2011- 2013 plaanivad vastajate sõnul töökasvatust edendada 67% keskustest.

Noorsootööalast koolitust pakuti varasematel aastatel võrdlemisi vähe: vaid 39% vastajatest ütles, et nende keskuses on sellesisulisi tegevusi olnud aastatel 2007- 2009. Samas käesoleval aastal oli sellesisulisi tegevusi pooltes keskustest ja ka aastatel 2011- 2013 plaanivad pooled keskused selles valdkonnas jätkata.

Rahvusvaheline noorsootöö on valdkond, millega seni ei ole eriti tegeletud: aastatel 2007- 2009 oli sellesisulisi projekte veerandis keskustes ning käesoleval aastal 35% keskustest. Samas ollakse väga huvitatud antud valdkonnaga tulevikus rohkem tegelemisest: 57% leiab, et 2011- 2013 peaks nende keskuses olema tegevusi, mis liigituvad rahvusvahelise noorsootöö valdkonna alla.

Noorte nõustamisega tegeleti 2007- 2009 aastal kolmandikus keskustes. Käesoleval aastal oli nõustamisvõimalus olemas 43% keskustes ning järgnevatel aastatel soovivad pooled keskused antud valdkonnas tegevusi alustada või jätkata.

Vähim tegeleti keskustes **erinoorsootöö** ja **noorsoo- uuringutega**.

Erinoorsootööalaseid projekte oli 2007- 2009 ja 2010 aastatel umbes veerandis keskustes. 2011- 2013 aastatel soovivad aga 39% keskustes sellesisulisi projekte/tegevusi läbi viima hakata.

Noorsoo-uuringutega tegeles 2007- 2009 ja 2010 aastatel viiendik keskustest. Tulevikus plaanib sellesisulisi tegevusi läbi viima hakata 31%.

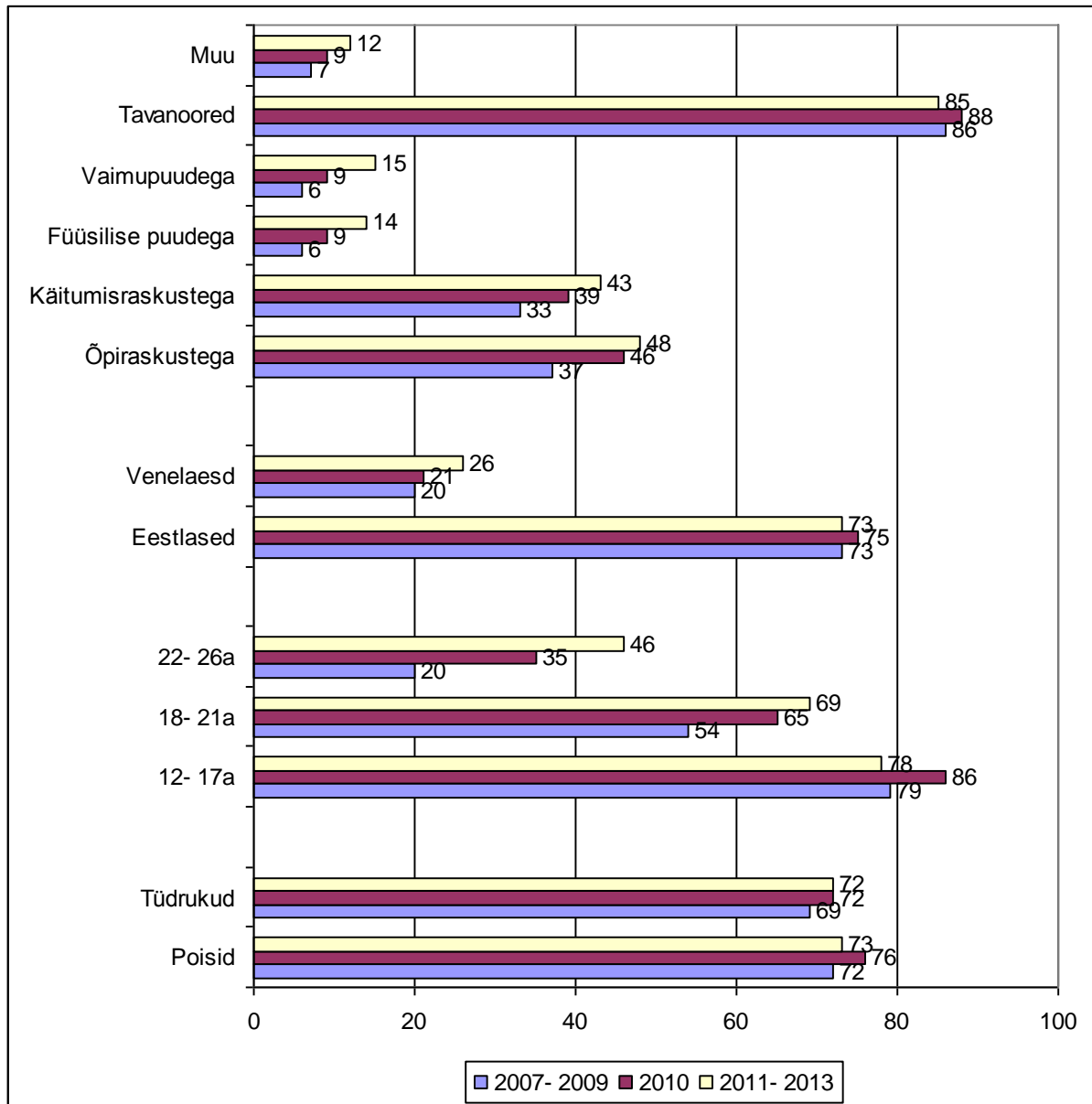
4.3.5 Sihtgrupid

Millistele sihtgruppidele Teie noortekeskus põhiliselt keskendus aastatel 2007-2009, keskendub käesoleval aastal 2010 ja plaanib keskenduda aastatel 2011-2013? Palun märkige igas tulbas kõik olulised.

Näeme trendi suurendada tähelepanu n.ö. ebatraditsioonilistele noortekeskuste külastajatele: venelastele ja teistele vene keelt rääkivatele noortele, puudega noortele, käitumis- ja õpiraskustega noortele, samuti ka 18 aastastele või vanematele noortele. Tavanoortele ja eestlastele ei ole plaanis rohkem tähelepanu pöörata. Selline muster iseloomustab nii noortekeskuste laienemist kui ka spetsialiseerumist. Tulemus on hästi kooskõlas eelmise joonisega ja joonisega, mis iseloomustas kavatsust tegutseda noortekeskusena. Mõlemal varasemal joonisel peegeldusid samuti kavatsused laiendada noortekeskuse tegevuse amplituud – samasuguse kavatsuse ilmumine sihtgruppide puhul kinnitab noortekeskuste plaane hakata täitma järjest spetsiifilisemaid ülesandeid, tegevusi.

Organisatsiooni seisukohast on tegemist olulise arenguga, mis nõuab ka muutusi teistes valdkondades, näiteks personali oskustes ja koolituses (näiteks keel, sotsiaalpedagoogilised teadmised käitumisraskustega noortele arengukeskkonna loomiseks), personali kogemustes,

personali hulgas. Puudega noortele pakutavate teenuste tarvis on ilmselt vajalik ka ehituslikud muudatused. Ka vanematele noortele keskendumine eeldab väljapakutavate võimaluste ringi laiendamist.

Joonis 28. Noortekeskuste sihtgrupid

Kõikidel perioodidel, mille kohta antud küsimuse raames küsiti, nimetasid pea võrdselt 70% vastajatest oma noortekeskuse sihtgruppideks **nii poisse kui tüdrukuid**.

Vanusegruppidest oli noortekeskuste tegevus suurimas osas suunatud noormale mainitud 12- 17 aastaste gruppidele, keda mainis sihtgrupina kõigil aastatel umbes 80% respondentidest.

18- 21 aastaseid pidas noortekeskuse sihtgrupiks aastatel 2007- 2009 veidi üle poolte vastajatest. Neile suunatud tegevuste hulk on aga ilmselt suurenenud, sest käesoleval aastal pidas seda vanusegruppi noortekeskuse sihtgrupiks 65% vastajatest ning tulevikus suunab vastajate sõnul 69% keskusi oma tegevusi selles vanuses noortele.

Vanimat, 22-26 aastaste gruppi peeti noortekeskuse tegevuse sihtgrupiks kõige vähem. Aastatel 2007-2009 oli neile suunatud tegevusi viiendikus keskustes ning käesoleval aastal 35% keskustes. Samas näib, et keskused soovivad ka selles vanuses inimestele tulevikus rohkem keskenduda: aastatel 2010-2013 nimetab seda oma asutuse sihtgrupiks 46% vastajatest.

Puudega noortele suunatud tegevusi pakkuvate noortekeskuste osakaalu kasvamise kõrval on sihtgrupi muudatus on kõige suurem just vanusgruppide puhul. Näiteks üle 22 aastaste vanusgruppi oma sihtgrupiks pidavate noortekeskuste osakaal on tõusnud perioodi 2007-2009.a. 20%-lt perioodi 2011-2013.a. 46%-le – noortekeskuste osakaal on suurenenud üle kahe korra. 18-21 aastaste kategooriat oma sihtgrupiks pidavate noortekeskuste osakaal on suurenenud 54%-lt 69%-le, 15-protsendipunkti võrra ehk umbes 25%.

Eestlasi pidas oma noortekeskuse tegevuse sihtgrupiks kõikidel aastatel umbes kolmveerand keskustest. Seevastu **vene rahvusest** noortele on seni tegevusi suunanud vaid viiendik noortekeskustest. Tulevikus soovitakse sellele sihtgrupile veidi enam keskenduda, aga siiski plaanib neile oma tegevust suunata vaid veerand noortekeskustest.

Suur enamus vastajaid peab oma keskuse peamiseks sihtgrupiks **tavanoori**, kellele keskendus ja plaanib tulevikus keskenduda üle 85% noortekeskustest. Tegeldakse ka **käitumis- ning õpiraskustega noortega**: 2007- 2009 aastal oli vastavale sihtgrupile suunatud tegevusi veidi üle kolmandikus kesksutes, käesoleval aastal umbes 40% asutustes ning tulevikus plaanivad neile keskenduda umbes pooled noortekeskustest. Seejuures suunatakse veidi enam oma tegevust õpiraskustega noortele.

Käitumis- ja õpiraskustega noori oma sihtgrupiks pidavate noortekeskuste osakaal on samuti märkimisväärselt suurenenud: õpiraskuste noorte puhul 37%-lt 48%-le ja käitumisraskustega noorte puhul 33%-t 43%-le.

Füüsilise või vaimupuudega noori pidas oma asutuse sihtgrupiks 2007- 2009 aastal 6% ja 2010 aastal 9%. Tulevikus plaanitakse selle grupiga tegeleda umbes 15% noortekeskustes. Füüsilise või vaimupuudega noori oma sihtgrupiks pidavate noortekeskuste osakaal võib kasvada kuni kaks ja pool korda: 6%-lt 14/15%-ni.

4.3.6 Koostööpartnerid

Millistega järgnevatest organisatsioonidest on teie noortekeskus teinud koostööd aastatel 2007-2009?

Millistega järgnevatest organisatsioonidest teeb ja/või kavatses teha noortekeskus koostööd aastal 2010?

Millistega järgnevatest organisatsioonidest kavatses teha noortekeskus koostööd aastatel 2011-2013?

Kui olete koostööd teinud pidevalt, ka korduvalt projektipõhiselt, märkige lahtrisse vastuseks "1".

Kui olete koostööd teinud projektipõhiselt üks-kaks korda, märkige lahtrisse vastuseks "2".

Kui te ei ole koostööd teinud, ärge märkige midagi.

- Üldhariduskooli (põhikool, gümnaasium) õpilasesindus
- Üldhariduskool (põhikool, gümnaasium) huvijuht, kooli juhtkond
- Kutsekooli õpilasesindus
- Kutsekooli huvijuht, kooli juhtkond
- Noorsootöötajaid koolitavate kõrgkoolide (TÜ Viljandi KA, TPS, TÜ Narva Kolledži) üliõpilasesindus, üliõpilasorganisatsioon
- Noorsootöötajaid koolitavate kõrgkoolide (TÜ Viljandi KA, TPS, TÜ Narva Kolledži) allüksus, juhtkond
- Muude kõrgkoolide üliõpilasesindus, üliõpilasorganisatsioonid
- Muude kõrgkoolide allüksus, juhtkond
- Kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna allüksus
- Kohaliku omavalitsuse muu valdkonna allüksus
- Mõni teine noortekeskus
- ENL
- ENEB
- ENTK
- Eesti ANK
- Eesti noorteorganisatsioonid
- Kolmanda sektori organisatsioonid Eestis, mille tegevus on otseselt seotud noortevaldkonnaga kuid mis ei ole noorteorganisatsioonid
- Kolmanda sektori organisatsioonid Eestis, mille tegevus ei ole otseselt seotud noortevaldkonnaga
- Eesti noortelaagrid
- Huvikoolid (va spordirühmad)
- Eesti spordiklubid, treeningrühmad (ka huvikoolide koosseisus)
- Eesti erafirmad
- Eesti noorteprojektid/programmid
- Noorte osaluskogud
- Eesti mitteformaalsed noortegrupid
- Alaealiste komisjonid
- Noorte teabe- ja/või nõustamiskeskused
- Fondid
- HTM noorteosakond
- Välisriikide organisatsioonid
- Muu

Koostööpartnerite arvu analüüsid näeme nende arvu aasta-aastalt suurenemas. Perioodi 2007-2009 kohta oli keskmiselt 27% noortekeskustest märkinud koostööpartneri, 2010 aasta kohta 29% ja perioodi 2011-2013 kohta 30%. See tulemus on kooskõlas juba varem ilmnunud tulemusega, mille kohaselt noortekeskused plaanivad laiendada tegevuste spektrit ja ning keskenduda uutele sihtgruppidele. On loomulik kui tegevuse laienemise plaanidesse kuulub ka koostööpartnerite ringi laiendamine.

Küsitlustulemuste põhjal võib välja tuua neli põhilist koostööpartnerit:

- Teine noortekeskus
- Kool, huvitegevuse koolis, huvijuht
- Kohalik omavalitsus
- Noored, noorteorganisatsioonid

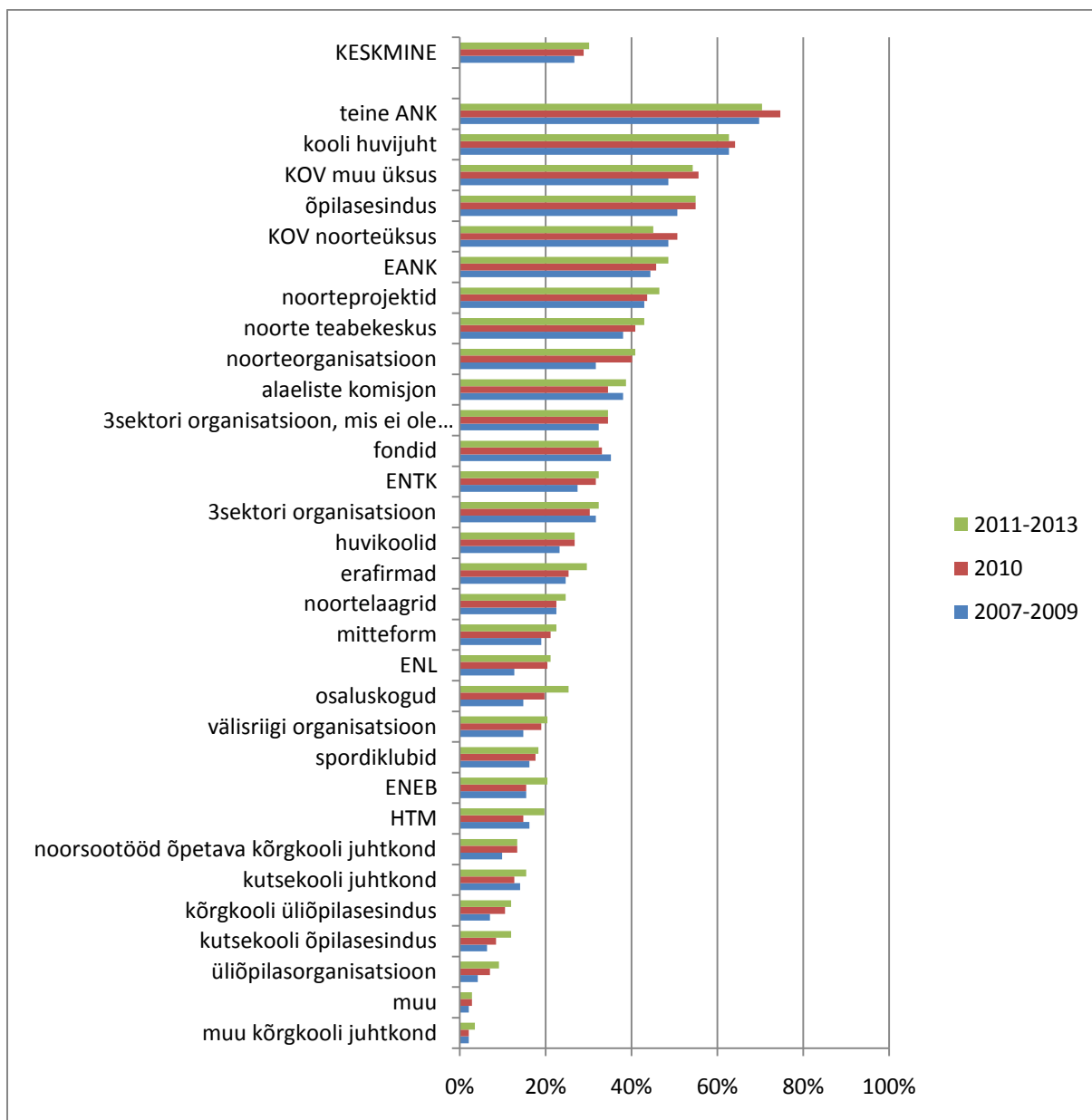
Koostöö kõrgkoolidega ja kutsekoolidega toimib kõige väiksema osakaalu noortekeskuste puhul.

Koostööpartnerite muutuste analüüs näitab, et noortekeskustest suurim osakaal soovib tihendada koostööd just noorteorganisatsioonidega:

- Noorte osaluskogud 11%
- Noorteorganisatsioonid 9%
- ENL 8%
- Kutsekooli õpilasesindus 6%

Kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna eest vastutava üksusega soovib koostööd vähendada aga 4% noortekeskustest, fondidega 3% noortekeskustest.

Seos 2010 aastal konkreetse organisatsiooniga koostööd teinud noortekeskuste osakaalu ja selle organisatsiooniga koostööd muuta plaanivate noortekeskuste osakaalu vahel on märgatav (Pearson $r=-0,21$). Mida rohkem on konkreetse organisatsioonidega koostööd märkinud noortekeskusi, seda väiksem on nende noortekeskuste osakaal, kes kavatseb koostööd teha tulevikus. Partnerite ringi on võimalik laiendada vaid uusi partnereid kaasates, ehk siis koostööd suurendada praeguseni suhteliselt vähepopulaarsete partneritega. Mõnel juhul võib see ilmselt teoks saada ka juba olemasoleva partneri hülgamise hinnaga.

Joonis 29. Koostööpartnerid, kellega noortekeskustel on kas pidevad või ühekordsed koostöösuhted olnud

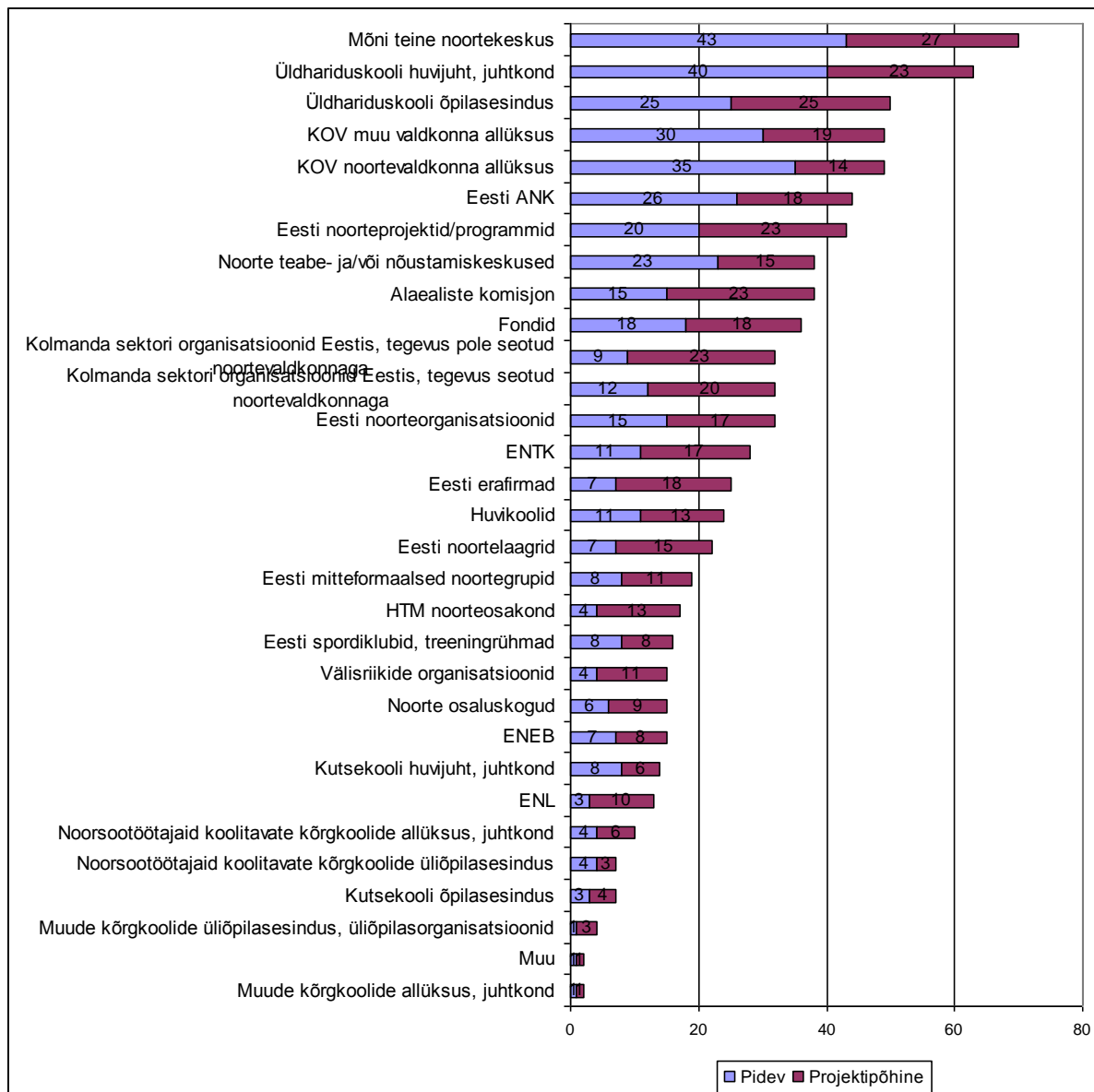
Detailsema ülevaate koostööpartneritest aastate lõikes annavad ülevaate järgmised joonised.

Periood 2007- 2009

2007- 2009 aastal tehti kõige rohkem koostööd **teiste noortekeskustega**: 43% keskustest tegi koostööd pidevalt ning 27% projektipõhiselt. Samuti tegutseti sageli koos **üldhariduskoolide huvijuhtide või juhtkonnaga**: 40% noortekeskustest tegi seda pidevalt ning 23% projekti alusel.

Umbes pooled keskustest tegi koostööd **üldhariduskoolide õpilasesinduste** ning **kohaliku omavalitsuse erinevate üksustega**, kusjuures õpilasesindustega tehtav koostöö oli sagedamini projektipõhine.

Üle 40% noortekeskustest tegutses koos **Eesti ANK-i** või mingite **Eesti noorteprojektide/programmidega**. Ligi 40% keskustest on aastatel 2007- 2009 teinud koostööd noorte teabe- ja/või nõustamiskeskustega, alaealiste komisjoni või erinevate fondidega.

Joonis 30 Noortekeskuste koostööpartnerid aastatel 2007- 2009? (%)

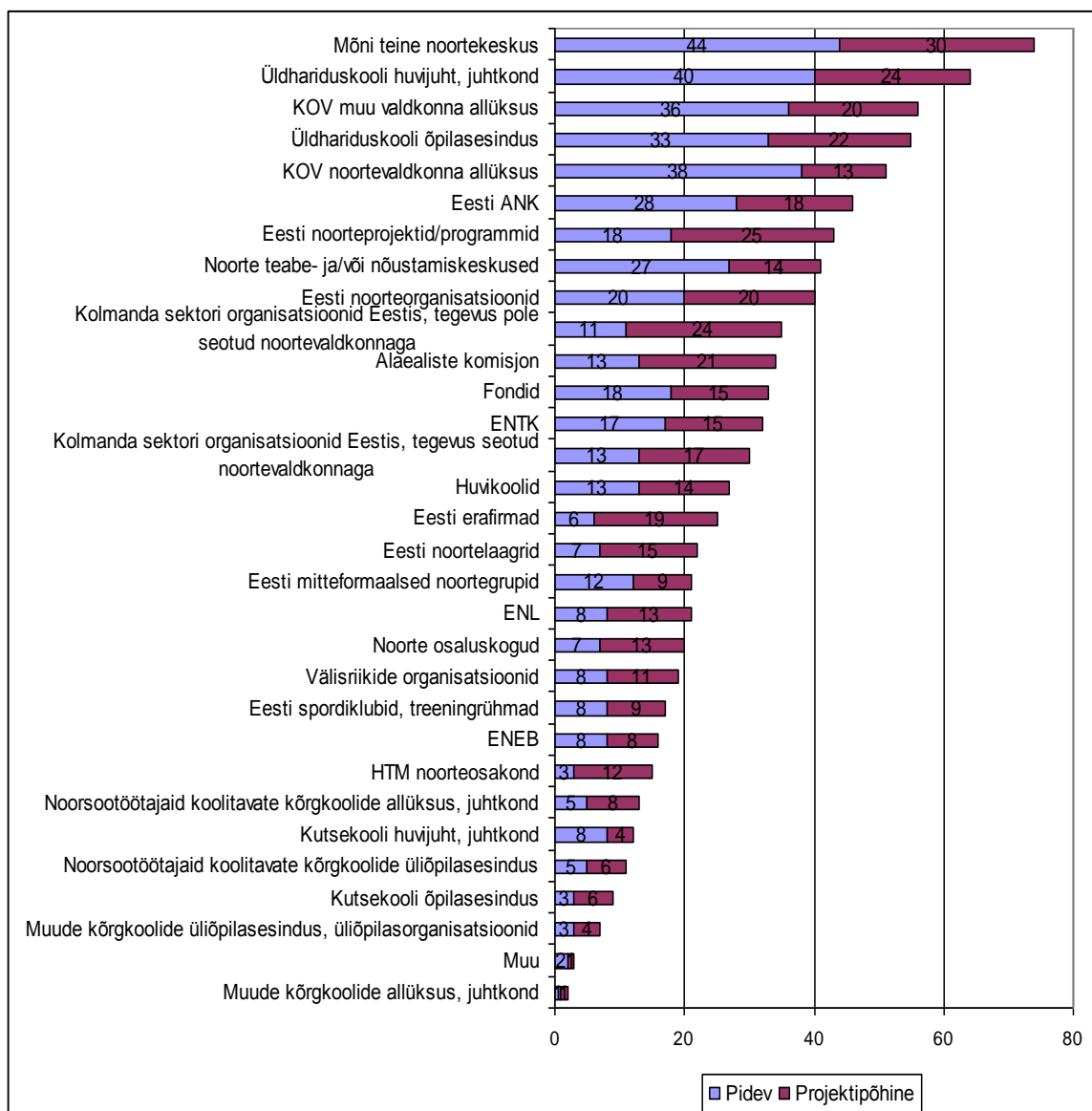
Umbes kolmandik noortekeskustest tegi aastatel 2007- 2009 koostööd erinevate **kolmanda sektori organisatsioonidega** (suures osas projektipõhiselt), **Eesti noorteorganisatsioonide** ning **ENTK**-ga.

Veerand noortekeskustest tegutses läinud aastatel koos **Eesti erafirmade**, **huvikoolide** või **noortelaagritega**. 10- 20% noortekeskustest tegi koostööd mitteformaalsete noortegruppide, HTM Noorteosakonna, spordiklubide/treeningrühmade, välisriikide organisatsioonide, noorte

osaluskogude, ENEB-i, kutsekoolide huvijuhi/juhtkonna või ENL-iga. Alla kümnendiku keskustest oli koos töötanud erinevate ülikoolide ning üliõpilasesindustega või kutsekoolide õpilasesindustega.

Aasta 2010

Aastaks 2010 jäid noortekeskuste koostööpartnerid valdavalt samaks, mis need oli aastatel 2007-2009 ning oluliselt ei muutunud ka noortekeskuste osakaal, mis erinevate organisatsioonidega koostööd tegid.

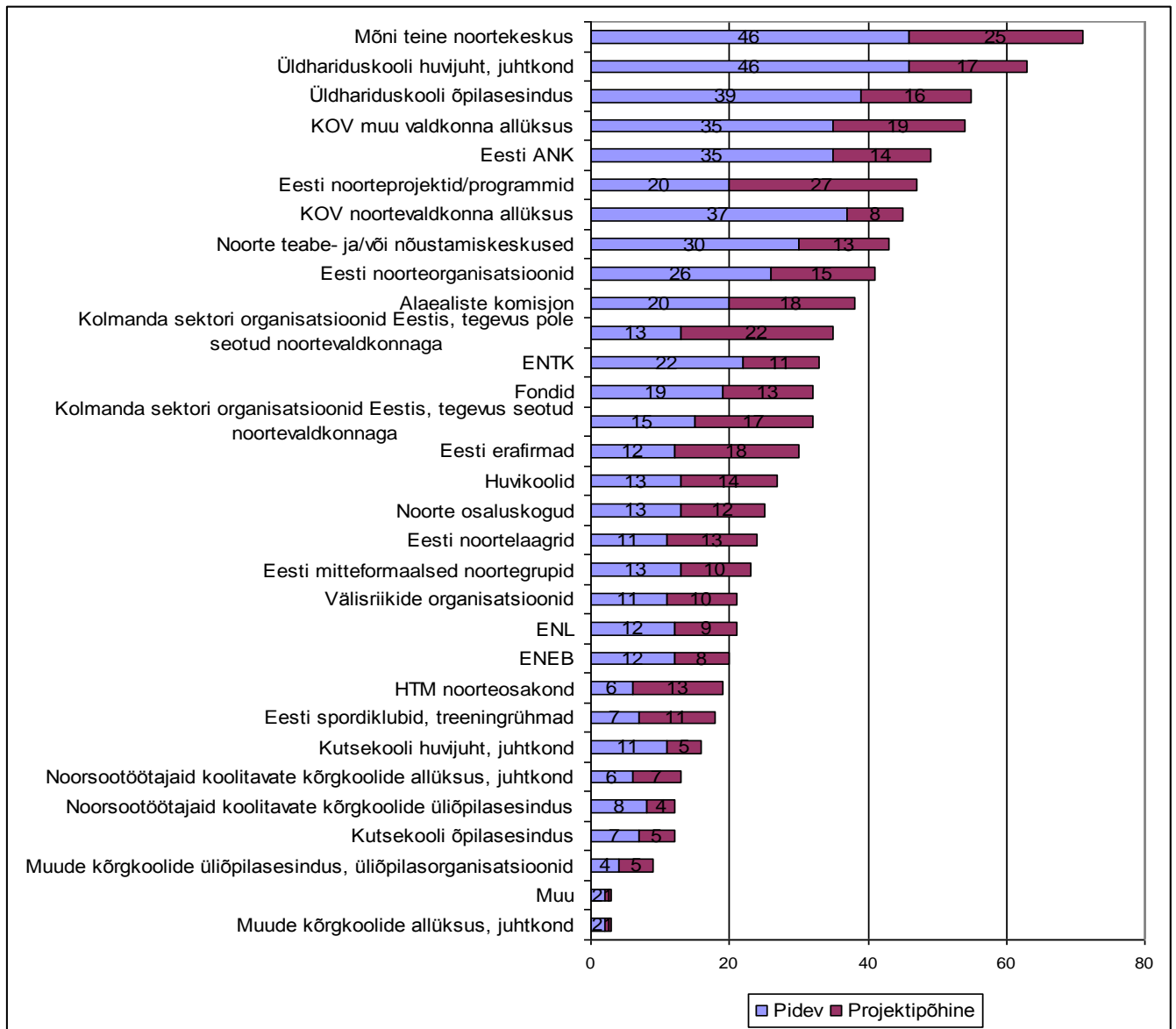

Joonis 31. Noortekeskuste koostööpartnerid aastal 2010 (%)

Periood 2011- 2013

Ka tulevikus, 2011-2013 aastal, soovivad noortekeskused peaaegu täielikult jätkata samade koostööpartneritega üheskoos tegutsemist. Eelistuste järjekorras ei ole olulisi erinevusi võrreldes 2007-2009 aasta või 2010 aasta võimalike koostööpartnerite järjestusega. Ainus partner, keda

varasematest aastatest enam esile tuuakse, on noorte osaluskogud, samas soovib nendega koostööd teha vaid veerand noortekeskustest, mis pole väga oluline muutus võrreldes varasemate aastatega. Üldise tendentsina võib öelda, et tulevikus eelistaksid noortekeskused oma partneritega teha koostööd pigem pidevalt, mitte projektipõhiselt.

Joonis 32 Noortekeskuste koostööpartnerid aastatel 2011-2013(%)

4.3.7 Lahtiolekuajad

Lahtiolekuajad on esitatud graafikutel, mille horisontaalteljel on kellaeg ja vertikaalteljel konkreetset kellaega märkinud noortekeskuste osakaal. Protsentuaalsed osakaalud on arvatud lähtuvalt kõigi küsitletute koguarvust kuna erinevatele küsimustele oli vastanute osakaal oli väga

erinev. Graafik on kumulatiivne, st iga järgmise kellaaja puhul on kokku liidetud kõik varasemad kellaajad märkinud noortekeskused.

Tavaline tööädal

Selgelt eristuvad tööpäevad ja nädalalõpud ning riiklikud pühad. Nädalalõppudel on avatud suhteliselt vähesed noortekeskused, samuti on avamis- ja sulgemisajad erinevamad.

Tööpäevadel avavad vähesed keskused oma ukseid enne kella 11 (selleks ajaks on avatud 6% noortekeskustest) (varasem avamisaeg kell 8). Kella 12 ajal saab minna umbes viiendikku noortekeskustest. Kella 13 ja 15 vahel on suure osa noortekeskuste avamisajad: kella 15-ks on lahti umbes 70% asutustest. Üksikud keskused teevad ukseid lahti kell 16, 17 või 18.

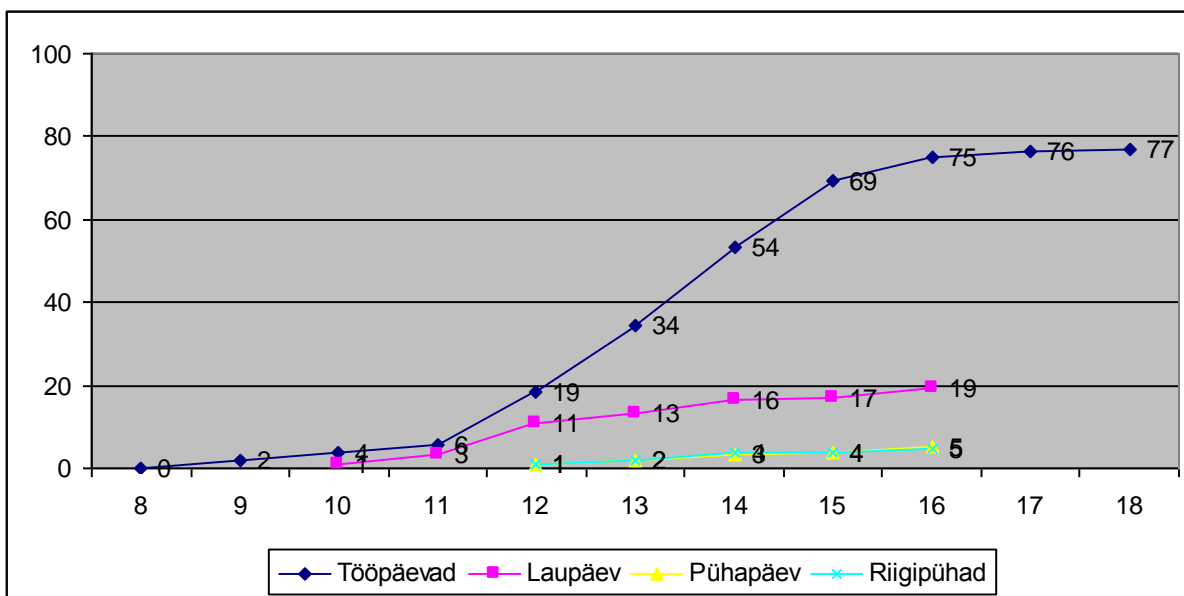
Kella 16-17 paiku, kui osad keskused alles end külastajatele avavad, hakkavad teised juba ukseid kinni panema. Suur osa keskusi on avatud kella 18, 19 või 20-ni: kella 20-ks on suletud 64% noortekeskustest. Samas on ka üksikuid keskusi, kes on avatud kuni kella 22, 23 või 24-ni.

Laupäeviti on kõige varem võimalik noortekeskust külastada alates kella 10-st ning mõni keskus teeb ukseid lahti ka kell 11. Nagu ka tööpäevade puhul on kell 12 üpris levinud kellaeg noortekeskus avada, samas sellest hiljem teevad ukseid lahti vaid vähesed keskused. Hilisem avamisaeg on 16. Kokkuvõttes võib selle küsimuse põhjal öelda, et laupäeviti on avatud umbes 20% noortekeskustest.

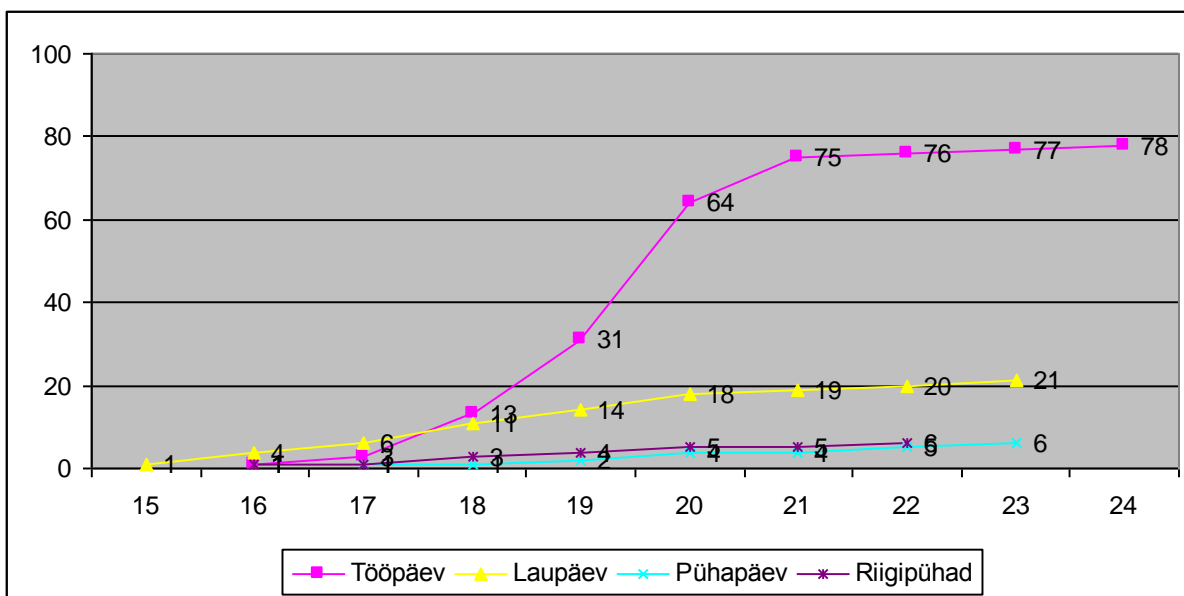
Varasemad sulgemisajad on laupäeviti sarnased tööpäevadega: keskused on avatud 16-17ni. Nagu ka nädalapäevade puhul paneb suur osa keskusi, mis on laupäeviti avatud oma ukseid kinni kella kaheksaks, sellest kauem on avatud üksikud asutused. Hilisem sulgemis kellaeg on 23.

Pühapäeviti ja pühiti ei tee ükski noortekeskus ukseid lahti enne kella 12, hilisem avamisaeg on kell 16. Üldse on nendel päevadel lahti vaid 5% noortekeskustest.

Ka pühapäeviti ja pühiti hakkavad noortekeskused ukseid sulgema kella 16-17 ajal. Kõige hilisem sulgemisaeg on pühapäeviti kell 23 ja pühiti kell 22.

Joonis 33 Noortekeskuste avamise kellaajad tavalisel töönalal 2010 aastal (jaanuar 2010- detsember 2010) (%)

Joonis 34 Noortekeskuste sulgemise kellaajad tavalisel töönalal 2010 aastal (%)

Sügisene, talvine ja kevadine koolivaheaeg

Koolivaheaja **tööpäevadel** avatakse keskused kõige varem 9 ja 11 vahel. Üldiselt tehakse keskused lahti veidi varem kui harilikul töönalal. Üpris populaarne avamise kellaeg on 12, millal on lahti kolmandik noortekeskusi, kella 13 ajal saab minna pooltesse noortekeskustesse. Kõige hilisemad avamise kellaajad jäävad 3 ja 6 vahele.

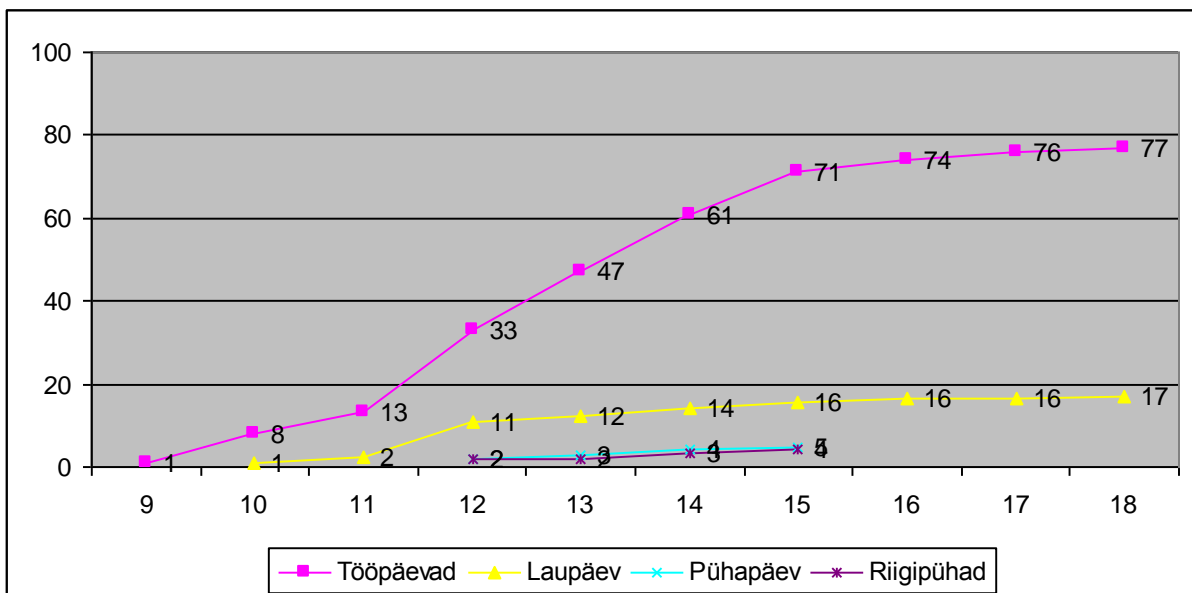
Koolivaheaegadel on varasemad sulgemisajad tööpäevadel kella 3 ja 5 vahel. Enamik keskusi sulgeb uksed kella 21-sk, samas on neid, mis on lahti kuni südaööni.

Koolivaheaja **laupäevadel** teevad keskused uksed lahti alates kella 10- 11, samas näib, et populaarseim avamise kellaaeg on siiski 12. Kõige hiljem tehakse noortekeskus koolivaheaja laupäeval lahti kell 18.

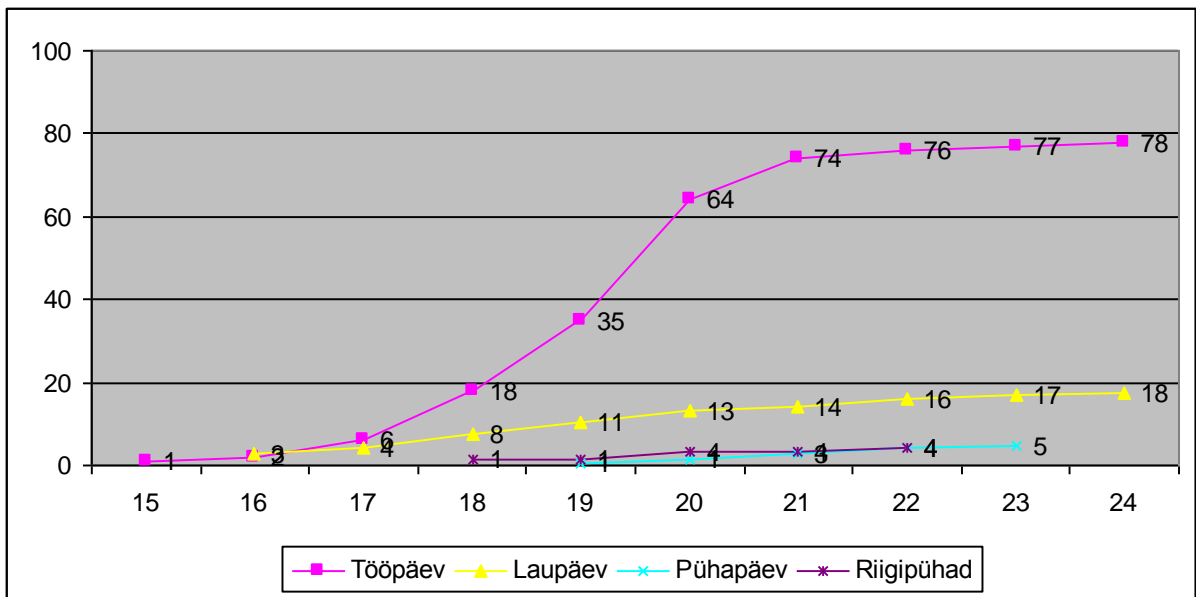
Sulgemisajad koolivaheaja laupäevadel on enamvähem sarnased tavanädala laupäevadega: kõige varem suletakse keskusi kell 16. Hilisem sulgemisaeg on veidi erinev: kui tönädalal suleti kõik keskused kella 23-ks, siis koolivaheajal on mõni keskus, mis on lahti ka südaööni.

Pühapäevadel ja **pühiti** tehakse koolivaheajal keskused lahti kõige varem kell 12 ning kõige hiljem kell 15.

Sulgemisajad erinevad veidi: pühapäeviti pannakse keskus kinni kõige varem kell 19 ja kõige hiljem kell 23. Riigipühadel aga suletakse keskuste uksed varem: varasem aeg on kell 18 ja hilisem 22.

Joonis 35 Noortekeskuste avamisajad sügisel, talvisel ja kevadisel koolivaheajal 2010 aastal (%)

Joonis 36 Noortekeskuste sulgemisajad sügisel, talvisel ja kevadisel koolivaheajal 2010 aastal (%)

Suvine koolivaheaeg

Suvel, **tavalisel tööpäeval**, tehakse ukseid lahti kõige varem kell 9. Kolmandik keskustest on avatud kella 12ks ja pooled kella kolmeks päeval. Hiliseimad avamise kellaajad suvisel koolivaheajal on 18 ja 21.

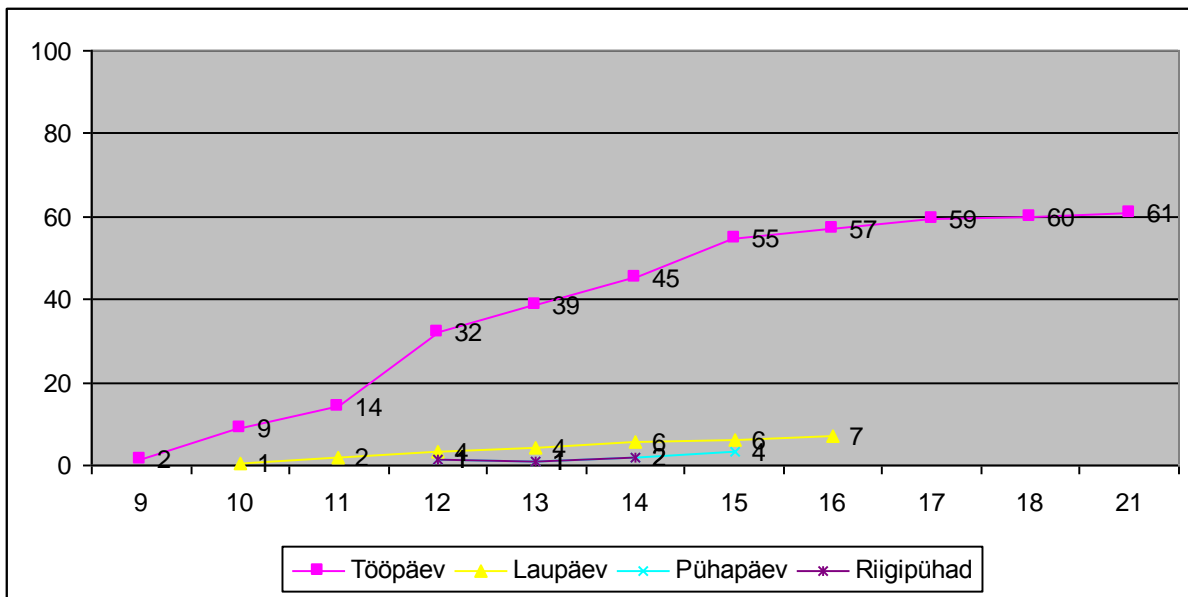
Suvisel tööpäeval pannakse keskus kinni alates kella 1st päeval. Üpris levinud sulgemise aeg on kell 6, millal kolmandik keskustest on juba suletud. Kella kaheksaks õhtul on suletud pooled noortekeskused. Hilisemaid sulgemisajad on kell 22 ja kell 23.

Suvisel **laupäeval** avatakse keskus kõige varem kell 10 ning kõige hiljem kell 16. Samas võib öelda, et laupäeviti on suvel lahti väga vähesed noortekeskused: otsustades avamisaegade põhjal võib öelda, et vaid 7%.

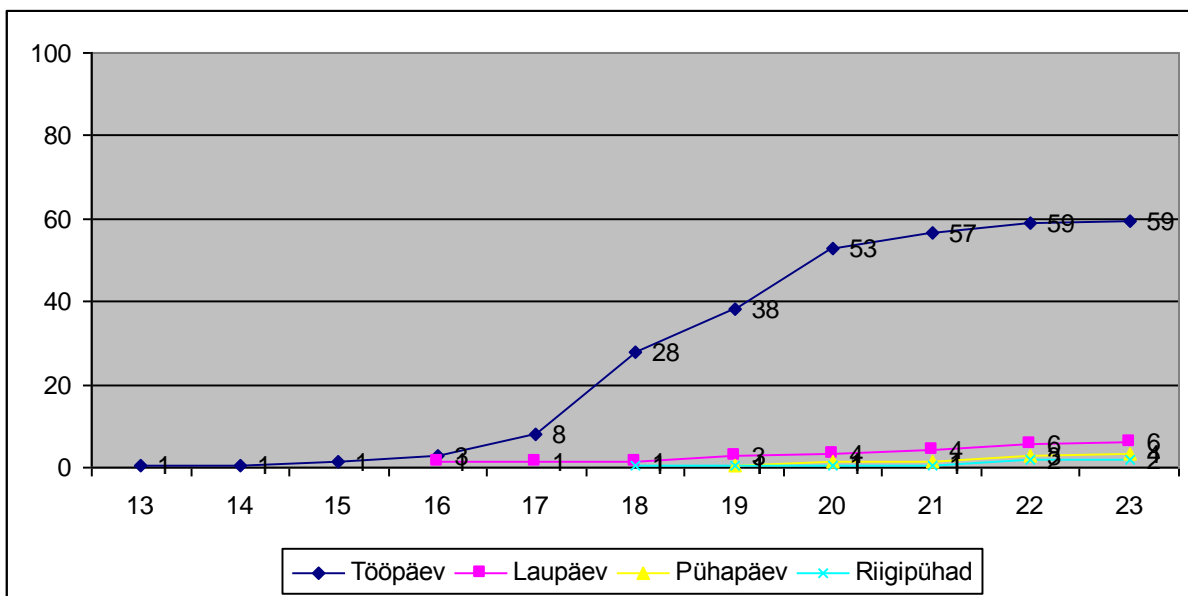
Varasemaid sulgemisajad laupäeviti on suvel kell 4- 5 ajal. Kõige kauem on keskusid lahti kella 22 ja 23- ni.

Pühapäeviti teevad suvel keskus oma ukseid lahti 2- 3 paiku päeval, samas on avatud vaid 4% keskustest. **Riigipühiti** on lahti veel väiksem osa noortekeskusi, aga kui ukseid avatakse, tehakse seda 12 ja 14 vahel.

Samas, kui keskus on juba neil päevadel lahti tehtud, siis on suletakse see õhtul valdavalt päris hilja. Pühapäevased sulgemisajad jäävad kella 19 ja kella 23 vahele ning riigipühadel kella 18 ja kella 23 vahele.

Joonis 37 Noortekeskuste avamisajad suvisel koolivaheajal 2010? (%)

Joonis 38 Noortekeskuste sulgemisajad suvisel kooliajal 2010? (%)

4.3.8 Noortekeskuse organisatsioonilised ja tehnilised võimalused

Märkige järgnevas loetelus need tegevused, organisatsioonilised ja tehnilised võimalused, mis peaksid Teie arvates kindlasti olema noortele saadaval ühes heas noortekeskuses. Märkige ka see, kas see võimalus praegu tegelikult on olemas Teie noortekeskuses ning juhul kui ei ole, siis kas kavatsete konkreetse võimaluse luua 2010 aastal või kaugemas tulevikus. Märkige võimalusena luua ka see, kui kavatsete oluliselt parandada juba olemasolevat olukorda, sisseseadet. Heas noortekeskuses peaks noortel olema võimalus ... Märkige kõik, mis sobivad:

- Kaasa rääkida noortekeskuse või ürituse reeglite väljatöötamisel
- Kujundada noortekeskuse ilmet, sisekujundust ja sisseseadet
- Kutsuda noortekeskusesse külalisi (nt sõpru, lapsevanemaid vms)
- Korraldada noorteorganisatsiooni, ühingu, klubi üritusi ja/või kohtumisi, kogunemisi
- Kasutada noortekeskuse varustust, ressursse isiklikel eesmärkidel
- Olla niisama, puhata, rääkida sõpradega
- Mängida suuri mängu (piljard, lauatennis vms)
- Mängida lauamänge
- Kasutada arvutit, ka arvutimängude mängimiseks
- Kasutada kaasaegset tehnikat (nt arvuti, kaamera, bänditehnika, Wii, playstation vms)
- Valmistada toitu, kööginurk
- Õppida, teha koduülesandeid
- Vestelda noorsootöötajaga, võimalus nõu küsida
- Mängida sportmänge, osaleda seiklustegevustes
- Osaleda, viia läbi trenni, huviringi
- Osaleda noortekeskuse poolt korraldatud laagrites, väljasõitudel
- Ise sündmusi, üritusi, laagreid vms korraldada
- Osaleda noortekeskuse poolt korraldatud pidudel
- Osaleda harivates töötubades või loengutel
- Kohtuda põnevate inimestega
- Osaleda erinevates juhendatud teemaklubides, kus saaks õppida midagi kasulikku
- Saada infot noorte vaba aja sisustamise võimalustest kodukohas
- Saada info nõustamisvõimaluste kohta
- Saada karjääriinfot ja –nõustamist
- Lugeda raamatuid (raamatunurga olemasolu)
- Lugeda ajalehti ja ajakirju
- Kuulata muusikat
- Teha muusikat, bändi
- Korraldada kontserte
- Vaadata TV ja/või videot
- Tegeleda multimeediaga (nt ise teha filme, töödelda fotosid arvutis, vms)
- Tegeleda meeldiva hobiga
- Teha midagi muud

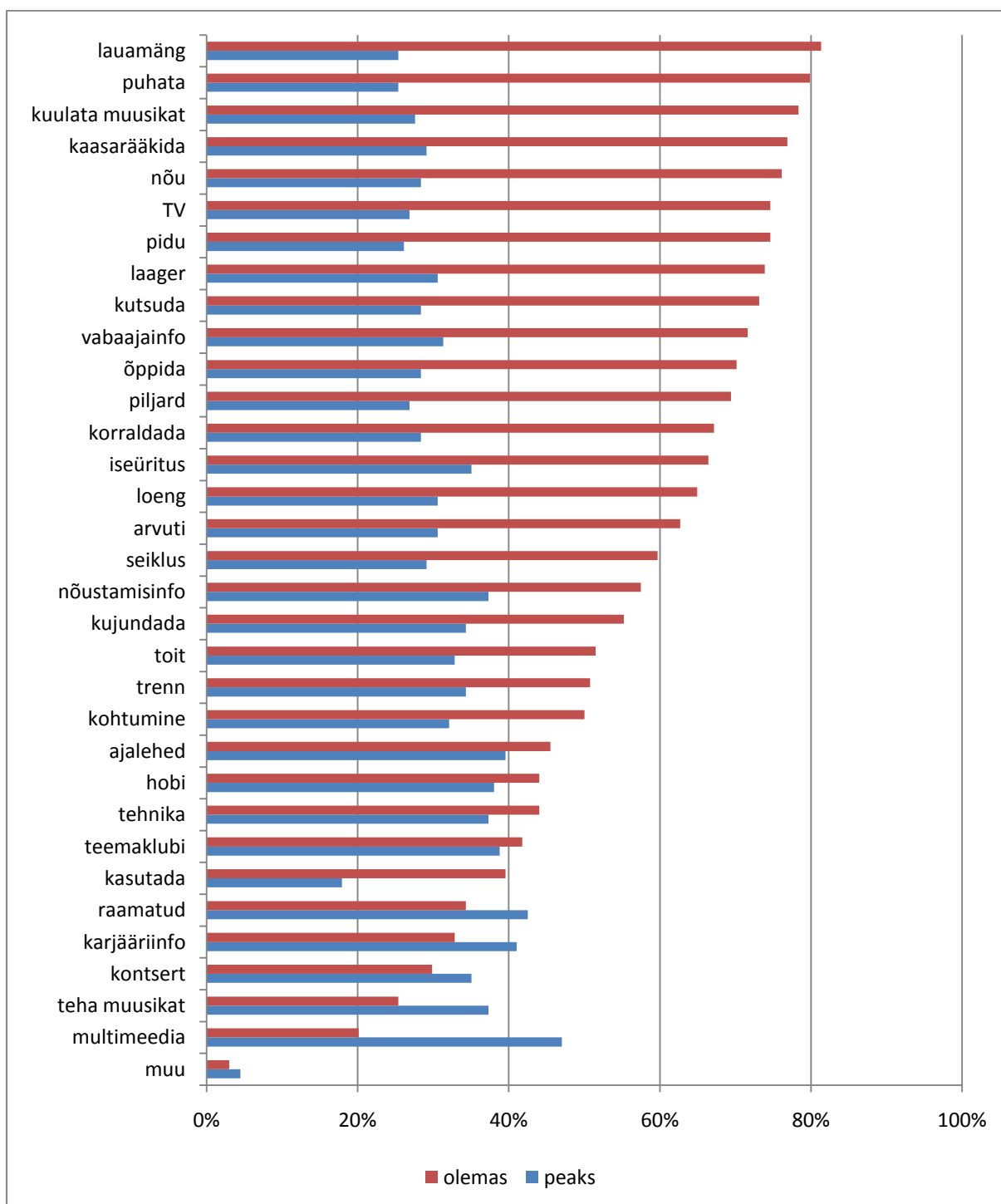
Noortekeskuste juhtidel on üsna sarnased arusaamad selle kohta, millised (tehnilised) võimalused ja millised teenused peaksid ühes heas noortekeskuses olemas olema. Enamiku väljapakutud variantide kohta märkis umbes kolmandik vastanutest, et see peaks olemas olema. Mõnevõrra rohkem oli neid, kes märkisid multimeediaga tegelemise, muusika tegemise ja kontsertide andmise, raamatute-ajalehtede lugemise, karjääri- ning nõustamisinfo, teemaklubide, hobiringi ning tehnikaringi võimaluse vajalikkust. Nende osakaal oli umbes 40%, seega samuti mitte oluliselt suurem kui teiste võimaluste puhul. Võimalust kasutada noortekeskuse varustust isiklikuks otstarbeks pidas vajalikuks

alla 18% juhtidest. Kuna võimaluse 'muu' märkis vaid 4% vastanutest, siis esitatud loetelu ilmselt sisaldas kõiki olulisi võimalusi.

Pilt on hoopis teine, kui vaatleme millised võimalused tegelikult olemas on. Kohe jääb silma võimaluste neljakordne erinevus: kui lauamänge saab mängida 80% noortekeskustest, siis multimeediaga saab tegeleda vaid 20% noortekeskustest. Näeme, et suuremas osas noortekeskustes on saadaval võimalused, mis ei vaja suuri kulutusi varustusele ja on seotud põhiliselt noorsootöötajate tegevusega ja noortekeskuse sisustuse kasutamisega (näiteks võimalus õppida, küsida nõu, osaleda noortekeskuse korra väljatöötamisel, korraldada üritusi jt). Võimalused, mis nõuavad aga spetsiaalset sisseseadet (näiteks bändi tegemine ja kontsertide andmine, multimeediaga tegelemine, tehnikaring) on saadaval märksa väiksemas osas noortekeskustest.

Järgneval joonisel näeme, et enamiku võimaluste puhul on enamiku noortekeskuste juhtide arvates need olemas, isegi kui neid 'ühes heas noortekeskuses' ei peaks olema. Vaid mõne võimalusi puhul ületab nende osakaal, kelle arvates peaks see olema olema nende osakaalu, kes ütlevad, et konkreetne võimalus ka tegelikult olemas on. Selliseid võimalusi on viis:

- tegeleda multimeediaga,
- teha bändi,
- anda kontserte,
- võimalus raamatuid lugeda,
- karjääriinfo, -nõustamise teenuse osutamine.

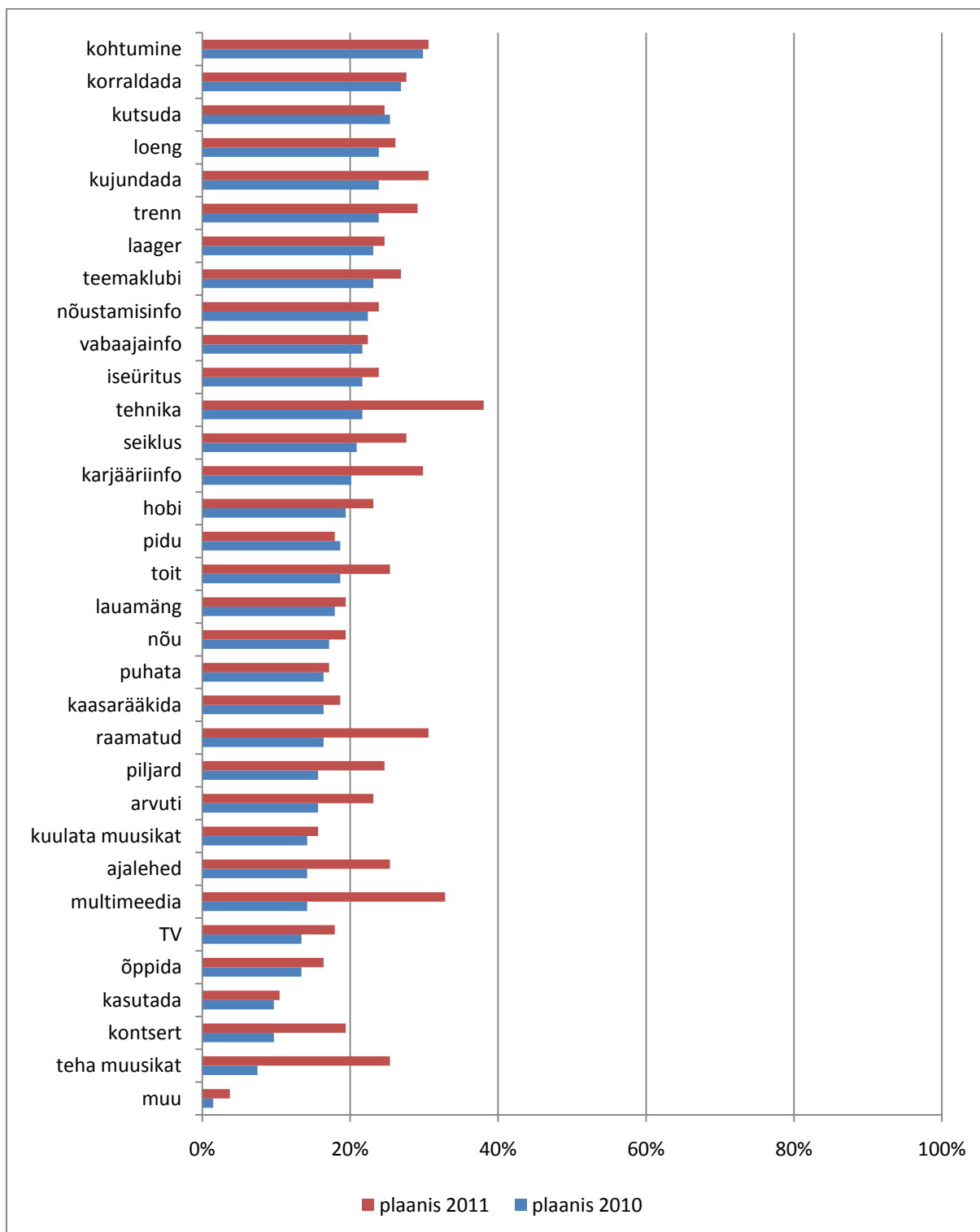
Joonis 39. Võimalused, mis peaksid olema heas noortekeskuses ja mis tegelikult on noortekeskustes

Tulevikuplaanid võimaluste osas

Plaanid luua võimalusi on suhteliselt väheste noortekeskuste juhtidel: veel käesoleval 2010 aastal plaanib erinevaid võimalusi luua keskmiselt 18% juhtidest, järgmisel aastal aga 23%. Suhteliselt väike

muutuseid planeerivate juhtide osakaal on mõistetav – enamiku arvates ületavad noortekeskuses pakutavad võimalused heale noortekeskusele iseloomuliku teenuste ja võimaluste valiku standardi.

Eelmisel joonisel esiletulnud kääre võimaluste vahel mis peaksid olema ja mis tegelikult on, on juhtidel plaanis vähendada kaugemas tulevikus, alates aastast 2011. Siis on plaanis luua võimalusi multimeediaga tegelemiseks, bändi tegemiseks ja kontsertide andmiseks, raamatute ja ajakirjade lugemiseks, tehnikaringi tegevuseks, toidu valmistamiseks, samuti trenni tegemiseks aga ka noortekeskuse kujundamiseks vastavalt noorte endi soovidele. Käesoleval, 2010 aastal, on plaanis enam erinevate ürituste korraldamine.

Joonis 40. Plaanid noortekeskustes erinevate võimaluste loomiseks

4.3.9 Tegevused noortekeskuses väljas

Kas teie noortekeskus viib käesoleval, 2010ndal, aastal ellu tegevusi ka väljaspool noortekeskuse ruume?

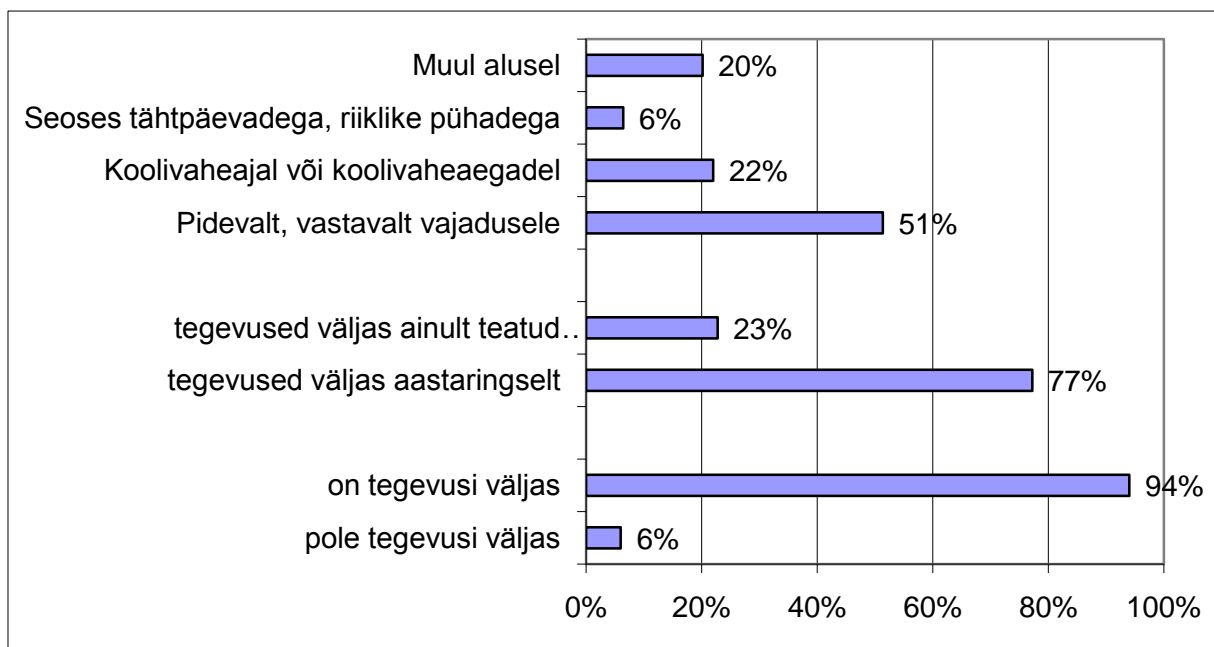
Kas need tegevused toimuvad aastaringselt või ainult teatud aastaegadel?

Kas need tegevused toimuvad pidevalt või ainult teatud perioodidel?

Keskmiselt mitu tundi kuus toimuvad tegevused väljaspool noortekeskust sellel perioodil, mil neid läbi viiakse?

94% asutustest viiakse tegevusi läbi ka väljaspool noortekeskust. Nende seas teevad seda aastaringselt 77% ning ainult teatud aastaegadel 23%.

Väljaspool noortekeskust tegevusi korraldavatest asutustes teevad pooled seda pidevalt, vastavalt vajadusele. Viies viib selliseid tegevusi läbi peamiselt koolivaheaegadel ning 6% seoses tähtpäevade või riiklike pühadega.

Joonis 41. Tegevused noortekeskuse ruumidest väljas

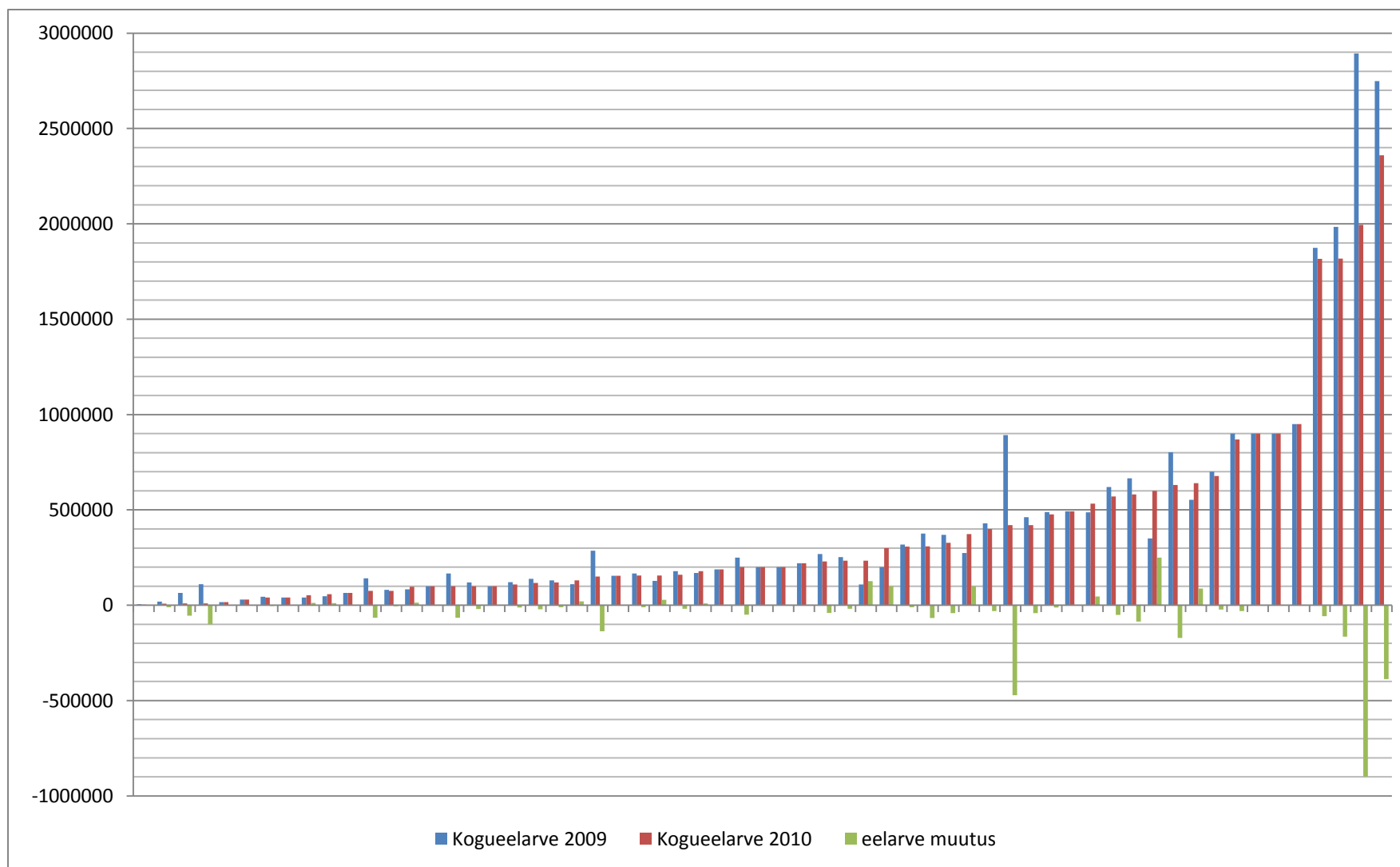
Perioodidel, mil viiakse läbi tegevusi väljaspool noortekeskust, tehakse seda keskmiselt 23 tunni ulatuses kuus. Ajaliselt kõige vähem viiakse tegevusi läbi 2 tundi kuus ja kõige rohkem 300 tundi kuus.

4.3.10 Noortekeskuse eelarve

Kui suur oli teie noortekeskuse kogu eelarve?

Noortekeskuste kogueelarved 2009 ja 2010 ning eelarvete muudatused (2010-2009) toob järgnev joonis. Joonisel on esitatud nende noortekeskuste eelarved, mis vastasid eelarve suuruse mõlema aasta kohta ning mille eelarve muutus jäi 100% piiresse. Selliseid noortekeskusi oli kokku 61.

Vertikaalteljel on toodud eelarvete absoluutsuurused ning horisontaalteljel noortekeskused järjestatuna 2010 eelarve suuruse järgi (suurema eelarvega noortekeskused paremal).

Joonis 42. Noortekeskuste eelarvete suurused ja eelarvete muutused

Põhiosas ei varieeru noortekeskuste eelarvete suurused üldiselt kuigi palju ja on üsna sarnase suurusega. Samas on Eestis mõned keskused, mille eelarve kordades ületab enamiku keskuste eelarved. Nende puhul on tegemist suurte, paljusid teenuseid pakkuvate keskustega

2009 ja 2010 aasta eelarveid võrreldes näeme, et paljudel juhtudel on eelarve muutused olnud negatiivsed. Keskmiselt on eelarve vähenenud 39 155 krooni võrra. Siiski ei ole paljude noortekeskuste eelarve üldse muutunud ning on ka keskusi, mille eelarve on kasvanud. Suhteliselt rohkem on vähenenud 2009 aastal suure eelarvega olnud noortekeskuste eelarved. Võib öelda, et 2010-s aasta on mõnevõrra tasandanud erinevusi noortekeskuste vahel, suurimate eelarved ei ole enam nii palju suuremad kui 2009 aastal.

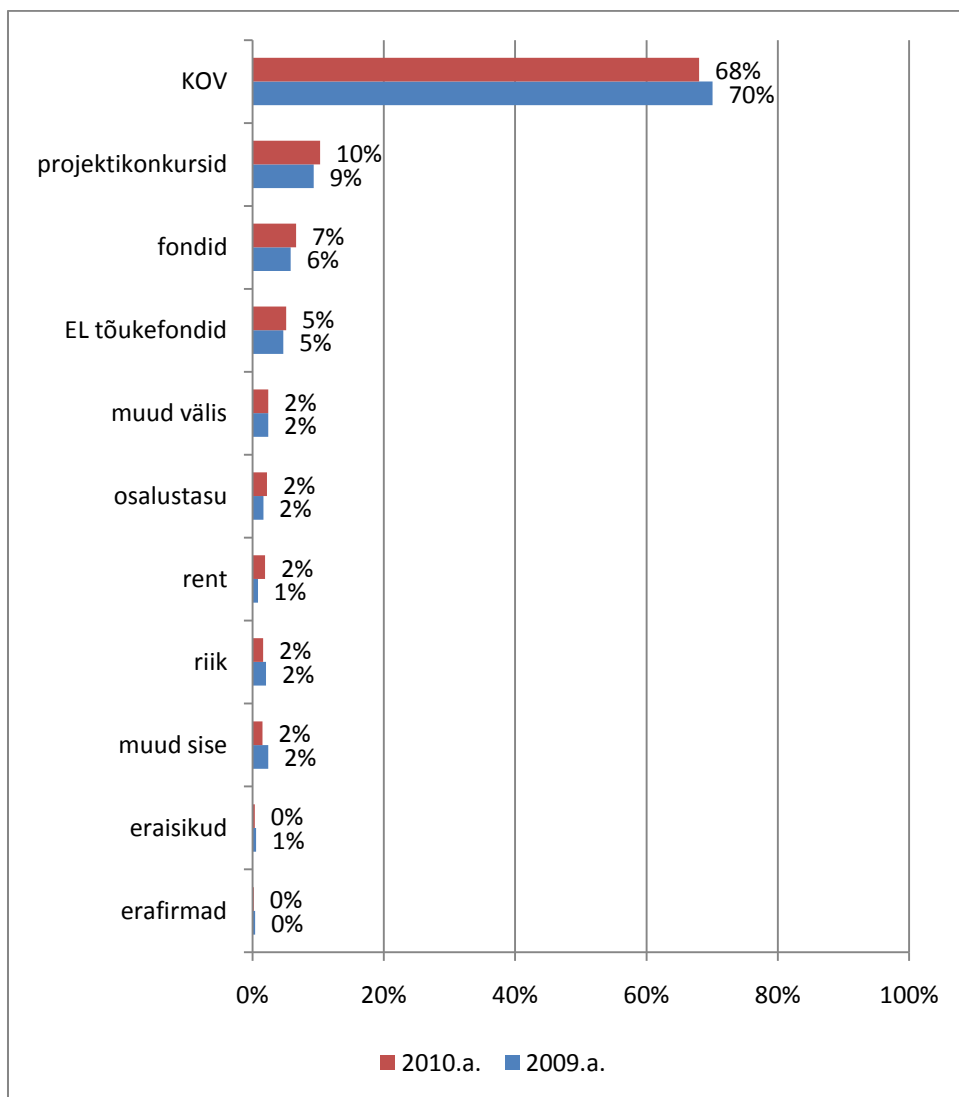
4.3.11 Noortekeskuste tulude struktuur

Palun märkige, kui suure osa noortekeskuse 2009 aasta ja 2010 aasta tuludest (praegu jõusoleva prognoosi põhjal) protsentuaalselt moodustavad eraldised, annetused, ja muud tulud järgmistest allikatest. Juhul kui mõni puudub, märkige vastuseks 0.

Tulude struktuuri all vaatleme erinevatest allikatest saadud tulude osakaalu kogueelarves. Sellele küsimusele olid korrektselt vastanud vaid osade noortekeskuste juhid, ning paljud on jätnud hoopis vastamata. Vastanute hulgas on välja valitud need, kelle vastused summeerusid kokku vahemikku 80% kuni 120%⁴. Mõlemal aastal oli neid kokku 50 ehk 37% vastanute üldarvust. Tulenevalt vastanute suhteliselt väikesest arvust ning kuna ei ole teada, kas vastamatajätmine on olnud juhuslik, tuleb tulemusi käsitleda mitte esindavana kõiki noortekeskusi vaid pigem erinevaid mudeleid noortekeskuste rahalises toimimises.

Tuluallikaid analüüsid näeme, et keskmisel tuleb kohalikest omavalitsustel kaks kolmandikku noortekeskuste tuludest. Kümnendik noortekeskuste tuludest tuleb erinevatelt projektikonkurssidelt, veel viieteistkümnendik fondidest. Ülejäänud umbes kümnendik tuludest jaotub kaheksa erineva allika vahel. Seega noortekeskuste tähtsaim tuluallikas on kahtlemata kohalik omavalitsus.

⁴ Rangelt võttes oleks tulnud valida vaid need, kelle vastused summeerusid kokku 100%. Siiski, arvestades juhusliku eksimise võimalust on sisse arvatud ka vastajad, kelle vastused summeerusid vahemikku 80%...120%. Suurima osa vastustest moodustasidki 100%.

Joonis 43. Noortekeskuste tuluallikad

4.3.12 Noortekeskuse töötajad

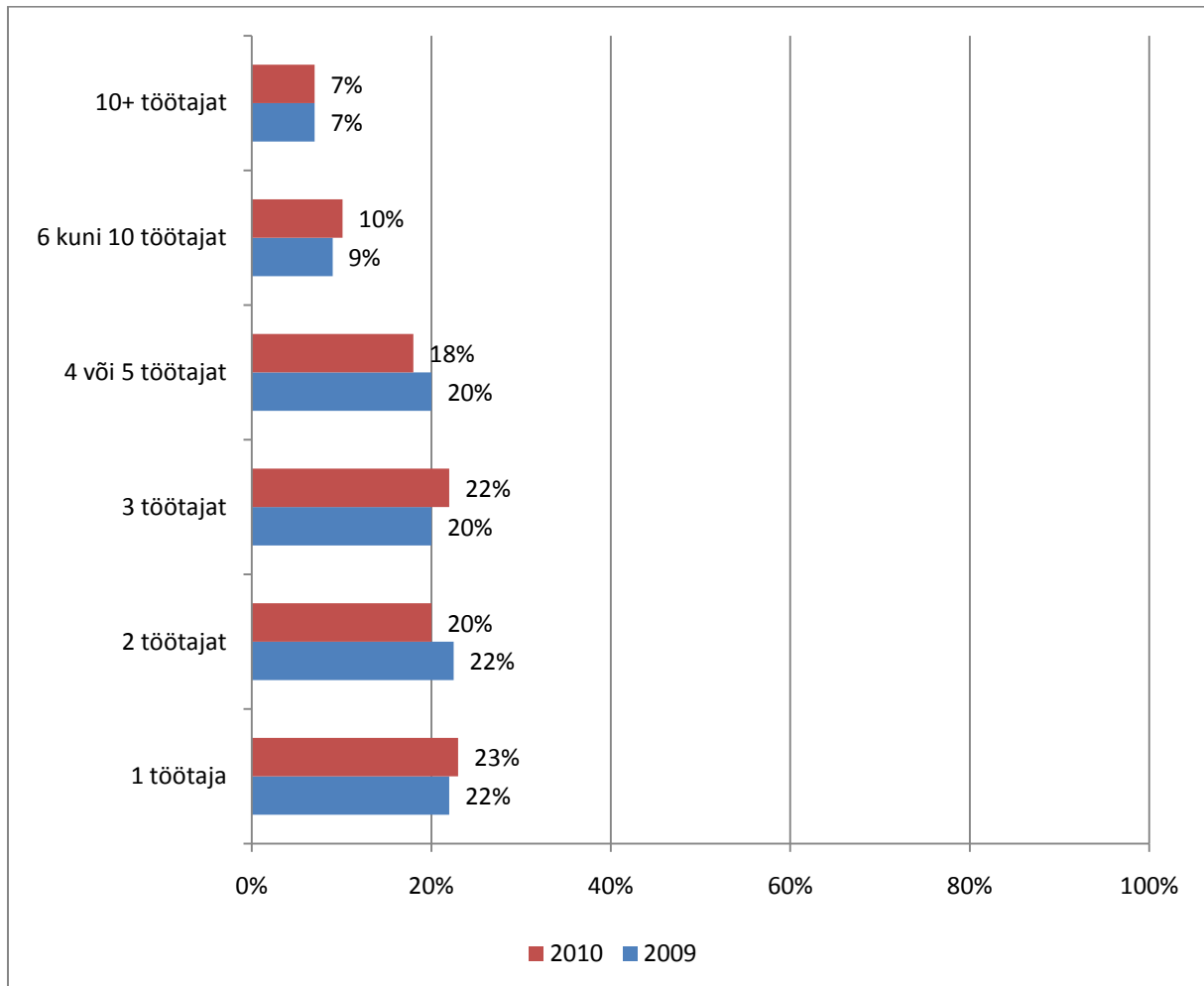
Kui palju töötajaid ja vabatahtlikke oli Teie noortekeskuses 2009 aastal ja kui palju on 2010 aastal (praegu jõusoleva prognoosi põhjal)?

- Noorsootöötajaid töölepinguga
- Noorsootöötajaid võlaõigusliku lepinguga (töövõtuleping, käsundusleping, ka partnerlus läbi organisatsiooni)
- Noortekeskuse juht(kond)
- Abipersonali (koristaja, kojamees, remondimees, administraator/sekretär)
- Vabatahtlikud

Noortekeskuse töötajaskonna selgitamiseks paluti märkida nii töölepinguga kui töövõtulepingu või käsunduslepinguga töötavate noorsootöötajate arv, juhtkonna suurus ja abipersonali arv. Analüüsiks on valitud vaid need vastused, kus oli mõlema, nii 2009 kui 2010 aasta kohta märgitud vähemalt 1 töötaja olemasolu noortekeskuses. Selliseid noortekeskusi oli 60.

Enamik noortekeskusi on väikese arvu töötajatega, suhteliselt kõige enam ongi vaid ühe töötajaga noortekeskusi (umbes veerand kõigist keskustest). Kaks kuni viis töötajat on umbes viiendikus noortekeskustest, kokku umbes 60% noortekeskustest. Siiski on näha kuidas töötajate arvu kasvades väheneb vastava töötajate arvuga noortekeskuste osakaal. Kuue kuni kümne töötajaga keskuste osakaal on umbes kümnendik.

Suuri muutusi töötajate arvus 2009 ja 2010 aasta vahel ei ole toimunud, seda näitavad nii absoluutarvud kui väga tugev positiivne seos (Pearsoni $r=0,96$).

Joonis 44. Teatud töötajate arvuga noortekeskuste osakaal

On selge, et ühe, kahe või ka kolme töötajaga organisatsioonis tuleb ühel inimesel täita mitut funktsiooni: tegeleda noortekeskuse eelarvega ja tegevuste planeerimisega, teha vahetut tööd noortega, suhelda ametnikega, kirjutada taotlusi ja aruandeid, hoolitseda noortekeskuse materiaalse külje eest.

Detailsem kirjeldus noortekeskuste töötajaskonnas on toodud allpool.

Suhteliselt suurimas osas noortekeskustest töötab üks töölepinguga noorsootöötaja (45%). Kaks töötajat on viiendikus ja kolm kahekümnendikus noortekeskuses, veidi enam kui kümnendikus on üle kolme töölepinguga noorsootöötaja.

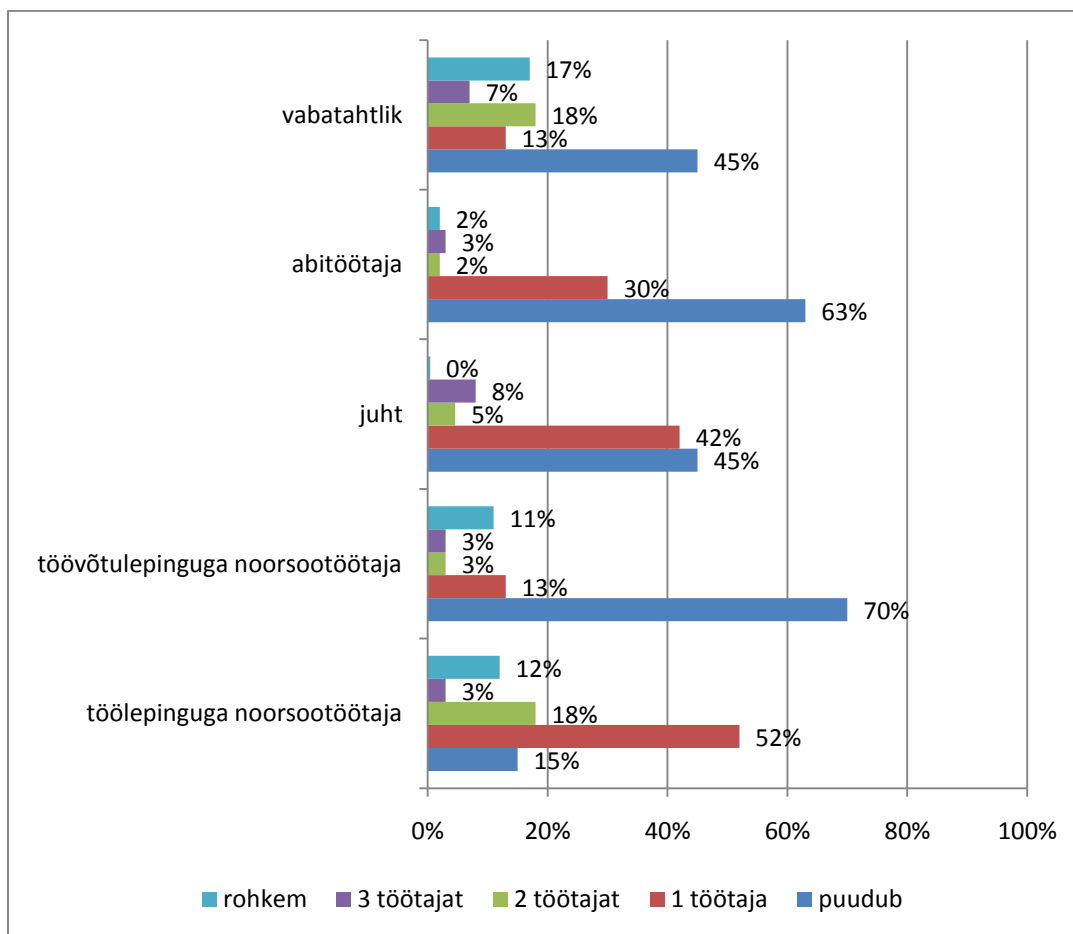
Võlaõigusliku lepinguga – töövõtuleping või käsundusleping – ei ole ühtegi noorsootöötajat kolmes neljandikus noortekeskustest. Üks töötaja on pea viiendikus noortekeskustest, enam töötajaid vähem kui kümnendikus noortekeskustest.

Tööõigusliku suhte domineerimine töösuhetes on väga positiivne. Ühelt poolt loob see mõnevõrra suurema sotsiaalse turvatunde töötajale, teiselt poolt võimaldab keskuse tegevust juhtida paremini.

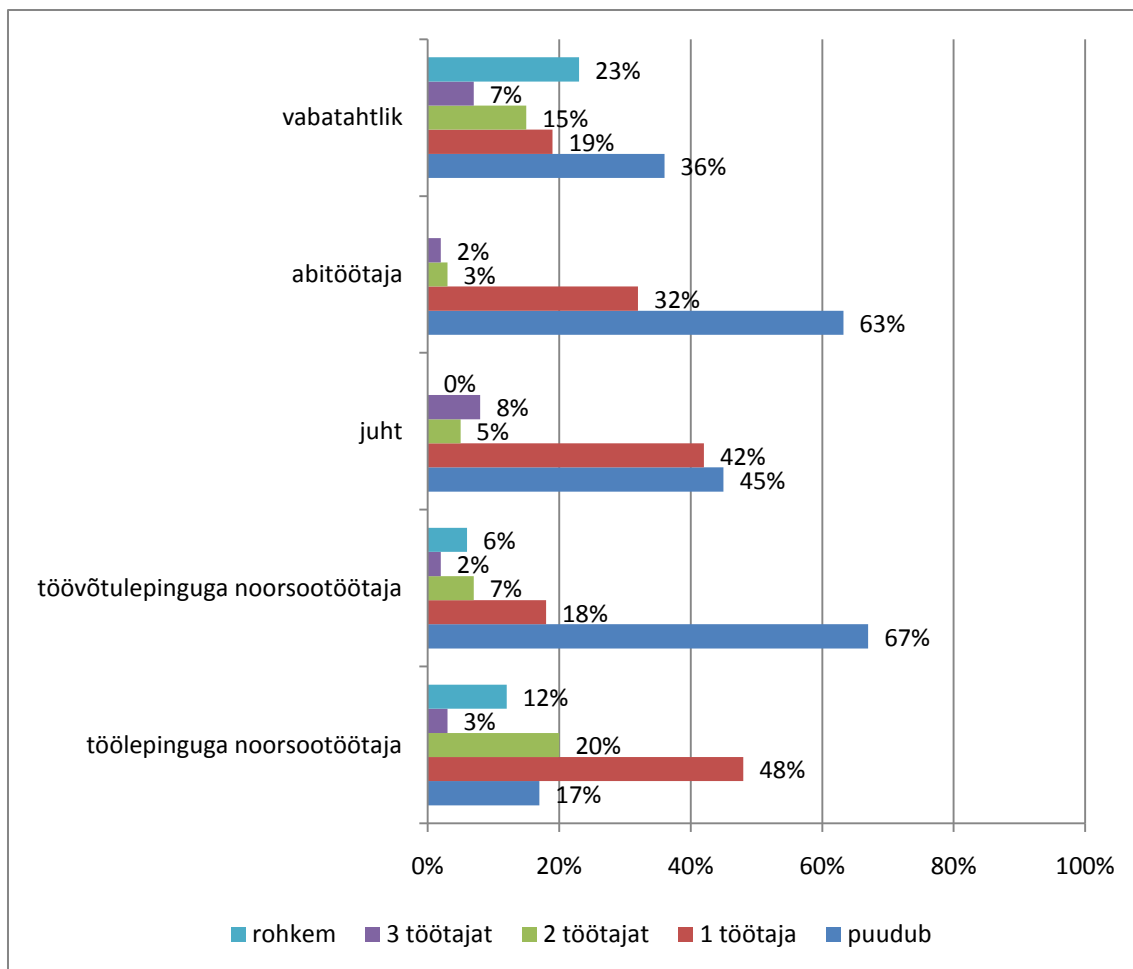
Peaaegu pooled noortekeskustest töötavad juhita... See ei tähenda muidugi, et juhtimisfunktsioone ei täideta vaid viitab juba eelnevalt väljatoodud tõsiasjale, et ühel inimesel tuleb täita mitut funktsiooni. Küsimustikus märgitud vastus iseloomustab vastaja enese nägemust enda rollist noortekeskuses ning peegeldab ilmselt juhtide küsimustikule vastanute arusaama endast kui peamiselt noorsootöötajast.

Pea kahes kolmandikus noortekeskustest ei ole abitöötajaid; abitöötaja on kolmandikus noortekeskustest. Kuna siiski on vaja teha mitmesuguseid abitöid, siis tähendab see leid taaskord seda, et üks inimene täidab mitut funktsiooni, sealhulgas abitöötaja ülesandeid.

Vabatahtlikke kaasavad oma tegevusse umbes pooled. Kolmandik noortekeskustest kaasavad ühe või kaks vabatahtlikku, viiendik kuni veerand kolm või rohkem vabatahtlikku. Huvitav, kuid statistiliselt oluline seos kaasatavate vabatahtlike arvu ja noortekeskuse töötajate üldarvu vahel puudub. Mitteoluline seos on siiski positiivne (2009: $r=0,14$; 2010: $r=0,03$), mis tähendab, et väiksemad noortekeskused, millel vähem töötajaid, kaasavad ka vähem vabatahtlikke.

Joonis 45. Noortekeskuste töötajate struktuur 2009

Joonis 46. Noortekeskuste töötajate struktuur 2010

4.3.13 Noorsootöötajate palk

Milline oli töölepinguga noorsootöötajate keskmine brutokuupalk...

Töölepinguga noorsootöötaja teenis 2009. aastal keskmiselt 6 955 krooni ning 2010 aastal 6 703 krooni. Väikseim makstav palk oli mõlemal aastal 1850 krooni ning suurim 2009. aastal 15 275 ning 2010. aastal 13 175 krooni.

Tabel 11 Töölepinguga noorsootöötajate brutokuupalk

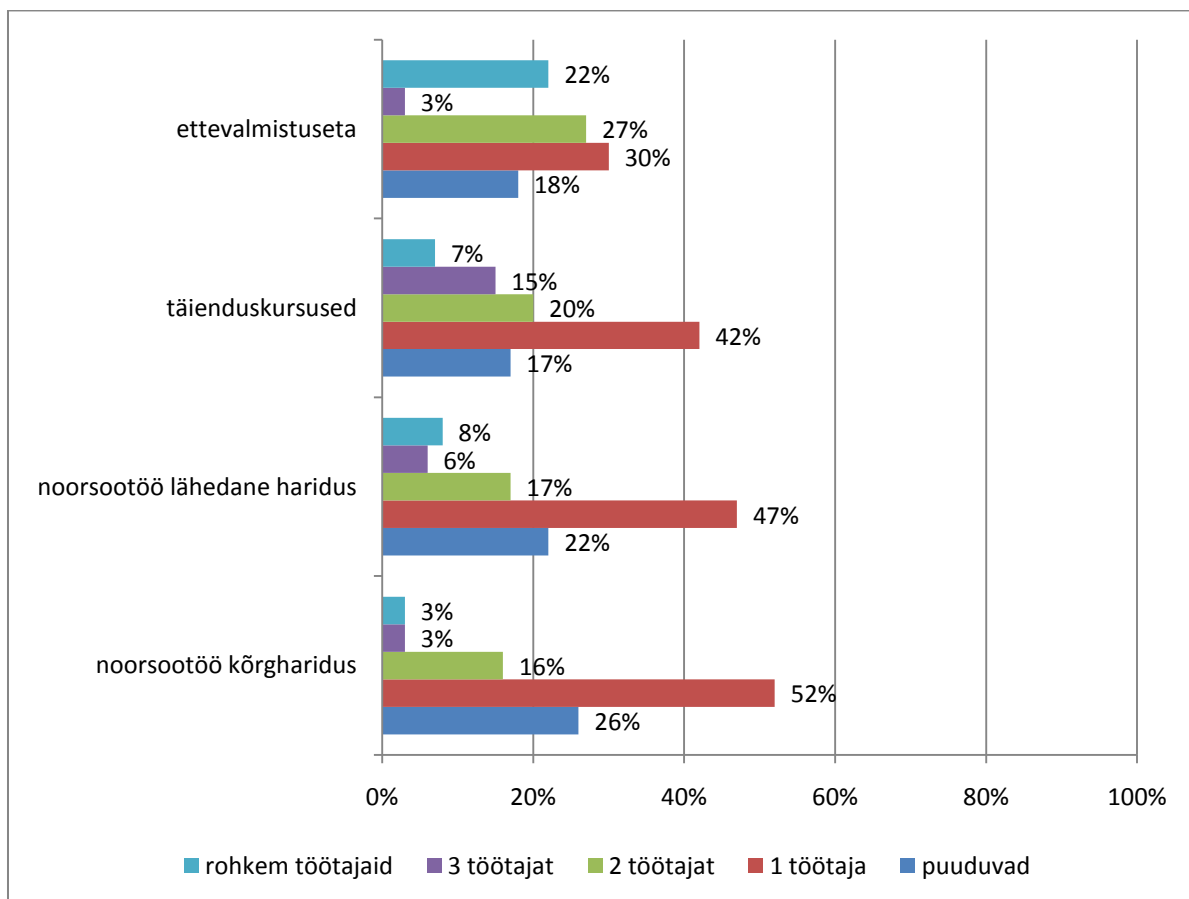
	2009	2010	Noorsootöötajate brutokuupalk noorsootöötajate küsitluse põhjal
Vähim	1 850	1 850	3 500
Suurim	15 275	13 175	93 000
Keskmine	6 955	6 703	11 514
Sagedaseim	6 000	6 000	7 000

Võrreldes noortekeskuste juhtide ja noorsootöötajate endi poolt avaldatud palgaandmeid, näeme mõningast erinevust – töötajate enda avaldatud andmete kohaselt on nende sissetulek suurem kui juhtide avaldatud andmete kohaselt. Oletades, et juhid raporteerisid vaid noortekeskuse poolt makstava sissetuleku kuid noorsootöötajad enda poolt väljateenitud sissetuleku, on erinevus seletatav lisatööga, mida noorsootöötajad teevad väljaspool konkreetset noortekeskust.

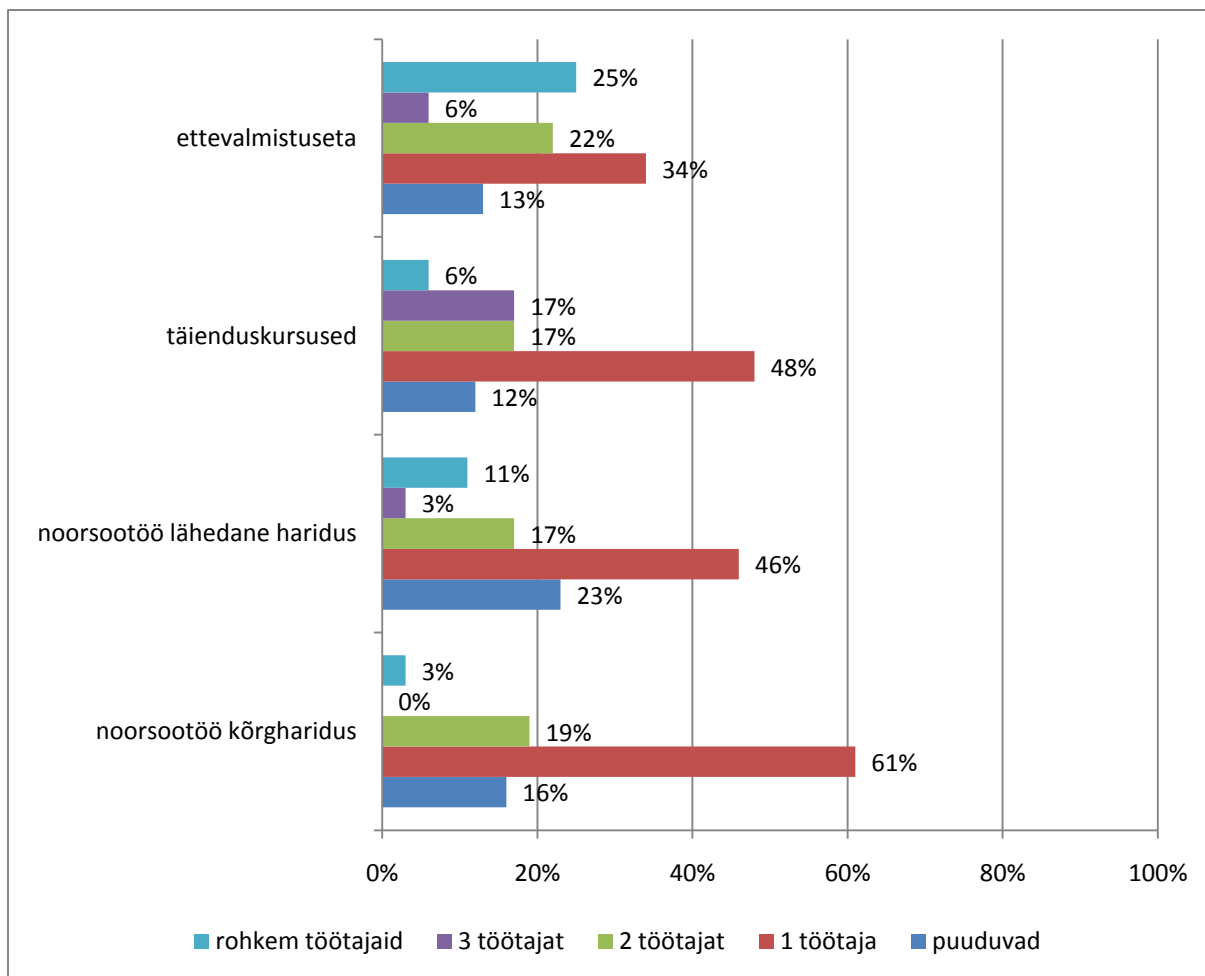
4.3.14 Noortekeskuste töötajate ettevalmistus

Palun kirjeldage, milline oli 2009 aastal ja on 2010 aastal Teie noortekeskuse noorsootöö tegevuses osalenud ja osalevate palgaliste noorsootöötajate ja vabatahtlike erialane ettevalmistus noortega tegelemiseks. Palun kirjutage iga ettevalmistuse kategooriasse seda omavate töötajate ja vabatahtlike arv.

- Noorsootööalane kõrgharidus (TÜ Narva Kolledž või Viljandi KA, TPS)
- Noorsootöö erialaga lähedane ettevalmistus (nt õpetajakutse vms)
- Noorsootöö alane ettevalmistus lühikursustelt, täienduskoolitustelt
- Noorsootöö alane ettevalmistus puudub

Joonis 47. Noortekeskuste noorsootöötajate haridustaust, 2009

Joonis 48. Noortekeskuste noorsootöötajate haridustasust, 2010

2010 aastal oli üks noorsootöölase kõrgharidusega töötaja 61% keskustest, 2 töötajat 19% keskustest, üle 3-e töötaja oli 3% keskustes. Erialase haridusega töötajad puudusid 16% noortekeskustes.

Noorsootöö erialaga lähedast ettevalmistust omas 1 töötaja pea pooltes keskustes, 17% keskustes oli sellise ettevalmistusega töötajaid 2 ja 13%-s 3. Veerandis keskustest sellise haridusega inimest ei olnud.

Pooltes noortekeskustes oli üks töötaja, kes oli noorsootöölase ettevalmistuse **kursustel** omandanud. Kuuendikus keskustes oli selliseid töötajaid kaks või kolm ja 6% keskustes rohkem kui 3 töötajat. Sellise ettevalmistusega töötajad puudusid 12% keskustes.

Neid, kel **ettevalmistus puudus**, oli kolmandikus keskustes 1, 22% keskustes 2 ning 6% keskustest isegi 3. Rohkem kui 3 noorsootöölase ettevalmistuseta töötajat oli veerandis keskustest. 13% keskustest selliseid töötajaid polnud.

Kuigi suuri erinevusi 2009 ja 2010 aasta vahel ei ole. Selle põhjuseks on noortekeskuste suures osas sama töötajaskond.

4.3.15 Noortekeskuste töötajate staaž

Palun kirjeldage, milline oli 2009 aastal ja on 2010 aastal Teie noortekeskuse noorsootöö tegevuses osalenud/osalevate palgaliste noorsootöötajate ja vabatahtlike tööstaaž noortevaldkonnas. Palun kirjutage igasse staažikategooriasse seda omavate töötajate ja vabatahtlike arv.

- Kuni 1 aasta
- 1-3 aastat
- 3-5 aastat
- 5-7 aastat
- 7-9 aastat
- 10 või rohkem aastat

2010 aastal oli alla 1 aastase staažiga töötajaid oli 61% keskustes 1, 17% keskustes 2, 4% keskustes 3 ja 14% keskustes rohkem kui 3. Väikese staažiga töötajad puudusid 4% keskustest.

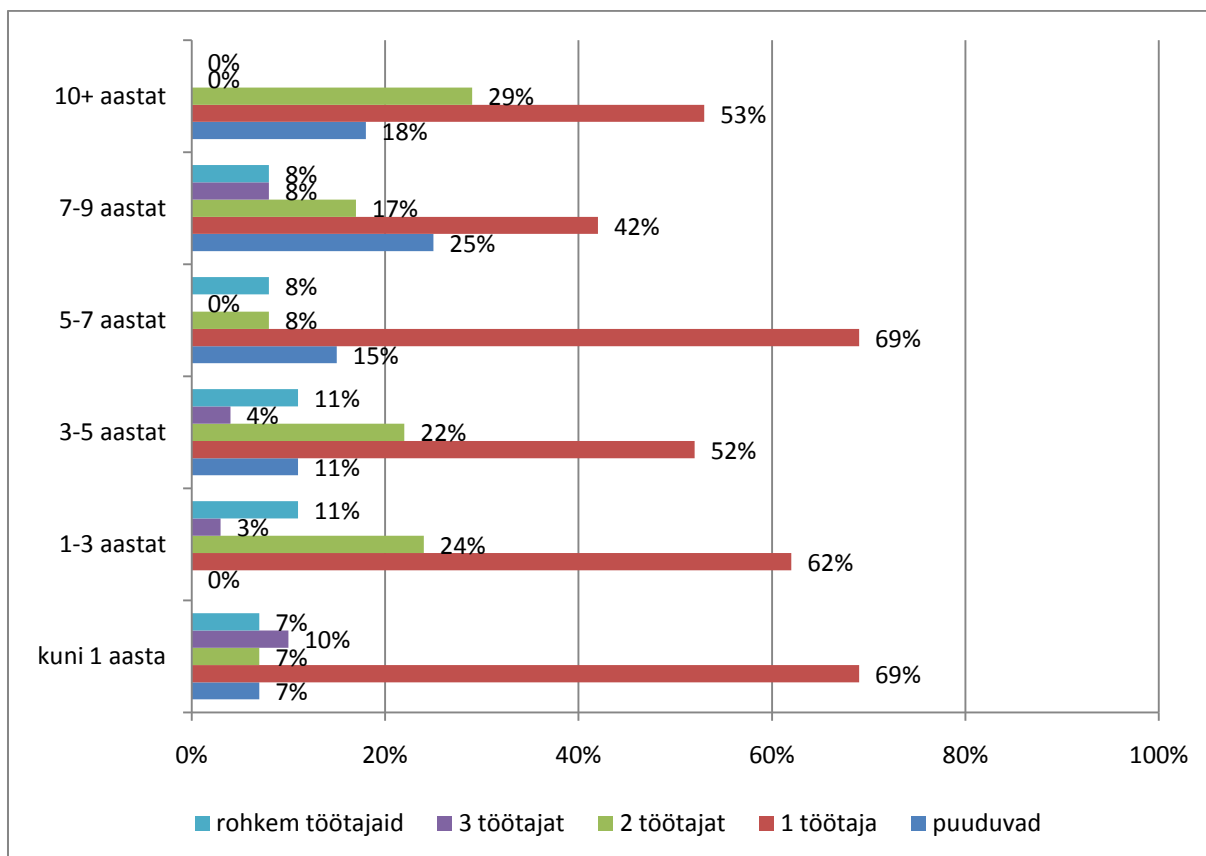
1-3 aastase staažiga töötajaid oli 57% keskustes 1 ning 23% keskustes 2. 3 või enam oli sellise staažiga töötajaid 18% keskustes.

3-5 aastase staažiga töötajaid oli 55% keskustes üks, 24% keskustes 2. 6% keskustes sellised töötajad puudusid, üle 3 oli neid 12% keskustest.

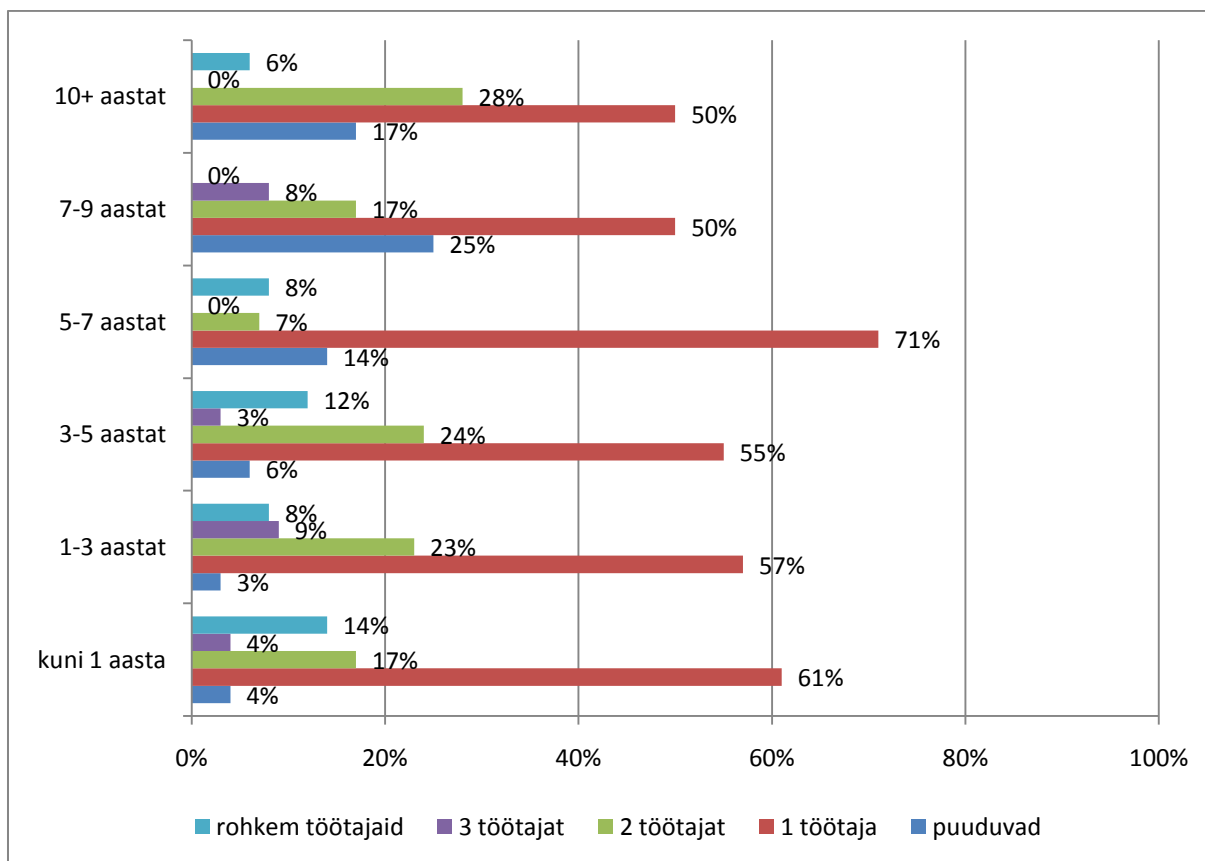
5-7 aastase staažiga töötajaid oli 71% keskustes 1. Praktiliselt võrdselt, 7% ja 8% keskustes oli selliseid töötajaid 2 või üle kolme.

7-9 aastase staažiga töötajaid oli pooltes keskustes 1. Võrreldes teiste gruppidega puudusid sellise staažiga töötajad veerandis keskustest. 17% keskustes oli neid 2, 8% keskustest 3. Rohkema kui kolme 7-9 aastase staažiga töötajatega keskusi ei olnud.

Pikima, **üle 10 aastase staažiga** töötajaid oli 1 50% noortekeskustes. 28% keskustes oli selliseid töötajaid 2; noortekeskusi, kus oleks töötanud kolm nii pika staažiga töötajat, ei olnud.

Joonis 49 Noortekeskuste noorsootöötajate tööstaaž noortevaldkonnas 2009

Joonis 50 Noortekeskuste noorsootöötajate tööstaaž 2010

4.3.16 Uuringute ja statistika kasutamine

Kas noortekeskus kasutas oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid 2009 aastal?

- Ei
- Jah, arutasime uuringute tulemusi, osalesime esitlustel
- Jah, tellisime ise uuringu(id), uurisime statistikat

Kas noortekeskusel on kavas kasutada oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid 2010 aastal ja/või tulevikus?

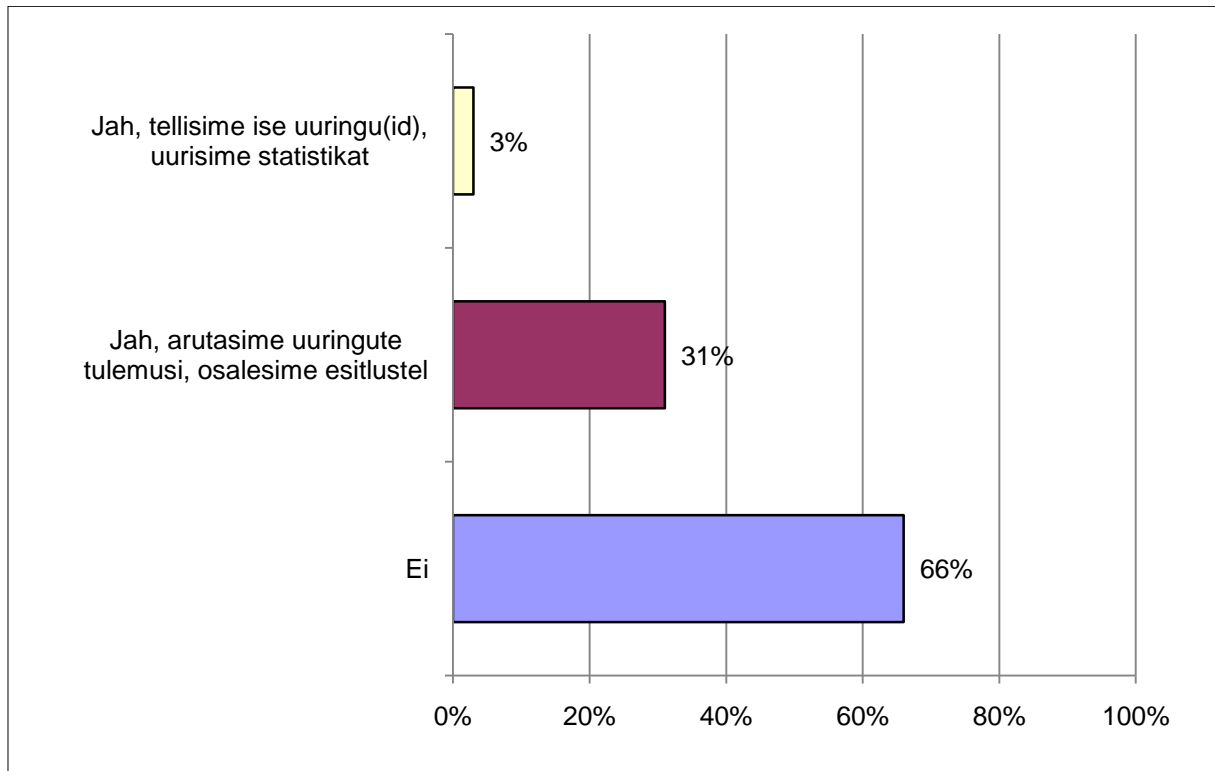
2010

2011-2013

- Kindlasti ei
- Pigem ei
- Pigem jah
- Kindlasti jah
- Raske öelda

Uuringute kasutamine noortekeskuse töös võib tähendada nii erinevate küsitluste läbiviimist (näiteks tagasiside noortelt), mujal valminud uuringute tulemustega tutvumist, riikliku statistika kasutamist kui ka eraldi uuringu tellimist. Kvaliteetteabe kasutamine tegevuse jälgimisel ja hindamisel ning arenguplaanide kavandamisel on üks osa teadmispõhisest juhtimisest ning sellisena igati tervitatav.

Kaks kolmandikku noortekeskusi ei olnud oma tegevuses 2009. aastal mingeid uuringuid, uuringutulemusi või statistika andmeid kasutanud. 31% keskustes oli arutatud uuringute tulemuste üle või osaletud esitlustel. 3% vastajatest ütles, et nende noortekeskus oli ise tellinud mõne uuringu või vaadanud statistikat.

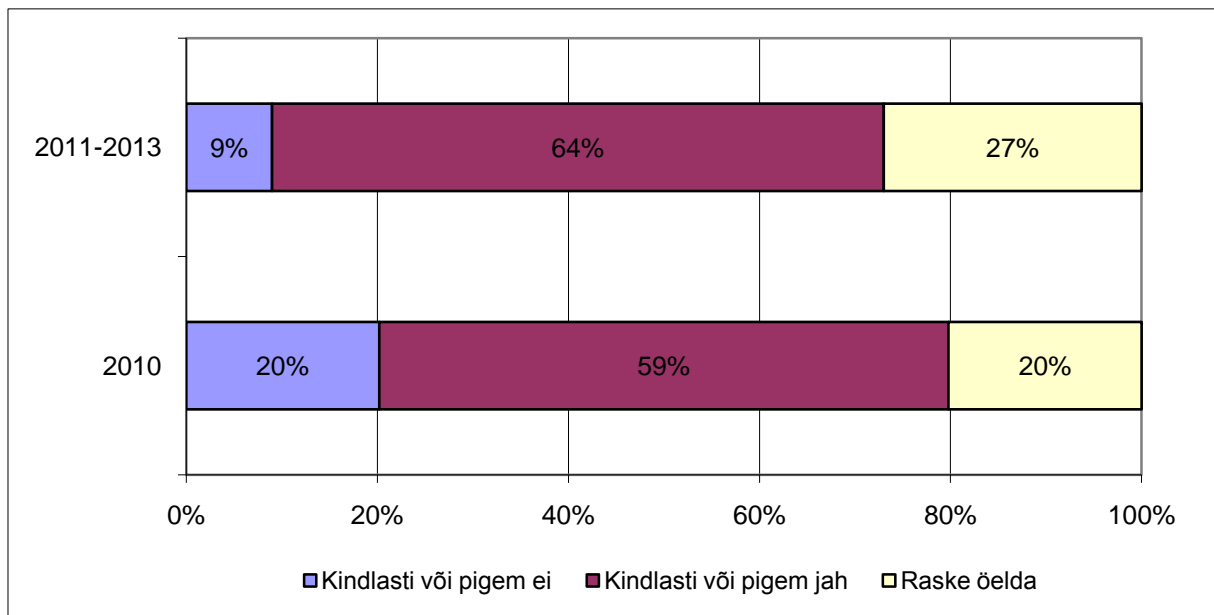

Joonis 51 Kas noortekeskus kasutas oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid 2009 aastal? (%)

Käesoleval 2010. aastal plaanisid oma tegevuses uuringutulemusi või statistikat kasutada 59%. 20% olid kindlad, et sel aastal nad oma tegevuses uuringuid ega statistikat kasutama ei hakka ning sama suur osakaal ei osanud küsimusele vastust anda.

Tulevikus, 2011- 2013 aastal, plaanib kindlasti uuringutulemusi või statistikat oma töös kasutada 64% vastajatest. Neid, kes selle võimaluse välistavad on 9%. Veerand vastajatest ei tea, kas hakkavad sel perioodil uuringutulemusi või statistikat kasutama või ei.

Seega võib öelda, et noortekeskuste juhid kavatsevad tulevikus enam kasutada kvaliteetteadmisi oma tegevuses, nii tegevuse planimiseks, elluviimiseks kui hindamiseks.

Joonis 52 Kas noortekeskusel on kavas kasutada oma tegevuses uuringuid, uuringutulemusi, riikliku statistika andmeid?

4.3.17 Tööaja jagunemine

Kuidas jaguneb Teie noortekeskuses kuluv tööaeg järgmiste tööülesannete vahel 2010 aastal? Palun märkige, kui suur osa teie tööajast kulub järgmistele tegevustele. Kui mõnda tegevust ei esine üldse, märkige 0.

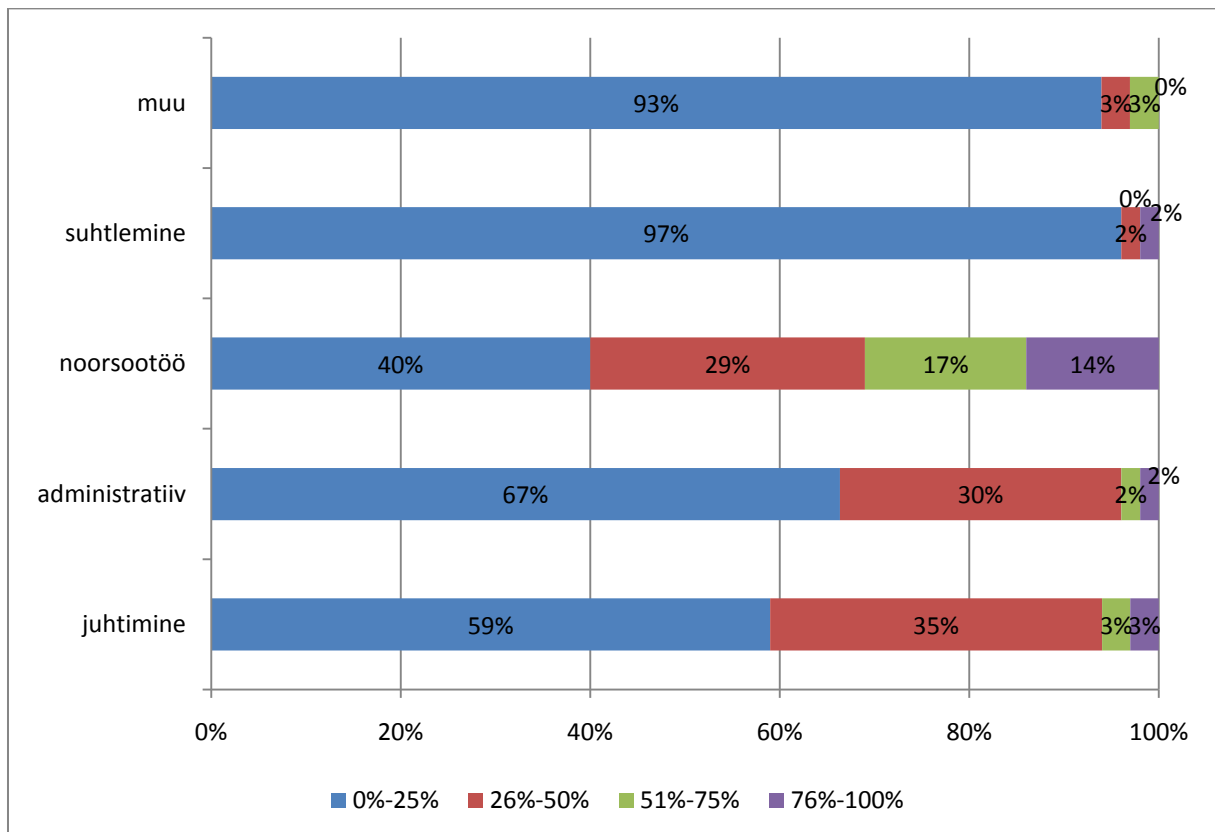
- Noortekeskuse juhtimine (noortekeskuse sisulise töö plaanimine ja korraldamine)
- Administratiivne töö (sh paberimajandus, hoonete, seadmete, rahaliste vahendite haldamine)
- Vahetu töö noortega, noorte juhendamine ja suunamine, nõustamine vms
- Suhtlemine teiste organisatsioonidega
- Midagi muud

Tööaja jagunemise analüüsimiseks näitasid vastajad oma kogu tööaja protsentuaalset jagunemist viie tegevuse vahel. Järgnev joonis esitab ülevaate vastustest. Horisontaalteljel on noortekeskuste osakaal, vertikaalteljel tegevused ning ribade pikkused esindavad teatud tööaja osakaalu kasutamist konkreetsele tegevusele. Näeme, et vahetult noortega tehtavale tööle vähemalt poole oma tööajast kulutavate juhtide osakaal (31%) on suurem kui teistele tegevustele sama suure osakaalu oma tööajast kulutavate juhtide osakaal (maksimaalselt 6%). Samuti on vahetule noorsootööle vähe aega pühendavate juhtide osakaal kõige väiksem. Teiste organisatsioonidega suhtlemisele ning muudele juhtimisega tegevustele pööravad juhid kõige vähem tähelepanu, üle poole oma tööajast selleks kulutavaid juhte on vaid 2% ja 6%. Planeerimisele ja administratiivülesannete täitmisele üle poole tööajast kulutavate juhtide osakaal on samuti väike (6% ja 4%), kuid mõnevõrra on rohkem neid, kes nendele tegevustele kulutavad kolmandiku tööajast.

Nende tulemuste põhjal võib öelda, et noortekeskuste tegutsemisel jääb organisatsiooni juhtimise aspekt põhitegevuse – noortele arendavate võimaluste pakkumine ja keskkonna loomine – varju.

Taoline olukord on mõistetav, kuna enamasti on tegemist väikeste organisatsioonidega, mille puhul juhtimine seisnebki paljuski konkreetsete sisutegevuse projektide elluviimises.

Siin saab selgeks ka see, miks noorsootöötajad soovivad enam juhtimisalast koolitust – noortekeskuse tegevuse laiendamiseks on vajalik omandada juhtimisoskusi ja –teadmisi. Soov saada juhtimiskoolitusi ilmselt ei väljenda mitte soovi lahkuda noorsootöötaja kohalt vaid, pigem vastupidi, täita paremini selle mitmekülgse, 'mees kui orkester' laadi ametikoha ülesandeid.

Joonis 53 Töötaja jagunemine erinevate tööülesannete vahel

4.3.18 Plaanid vahetu noorsootöö tegemise ja juhina tegutsemise osas

Millised on Teie edasised plaanid vahetu noorsootöö tegemise osas?

2010

2011- 2013

- Kavatsete lõpetada noortega vahetu töötamise
- Kavatsete vähendada noorte vahetu juhendamise osakaalu kuid mitte seda lõpetada
- Ei kavatse koormust muuta
- Kavatsete suurendada noorte vahetu juhendamise osakaalu, alustada vahetut tööd noortega
- Ei oska öelda

Millised on Teie edasised plaanid noortekeskuses töötamiseks juhina?

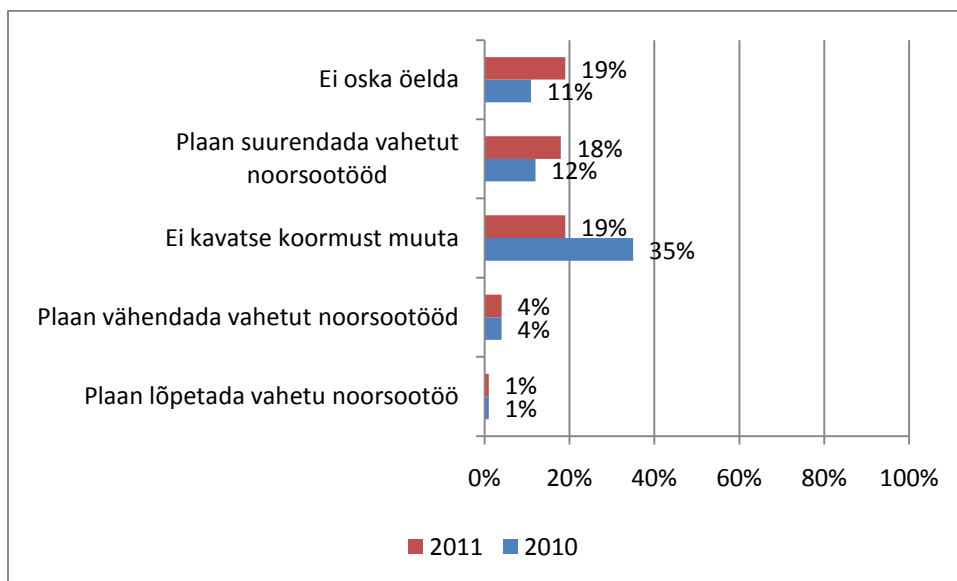
2010

2011-2013

- Kavatsete lõpetada töötamise noortekeskuses
- Kavatsete vähendada töökoormust noortekeskuses kuid mitte lõpetada töötamist
- Ei kavatse koormust muuta
- Kavatsete suurendada töökoormust noortekeskuses
- Ei oska öelda

Nagu eelnevalt nägime, tegutseb suur enamik noortekeskuste töötajatest samaaegselt mitmes rollis. Järgnevalt vaatame, millised on plaanid kahe olulisema – noorsootöötaja ja noortekeskuse juhi rollis.

Üle kolmandiku vastajatest ei plaani 2010. aastal oma **koormust vahetult noortega tehtava töö osas muuta** ning 19% on kindlad, et ei soovi teha seda ka 2011-2013 aastal. 12% soovib 2010. aastal **suurendada noorte vahetu juhendamise osakaalu või sellega alustada**, perioodil 2011-2013 soovib seda teha aga koguni 18%. Neid, kes sooviksid **vähendada noorte vahetu juhendamise osakaalu või noortega vahetu töötamise sootuks lõpetada** on nii 2010 kui ka 2011- 2013 aastal kokku 5%. Seega võib öelda, et noortekeskuste juhtimisfunktsiooni täitvate inimeste puhul ilmselt suureneb nende hõivatus hoopis noortekeskuse sisutegevuses, mitte juhtimises.

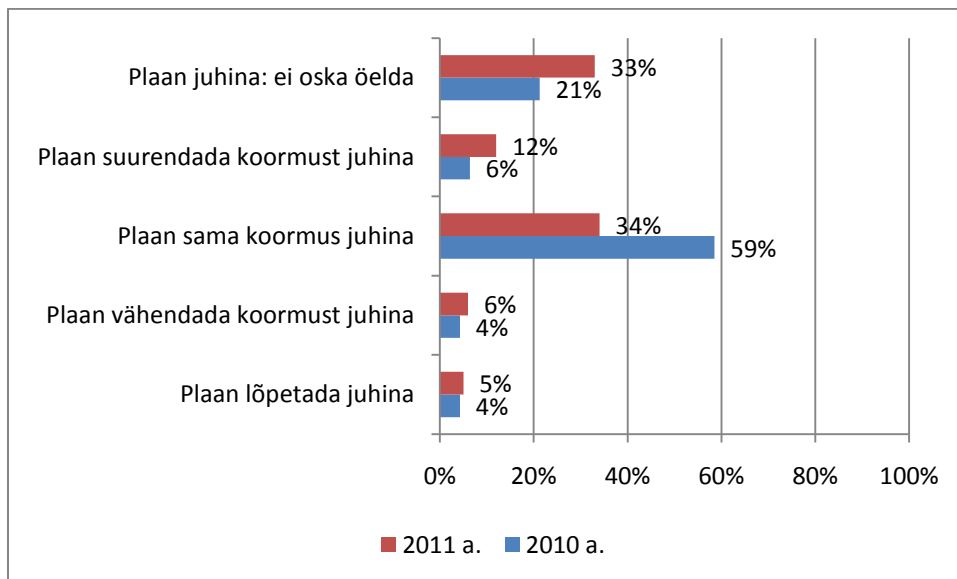
Joonis 54. Edasised plaanid vahetu noorsootöö tegemise osas

Plaanid noortekeskuse juhina

Noortekeskuse juhina tegutsemise plaanid haakuvad suures plaanis vahetult noortega kokkupuutes elluviidava tegevuse plaanidega. 59% vastajatest ei plaani 2010. aastal **koormust noortekeskuse juhina muuta**. 34% ei soovi seda teha ka aastatel 2011-2013. **Koormust** soovib 2010 aastal **suurendada** 6% ning 2011-2013 aastal 12% respondentidest. **Koormust vähendada** või **noortekeskuse juhina töötamise lõpetada** soovib nii 2010 kui ka 2011-2013 aastal umbes kahekümnendik vastajatest. 21% ei oska eriti midagi öelda oma plaanide kohta 2010 aastal ning kaugema tuleviku suhtes on ebakindlaid kolmandik.

Kahe joonise tulemusi koos vaadates näeme, et koormust juhina kavatseb suurendada umbes kümnendik, noorsootöökoormust aga mõnevõrra suurem osakaal. Samas noorsootöö koormust vähendada kavatsevate osakaal on väiksem kui juhtimiskoormus vähendada kavatsevate osakaal. Nii võib prognoosida, et lähiaastatel kavatsevad osad praegu noortekeskuste juhtimisülesandeid täitvad inimesed teha vähem seda tööd ning selle arvelt hoopis tegeleda otseselt noortega.

Kuidas selline muudatus sobiks noortekeskuste laienemisperspektiiviga? Kas ja kui hästi prognoositavad muutuseid toetaksid teineteist, on keeruline ennustada. Tegevuste mitmekesisustumine toob kaasa ka organisatsiooni mitmekesisustumise ja juhtimise keerukuse suurenemise ning see eeldab enama aja pühendamist juhtimisele.

Joonis 55 Edasised plaanid noortekeskuses töötamiseks juhina

Juhtide vastused enda plaanide kohta väljendavad mõningast ebakindlust. Ebakindlus ilmselt ei ole seotud valikuga kas lõpetada noortekeskuses töötamine või mitte vaid pigem valikutega „noortekeskuse sees“ – kui palju aega kasutada noortekeskuse juhtimiseks ja kui palju vahetult noorsootöök.

4.3.19 Koolitused

Kas Te olete 2009 aastal läbinud mõne koolituse? Kas teil on plaanis läbida koolitusi aastatel 2010, 2011-2013?

2009

2010

2011-2013

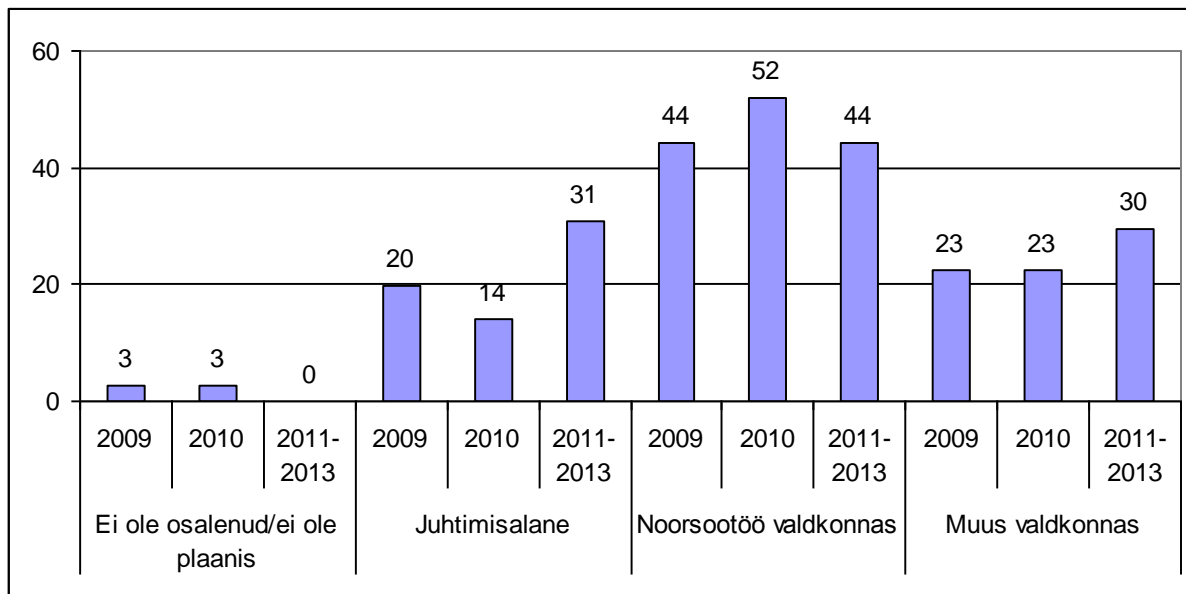
- Ei ole ühtegi / ei ole plaanis
- Jah, juhtimisalase(d)
- Jah, noorsootöö valdkonnas
- Jah, muus valdkonnas

Respondendid on suhteliselt alid end erinevates valdkondades koolitama: neid, kes **ei ole koolitusel osalenud ega ei plaani** seda teha on kõigil aastatel vaid kuni 3%.

Kõige enam pakuvad respondentidele huvi **noorsootöö valdkonda puudutavad koolitused**, milledest 2009. aastal on osa võtnud 44%, 2010. aastal on osa võtnud või plaanib 52% ja 2011-2013 aastal plaanib osa võtta 44% respondentidest.

Juhtimisalastel koolitustel on 2009. aastal käinud viiendik respondentidest. 2010. aastal on selliseid koolitusi läbinud või plaanib läbida 14% vastajatest. Samas on huvi sellesuliste koolituste vastu tulevikus endiselt suur: kolmandik sooviks midagi juhtimise valdkonnas õppida aastatel 2011-2013.

Mingite **muude valdkondade koolitustel** on 2009. ja 2010. aastal käinud 23% respondentidest. Aastatel 2011-2013 soovib end mõnes muus valdkonnas peale noorsootöö ja juhtimise harida kolmandik vastajatest.

Joonis 56 Kas Te olete 2009 aastal läbinud mõne koolituse? Kas teil on plaanis läbida koolitusi järgnevatel aastatel? (%)

4.4 Kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna ametnikud

Noortekeskuse tegevuse ja toimimise seisukohalt on kohaliku omavalitsuse noortevaldkonna eest vastutavad ametnikud äärmiselt olulised isikud kuna noortekeskuste tegevuse rahastamine toimub suures osas just kohaliku omavalitsuse vahenditest.

4.4.1 Ametikoht

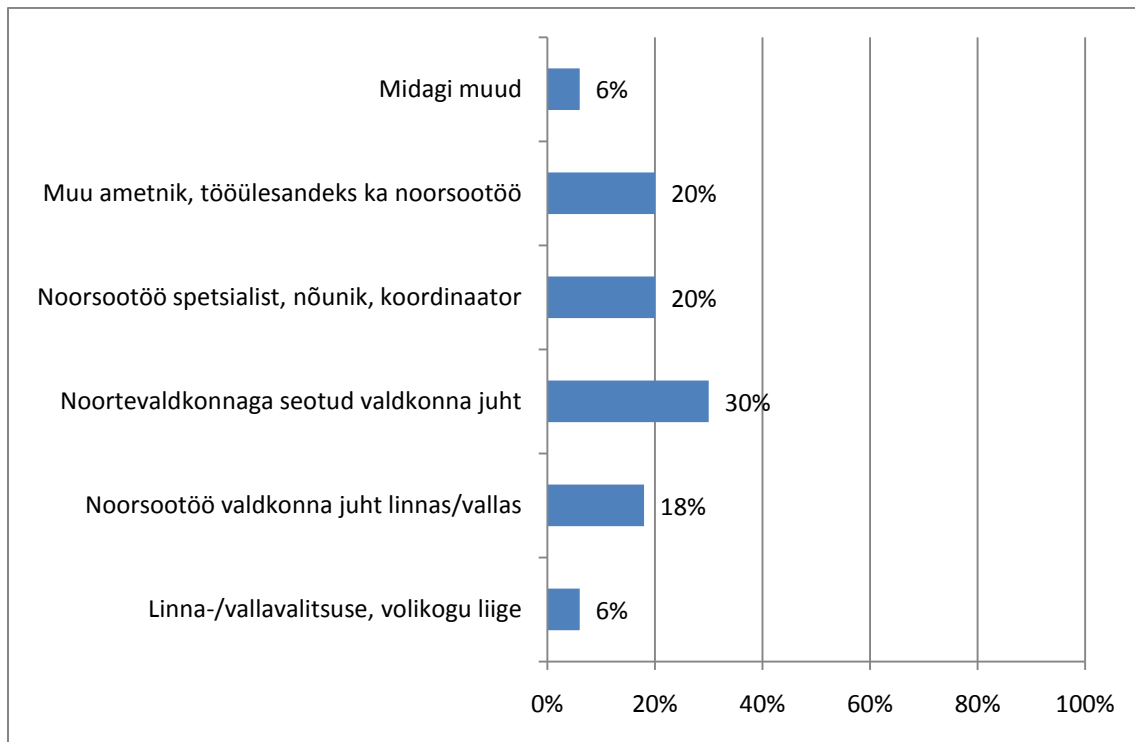
Milline on Teie praegune ametikoht noortevaldkonnas?

- Kohaliku omavalitsuse tippjuht (linn-/vallavalitsuse liige, ka volikogu liige)
- Noorsootöö valdkonna juht linnas/vallas
- Muu valdkonna, mis on tihedalt seotud noortevaldkonnaga, juht linnas/vallas (nt haridus, kultuur, sport, sotsiaalhoolekanne)
- Noorsootöö spetsialist, nõunik, koordinaator
- Muu ametnik, kelle tööülesandeks on ka noorsootöö korraldamine
- Midagi muud

Kui töötate mitmel kohal, märkige see, kus töötate suurema koormusega. Töötamiseks lugege tegutsemist nii töölepingu kui töövõtu- või käsunduslepingu alusel.

Ametilt jagunesid KOV ametnikud otseselt noorsootöö valdkonnaga seotud ametnikeks ja kaudsemalt noorsootöö valdkonnaga seotud ametnikeks. Vastanute hulgas 38% on neid, kelle peamine tööülesanne on seotud noortevaldkonnaga: noorsootöövaldkonna juht, noorsootöö koordinaator, nõunik. Kolmandik on noorsootööga lähedalt seotud valdkonna juhte. Seega kaks

kolmandikku vastanutest on otseselt seotud noorsootöö korraldamisega oma omavalitsuse haldusalas, ja ka noortekeskuse tegevuse toetamisega.

Joonis 57. KOV noortevaldkonna ametnike ametikoht

Noortevaldkonnas töötamise aja on märkinud 79% vastanutest, praegusel ametikohal aga 86%. Kuna mitte kõik vastanud ei töötanud otseselt noortega seotud ametikohal, siis on loomulik, et osadel puudub kogemus noortevaldkonnast üldse. Noortevaldkonnas töötanud ametnike tööstaaž valdkonnas on suhteliselt pikk, kõige enam – üle poole (56%) ongi enam kui üheksa aastat noortevaldkonnas töötanud inimesi. Alla kolmeaastase staažiga on vaid 15% ametnikest.

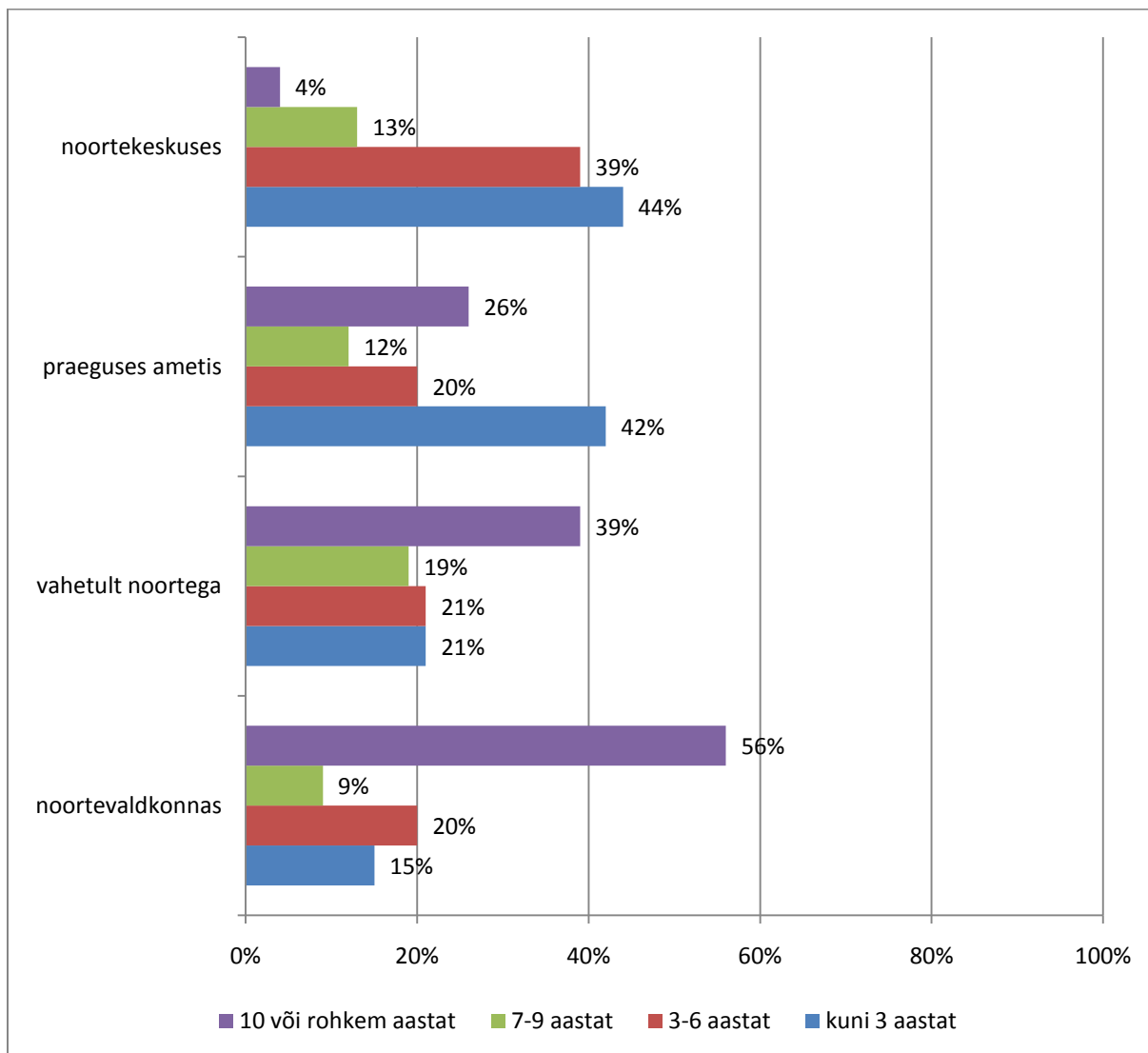
Oma praeguses ametis kaua aega töötanud on muidugi vähem kui noortevaldkonnas üldiselt, kuni 3 aastase staažiga on 42% vastanutest, enam kui üheksa aastase staažiga aga veerand.

On väga oluline, et märgatava osa – 40% ametnikest – on ka noortekeskuses töötanud. Staaž noortekeskuses on samuti lühem kui noortevaldkonnas tervikuna kuid nende hulgast, kes on noortekeskuses töötanud, on üle poolte olnud noortekeskustega seotud kauem kui kolm aastat.

72% ametnikest on märkinud noortega vahetult töötatud aastate arvu, seega vähemalt sama suurel osakaalul ametnikest on olemas kogemus noorsootööst vahetult noortega.

Tabel 12. Noortevaldkonna kogemusega KOV ametnike osakaal

Kogemus noortevaldkonnas	79%
Vahetu noorsootöö kogemus	72%
Kogemus tööst noortekeskuses	40%

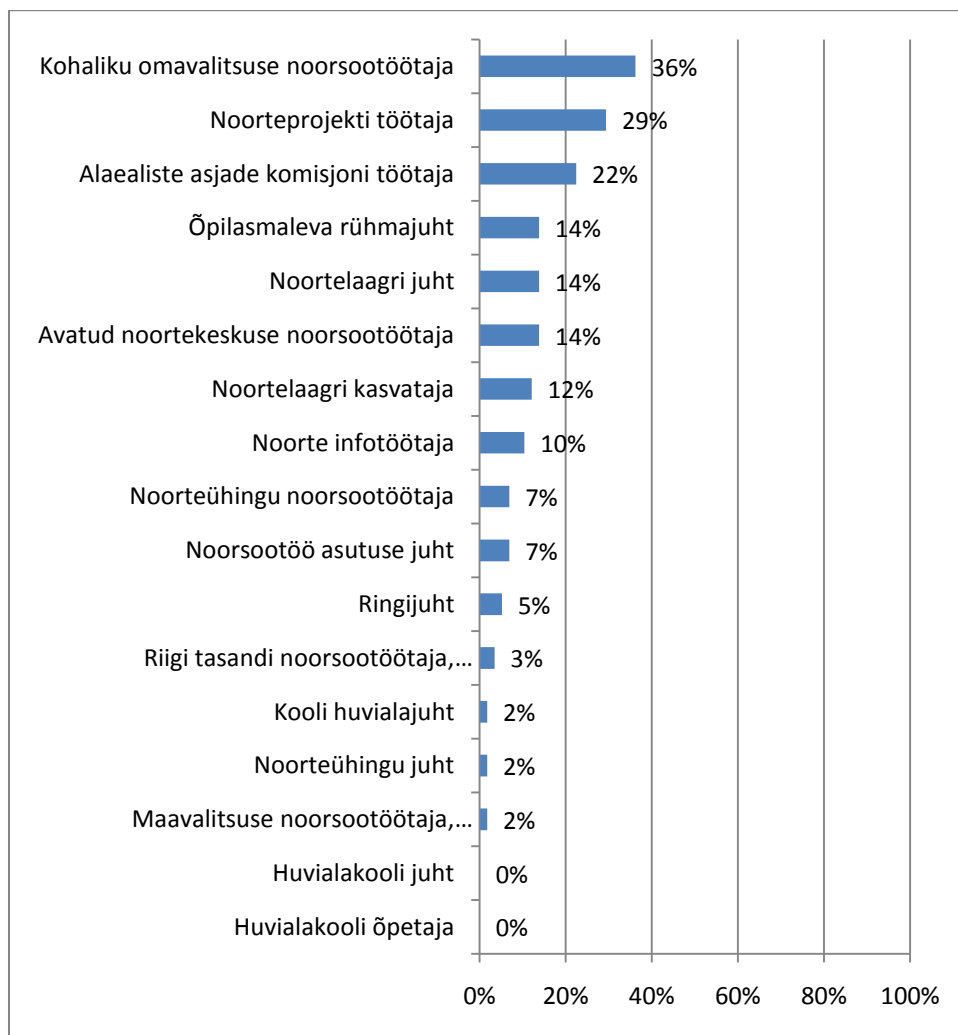

Joonis 58. KOV noortevaldkonna ametnike tööstaaž (töötamise aastate arvu märkinute hulgas)

Teised ametid

Kas olete viimase aasta jooksul tegutsenud noortevaldkonnas lisaks ülalmärgitud ametile? Palun valige kõik sobivad vastusevariandid:

Paljud ametnikud on lisaks oma põhitööle võtnud ka mitmesugustes rolle ja ametid mujal noortevaldkonnas. Lisatööd teeb koguni 60% ametnikest. Ülesanded ja ametid, mida nad täidavad, on toodud järgneval joonisel.

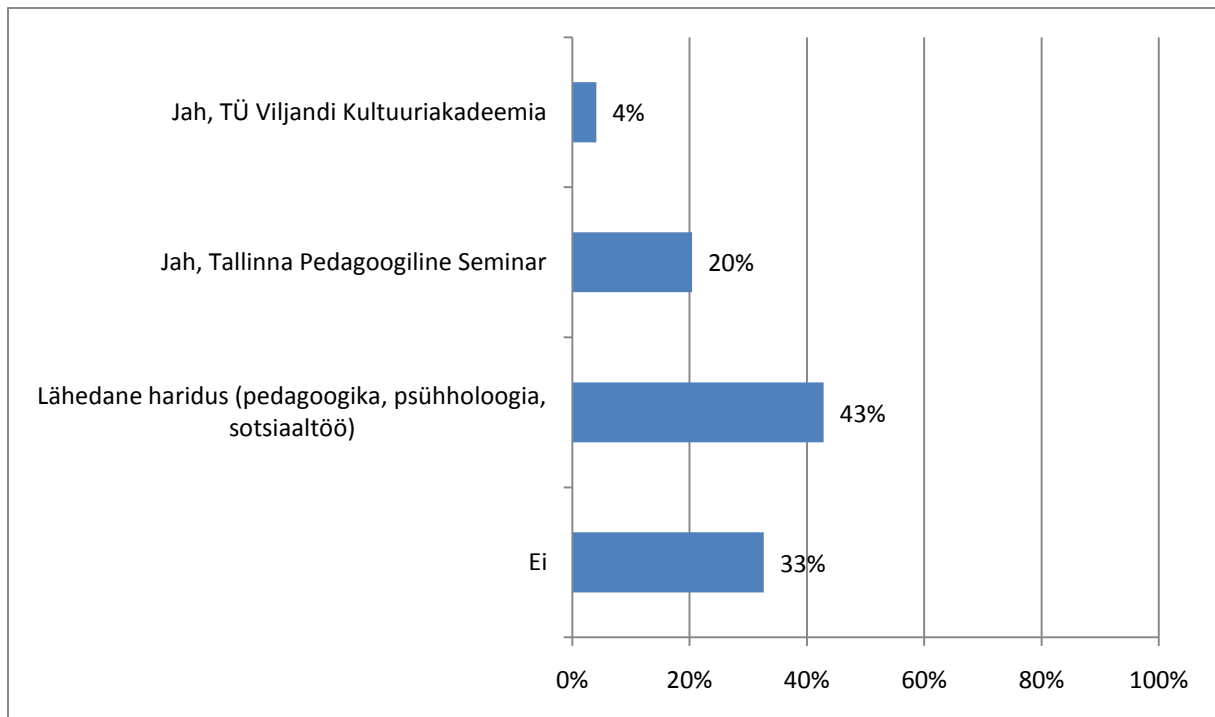
Joonis 59. KOV noortevaldkonna ametnike töökohad lisaks põhiametile

Noortekeskustega suhtlemise seisukohalt on oluline see, et peetavad lisaametid ilmselgelt toetavad noorsootöölase professionaalset pädevust.

4.4.2 Haridustaust

Hariduselt on kolm neljandikku ametnikest mingi muu kui noorsootöölase haridusega. Siiski, kui analüüsida lõpetatud eriala, siis näeme, et väga paljud on lõpetanud kas sotsiaaltöö või

Õpetamisteaduse eriala, mis samuti annab hea baasi noortevaldkonnas tegutsemiseks. Sellise haridustaustaga inimesi ongi kõige rohkem vastanute hulgas, tervel 43%.

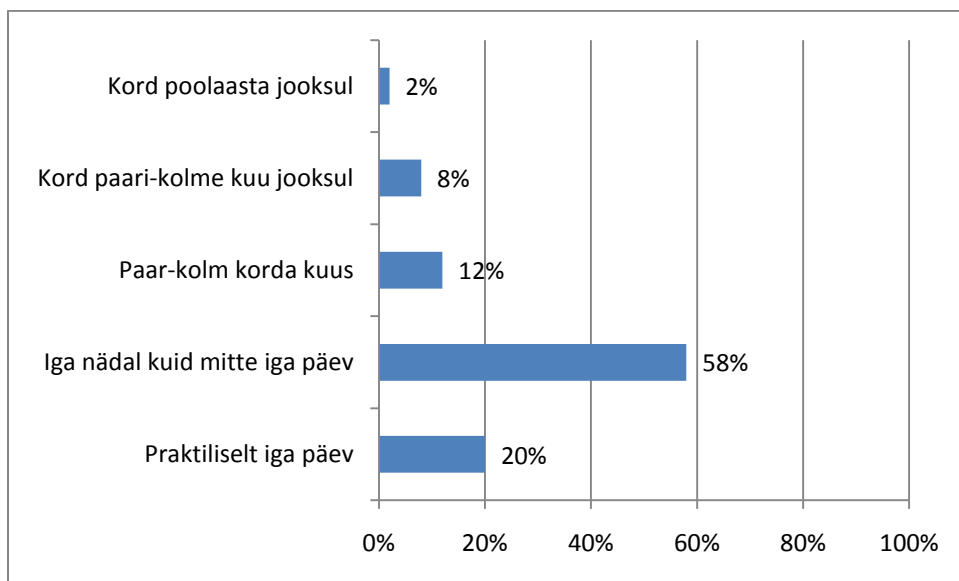
Joonis 60. KOV noortevaldkonna ametnike erihariduslik taust

4.4.3 Suhtlemine noortekeskusega

Kui sageli olete viimase aasta jooksul puutunud tööalaselt kokku noortekeskus(t)e juhtide, töötajatega?

- Praktiliselt iga päev
- Iga nädal kuid mitte iga päev
- Paar-kolm korda kuus
- Kord paari-kolme kuu jooksul
- Kord poolaasta jooksul
- Ühe korra
- Kordagi ei ole kokku puutunud

Omavalitsuste ametnikest suur enamik, 78%, suhtleb noortekeskustega vähemalt iga nädal. Praktiliselt igapäevaselt teeb seda viiendik ametnikest. Tihe suhtlemine on oluline ajakohase vahetu info saamiseks ning selle põhinevate adekvaatsete otsuste tegemiseks noortekeskuse toetamisel.

Joonis 61. KOV noortevaldkonna ametnike kokkupuuted noortekeskustega, sagedus

5 Noortekeskuse suulikkus vastata noorte ja kogukonna vajadustele

Suutlikkust vastata kogukonna vajadustele on hinnatud järgnevate indikaatorite kaudu:

1. Rahulolu noortekeskuse erinevate aspektidega,
2. Rahulolu noortekeskuses pakutavate võimalustega,
3. Lisaväärtus lapsevanematele,
4. Noortekeskuse kuvand,
5. Noortekeskuses toimuv õppimine.

5.1 Noored

5.1.1 Rahulolu noortekeskuste erinevate aspektidega

Rahuloluküsimusi küsiti nende käest, kes olid vähemalt ühte noortekeskust külastanud ajavahemikul september 2009 kuni juuni 2010.

Kuidas olid rahul noortekeskuse...

...noorsootöötajatega

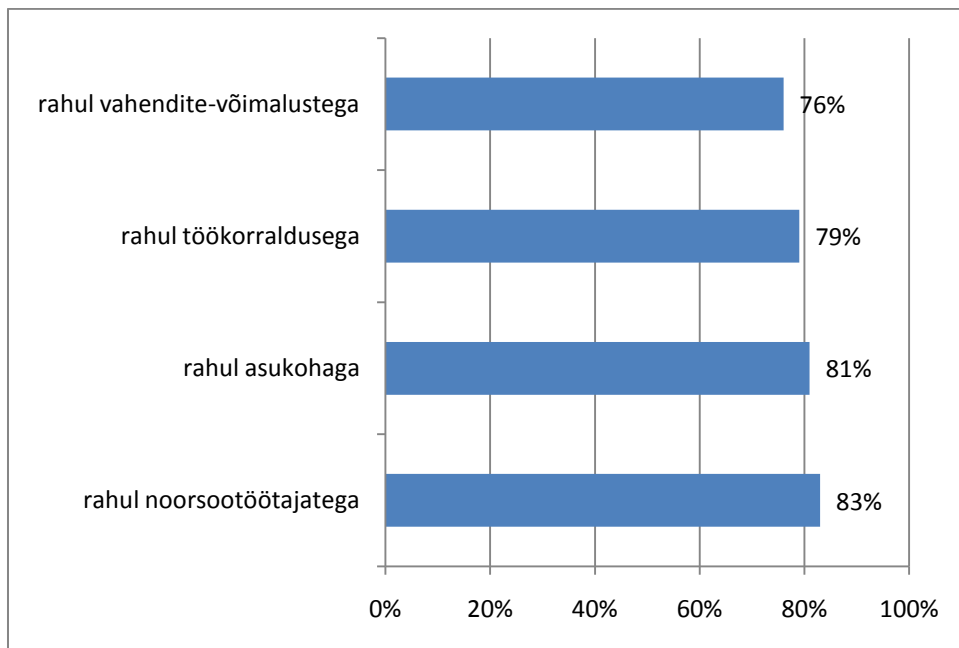
...asukohaga

...töökorraldusega

...vahenditega ja võimalustega?

- Täiesti rahul
- Pigem rahul
- Pigem ei olnud rahul
- Üldse ei olnud rahul

Tulemused näitavad, et enamik noortekeskustes käinud noortest on rahul kõigi nelja küsimuses esitatud aspektidega. Suurim on rahulolu noorsootöötajatega: täiesti või pigem rahul on 83% vastanutest. Teiste aspektide puhul on rahulolevate osakaal samas suurusjärgus, kuigi veidi madalam. Madalaima rahulolunäitajaga aspekti – materiaalsed võimalused, sisseseade, vahendid – puhul on rahulolevaid 76%.

Joonis 62. Rahulolu noortekeskuste eri aspektidega (pigem või täiesti rahul, %)

5.1.2 Noortekeskuse kuvand

Järgnevalt on toodud rida väidetepaare noortekeskuste kohta üldiselt. Palun märgi igast paarist see väide, kumb Sinu arust kirjeldab noortekeskusi üldiselt, mitte mõnda konkreetset noortekeskust. Palun vasta igas reas.

Noortekeskus toetab noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust
 Noortekeskuses ei olla huvitatud noorte soovidest ja vajadustest

Noortekeskuses on kõik ette ära korraldatud, puudub võimalus ise kaasa rääkida
 Noortekeskuses on võimalik ise sisseseadet korraldada ja käitumisreegleid välja töötada

Noortekeskuse sisseseade on ilus ja korralik
 Noortekeskuse sisustus on kehva

Noortekeskus on vanamoodne
 Noortekeskus on noortepärane

Noortekeskus on avatud kõigile noortele
 Noortekeskus ei ole tegelikult kõigile avatud, seal käivad peamiselt teatud noored/grupid

Noortekeskuses ei ole üldiselt midagi huvitavat teha
 Noortekeskuses üldiselt on huvitav

Noortekeskuses käivad reeglina tavalised noored
 Noortekeskuses käivad reeglina avalikule korrale mittealluvad ja seadusi rikkuvad noored

Noortekeskuse töötajad, noorsootöötajad ei lase noortel olla, vaid on liiga kasvatavad
 Noortekeskuses saavad noored vabalt olla, kui järgivad noortekeskuse reegleid

Noortekeskuses saab abi ja nõu oma igapäevaste probleemide lahendamisel
 Noortekeskuses ei saa abi ja nõu oma igapäevaste probleemide lahendamisel

Noortekeskus on koht, kus saab olla siis, kui koju ei saa või ei taha minnaja kuhugi mujale ei ole minna
Noortekeskus on koht, kus saab lihtsalt niisama mõnusalt olla

Noortekeskuses saab tähistada sünnipäevi, toimuvad üritused ja korralikud peod
Noortekeskuses tarvitatakse alkoholi ja muid mõnuaineid, toimuvad "lõbusid"

Noortekeskusesse jõudmine on aeganõudev ja keeruline, noortekeskus asub kaugel
Noortekeskusesse jõudmine on lihtne, noortekeskus asub lähedal

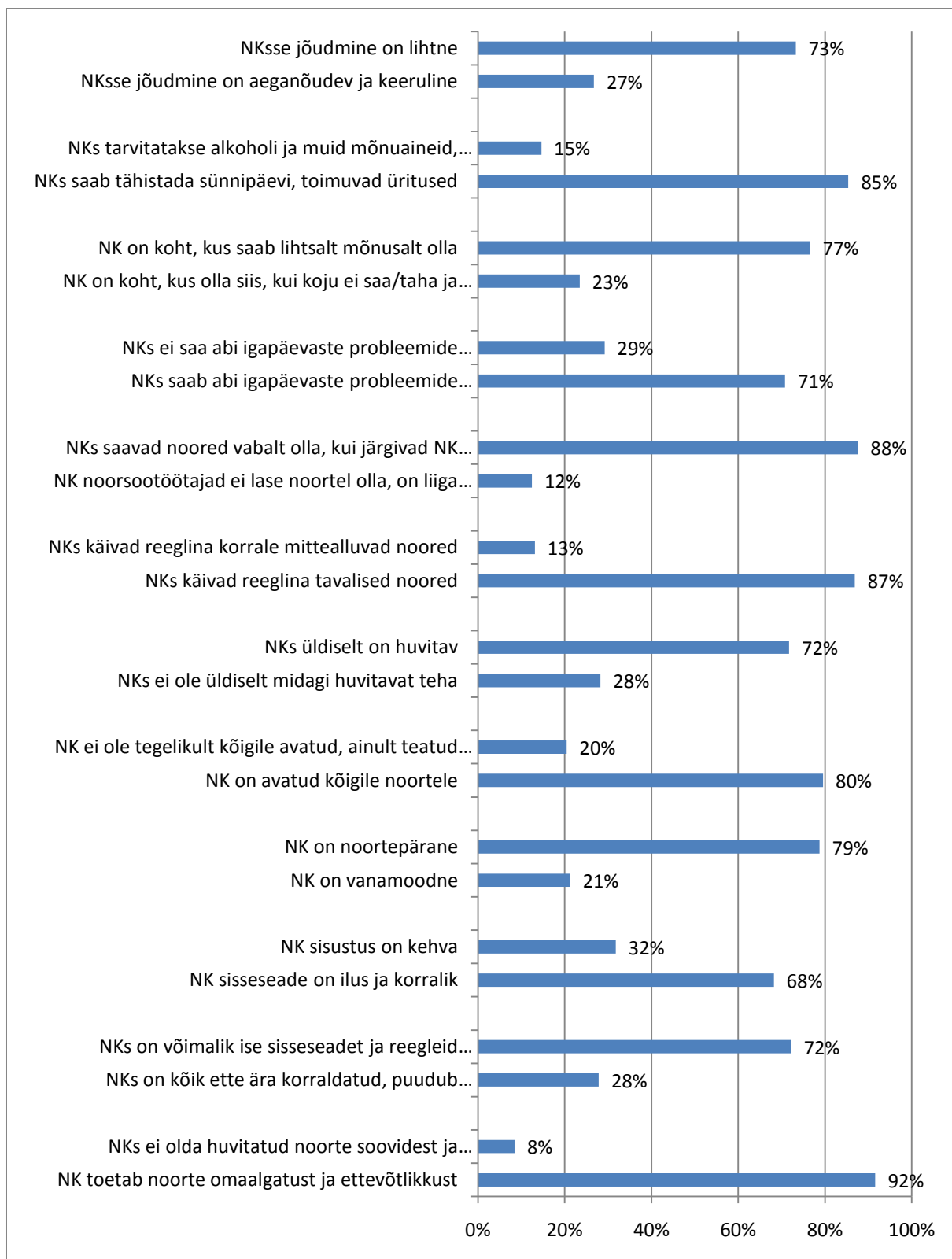
Noorte arvates on noortekeskus kui selline üldiselt positiivse kuvandiga. Tasub märkida, et pole ühtegi väidetepaari, mille puhul arvamused jaguneksid umbes pooleks; alati on ühte väidetest eelistanud märkimisväärselt suurem osa noortest kui teist. Eelistatavaks väiteks on alati noortekeskuse positiivset aspekti kirjeldav väide.

Kolm kõige rohkem märgitud positiivset väidet on:

- Noortekeskus toetab noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust
- Noortekeskuses saavad noored vabalt olla kui täidavad noortekeskuse reegleid
- Noortekeskuses käivad reeglina tavalised noored

Kolm kõige rohkem märgitud negatiivset väidet on:

- Noortekeskuse sisustus on kehva
- Noortekeskuses ei saa abi igapäevaste probleemidele
- Noortekeskuses üldiselt ei ole midagi huvitavat teha

Joonis 63. Noortekeskuse kuvand

5.1.3 Mis peaks olema noortekeskuses?

Märgi järgnevas loetelus need tegevused ja võimalused, mis peaksid Sinu arvates kindlasti olema noortekeskuses ning ka see, kas see võimalus praegu tegelikult on olemas selles noortekeskuses, mida külastasid sel õppeaastal kõige sagedamini. Kui Sa ei ole noortekeskuses käinud, märgi ainult need võimalused, mis Sinu arvates peaksid noortekeskuses olema.

Tulemused on esitatud järgnevas tabelis. Tabelis on esitatud suhtarv: nende arv, kelle arvates peaks noortekeskuses konkreetne võimalus olema võrrelduna nende arvuga, kelle arvates see ka tegelikult olemas on. Mida suurem on see suhtarv, seda suurem on nende ülekaal, kelle arvates konkreetne võimalus peaks noortekeskuses olema nende suhtes, kelle arvates konkreetne võimalus ka tegelikult olemas on. Ja vastupidi, mida väiksem on see suhtarv, seda suurem on nende ülekaal, kelle arvates konkreetne võimalus on noortekeskuses olemas võrrelduna nende arvuga, kelle arvates see peaks noortekeskuses olema. seega võib suhtarvu tõlgendada hinnanguna noortekeskuses olevatele võimalustele. Suhtarvude väärtused on visualiseeritud värvidega. Punaseks on värvitud need lahtrid, milles olev arv on suurem kui 1 – neid, kes arvavad, et konkreetne võimalus peaks olemas olema on rohkem nendest, kelle arvates konkreetne võimalus ka tegelikult olemas on. Roheliseks on värvitud need lahtrid, milles olev arv on väiksem kui 1 - neid, kes arvavad, et konkreetne võimalus peaks olemas olema on vähem nendest, kelle arvates konkreetne võimalus ka tegelikult olemas on.

On oluline rõhutada, et tegemist on hinnanguga, mitte faktilise teabega. Esiteks on küsimuse sõnastus selline, mis ei keskendu konkreetsele noortekeskusele vaid noortekeskusele üldiselt. Teiseks küsitakse seda ka noortelt, kes ise ei käi noortekeskuses – nende vastustes saab avalduda aga ainult hoiak, (eel)arvamus, mitte aga faktiteadmine konkreetse keskuse olukorrast ja võimalustest. Seetõttu tuleb vastuseid käsitleda noortekeskuse kuvandi ühe elemendina, mitte aga tegeliku olukorra adekvaatse kirjeldusega.

Tabelis tuleb esile kaks olulist leidu. Esiteks on suured erinevused noortekeskuses käijate ja mittekäijate vahel: käijate hulgas on märgatavalt enam neid, kelle arvates on konkreetsed võimalused noortekeskuses olemas. Teiseks näeme viit konkreetset võimalust, mille puhul käijate ja mitte-käijate arvamusd langevad kokku: võimaluse suhtes niisama olla, mängida lauamänge, kasutada arvutit suhtes on mõlemate hulgas enam neid, kelle arvates need võimalused on olemas. Võimaluste lugeda raamatuid ja tegeleda multimeediaga puhul on aga olukord vastupidine: mõlemas grupis on enam neid, kelle arvates peaks need võimalused olema kui neid, kelle arvates need võimalused ka tegelikult olemas on.

Tabel 13. Noorte arvamusel ja hinnangud noortekeskuse võimaluste kohta

	ei külastanud noortekeskust	külastas noortekeskust
olla niisama, puhata, rääkida sõpradega	0,83	0,21
mängida lauamänge	0,77	0,24
kasutada arvutit, ka arvutimängude mängimiseks	0,98	0,27
mängida suuri mängu (piljard, lauatennis vms)	1,13	0,30
osaleda noortekeskuse poolt korraldatud pidudel	1,20	0,32
osaleda harivates töötubades või loengutel	1,38	0,33
vestelda noorsootöötajaga, võimalus nõu küsida	1,06	0,34
kuulata muusikat	1,07	0,34
osaleda noortekeskuse poolt korraldatud laagrites, väljasõitudel	1,31	0,36
kutsuda noortekeskusesse külalisi (nt sõpru, lapsevanemaid vms)	1,21	0,38
kohtuda põnevate inimestega	1,40	0,39
korraldada noorteorganisatsiooni, ühingu, klubi üritusi ja/või kohtumisi, kogunemisi	1,53	0,41
vaadata TV ja/või videot	1,28	0,43
kasutada kaasaaegset tehnikat (nt arvuti, kaamera, bänditehnika, Wii, playstation vms)	1,61	0,54
saada infot noorte vaba aja sisustamise võimalustest kodukohas	1,69	0,55
kaasa rääkida noortekeskuse või ürituse reeglite väljatöötamisel	2,24	0,58
osaleda, viia läbi trenni, huviringi	1,67	0,59
saada info nõustamisvõimaluste kohta	1,71	0,62
mängida sportmänge, osaleda seiklustegevustes	1,33	0,62
tegeleda meeldiva hobiga	1,91	0,62
teha midagi muud:	1,04	0,63
õppida, teha koduülesandeid	1,33	0,65
osaleda erinevates juhendatud teemaklubides, kus saaks õppida midagi kasulikku	1,63	0,66
ise sündmusi, üritusi, laagreid vms korraldada	2,15	0,75
kasutada noortekeskuse varustust, ressursse isiklikel eesmärkidel	1,29	0,78
teha muusikat, bändi	2,55	0,80
kujundada noortekeskuse ilmet, sisekujundust ja sisseseadet	2,02	0,85
korraldada kontserte	3,22	0,90
valmistada toitu, kööginurk	2,21	0,93
lugeda ajalehti ja ajakirju	1,25	0,99
saada karjääriinfot ja –nõustamist	2,38	1,00
lugeda raamatuid (raamatunurga olemasolu)	1,69	1,08
tegeleda multimeediaga (nt ise teha filme, töödelda fotosid arvutis, vms)	3,08	1,48

5.1.4 Noortekeskuses käimine ja hoiakud teise rahvus-/keelegrupi suhtes

Kultuuridevaheline integratsioon on Euroopa noortepoliitika üks olulisemaid eesmärke. Sellega on põhjendatud analüüsida, kuidas noortekeskuses osalemine aitab kaasa kultuuridevahelisele integratsioonile.

Noortele mõeldud küsimustikus oli terve rida küsimusi, mida kasutatakse rahvustevahelise integratsiooni ja rahvusidentiteedi tugevuse hindamisel. Analüüsimaks noortekeskuse ja kultuuridevahelise integratsiooni seoseid, kõrvutame omavahel nendele küsimustele nii noortekeskuses käivate kui mittekäivate noorte hulgas antud vastuste mustreid.

Keskmete võrdlemine näitas⁵, et praktiliselt puuduvad statistiliselt olulised erinevused noortekeskustes käivate ja mittekäivate noortegruppide vastustes. Erinevused puuduvad ka siis, kui analüüsida eraldi eesti- ja venekeelsele ankeedile antud vastuseid. Ainus oluline erinevus on venekeelsele ankeedile vastanute puhul veidi suurem eestlastest sõprade arv nende hulgas, kes käisid noortekeskuses.

Samuti on vastuste keskmistes raske välja tuua mingit süstemaatilist mustrit, mis vaatamata statistilise olulisuse puudumisele annaks mõningase aluse oletada süstemaatilist erinevust noortekeskustes käijate ja mittekäijate vahel. Seetõttu on võimatu ka põhjendatult väita, et pelgalt noortekeskuses käimine arendaks positiivset suhtumist ja arvamusi teise rahvusgrupi suhtes. Teise kultuurigrupi esindajatesse positiivsema suhtumise kujundamiseks on vajalik süstemaatiline, organiseeritud tegevus projektide ja õppeprogrammide vormis. Kuna küsitluse läbiviimisele eelnenud ajaperioodil aga taolisi programme läbi ei viidud siis on saadud tulemus ka igati loomulik.

⁵ T-test, olulisuse nivoo 0.05

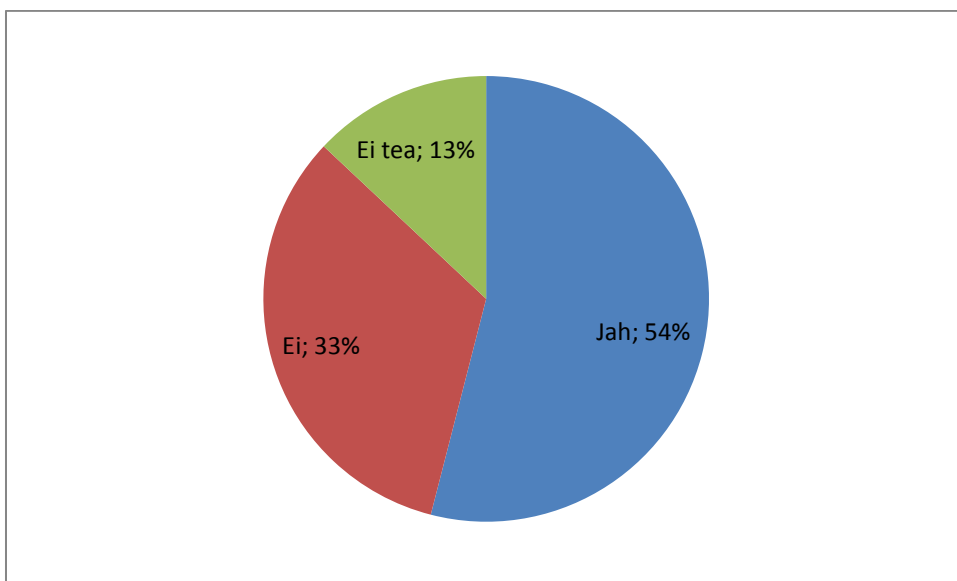
Tabel 14. Noortekeskuses käimine ja integratsiooni iseloomustavate muutujad (keskmised väärtused)

	Eestlased		Venekeelsed	
	ei käinud nk-s	käis nk-s	ei käinud nk-s	käis nk-s
Sõprade hulgas venelasi/eestlasi (1=mitte ühtegi ... 5=6 või rohkem)*	2,48	2,46	1,61	2,34
Tuttavate hulgas venelasi/eestlasi (arv)	6,30	5,38	5,72	6,06
Tunnen end Eestis kodusemalt kui kusagil mujal maailmas (1=nõus...4=pole nõus)	1,57	1,57	1,89	1,81
Mul ei ole midagi ühist venelastega/eestlastega	2,42	2,31	2,13	2,42
Tunnen uhkust, nähes lehvimas Eesti lippu	1,60	1,56	2,85	2,71
Ma tunnen end osana Eesti ühiskonnast	1,60	1,56	3,12	2,87
Ma lahkuksin hea meelega Eestist ja asuksin elama kuhugi mujale	2,55	2,71	2,00	2,31
Ma armastan Eestimaad	1,54	1,52	2,37	2,50
olla venelastega/eestlastega korteri-/majanaaber (1=suhtub positiivselt ... 4=suhtub negatiivselt)	2,24	2,16	2,11	2,14
olla venelastega/eestlastega mõne huviklubi või seltsi liige	2,12	1,96	2,53	2,64
õppida/töötada koos venelastega/eestlastega	2,46	2,50	2,71	2,55
Sinu lähedane sugulane abielluks venelasega/eestlasega	2,19	2,17	2,24	2,45
Eestis elanikkond üldiselt (1=ei usalda ... 4=usaldab)	2,72	2,68	2,21	1,94
Eesti venekeelne rahvastik	2,08	2,18	2,86	2,65
Eesti eestikeelne rahvastik	2,96	2,98	2,31	2,47
isiklikult tuttavad venelased/eestlased	2,94	2,84	2,97	2,56

* sulgudes on esitatud vastuste skaala äärmised kategooriad

5.2 Lapsevanemad

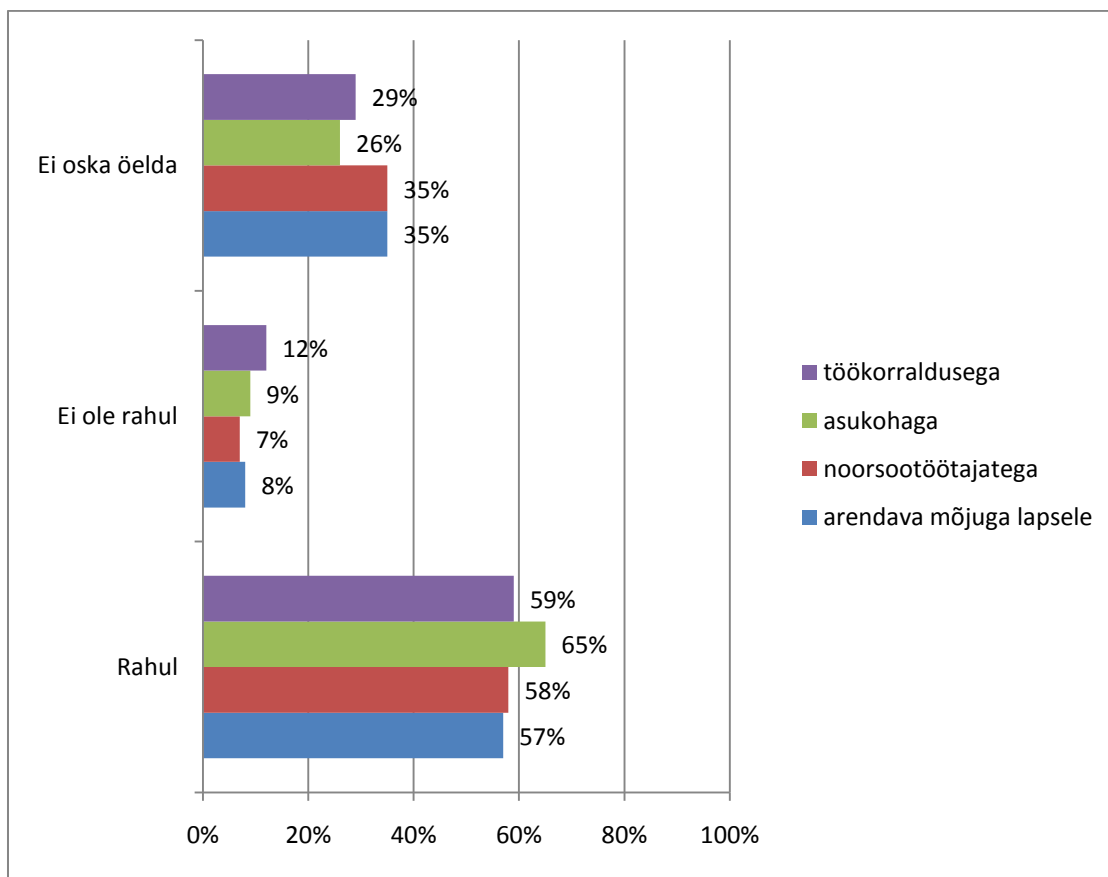
Kas laps on külastanud noortekeskust? Umbes poolte vastanute laps või lapsed on külastanud noortekeskust. See on mõnevõrra suurem osakaal, kui noorte vastustes. Erinevuse seletus võib seisneda selles, et keskmisel on inimestel rohkem kui 1 laps ning vastamisel võisid lapsevanemad lähtudes ükskõik millisest lapsest. Näiteks, kui kahelapselisest perest vastanud üks laps ei külastanud noortekeskust, siis lapsevanem võis siiski vastata, et tema laps külastas kuna tegemist on teise lapsega, kes tõesti külastas kuid kes ei sattunud noorte valimisse.

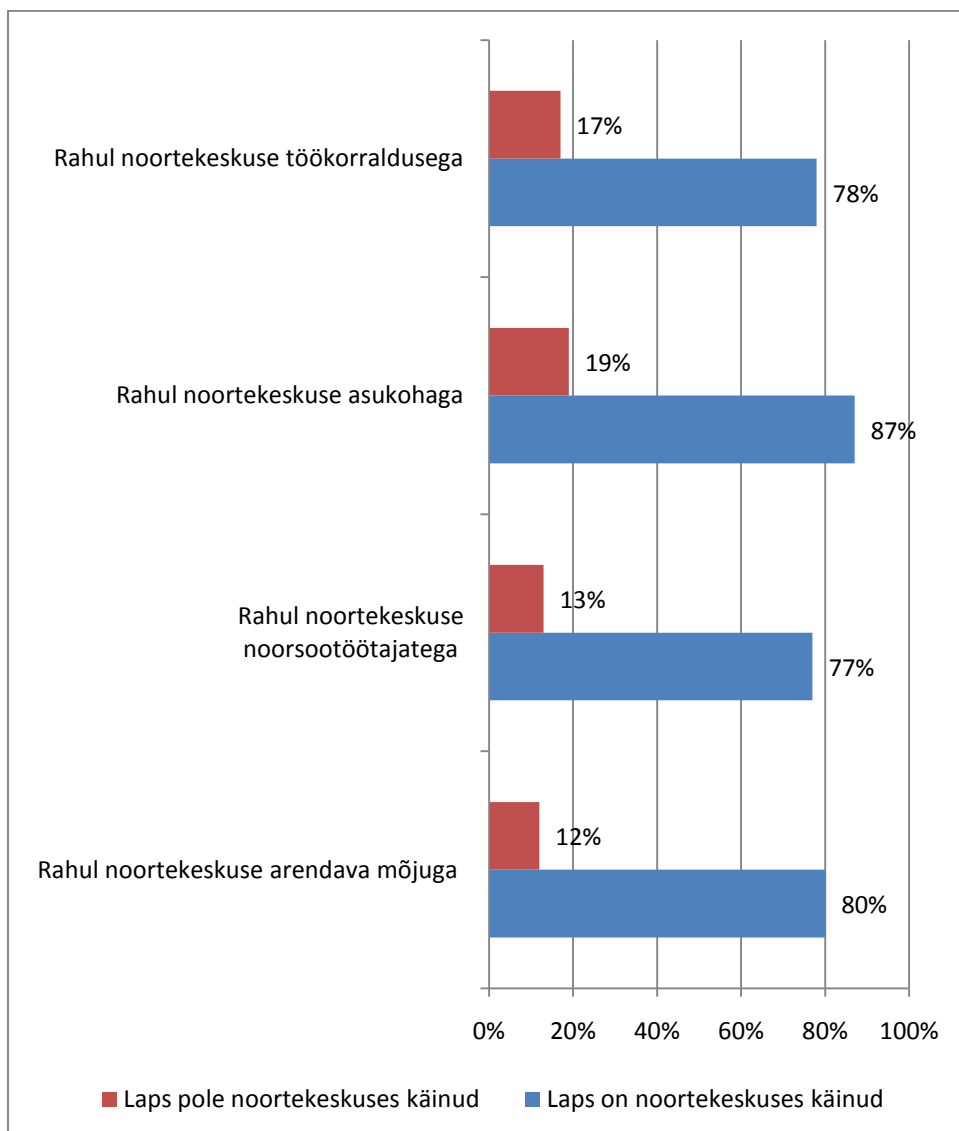
Joonis 64. Lapse käimine noortekeskuses

5.2.1 Rahulolu noortekeskusega

Lapsevanemate puhul aitab noortekeskuse suutlikkust vastata kogukonna vajadustele hinnata esmalt rahulolu noortekeskusega.

Joonis 65. Rahulolu noortekeskuse erinevate külgedega

Joonis 66. Rahulolu noortekeskusega kategooriates laps külastab/ei külasta noortekeskust

5.2.2 Noortekeskuse kuvand

Lapsevanemate arvamust noortekeskustest on selgelt positiivne. Väidetepaaride puhul eelistused selged ja kõikides paarides on enamik valinud noortekeskust positiivselt kirjeldava väite.

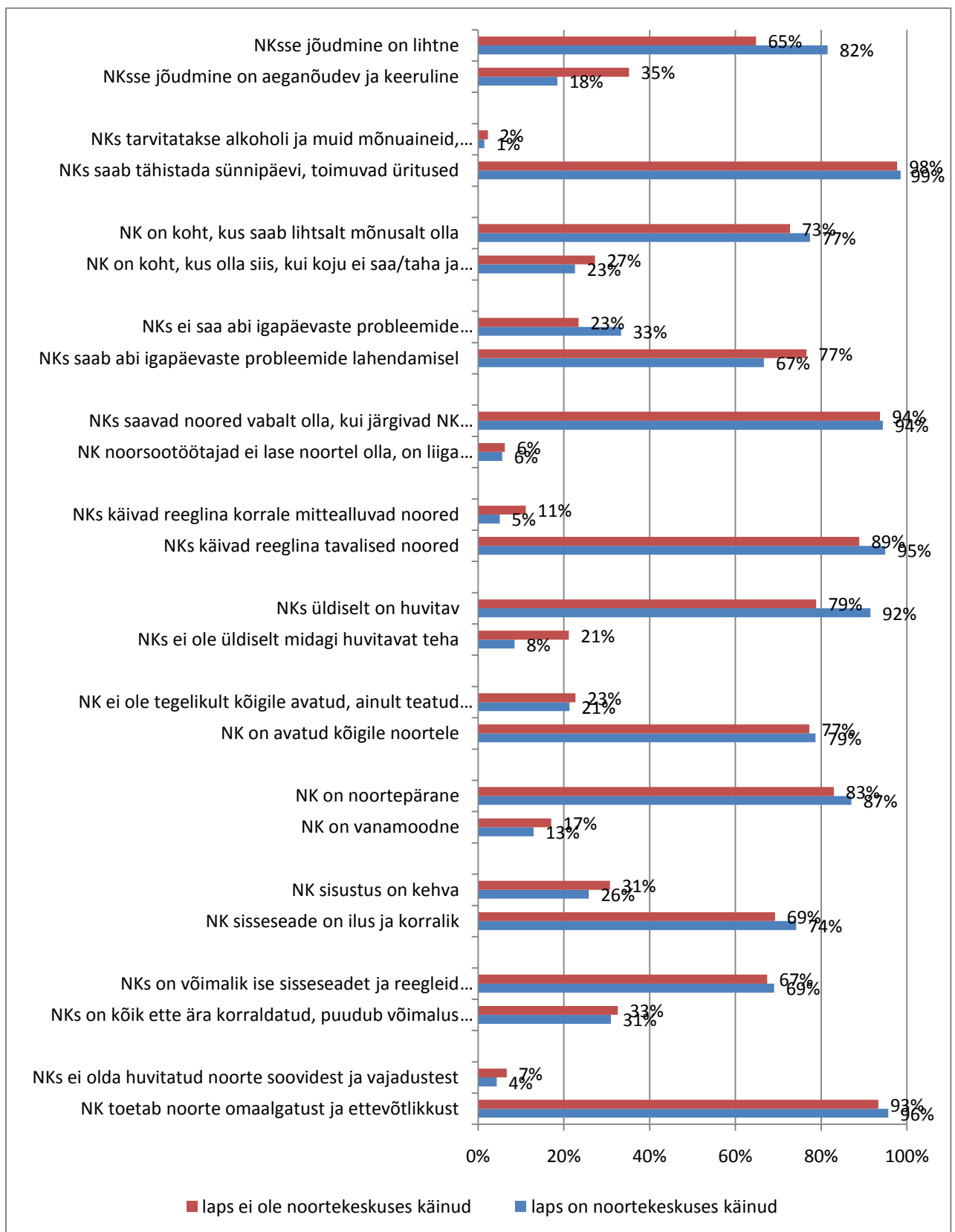
Neli kõige populaarsemat positiivset väidet on:

- Noortekeskuses saab tähistada sünnipäevi, toimuvad korralikud üritused
- Noortekeskus toetab noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust
- Noortekeskuses käivad tavalised noored
- Noortekeskuses saavad noored olla vabalt kui järgivad noortekeskuse reegleid

Kolm negatiivset väidet, mida on valinud kõige suurem osakaal vastanutest, on:

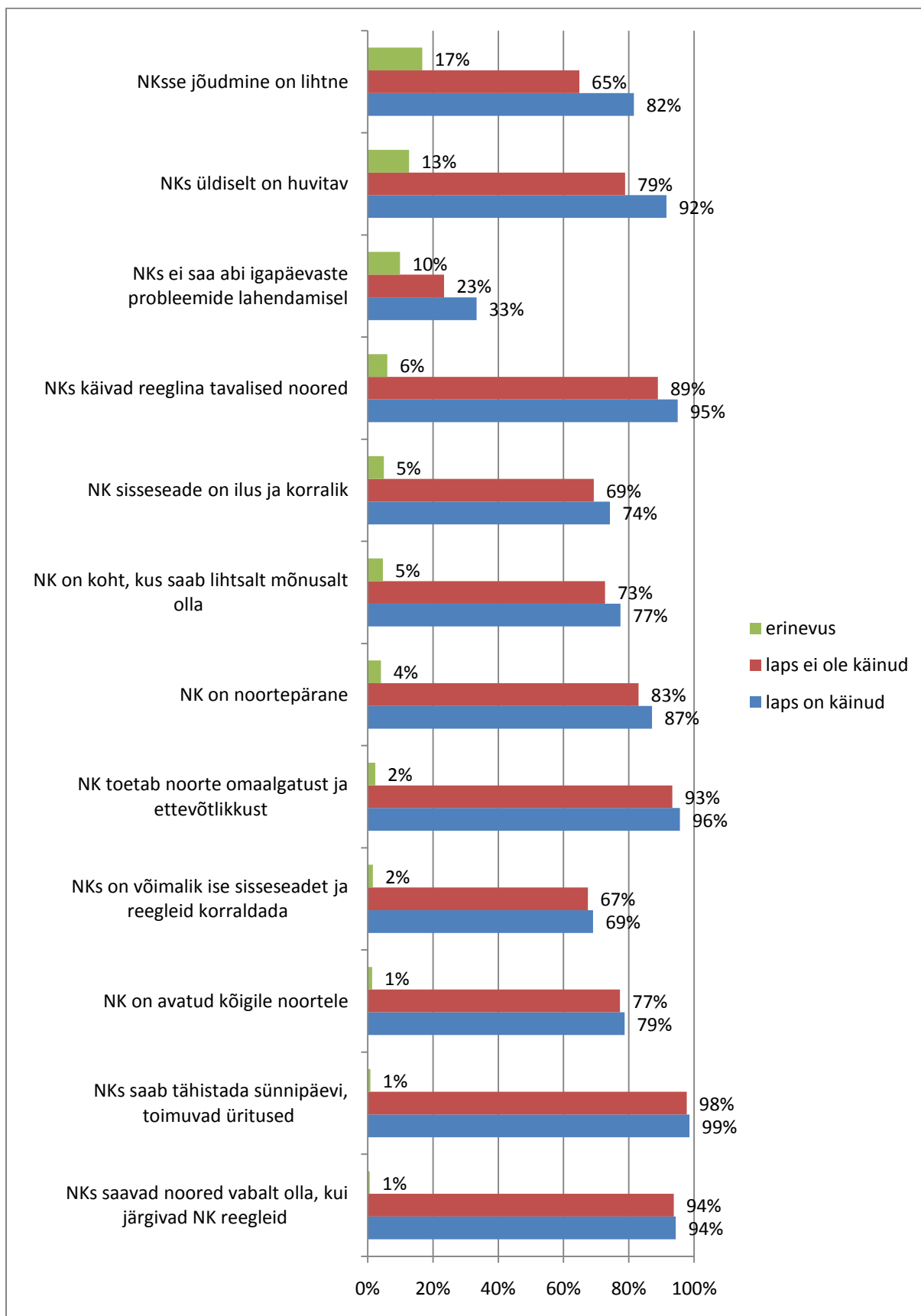
- Noortekeskuses ei saa abi igapäevast probleemide lahendamisel
- Noortekeskuses on kõik ette ära korraldatud, puudub võimalus ise midagi teha
- Noortekeskuse sisustus on kehva

Teine oluline leid on see, et nende lapsevanemate arvamus, kelle laps on käinud noortekeskuses, on üldiselt positiivsem nende lapsevanemate arvamusel, kelle laps ei ole käinud noortekeskuses. Rangelt võttes on raske öelda, kas positiivsem arvamus on kujunenud saadud kogemuste põhjal või, vastupidi, on positiivne eelhäälestus selleks asjaoluks, mis paneb lapsevanemaid soovutama oma lapsel noortekeskuses käia. Siiski võib põhjendatult oletada, kui saadavad kogemused oleksid negatiivsed, siis ei ole oleks võimalik säilitada heatahtlikku suhtumist noortekeskusse kui noorsootööasutusse.

Joonis 67. Noortekeskuse kuvand lapsevanemate hulgas

Järgnev joonis toob välja väited, mis on järjestatud lapse noortekeskuses käimise/mittekäimise alusel tekkiva erinevuse suuruse alusel. Lapsevanemate hulgas, kelle laps käib noortekeskuses, on suhteliselt enam neid, kelle arvates sinna jõudmine on lihtne, seal on huvitav kuid seal ei saa abi igapäevaste probleemide lahendamisel.

Joonis 68. Kuvandi jooned, millega nõustuvaid kogemustega lapsevanemaid on rohkem kui kogemusteta lapsevanemaid

5.3 Noortekeskuse noorsootöötajad

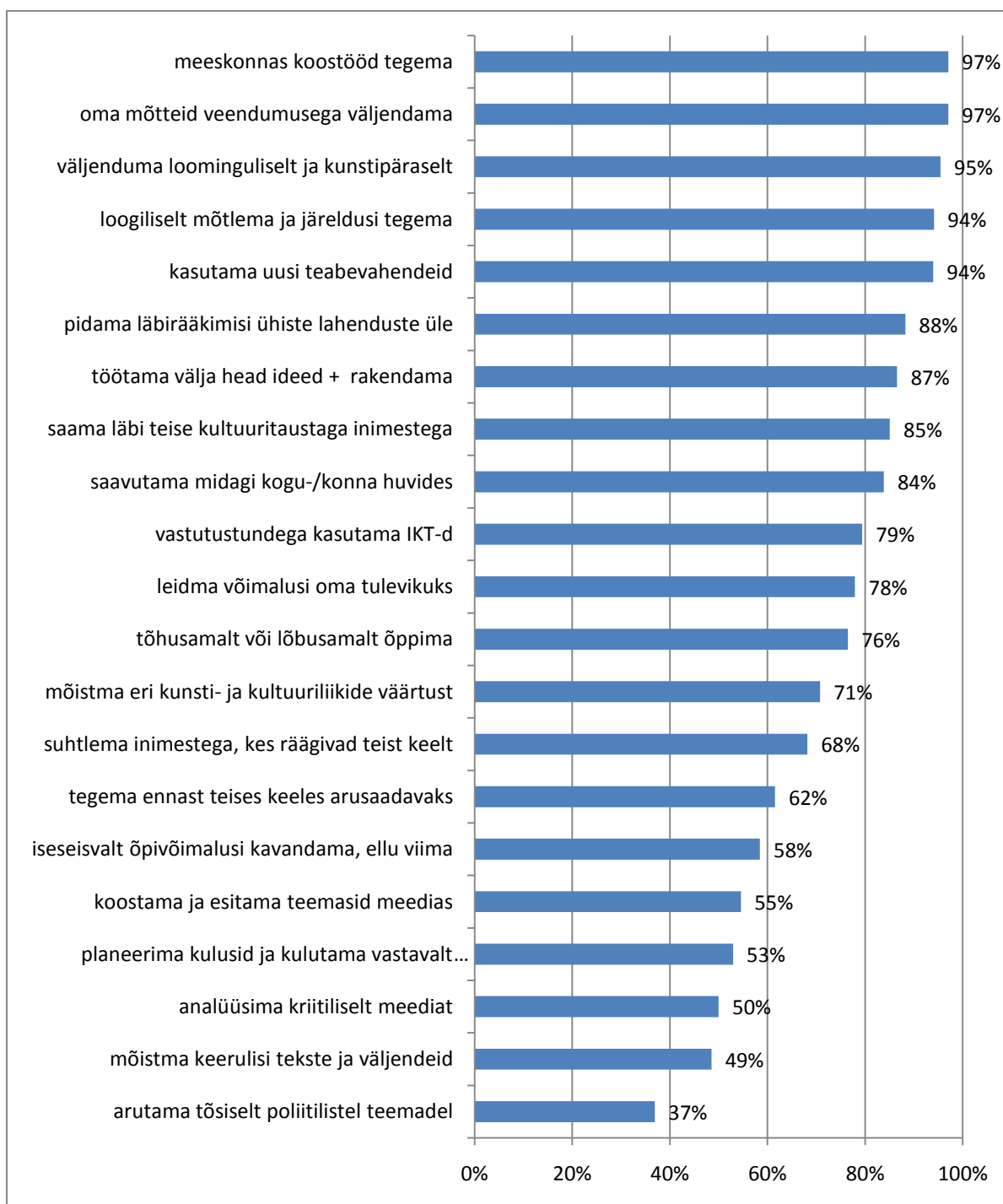
5.3.1 Võtmepädevuste arendamine

Noorsootöö üks põhieesmärke on arendada noortes teatud oskusi ja anda neile kogemusi, mis võimaldavad ühiskonnas aktiivselt ja tulemuslikult osaleda. Kuidas noortekeskuses käimine selle eesmärgi täitmisele kaasa aitab?

Noorsootöö üks eesmärke on arendada noortes teatud oskusi ja pädevusi. Palun hinnake, kuidas noorte osalemine noortekeskuses arendab noortes järgnevas loetelus toodud võtmepädevusi. Noored õpivad...

- Kindlasti
- Mõnel määral
- Mitte eriti
- Üldse mitte

Alljärgneva joonise kohaselt õpivad noored enamiku noorsootöötajate hinnangul noortekeskuses väga paljusid oskusi ja saavad väga erinevaid kogemusi. Lühidalt öeldes arendab noortekeskuses käimine väga suure osakaalu noorsootöötajate arvates noortes paljusid oskusi ja pädevusi.

Joonis 69. Võtmepädevused ja oskused, mida noored noortekeskuses käies õpivad

Noortekeskuste töötajad usuvad, et keskuses tegutsemise kaudu õpivad noored kindlasti meeskonnatööd tegema, oma mõtteid veendumusega väljendama, väljenduma loominguliselt ja kunstipäraselt, loogiliselt mõtlema ja järeldusi tegema ja uusi teabevahendeid kasutama (94- 97%).

Usutakse ka, et noortekeskuses tegutsemine aitab sageli parandada noorte oskust ühiste lahenduste üle läbirääkimisi pidada, välja töötama ja rakendama head ideed (87-88%). Pea sama palju usutakse ka seda, et noortekeskuses tegutsemine aitab noortel paremini teise kultuuritaustaga inimestega läbi saada või midagi kogukonna või ühiskonna huvides saavutada.

Ligi 80% vastajatest arvab, et noortekeskustes tegutsemine õpetab nende külastajaid vastutustundega arvuteid, internetti ja telefone kasutama ning tõhusamalt või lõbusamalt õppima. Sama paljud usuvad ka, et keskuse külastamine võib suuresti aidata noortel oma tulevikuplaane teha.

Üle kahe kolmandiku vastajatest arvab, et noortekeskuses käimine võib aidata noortel mõista eri kunsti- ja kultuuriliikide väärtust, suhelda inimestega, kes räägivad teist keelt või teha end arusaadavaks mõnes teises keeles.

Veidi üle poolte respondentidest usub, et noortekeskuses tegutsemine võib arendada selliseid praktilisi oskusi nagu iseseisev õpivõimaluste kavandamine ja elluviimine, meediatekstide koostamine ja esitamine ning eelarve koostamine ning selle järgimine kulutamisel.

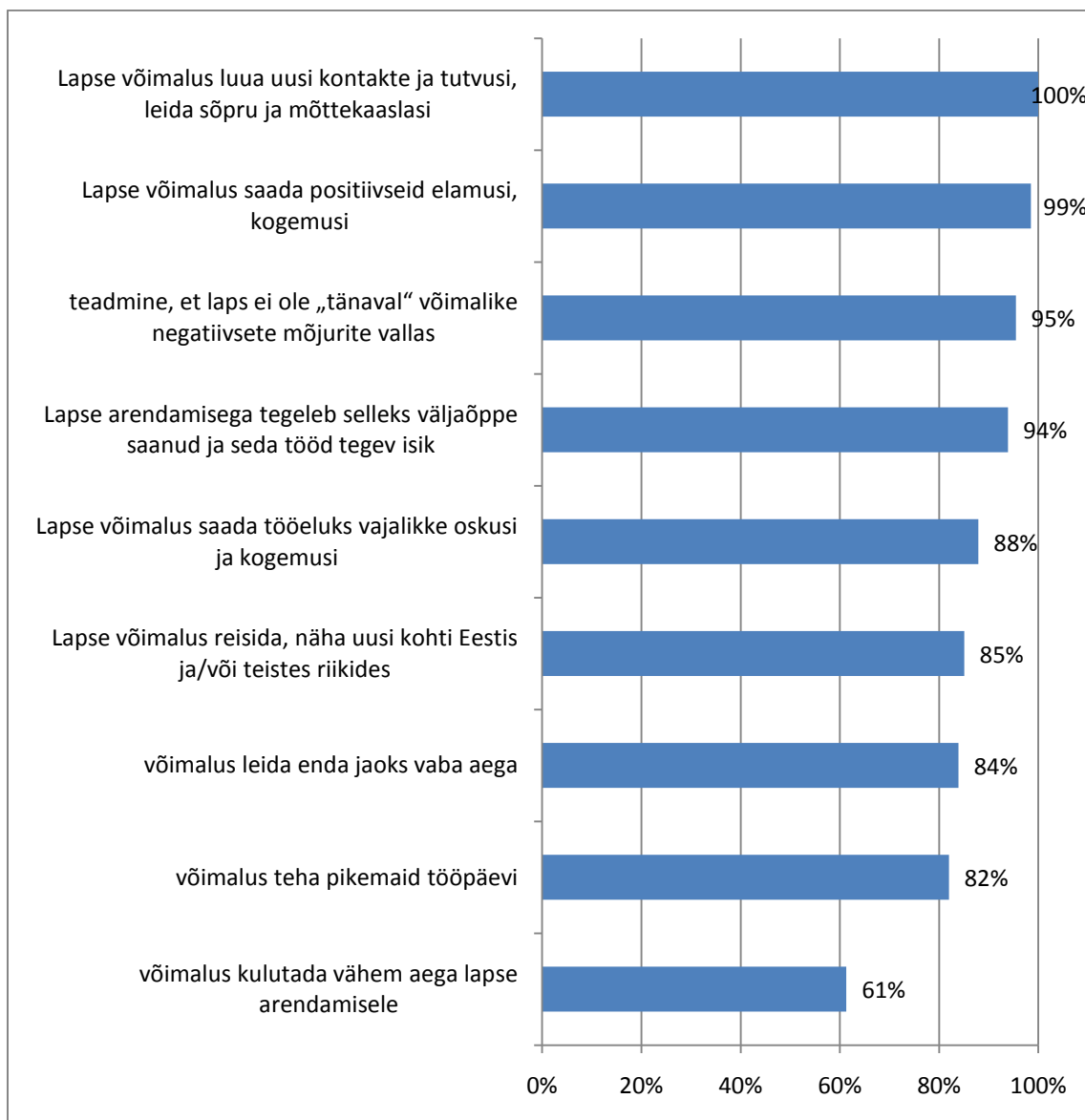
Vaid pooled vastajad arvavad, et noortekeskuses käimine võib parandada noorte oskust meediatekste kriitiliselt analüüsida või keerulisi tekste ja väljendeid mõista. Valdav osa vastajaid ei usu, et noortekeskuse külastamise käigus võiksid noored õppida tõsistel poliitilistel teemadel arutlema.

5.3.2 Lisaväärtus lapsevanematele

Lisaks otseselt noortele oskuste õpetamisele ja kogemuste andmisele suudab noortekeskus töötajate arvates pakkuda veel täiendavat lisaväärtust lapsevanemate jaoks.

Millist lisaväärtust lapsevanematele (ja ka ühiskonnale laiemalt) pakuvad noortekeskused Teie arvates?

- Seda väga suurel määral
- Seda mõningal määral
- Seda väheselt määral
- Seda üldse mitte

Joonis 70. Noortekeskuse lisaväärtus lapsevanemate jaoks

Pea kõik vastajad usuvad, et lapsevanemate või ühiskonna seisukohalt on noortekeskuses käimine kasulik seetõttu, et võimaldab lapsel luua uusi kontakte ja tutvusi, leida sõpru ja mõttekaaslasi ning saada positiivseid elamusi, kogemusi.

Suur osa töötajaid leidis, et noortekeskuses käimine on lapsevanemate või laiemalt ühiskonna seisukohalt hea seetõttu, et laps ei ole „tänaval“ võimalike negatiivsete mõjurite vallas ning et tema arendamisega tegeleb selleks väljaõppe saanud ja seda tööd tegev isik. Samuti usuvad, vastajad, et keskkuses käimine võimaldab lastel saada tööeluks vajalikke oskusi ja kogemusi.

85% vastajatest usub, et noortekeskuses käimine on vanemate (ja ühiskonna) seisukohalt hea seetõttu, et annab lapsele võimaluse reisida ja näha uusi kohti.

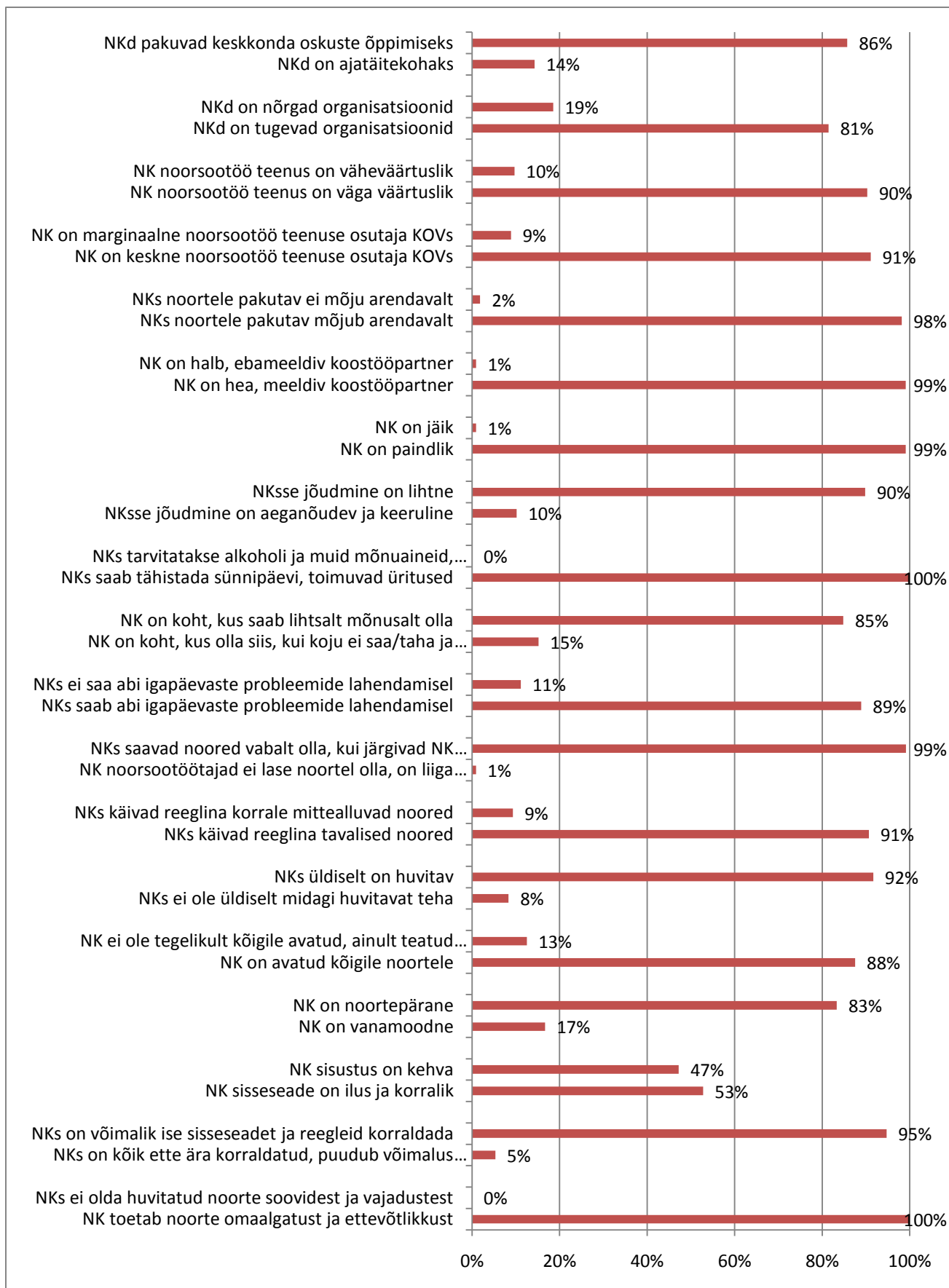
Kõige vähem nõustuti väidetega, mis puudutasid otseselt vanematega seotud tegureid. Siiski leidis üle 80% noortekeskuste töötajatest, et noortekeskuses käimine on lapsevanemate jaoks hea kuna võimaldab leida neil enda jaoks vaba aega ning teha pikemaid tööpäevi. 61% respondente arvas, et laste noortekeskuse külastamine võimaldab vanematel kulutada vähem aega nende arendamisele.

5.4 Noortekeskuste juhid

Noortekeskuste juhtide arusaamu noortekeskuse kui noorsootööasutuse rollist ühiskonnas kirjeldavad nende poolt antud vastused noortekeskuse kuvandi küsimusele. Juhtidele esitatud väidetepaaride loetelu oli pikem kui noortele ja lapsevanematele esitatud loetelu ning sisaldas ka väiteid noortekeskuse kui organisatsiooni toimimise kohta.

5.4.1 Kuvand

Järgnevalt on toodud rida väidetepaare noortekeskuste kohta üldiselt. Palun märkige igast paarist see väide, kumb Teie arust kirjeldab noortekeskusi üldiselt, mitte mõnda konkreetset noortekeskust. Palun vasta igas reas.

Joonis 71. Noortekeskuse kuvand

Eelistused on selgelt näha; on vaid üks väidetepaar, mille puhul pole eelistus selge. Üldiselt on juhtide arvamus noortekeskusest üldiselt vägagi positiivne. Väitepaaride positiivsete pooltega nõustujate osakaal jääb 81% ja 100% vahele, olles keskmiselt umbes 90%. Juhtide hulgas valitseb tugev konsensuslik arvamus noortekeskuse kui noorsootöösutuse rolli, tegevuse ja tulemuste osas ning see arvamus on positiivne. Tulemus haakub hästi ka varem esitatud hinnanguga noortekeskuse poolt pakutavate võimaluste ja teenuste kohta, mille puhul nägime, kuidas suure osa juhtide arvates pakub nende noortekeskus palju enam, kui oleks iseloomulik ühele heale noortekeskusele.

Ainuke teema, mille suhtes tekkis kaks leeri juhtide hulgas, on noortekeskuste sisustuse teema. Veidi üle poolte – 53% – arvab, et see on ilus ja korralik samas kui samuti poolte (täpsemalt 47%) arvates on noortekeskuse sisustus kehva. Ka selle küsimuse puhul näeme paralleeli arvamusel noortekeskuse poolt pakutavate võimaluste kohta – pikemas perspektiivis on plaanis arendada just nimelt noortekeskuste seda külge, mis nõuab varustuse, sisseseade soetamist.

Kuus kõige suuremat toetust saanud positiivset väidet on:

- Noortekeskust toetab noorte omaalgatus ja ettevõtlikkust
- Noortekeskustes toimuvad korralikud üritused
- Noored saavad noortekeskuses vabalt olla kui täidavad noortekeskuse reegleid
- Noortekeskus on paindlik
- Noortekeskus on hea koostööpartner
- Noortekeskus mõjub noortele arendavalt

Kolm negatiivset väidet, mida juhtide hulgast märkisid suhteliselt paljud:

- Noortekeskuse sisustus on kehva
- Noortekeskused on nõrgad organisatsioonid
- Noortekeskus on vanamoodne

5.5 KOV noortevaldkonna ametnikud

5.5.1 Rahulolu noortekeskustega

Kuidas olete rahul oma linnas/vallas tegutseva(te) noortekeskus(t)e ...

... töötaja(te) tööalase tegevusega noortekeskus(t)es?

... poolt noortele vaba aja veetmiseks pakutavate võimaluste materiaalse küljega, sisseseadega, varustusega?

... asukohaga?

... tegevuse korraldusega (nt. lahtiolekuajad töö- ja puhkepäevadel, koolivaheajal)?

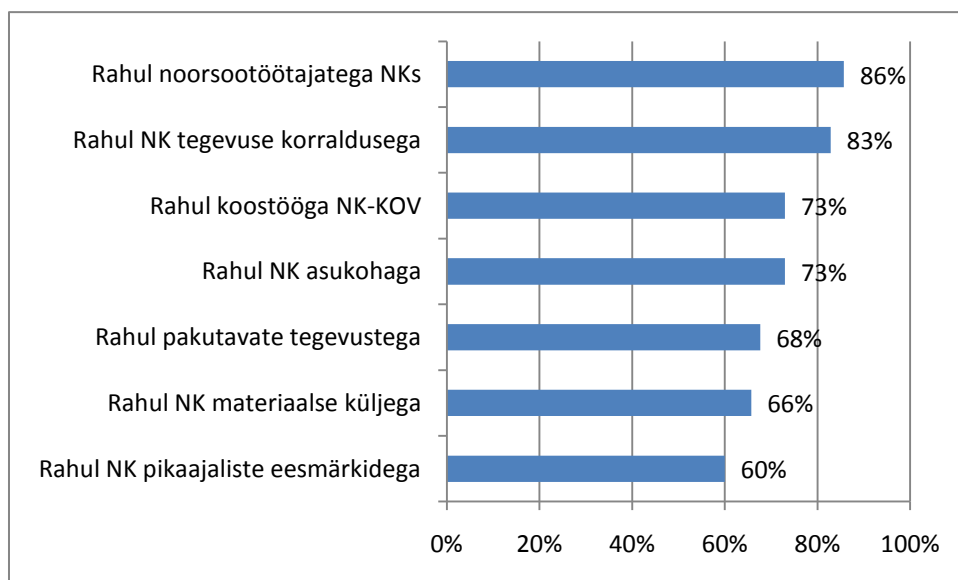
... poolt pakutavate tegevuste-võimaluste valikuga?

... pikaajaliste arengueesmärkidega?

... ja linna/vallavalitsuse vahel toimuva koostööga?

- Täiesti rahul
- Pigem rahul
- Pigem ei ole rahul
- Üldse ei ole rahul
- Ei oska öelda

Ametnikest enamik on väljendanud oma rahulolu noortekeskuse erinevate aspektidega. Kõige enam on rahulolevaid noorsootöötajatega ja tegevuse korraldusega (need kaks käivadki loomulikult käsikäes, on ju töötajad need, kes noortekeskuse tegevust vahetult korraldavad). Kõige vähem rahulolevaid on noortekeskuse pikaajaliste eesmärkidega ja materiaalse küljega. Noortekeskuste materiaalse külje tagasihoidlikkus peegeldus ka juhtide arvamuses.

Joonis 72. Rahulolu KOV-s tegutseva(te) noortekeskus(t)ega (täiesti rahul + pigem rahul osakaal)

5.5.2 Rahulolematuse põhjused

Noortekeskuse noorsootöötajad

1 arvamus: „Töötajatel puudub motivatsioon tööks noortekeskuses, sest töötajad on nn kohakaaslusel, kellel on põhitöök muu tegevusala.“

Noortekeskuse materiaalne külg

3 arvamust:

- Eelarve ei võimalda muretseda uut varu /stust?/
- Noortekeskuse ruumid on väga väikesed
- Vähesed eelarvelised vahendid

Asukoht

1 arvamus: Mõlemad noortekeskused asuvad koolimajas, ühel on küll eraldi sissepääs, kuid teine on klassidega samal koridoril.

Pikaajalised eesmärgid

- arengukava lõppes 2009 ja hetkel alles valmistame uue tegemist
- puudub arengukava

5.5.3 Noortekeskuste probleemid ja tugevused

Millised on Teie hinnangul Teie linnas/vallas tegutseva(te) noortekeskus(te) peamised probleemid, arenguvõimalused?

Ametnikud toovad välja kaks laia probleemvaldkonda.

Noorsootöötajate ja noortekeskuse juhtide motiveerituse ning pühendumuse teema. Probleemi juured on ilmselt ressursside vähesuses, mis tingib noortekeskuste alamehitatus ja töötajate osaajalise töö. Inimesed tegutsevad noortekeskuses teiste tööde ja tegemiste kõrvalt, puuduvad piisavad ressursid vajaliku hulga hea ettevalmistusega inimeste palkamiseks.

Teine teema on seotud materiaalsete võimalustega, õigemini nende vähesusega. Probleemiks on rahaliste ressursside piiratus, mis ei võimalda kaasajastada ja heakorrastada ruume, või ehitada/osta suuremaid ruume noortekeskuse tarbeks.

Tabel 15. KOV noortevaldkonna ametnike poolt väljatoodud noortekeskuste probleemid

personali vähesus (noortekeskustesse spetsialiste juurde) personali töötasu väike (süsteem võiks olla sarnane pedagoogidele) ruumide olukord (vajavad remonti, renoveerimist) tehniline baas võiks olla parem
Alati saab paremini; tehnika vananeb kiiresti, asjad kuluvad ja vahendite eluiga lühike
Ühelt poolt ei ole vahendeid ja teiselt poolt napib kohapeal inimesi, kes tegeleksid noortega järjepidevalt (noortekeskuse töötaja koht oli kaks aastat vakantne)
Ühe noortekeskuse kohta 1 töötaja, motiveeritud noorsootöötajate puudus. Tallinna lähedus, küllaltki maksujõulised vanemad.
Eelarvelisi vahendeid ei jätku noortekeskuse remondiks ega uue varustuse muretsemiseks. Madalad palgad ei motiveeri noorsootöötajaid.
ei puutu niimoodi kokku, et osata vastata
hoone vana, lagunenud 2011 hakatakse uut maja ehitama
KOV juhtkonna muutlik meel noorsootöö valdkonna suhtes. Jätkusuutlik rahastamine- projektipõhisus on valdavähene kvaliteetese tööjõu olemasolu maal
Kuna olen selle valla ainus palgaline noortekeskuse töötaja, siis on oma tööd üsna raske hinnata. Mina ise võin sellega ju rahul olla, aga kuidas see väljapoole paistab? Peamised probleemid: * noorsootöötaja rolliderohkus ühe-mehe-meeskonnas
Materiaalne külg. Viimase kolme aasta jooksul on igal aastal vahetunud noorteka tegevuste juhendaja.
Meil on 2 noortekeskust. Ühega olen rahul väga, töötajad tublid, maja super, varustus majas hea. Teises majas on justkui töötajad ammendunud! Ei tehta tööd enam selle kirega mis aastad tagasi.
Meil pole oma maja. Suvel saab rohkem tegutseda väljas, talvel kasutame rahvamaja saali. Meil on tegutsev MTÜ, mida vald regulaarselt toetab
Noorsootöötajate motiveeritus.
Noorte vähene huvi pakutavate tegevuste vastu noortekeskustes
Noortekeskus vaid ühe küla põhine, valla keskuses puudub noortekeskus.
noortekeskuse, kui noorsootööd koordineeriva asutuse projektipõhisus, noortejuhtide väike palgafond ja sellest tulenev vähene lahtioleku aeg. Noorsootöö spetsialist teeb nii sisulist ,kui ametniku tööd. Samuti täidab vastutava isiku rolli
Noortekeskuse maja vaja kiiremas korras renoveerimist
Noortekeskusel puudub arengukava, mistõttu pole sõnastatud ka pikaajalised eesmärgid. Igapäevast tööd tehakse, kuid tulevikuperspektiivi ehk visiooni pole paika pandud. Eeltoodud probleemiga tegeleme.
Oleks vaja palgata igasse noortekeskusesse 2 noorsootöötajat, kes töötavad koos, siis usun oleks noortel rohkem tegevusi ja noorsootöötajad saavad üksteist täiendada, arutada jne
Palgalist noortejuhti pole, oli, kuid nüüd jälle vaid vabatahtlikud, kes ei jaksa nii kuis vaja oma põhitöö kõrvalt.
Paremat infrastruktuuri oleks vaja, suuremat rahastamist tegevusele ja täiskohaga normaalselt tasustatud noorsootöötajaid.
Passiivsed noored. Arenguvõimaluseks suurema hulga noorte kaasamine noorsootööse ja noortekeskuse tegevustesse.
Probleemiks on ANK-i juhi passiivne suhtumine
Raha
Raha on peamine probleem.
ruumide küsimus-liiga väikesed; noorsootöötajad vahetuvad väga tihti, kogu aeg keegi asendab kedagi ei olegi võimalik mingit arenguperspektiivi püstitada. Puudub noorsootöö alates 15 eluaastaste noortega
ruumide remont, küttesüsteemi uuendus
Ruumipuudus
töötajate tihe vahetus
Tegevjuhtide oskused ja võimed. Madal palgatase.
Transport, noorte külastatavuse arv

Noortekeskuste tugevused

Millised on Teie hinnangul Teie linnas/vallas tegutseva(te) noortekeskus(t)e tugevad küljed?

Väljatoodud tugevused võib grupeerida kolme suurde rühma:

- Noorsootöötajad
- Noortekeskuse „olemasolek“ ja tegutsemine, vaba aja sisustamise võimaluste pakkumine noortele
- Koostöö teiste asutustega

Tabel 16. KOV noortevaldkonna ametnike poolt väljatoodud noortekeskuste tugevused

-erialase ettevalmistusega töötajad -mõlemas valla alevikus on avatud noortetuba -noortekeskus on valla poolt loodud munitsipaalasutusena (mitte MTÜna) ja asutusel on konkreetne eelarve (asutus ei pea lootma ainult projektide rahastusele)
Tartu lähedus - kaugus (linn on piisavalt lähedal, samas ka piisavalt kaugel, et ei tõmba noori ära oma ahvatlustega) oma ruumid, mida ei pea kellegagi jagama; noor noortekeskus; mitmekülgne tegevus;
toimib koostöövõrgustik noortekeskuste vahel ja järjest parem ka muu noorsootöövõrgustikuga (lisaks koolide, politseiga, Töötukassaga jne noortevaldkonna organisatsioonidega) noorsootöötajad avatud, andekad, koostööaltid, analüüsivad
Ainult see, et Noortekeskus on olemas.
Avatus kõigile, ka probleemsetele noortele
Ühel majal on hea IT-lahendus aga asukoht nii ja naa. Teine maja asukoht parem aga varustus amortiseerunud.
ühisüritused ülevallalised
ei oska vastata
Head noorsootöötajad
Head noorsootöötajad, mitmekülgne huvitegevus
Hubased ruumid, tugev rahaline toetus omavalitsuse poolt.
keskus on avatud
Kohaliku huvitegevusvõimaluste täiendamine. Koostöö KOV allasutustega (peamiselt kool, rahvamaja). Noorte soovide ja vajadustest lähtuv noorsootöö korraldus.
Kohe valmiva noortekeskuse tugevuseks on piisav ruum tegutsemiseks, kaasaegsed vahendid.
koostöö teiste noortekate ja maavalitsusega
Meil on väga hea koostöö, tunnen et noorsootöötajad tahavad noortega tegeleda, on soov arendada küla aleviku elu. Oleme leidnud vabatahtlikke
Mobiilne noorsootöö. Noorte kaasatus.
noorte ideede arvestamine, paindlikkus, projektikirjutamise praktika
Noortekeskused asuvad suuremates küldes ning on kaasaja nõuetele vastavalt renoveeritud ning sisustatud
noortele noortekas meeldib ja külastavad ANK-i aktiivselt, asukoht hea, tegevusjuhendaja tugev
rahvusvahelised noortevahetused
Sobivad lahtioleku ajad.
Stabiilne külastatavus aastate lõikes. Korralikud, renoveeritud ruumid
Suudab pakkuda tegevusi erinevas vanuses noortele. Olemas tugev juht.
Suur maja, suur territoorium, head võimalused vaba aja veetmiseks.
Tahe, initsiatiiv, korrektsus.
Töötajate entusiasm.
tegevused väga erinevatele vanusegruppidele
Tubli eesvedamine ja hea koostöö nn klientidega
Tublid noorsootöötajad.
vabatahtlikkus ja eestvedajate entusiasm
Väga hea asukoht ja noortepärane sisustus (mitte EURO remonditud maja)

5.5.4 Noortekeskuste kuvand

Palun märkige see väide, kumb Teie arust paremini kirjeldab noortekeskusi.

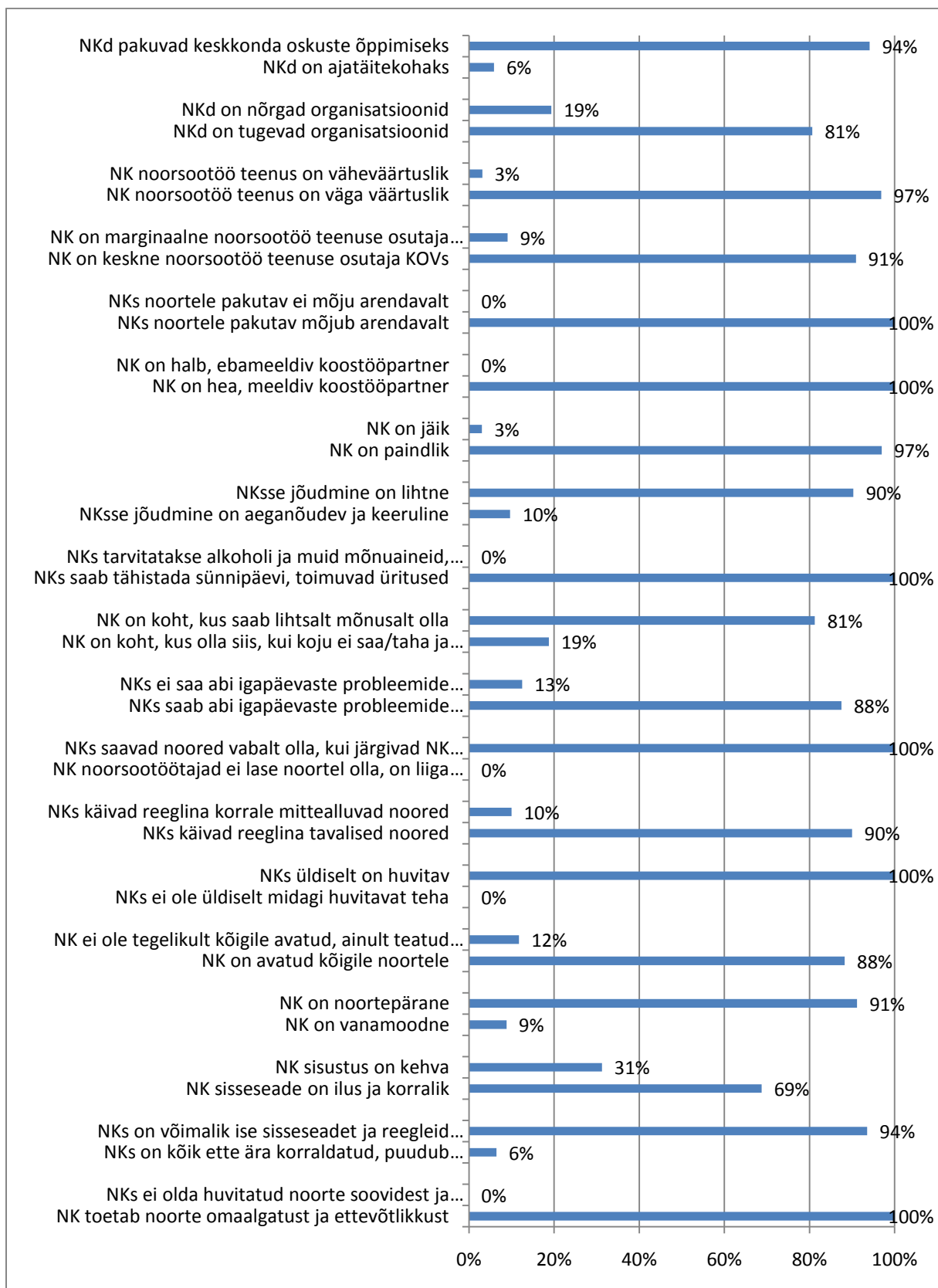
Ametnike arvamused noortekeskuste kohta on tugevasti konsensuslikud. Kõikide väidetepaaride puhul on selgelt näha ametnike eelistused. Eelistuste põhjal otsustades on ametnike arvamus noortekeskusest kui noorsootööasutusest positiivne.

Kuus kõigi ametnike poolt märgitud väidet on:

- Noortekeskus toetab noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust
- Noortekeskuses on üldiselt huvitav
- Noored saavad noortekeskuses vabalt olla, kui järgivad noortekeskuse reegleid
- Noortekeskuses saab tähistada sünnipäevi, toimuvad korralikud üritused
- Noortekeskus on hea, meeldiv koostööpartner
- Noortekeskus mõjub noortele arendavalt

Negatiivse tähendusega väidetest on ametnike hulgas enam märgitud järgmisi:

- Noortekeskuse sisustus on kehva
- Noortekeskus on koht, kus olla siis kui mujal ei ole minna
- Noortekeskused on nõrgad organisatsioonid

Joonis 73. Noortekeskuste kuvand

6 Juhtumiuuring. Saue Noortekeskus: ideaalne, unikaalne või tavaline?

6.1 Sissejuhatus

Igal noortekeskusel (edaspidi NK) on oma asutamise- ja kujunemislugu, mis hõlmab mitmeid osapooli, kelle huvid, oskused, eesmärgid ja hariduslik taust on erinev. Samuti sõltuvad noortekeskuse spetsiifilisemad eesmärgid selle asukohast, nt. noorte arv piirkonnas, kohaliku omavalitsuse majanduslik olukord, kvalifitseeritud noorsootöötajad. Ehkki kõik Eestis tegutsevad avatud noortekeskused lähtuvad Eesti Vabariigi seadustest, haridus- ja noortepoliitika raames väljatöötatud üleriiklikest ja kohalikest õigusaktidest, tegutsevad Eesti erinevais paigus asuvates noortekeskustes erineva sotsiaalse ja kultuurilise tausta ja hoiakutega inimesed, luues erineva olemusega füüsilisi ja sotsiaalseid ruume – noortekeskuseid. Leidub uuringuid, mis on keskendunud noorsootöötajate tegevusele ⁶, noortekeskuste olukorra kaardistamisele ⁷, lapsevanemate suhtumisele huvialaharidusse ⁸ kuid puuduvad käsitlused, mis noorsoopoliitika subjektide ⁹ (nt. noorte, noorsootöötajate, noortekeskuste juhatajate, kohaliku omavalitsuse) vahelist suhet kvalitatiivselt mõista ning sotsiaalmajanduslike, kultuuriliste, poliitiliste jm. teguritega kombineerida püüaks.

Järgnevas analüüsis on järgitud aga kvalitatiivset uurimistraditsiooni, mis annab võimaluse esile tuua inimeste kogemused ja hoiakud ning sellele antavad tähendused. Kvalitatiivse uurimuse eesmärgiks ei ole teha laiematele inimrühmadele kehtivaid järeldusi, küll aga aitab just mikrotasandi nähtuste uurimine mõista inimeste hoiakuid, stereotüüpe, rituaale, emotsioone, situatioone jpm. Kasutades juhtumiuuringu meetodit võimaldab ühe konkreetse noortekeskuse uurimine anda olulist ja unikaalset informatsiooni, mis võimaldab nii Eesti ANKil, erinevatel noorteorganisatsioonidel kui ka poliitilistes institutsioonides tegutsejatel suunata tähelepanu teemadele, probleemidele ja mehhanismidele, mis noortekeskuse tegevuses esinevad. Kvalitatiivsete uurimismeetoditega kogutud teave on unikaalne ja kogutud võimalikult lähedalt – intervjuud noortekeskuse töötajate ja noortega ning vaatlused, mida antud uurimuses kasutati, pakuvad võimalust noorsootöö subjektidel endil kirjeldada, kuidas noortekeskus toimub, kuidas seda juhitakse ning seeläbi mõista erinevaid tähendusi, mida avatud noorsootöö meetodile ja avatud noortekeskuse eesmärkidele omistatakse ja praktikas täide viiakse.

6.2 Uurimuse metodoloogia

Antud kvalitatiivne uurimus on juhtumiuuring (ingl k. case study). Uurimusse on valitud üks noortekeskus (Saue), milles osalejate tõlgenduste põhjaliku analüüsimisega soovitakse välja tuua noorsootöö korraldamisega ja selles osalemisega seotud kogemused, tõlgendused, õigustused jne. Sotsiaalteadusliku juhtumiuuringu algus ulatub 1960ndate ja 1970ndate USAsse ja Suurbritanniasse ning on läbi aastakümnete kujunenud üheks olulisimaks lähenemiseks, mille abil hinnata haridustegevust spetsiifilistes kontekstides kui ka hariduse fenomeni laiemalt. Juhtumiuuringut on laialdaselt ja edukalt kasutatud ka konkreetsete poliitikate või hariduslike programmide

⁶ vt. Rohi 2009

⁷ vt. Mindpark 2005; ENL 2006; Haridus- ja teadusministeerium 2005

⁸ vt. Faktum 2005.

⁹ vt Eesti Noorsootöö Kontseptsioon 2001

analüüsimiseks. Juhtumuring võimaldab uurijal kasutada kombineeritud meetodeid ning ei ole ühe konkreetse metodoloogia poolt ettemääratud. Pigem on oluline just kombineerida erinevaid meetodeid ning andmeid, et juhtumit võimalikult detailselt mõista ja kirjeldada. Lühidalt võiks juhtumuringut defineerida järgnevalt: “Juhtumuring on erinevaid vaatenurki rakendav sügavuti minev uurimusretk, mis toob ühe juhtumi sees esile (näiteks) poliitilise või haridusliku programmi kompleksuse ja unikaalsuse. Juhtumuringu peamine eesmärk on luua sügav arusaam konkreetsetel teemal, mõnest programmist, poliitikast, institutsioonist vms., et luua uut teadmist ja/või anda vajalikku informatsiooni poliitikate (nt. Eesti noorsootöö kontseptsioon ja noorsootöö strateegia), professionaalse tegevuse (nt. noorsootöötajad) või kohaliku kogukonna (nt. Saue noored ja lapsevanemad, muud mittetulunduslikud noorteühendused) tegevuse paremaks planeerimiseks.

Antud uurimuses arvestatakse neid punkte eelkõige läbi selle, et uurimusse on kaasatud erinevad noorsoopoliitika subjektid, kes igapäevaselt avatud noorsootööga tegelevad: erinevad noortegrupid, noorsootöötajad, noortekeskuse juht.

6.3 Uurimisküsimused

Analüüsi esimene pool annab ülevaate Saue NK saamisloost ja NKs käimasolevatest projektidest. Teises osas on põhiliseks eesmärgiks mõista, kuidas Eesti Noorsootöö Kontseptsioonis (ENTK) ja Noorsootöö strateegias püstitatud eesmärgid Saue NKs läbi noorsootöötajate ja noorte pilgu täidetakse. Avatud noortekeskust on Eesti noorsootöö kontseptsiooni kohaselt defineeritud kui kohta, “kus võivad vabatahtlikkuse alusel käia kõik noored ja mis on ümbruskonna noorsootöö korraldamise keskus.” ENTK kohaselt on avatud noortekeskuse põhieesmärkideks:

1. pakkuda noorsootöö erinevaid teenuseid (info ja nõuande saamine, huvitegevuse võimaldamine);
2. toetada noorte arengut ning ühiskonnastumist;
3. arendada piirkondlikku noorsootööd;
4. luua piirkonna noortele vaba aja veetmise võimalused erinevate noorteprojektide ja -programmide teostamise kaudu.

Peamised uurimisküsimused võib ülaltoodut arvesse võttes sõnastada järgnevalt:

1. Milline on Saue NK “lugu” – st. milliste ühiskondlike, poliitiliste ja kultuuriliste protsesside taustal NK asutati ning milliseks on Saue NK toimimisloogika kujunenud tänaseks päevaks?
2. Kuidas ja mil viisil tõlgendavad ja täidavad NK osalised ja noorsootöö subjektid Eesti noorsootöö kontseptsioonis ja Noorsootöö strateegias toodud *avatud* noorsootöö eesmärgid?

6.4 Andmete kogumine ja analüüs

Allolev analüüs toetub intervjuudele ja vaatlustele, mis on läbi viidud Saue NK töötajate ja noortega ajavahemikul 20.04-08.10.2010. Intervjuud toimusid Saue NK ruumides ning intervjuude pikkused jäid vahemikku 32 minutit ja 84 minutit. Intervjuud salvestati diktofoniga, transkribeeriti ning analüüsiti konstruktivistliku põhistatud teooria põhimõtteid kasutades¹⁰. Kokku viibiti noortekeskuses kuuel korral ning külastuste aeg jäi vahemikku 90 kuni 210 minutit. Külastuste käigus täitis uurija ka

¹⁰ vt Charmaz (2006, lk. 42-60)

vaatluspäevikuid, kuhu märgiti üles ka informaalised (intervjuuvälised) vestlused, lõhnad, helid ja noortekeskuse ruumides toimuv. Vaatlusmärkmeh toetasid analüüsi läbiviimist, toimides uurimiseväljal saadud kogemuste taaselustajana, täiendades ning taasluues intervjuusituatsiooni. Kokku viidi läbi kaheksa intervjuud:

- Individaalintervjuu NK juhatajaga
- 5 individaalintervjuud NK töötajatega
- Rühmaintervjuu NKga seotud “aktiivsete”¹¹ noortega
- Rühmaintervjuu noorsootöötajatega (esialgse uuringuraporti tagasiside)

Intervjuukavad jagunesid erinevateks plokkideks: sissejuhatavad küsimused, kus intervjuueeritaval paluti rääkida sellest, kuidas Saue NKsse jõuti, kirjeldada igapäevaseid tööülesandeid või osalust erinevates huvitegevustes. Teine teemaplokk keskendus erinevatele programmidele ja projektidele, mis NKs käimas on, puudutades piirkondliku noorsootöö, noorte tegevuse/osaluse, arengu ja sotsialiseerumise aspekte. Kolmandat teemaplokki võib tinglikult nimetada arutlevateks ja üldisteks küsimusteks, kus intervjuueeritavatel paluti rääkida tulevikuvisionidest, võrrelda NKs töötamise kogemust teiste töökogemustega; intervjuus noortega paluti võrrelda NK pakutavaid tegevusi teiste noorsootöö valdkonna tegevustega. Avatud tüüpi küsimused ja paindlik intervjuu vorm võimaldas intervjuueeritel endil tõstatada teemasid, mis neile olulised tunduvad ning uurijal järgnevates intervjuudes intervjuuplaani täiendada.

Uurimuses osalenute anonüümsuse tagamiseks on intervjuuväljavõtted tähistatud järgnevate tähe- ja numbrikombinatsioonidega V1, V2, V3, V4, V5. Kuivõrd antud märgistust pole võimalik kasutada organisatsiooni juhataja puhul, keda on vaid üks, on tema isik jäetud avalikuks ning tuvastatav tähega J. Rühmaintervjuus osalenud noored on tähistatud kombinatsioonidega FG1, FG2, FG3, FG4. Rühmaintervjuus noorsootöötajatega on kasutatud tähistusi FN1, FN2, FN3, FN4. Intervjuueerija kõne on tähistatud K-tähega.

6.5 Uurimuse tegevuspaik

6.5.1 Saue linn

Linnaõigused 1993. aastast.

Elanike arv (2009): 5187

Asukoht: Eesti Vabariik, Harjumaa, Saue linn, ~ 25 km Tallinnast.

6.5.2 Noorte vaba aja veetmise võimalused Sauel

Saue noortekeskuse kõrval tegutseb Saue linna Gümnaasiumi ruumides ka huvikeskus, mille “eesmärgiks on elanike kultuurialane teenindamine, Eesti rahvuskultuuri edendamine ja toetamine ning huvitegevuse korraldamine”. Huvikeskuses tegutsevad nii kunsti- ja käsitööringid, tantsuring kui

¹¹ Jutumärgid sõnapaaris “aktiivsed noored” viitavad *uurimuses osalenud* aktiivsetele noortele. Kuivõrd aktiivsed noored ei piirdu vaid uurimuses osalejatega, täpsustavad jutumärgid konkreetseid subjekte, kellega intervjuu läbi viisin.

ka täiskasvanutele suunatud keraamika ja akrüülmaalikursus. Huvikeskus korraldab ka spordipäeva "Saelane liikuma". Kooli ruumides tegutseb ühtlasi Saue Muusikakool, kus on võimalik mängima õppida erinevaid muusikainstrumente. Ka klubiline sporditegevus leiab Saue linnas aset Gümnaasiumi spordikompleksis, mis koosneb ujulast, võimlast ja staadionist. Noortele suunatud üksuste kõrval pakub Saue linn päevakeskuse näol võimalust keeleõppe, sportlike tegevuste ja käsitööringidega vaba aega sisustada ka eakatele.

6.5.3 Kohalik meedia

Saue Linnavalitsus annab välja tasuta infolehte "Saue Sõna", mis vahendab nii kohaliku poliitilist tegevust ja töökuulutusi kui ka informatsiooni kultuuri- ja spordisündmuste kohta. Ühtlasi on ajaleht kommunikatsioonikanaliks, mille vahendusel Saue NK töötajad teevad ülevaateid asetleidvatest sündmustest, erinevatest noortelaagritest ja muudest käimasolevatest projektidest.

6.5.4 Saue Noortekeskus

Saue noortekeskus (edaspidi Saue NK) asutati aprillis 1998. aastal. Keskus alustas tegevust päevakeskuseks, pakkudes mängukohta väikelastega emadele ning kuni 13-aastastele noortele. Aastatel 1999-2000 sai Saue päevakeskusest noortekeskus, olles vanuselt Eesti teine noortekeskus (Narva NK järel). Saue NK on enam kui 10 aastat tegutsenud Saue Linnavalitsuse maja keldriruumides. Kui 1990. aastate lõpul oli NK käsutuses 2 ruumi, siis tänaseks päevaks on NK jõudsalt laienenud ja ruume on pea 10 ringis – vana basseini on ehitatud ümber spordisaaliks, loodud on savi- ja kunstituba, söögituba, töötajate tuba, juhataja kabinet, piljardisaal jne. Veelgi enam, Saue NK on oma tegevusala laiendanud ka noortekeskuse ruumidest väljapoole. Nimelt loodi Saue NK algatusel 2008. aastal Eesti noorsootöös esmakordne *piirkondliku noorsootöö memorandum*, mille 'eesmärgiks on arendada laiapõhjalist ja mitmekesist koostööd noorte mitteformaalse hariduse valdkonnas'. Memorandumiga on seotud Saue, Keila linna ning Saku, Rae, Kernu, Nissi ja Kose valla tippjuhid.

1. juunil 2010 pandi nurgakivi uuele Noortekeskuse majale. Euroopa struktuurfondide ja Saue Linna toel valmib 2010. aasta detsembris noortekeskuse uus maja. 1998. aasta kahest keldriruumist kolitakse 2011. aastal kahekorruselisse 1100 m² suurusesse uude NK majja. Noortekeskuses töötab 7 inimest: juhataja, neli noortejuhti ja projektijuht.¹² Ühtlasi osaleb NK töös kolm vabatahtlikku, kes tegelevad vastavalt päästeringi ja loovusringi juhendamise ning noortekeskuse tegevuse dokumenteerimise ja arhiveerimisega foto ja video abil. Regulaarselt leiavad Saue NK ruumides aset erinevad teemapäevad – nt. savitarkuste päev, kunsti- ja käsitööpäev ning seikluste- ja matkatarkuste päev. Aastate jooksul on NK ruumidest väljaspool läbi viidud hulganisti noorteüritusi, laagreid ja kodanikuharidusprogramme.

6.6 Uurimistulemused ja analüüs

6.6.1 Saue Noortekeskuse loomisest

Saue noortekeskus on oma vanuselt teine noortekeskus Eestis. 1990ndate lõpus kui päevakeskusest oli saanud noortekeskus, töötas viimases kaks noorsootöötajat ja juhataja. 1990ndate lõpus, 2000ndate algul, kui Eestis noortekeskused puudusid, oli võimalik Saue NK asutajatel nõu ja abi saada vaid eelnevalt kogutud pedagoogilistest teadmistest ja üksikutest Skandinaavia noorsootöötajatest,

¹² Nende hulgas kaks kutsetunnistusega noorsootöötajat ning üks noorsootöö tudeng

kes Saue noortekeskuses vabatahtlikku tööd tegid. Initsiatiiv noortekeskuse loomiseks tuli Saue linnalt, kellel olid sõprussidemed Skandinaavias. Alustati vaikselt, vaid paari keldriruumiga linnavalitsuse keldrikorrusel. Et noortekeskus oli tol ajal unikaalne nähtus terves Eesti Vabariigis, sai sellest koht, kust käisid teatud mõttes malli võtmas ka teised omavalitsused, kel plaan oma noortekeskus luua.

J: ajad olid siis sellised, et nad [linnavalitsus] otsustasid selles keldris paar ruumi ära kõpitseda, et siin midagi teha. Ja kui nüüd teistega võrrelda, siis no ma arvan, et väga suur hulk noortekeskusi või väga suur hulk kohalike omavalitsuste tippjuhte kõndis läbi Saue noortekeskuse, läbi nende ruumide, mis meil siin olid, et võtta šnitti, mis asi, mis värk see on ja kuidas seda teha ja küsisid nõu.

(Avatud) noorsootöö üldiselt ja noortekeskus kui organisatsioon konkreetselt vajas sarnaselt teiste noorsootöö ja noortepoliitika valdkondadega taasiseseisvumise järel uut seaduslikku raamistikku, eesmärke, meetodeid. Ka eelneva kümne aasta jooksul on toimunud muutus – kui noortekeskused kuulusid varem sotsiaalministeeriumi vastutusalasse, on need nüüdseks haridusministeeriumi hallata. Selgete raamide puudumine pakkus ühest küljest vabadust, aga teisalt nõudis suuri pingutusi, et noortekeskus rahuldavalt toimima saada.

V2: Oli selline päevakeskus, siis nagu Eestis hakkasid need tekkima, ei olnud üldse noortekeskuse nime all. Ta oli kuidagi niimoodi, et hommikul olid siin beebid ja mingid beebikoolid ja pealelõunat olid siin vist kuni kolmeteist aastased...nagu laste päevakeskus. Ja siis kui [...] tehti noortekeskus ja see tähendas seda, et...mina olen nagu nende loojate hulgas...et me mõtlesime kõik välja, mis me ise teeme, sest meil ei olnud mingeid eeskujusid. Ja siis me võtsime meetodiku mingisuguse töö...mingi ringijuhiga nagu tööeeskirjad ja kirjeldused kõik mis olid.

V5: alustasime siin ühe toaga ja siis tuli neid tubasid vaikselt juurde ja nii me siis hakkasime siin mõtlema, et mis on noorsootöö ja mis me siis teeme.

Ehkki nüüdseks on Saue NK jõudsalt laienenud ja noortekeskuse kahe ruumi asemel on ruume kasutuses enam kui kümme, on laienemist toetanud pidev eesmärk noortekeskust laiendada ning erinevatel külgedel arendada. Siinkohal võib öelda, et noortekeskuse arengus ja püsimises on asendamatu roll olnud NK vähese volavusega personalil, mille koosseisus on siiani kaks asutajaliiget ning juhataja, kes on NKd juhtinud enam kui kümme aastat ehk pea sama kaua kui Saue NK noortekeskusena eksisteerinud on. Stabiilset töötajaskonda ja Saue linnavalitsust kellega koostöös aastaid noortekeskust laiendatud ning nüüdseks juba uue maja ehitamiseni jõutud, peavad uurimuses osalenud ise noortekeskuse olulisimaks mootoriks. Töötajad, kes kümne aasta jooksul vahepeal noortekeskusest erinevatel põhjustel lahkunud, on sinna praeguseks tagasi tulnud.

J: Et midagi siin majas peab olema, et inimesed tahavad tagasi tulla...ja noh, seda tahan ka nagu öelda veel personali kohta, et iga noortekeskus on minu meelest seda nägu, milliste oskustega on tema personal.

Ka töötajate vanuseline koosseis on oluline teema, mis intervjuudes esile kerkis. Nimelt põhjendatakse Saue NK õnnestumisi suures osas asjaoluga, et erinevad generatsioonid meeskonnas täiendavad teineteist. Juhataja sõnusi toovad “noored seda elevust ja meie [vanem generatsioon] tagame stabiilsust”. Ehkki praegune juhataja võeti 10 aastat tagasi tööle kahe praeguse NK töötaja osavõtul, on juhatajal sellest ajast alates olnud märkimisväärne roll stabiilse personali komplekteerimisel. Nimelt püüab ta üheaegselt tagada nii NK pakutavate teenuste ja töötajate oskuste paljususe, kus mitmed NK töötajad on tööl osaajaga ning uut personali otsides ei telli ta mitte lehekuulutusi vaid usaldab eelkõige isiklikku kogemust.

K: ma just mõtlengi seda, kui on nüüd vaja uut noorsootöötajat, et kas siis läheb samamoodi kuulutus üles ja kirjeldus või on seal mingid...

J: meil pole sellist vajadust olnud...meil oli ükskord niimoodi, et ma vaatasin, et nüüd on aeg tekitada siia pool töökohta igatahes juurde, et see töötajate nägu hakkab siin vananema ja see ei lähe mitte ja saingi linnalt selle pool kohta juurde, selle projektijuhil ja siis ma mõtlesin, et kuidas seda peaks tegema, et ma pold veel õieti jõudnud hakatagi asjaga tegutsema kui oli mingisuguste projektide esitlus või mingi värk, no kuskil...ja seal esitles [üks praegustest Saue NK töötajatest] koos teistega ühte projekti...ta oli nii särav ja paistis minu jaoks välja ja ma vaatasin, et einoh, see on ju täpselt õige inimene meie majja...ja läksin [ühte praegust töötajat] otsima pärast ja ütlesin, et tere, ma olen Saue noortekeskusest, ta ütles kuule kas sa pakud mulle tööd, mul on just tööd vaja.

Ehkki Saue linn pakkus noortekeskusele ruumid ning selle tegevust ka rahaliselt toetas, oli noortekeskuse algusaegadel lisaks noorsootöö eesmärkide väljatöötamisele ja elluviimisele tööruumide halva seisukorra tõttu tarvis tegeleda ka erinevate “olmeprobleemidega”.

J: Kuna siin läksid kõik torud vahepeal umbe ja see keldri lugu on olnud päris rõve, eestikeelset sõna kasutades, et me oleme ikka siit prügikühvliga junne tõstnud põrandalt küll ja veel, et kõik need torud olid nii vanaks jäänud, me oleme pidanud kõik põrandad laskma läbi lõigata ja kõik torud välja vahetama. Kogu maja torud ju jooksevad siit.

Püüdlusi uue noortekeskuse maja suunas võib näha kui personali ühendavat elementi, kui suuremat eesmärki, mille nimel on tasunud pingutada. Uue ehitise rajamine noortekeskuse tarvis on juba vabariiklikus kontekstis ainulaadne sündmus, rääkimata selle erandlikkusest piirkondlikus või kohalikus kultuuri- ja noorsootegevuses. Uue maja tulekuga plaanitakse muuta praegust töökorraldust ning täiendada seda uute võimaluste ja tegevustega. Asjaolul, et noortekeskus asub keldris, on mõne NK töötaja jaoks ka negatiivne märgiline tähendus. Näiteks leiab üks töötajatest, et osa ‘asjalikke’ noori ei külasta olemasolevat noortekeskust just viimase asukoha ja selle põhjustatud õhkkonna tõttu.

V2: esiteks, keldrisse minek on sihuke. Mõnedel inimestel on sellega sihuke

K: mingi klaustrofoobia

V2: no mingi selline, et aa keldris elavad mingi...rotid, et ja siin on see, et kuna, a'la need tublid noored, et isegi kui nad tahaksid tulla, siis nad tulevad siit uksest sisse ja siis need hullumeelsed vaatavad neile otsa ja siis nad lähevad ruttu välja ja nad hakkavad kartma. Nad ei leia siin oma kohta. Et kui uues noortekeskuses tuleb nagu selliseid võimalusi rohkem, et niiöelda sihukesed asjalikud noored, keda projektidesse kaasata ja sihukesed oiviklikumad, et nende jaoks on ka nagu ruumi ja kohta, ma arvan, et siis see nagu, et meil on, meie kontingent muutub nagu mitmekesisemaks ja külastatavus oluliselt suureneb. Et ei ole nii, et meil on suur Saue linn, aga et mingisugune 30 noort päevas või mõnel päeval üldse mitte, et ilmselt siis nagu tuleb neid rohkem. Ma arvan, et meie sihukesed suured päevad on alles ees. Ja siis me alles hakkame ilma tegema.

Ühelt poolt on kaaluka argumendina uuele NK majale rahastuse leidmisel suurt rolli mänginud Saue linnas valitsev vabade hoonete ja ruumide puudus. Teisalt, alustades ühest halvast seisukorras keldriruumist ning aimduseta, mida avatud noorsootöö endast kujutab, on uuele NK majale rahastuse leidmisega pingutatud enam kui 10 aastat. Mõistmaks mil viisil Saue NK töötab, mis osa on selles mitmekülgisel töötajaskonnal ning kuidas noortekeskust juhitakse, näitan järgnevalt, milline näeb välja Saue NK "igapäev". Kuivõrd Saue NK 10 aasta jooksul läbiviidud projektid on puudulikult arhiveeritud, keskendun järgnevas alapeatükis eelkõige käimasolevatele või äsja lõppenud tegevustele/projektidele. Eelkõige olen tähelepanu pööranud projektidele, mida intervjuudes noorte ja noorsootöötajatega enim esile tõsteti.

6.6.2 "Igapäevased tšillijad", "projektirahvas" ja "abivajajad"

Eesti Noorsootöö seaduse mõttes noored ehk 7-26 aastane isikute kontingent kui noorsootöö subjekt on kahtlemata mitmetahulise olemusega, hõlmates erinevate huvide, võimete ja sotsiaalmajandusliku taustaga grupe. Antud uurimuse käigus läbi viidud intervjuudest on võimalik eristada kolm tinglikku noorte gruppi, kes erineval viisil Saue noortekeskuse ringides ja projektides osalevad või NKga muul moel seotud on. Nii intervjuudes noortejuhtide kui rühmaintervjuus aktiivsemate noortega on võimalik täheldada, et vastavalt inimesele omistatud osalus- ja tegevusvormile noortekeskuses omistatakse talle ka erinevaid vajadusi ja isikuomadusi. Noorte rühmaintervjuu osalised said valituks ühe Saue NK töötaja poolt, kes soovitas intervjuu läbi viia grupiga, mille liikmed on hiljuti osalenud kahes NK projektis. Intervjuu läbiviimise hetkel olid osalejad gümnaasiumi viimases klassis. Intervjuu noortega oli andmekogumise järjekorras seitsmes, st. enne intervjuud noortega oli läbi viidud 6 intervjuud noorsootöötajatega, milledest võib samuti leida näiteid, kuidas noortekeskuse eesmäärke, funktsioone ja tähendusi peetakse teatud noore omadusi rõhutades erinevaks erinevate gruppide jaoks.

Nii intervjuu(de)st noorte kui noortejuhtidega tõsis esile kaks eristuvat gruppi, keda on nimetatud "igapäevasteks tšillijateks" ja "projektirahvaks", mis märgivad teatud tüüpi tegevust noortekeskuses. Kolmas grupp ehk noored, kes pöörduvad noorsootöötaja poole "suuremate murede" tõttu on nimetatud "abivajajateks". Allpool näitan ühe konkreetse näite varal, et noorsootöötaja "käsi" võib ulatuda ka palju kaugemale nii aktiivse tegutsemis- ja otsustusvõime soodustamisest kui igapäevasest ringide läbi viimisest, aidates noorel taastada eneseusk, motivatsioon ning tahe katkestatud kooliharidust jätkata.

6.6.3 Passiivne tegevus?

Noorsootöö strateegia toob välja kaks noorte osaluse tüüpi: aktiivne osalus, mille puhul “noored ise teevad ja pakuvad otsuseid” ning passiivne osalus, mille korral “osaletakse ühiskonna poolt pakutavates tegevustes”. Kuivõrd *osaluse* mõiste all peetakse enamasti silmas osalemist ühiskondlikes struktuurides ja otsustusprotsessides üldisemalt, olen osaluse asemel kasutanud mõistet *tegevus*, mis on olemuselt selgem ja otsesem ning annab paremini edasi, kuidas, kellega ja mida noored NKs teevad. Järgnev analüüs peaks muuhulgas lugejat innustama mõtlema kuivõrd passiivne/aktiivne *tegevus* võib juhtida noori *aktiivsele osalusele* ehk osalusele ühiskondlikes struktuurides laiemalt.

Tinglikult võib pidada noortekeskuse pakutavaid igapäevaseid avatud teemapäevi¹³ ja NK ruumides leiduvaid meelelahutuslikke vahendeid, millega vaba aega veeta¹⁴ pigem passiivset tegevust soodustavateks, kus avatud ringid pakuvad võimalust “tarbida” teatud teenuseid, mille rahastajaks ühiskond on. Küll aga on noorsootöötajate hinnangul teemapäevadel ja nende raames korraldatavatel tegevustel paljude NK külastajate jaoks oluline funktsioon. Näiteks koos noortejuhiga laua taga voolides, joonistades või lauamängu mängides peetakse mõningaid tegevusi vahendiks/vahendajaks, mille taustal noortega igapäevastest probleemidest ja muredest kõneldakse.

J: Et näiteks kui me istume ja mängime noortega malet...siis sinna kõrvale saab rääkida igast muid jutte ka...kuidas sul koolis täna oli ja mismoodi ja me ju teame iga õpetaja kohta absoluutselt täpselt...peaaegu kinganumbrini ära, kuidas asjad on ja kõik saab nagu läbi arutatud, läbi räägitud...kuidas sa võiksid homme seda teha ja vahest me aitame neil kirjandit kirjutada või või mingit asja...noh, kuidas päev kujuneb.

Määratlus “passiivne tegevus” ei tähenda aga seda, et noored passiivselt NK pakutavaid teenuseid tarbiks. On juhtumeid, kus erinevate huvidega noorte grupid (ja vahest ka nende lapsevanemad) on pöördunud NK töötajate poole abipalvega neid uute ringide või huvitegevuste korraldamisel abistada. Seeläbi osalevad noored kohaliku avatud noorsootöö kujundamises ning pakuvad ka noorsootöötajatele uusi ideid uute huvitegevuste osas.

J: nagu need bändimehed...kui selline seltskond on olemas, siis meie mure hakkab siit peale, et kust saada ruumid, mis neile sobivad, kuidas kaasa aidata sellele tegevusele või nagu nüüd oli, et meil on nagu olemas tegelikult sellised rattamehed, kes ekstreemsporti teevad, et kuidas anda nendele mingi võimalus välja paista ja Sauelt välja saada, organiseeruda.

Noorte poolt pakutavad ideed võivad liikuda ka NK ruumidest väljapoole ning olla lõikumispunktiks erinevate tegutsejate huvide vahel, kus püütakse luua potentsiaalseid huvitegevusi ka sellele kohaliku kogukonna osale, kes NK teenuseid ehk igapäevaselt ei kasutagi.

¹³ argipäevadel toimuvad savitarkuste päev, kunsti- ja käsitööring ning matkatarkuste päev

¹⁴ piljard, videomängud, lauamängud, pallimängud jne.

J: me siin paar aastat tagasi üritasime, et äkki me saame nendele [rattameestele] teha siin mingi raja. Saue linnal maad on väga vähe, kus see peab vastama, et ta ei oleks väga elamute lähedal. Üks isa siin oli isegi väga väge täis, et aitame neid tsiklimehi [...] Kõik ettevõtmised ei õnnestu ka, aga me tegelesime sellega üsna tükk aega. Kohe linnavalitsuse tasemel ikka. Sõitsime abilinnapeaga mööda linna ringi ja vaatasime, kuhu võiks tekitada. Vat selle võrra need huvigrupid on meile tähtsad.

Noortekeskuse selgesti arusaadav ja suhteliselt vaba kodukord, milles kehtivad vabamad reeglid kui noore kodus või koolis ning kus puudub nii vanemlik kui kooliõpetaja range kontroll loob koha, mis “jääb kodu ja kooli vahele”. Paljude noorte jaoks peavad noorsootõotajad keskust eelkõige oluliseks füüsiliseks (ja sotsiaalseks) ruumiks, kus sõpradega kohtuda ja aega veeta, pakkudes sel moel olulist asendust neile, kel koosolemise ruum puudub. Eelpool antud ülevaade Saue linnas asuvate noorsooasutuste vähesusest näitab, et noortekeskusel on linna noorte aja sisustamisel täita oluline roll.

V2: noortekeskustesse tulevad ikka nihukesed rahvad rohkem kokku, noh, sest tal ei ole niisugust kodu, kuhu ta saab sõpru kutsuda ja siis nad kohtuvad siin. Noh, soe tuba ja...no ja võib olla tal on vaja siis vahest natuke ühte täiskasvanut, kes viitsib kuulata, sest noh keegi meist ei hakka õiendama, et nii sul on kaks, sul on voodi tegemata, ei ole koduseid nõudmisi ja ei ole koolinõudmisi. Reegel on see, et ära joo, ära suitseta ja noh, veel üht teist niisugust lihtsamat ju. Noh, pese oma tassike ka ära. Ongi kõik noh. Meie nõudmised on väga lihtsad, neist on lihtne kinni pidada ja siin saab ilusti pingeid maandada.

Lisaks kooliga seotud muredele aitavad noortekeskuse töötajad vanematel külastajatel koostada CV-d, abistades neid tööle saamisel, nõustavad neid vajadusel näiteks seksuaalkäitumisega seotud teemadel.

6.6.4 Sotsiaalprobleemide lahendamine läbi 'lapsevanema asendamise'

Ühe noorsootõotaja sõnul eksisteerib ka üksikuid juhtumeid, kus noor pöördub noortejuhi poole “koduste/perekondlike” muredega, misjärel noorsootõotaja saab vajadusel konsulteerida ka linna sotsiaaltõotajaga, et probleemidele leevendust leida. Noorsootõotajat võib seega näha kui vanemlikule hoolele asenduse pakkujat.

V5: et noh, mis on õppimisega seoses, need on kõige lihtsamad mured. Raskemad mured on need kui laps räägib, et ta emal on vähk ja ta on mures selle pärast, et ta ema ei söö või või teine räägib, et ta vend ei käi koolis ja muusutab ja. Siis juba konsulteerid sotsiaaltõotajaga, et mis on...sa näed ise juba, et lapsel ei ole täiskasvanu pilku peal.

Perekondlikud probleemid, millega noored töötajate poole pöörduvad, ei pruugi endaga kaasata perekondade majanduslikke toimetulekuraskusi. Pigem seostatakse probleeme puuduliku lapsevanemliku tähelepanuga oma laste suhtes. Asjaolu, et Saue linn on üks jõukamaid Eestis, on linnavalitsus leidnud võimalusi rahaliselt raskes olukorras peredele leidnud laste huvi- ja vabaaja tegevust toetada.

V5: Saue on suhteliselt heal järjel linn ja siin sotsiaalhooldus on ka maksnud mingid tuusikud. Just linnalaagri kohapealt [...] et majandusliku olukorra peale võib ühe käe peal lugeda üles, neid on vähe, kes on nagu puuduses. Neid on tõesti vähe ja siin sotsidel on pilk ka peal neil peredel, et kus on abi vaja ja nii edasi. Pigem on ükskõiksus suurem probleem kui see, et tal ei ole raha. Tal on enne raha aga tal ei ole hellust ja tähelepanu. Et vanemad on tööl ja hõivatud ja ei organiseeri oma lapse vaba aega. Et see mure pigem. Küsitakse, et miks te laupäeval lahti ei ole, miks te pühapäeval lahti ei ole, no see juba näitab. Sorri, teil on endal lapsed ((naerab)). Et vot sellised asjad jah. Seda vaesuse teemat ma väga palju siia sisse ei tooks. Seda on vähe jah.

Alapeatüki algul esile tõstetud noortekeskuse üks funktsioonidest, kus noortekeskuse töötajad teatud mõttes vanemliku kasvatus, hoolitsuse ja tähelepanu puudumisega tegelevad, on kõige paremini nähtaval järgnevas intervjuuväljavõttes, mis on tavapärasest pisut pikem, kuid kahtlemata sidusam 'lugu' illustreerimaks noorsootöötaja tegevust sotsiaalprobleemide lahendajana. Avatud füüsilise ruumi kõrval võib noortekeskus osutada äärmiselt oluliseks noore inimese tervele edasisele elukäigule. Eesti Noorsootöö Kontseptsiooni kohaselt peaks noortekeskus toetama noore 'arengut ja ühiskonnastumist' kui pakkuma erinevaid teenuseid, sh. infot ja nõuannet. Alljärgnev intervjuutsitaat näitab aga et üks noortekeskuse töötajatest täidab teatud mõttes ka 'erinoorsootöö eesmärgi', 'aktivistades [riskioludes elava] noore võimeid ja oskusi ning suurendades motivatsiooni'.

V5: oli õnnelik, särav perekond, andekad lapsed, tütar käis teatriringis, ta oli igal pool esimene, esines, ta oli väga andekas, ingliskeel, kõik keeled selged, poiss käis ka judos ja kõik oli korras ja kui ma siia tööle tagasi tulín, selgus, et nende vanemad olid lahkiu läinud ja üks vanematest ühele poole Eestit ja teine Soome läind ja lastele üüriti korter ja nad pidid siin ise hakkama saama.

K: alaealised mõlemad siis või?

V5: jah, üks lõpetas üheksanda, teine oli gümnaasiumis sel ajal. Siis see tähendab, et see noormees lõpetas üheksanda ära, siis läks kokakooli, see jäi kohe samal aastal pooleli, tüdruk läks õhtukooli gümnaasiumist, aga lõpetas õhtukooli ära ilusti ja nüüd lõpetab juba ülikooli ja elab koos elukaaslasega, aga noormehel ei läinud nii hästi...ja rääkisingi noormehega siin, et oh, näed, tore, et mis sa siin jõlgud, et kas sa koolis ei pea olema ja ütled, et tead, mul jäi kool pooleli ja mul oli kümnes klass. Ja see oli siis sügisel. Ma ütlesin, et miks sa ei läinud siis õhtukooli...vot, [üks võimalikest täiskasvanute gümnaasiumitest] oli täis, et siis ma ei mahtunud. Ja see oli oktoobrikuu ja ma ütlesin, et vaatame veel. Leidsime, et oh, näed, Keilas on ka õhtukool. Ja ta läkski. Nüüd käibki koolis ((naerab)). Kusjuures tal oli enne seda, aasta oli ta juba, ta oli eelmine sügis jäänud seisma ja ta nagu plaanis, et ta see aasta ka veel ei lähe, et ta teeb see aasta veel autokooli ära ja käib veel tööl ja siis jääb tal kaks aastat vahele ja läheb gümnaasiumiga edasi. ma olin väga õnnelik. Poiss käib koolis, kõik on hästi.

K: päris hästi kõlab.

V5: ühes vestluses poiss rääkis ära, mis juhtus ja ütles ka, et jah, näed, et mul on kõik hästi, ma ütlesin, et ma ju tean, et sa oled tark poiss. Jah ma olen tõesti tark ((naerab)). Ma ütlesin, et mul on hea meel.

Ülaltoodust lähtuvalt võib öelda, et Saue NK pakub ühelt poolt noortele ruume, kus koos sõpradega aega veeta, olles teiselt poolt oluline paik noortele eelkõige sellepärast, et noorsootöötajad aitavad lahendada noorte praktilisi probleeme (nt. CV koostamine). Huvitegevusi võimaldava ruumi kõrval on märkimisväärne ka asjaolu, et üksikud näited intervjuudest illustreerivad, kuidas noorsootöötaja

tegeleb ka raskemate sotsiaalsete probleemidega, pakkudes tuge noortele, kes seda erinevatel põhjustel enda lapsevanematelt ei saa. Et noorte ainukeseks reegliks on NK teenuseid kasutades kinni pidada viimase kodukorrast, sealjuures muid siduvaid kohustusi omamata, võibki kahte gruppi – nii “igapäevaseid tšillijaid” kui ka “abivajajaid” nimetada NKs passiivselt tegutsevateks noorteks. Teisele peamisele NKga seotud grupile, st. aktiivselt osalevatele/tegutsevatele noortele, omistatakse pisut teistsuguseid isikuomadusi; nt. vastutustunnet ja organiseerimisvõimet, mille arendamine on ühtlasi ka mitmete Saue NK projektide oluliseks eesmärgiks.

6.6.5 Aktiivne tegevus?

Järgnevalt keskendun noorteprojektidele, mida intervjuudes enim esile tõsteti ning mis on just hiljuti lõppenud, algatatud või hetkel käimas. Nagu peatüki algul mainitud, püstitasin eesmärgiks näidata, kuidas noored ja noorsootõtjad konstrueerivad üht kolmest NK külastajate grupist, st. aktiivselt osalevaid noori.

Vastavalt noorsootõtaja profiilile on Saue NK läbiviidavates projektides püstitatud erinevad eesmärgid, eeldades osalevalt noorelt erinevat tüüpi pühendumust, aktiivsust ja kaasatust. Erinevalt eelnevas alapeatükis kirjeldatud NK ruumes läbiviidavatest tegevustest, leiab NK korraldavate noorteprojektide sisuline tegevus üldjuhul aset noortekeskuse ruumidest väljaspool, mis tähendab, et sõlmitakse nõ “kokkulepe” noorsootõtaja ja noore vahel, eeldades osalevalt noorelt ka suuremat pühendumust ja osalust. Noorteprojektide algatamine ja läbiviimine sõltub eelkõige grupi noorte aktiivsest osalusest projektis, mistõttu on sageli projektitaotlust esitavatel ja selle juhtimisega tegelevatel noorsootõtajatel juba enne taotluse esitamist üldiselt teada, keda projekti kaasata. Otsus taotleda raha mõne projekti jaoks on mõjutatud eelkõige noortejuhi enda huvidest, oskustest ja soovidest, mis tähendab, et uute projektide algatamise ja projektitaotluste kirjutamise noori üldjuhul ei kaasata. Et projekti õnnestumise eest vastutab lõppkokkuvõttes siiski noorsootõtaja, peab ka idee olema tema enda jaoks atraktiivne.

V2: me ei teegi sellist asja, mida me ise ei taha.

Rühmaintervjuus osalenud noorte jaoks tähendab noortekeskus eelkõige selle töötajaid, kes nendega uute projektide algatamisel ühendust võtavad ning kaasa lööma kutsuvad. Seega noortekeskuse tegevustega ollakse seotud läbi aktiivse tegevuse NK projektides, kuid idee/pakkumine projektis osaleda tuleb üldjuhul noortekeskuse töötajalt, kes kutsub noorte gruppi projektis osalema.

FG3: me oleme pigem nagu seotud nende inimestega siin nagu nende noortekeskuse inimestega, nagu just nende töötajatega, et neil on meie kontaktandmed ja siis põhimõtteliselt me oleme nagu mingi noorteaktiiv või nihuke, et meiega võetakse kohe ühendust kui on mingisuguste projektidega tegemist.

Võib öelda, et intervjuueeritud grupp noori on kujunenud “püsikundedeks”, kes noortekeskust igapäevaselt ei külasta ning kelle jaoks noortekeskus kujutab endast sotsiaalset ruumi, milles leiab aset nii informaalne kui mitteformaalne õppimine.

FG3: Mina pole mitte kunagi olnud otseselt noortekeskuses tšillija nagu, et vaba aega ma siin ei veeda, et pigem osalen mingites projektides koos noortekeskuse töötajatega.

“Projektirahvas” vastandab end motivatsioonipuuduse ja õpiraskustega noortele, kelle jaoks noortekeskus on kohaks, kus konventsionaalselt vaba aega veeta – st. olemasolevaid teenuseid ja võimalusi kasutada. Aktiivne projektides osalemine on võimaluseks distantseeruda ennast teatud negatiivsest isikuomadustest – motivatsioonipuudusest, laiskusest, õpiraskustest, mida pigem noortekeskuse igapäevaste küllastajatega seostatakse.

FG1: noh, kui nüüd päris aus olla, ega need, kes siin noortekeskuses käivad, ega nad just väga sihukesed silmapaistvamad õpilased ka ei ole.

FG4: aga samas

FG1: Saue uhkus ei ole noh.

FG2: aga nemad ka nagu meie projektidega väga ei tegelenud, nad lihtsalt hängivad siin

FG1: et ongi, et kes on nagu projektidega ja siis teised on sihukesed, kes niisama ringi luusivad Saue.

FG4: ongi need, kes luusivad, nad käivad siin lihtsalt tšillimas ja nad ei ole mujal ka aktiivsed.

FG1: käivad koolis ära heal juhul kui nad suudavad seal terve päeva vastu pidada ja kell kolm tehakse noortekas lahti ja siis tulevad siia ja istuvad siin.

FG4: siis ongi see, et noh, me oleme nagu aktiivsed ka mujal igal pool, et siis ongi see, et sa ei tule nagu siia lihtsalt päris istuma niimoodi, et sa ikka võtad, sa tuled siia, võtad millestki osa, et saaksid midagi teha, et et sellepärast noh.

Samal ajal aga väljendatakse mitmekülgset arusaama noortekeskusest ja selle vajalikkusest erinevate huvide ja võimete kohalikele noortele.

FG1: Et osa tahab, et oleks soe koht kus olla sõpradega, teine tahaks seda, et kuidagi ennast arendada või noh või siis leida uusi sõpru või mida iganes, et noh, noortekas võiks just olla selline mitmekülgne ja Saue noortekas seda on.

Olulise faktorina, mis takistab huvi tekkimist igapäevaseks osalemiseks, võib välja tuua ka asjaolu, et kuivõrd intervjuus osalenud noored on omandamas keskharidust ja vanuses 18-19, on noortekeskuse igapäevaste küllastajate hulgas nende eakaaslasi vähe. Küllastajate vanust aga seostatakse teatud hoiakute ja suhtumistega vaba aja kasutamisse üldiselt.

FG4: et üks asi on see puberteet ja teine on see, et tõesti abiturientid, kes juba vaatavad sellise pilguga nagu maailmasse rohkem, et need kes siin 14-15 aastased, nendel on see seltskond hetkel kõige tähtsam, et nad ei vaata, kuidas saaks oma koduümbrust niimoodi paremaks teha.

Ka noorsootöötajad, kes kasutavad kujundeid nagu “projektirahvas”, “aktiivsed noored” vms. kategoriseerivad seeläbi NK külastajad läbi vastanduse – st. aktiivsete noorte vastand on passiivsed noored ja kasutades sõna *projektirahvas* samuti märgib teatud rõhuasetust aktiivsemale tegevusele ja osalusele NK tegemistes.

V2: Siis käib siin igasuguseid, toovad teisi ka kaasa ja tänu sellele, et tuuakse teisi kaasa, me saame mõnedesse projektitegemistesse siit inimesi juurde, aga valdav inimesi nendest projektirahvast, noh, kodanikukooli inimesed, need küll siin ei käi.

6.6.6 Piiri tõmbamisest erinevate osalusvormide vahele

Ehkki ülaltoodut arvestades võib NK seotud noorte gruppidest jääda mulje kui selgepiirilistest gruppidest, kes ka “tegelikult” eksisteerivad, tuleks selle “tegelikkuse” väljaselgitamiseks hankida eelkõige erinevaid sotsiaaldemograafilisi andmeid, analüüsida külastamis(t)e tihedust, noorteprojektides osalemist ja loomulikult noorte individuaalseid huvisid ja eripärasid. Selline lähenemine oleks (avatud) noorsootöö mõistmise kohapealt oluline, kuid nõuaks uurijalt ka teistsuguseid eesmärke ja meetodeid. Kuivõrd käesoleva uuringu eesmärgid näevad ette NKd külastavate noorte määramist eeskätt noorsootöötajate (ja vähemal määral ühe “aktiivsete” noorte grupi) pilgu läbi, olen analüüsis keskendunud sellele, kuidas just Saue NK töötajad iseloomustavad neid noori, kellega nad igapäevaselt kokku puutuvad. Tuleb silmas pidada, et see aga on teistsugune, noorsootöötajate “tegelikkus”, mille mõistmine aitab loodetavasti jõuda selleni, kuidas noorsootöötajate kogemused ja hoiak noorte suhtes mõjutab seda, millises suunas ja millisel viisil üleüldse noortekeskust juhitakse ja Saue (avatud) noorsootööd korraldatakse.

Esialgse uurimisraportiga tutvudes leidsid Saue NK töötajad, et kolmes eelnevas alapeatükis toodud määratlus – “igapäevsed tšillijad”, “aktiivsed” noored ja “abivajajad” tundub “liiga julm ja konkreetne” ning piirid gruppide vahel on hoopis küllaltki hägused. Arutelu käigus ilmses, et noorte kolme gruppi jaotamine on kohane teatud lisandustega. Nimelt puudus algselt nõ mobiilsuse dimensioon – arusaam, et vastavalt vanusele, huvidele, sõprusringkonnale ja muudele individuaalsetele teguritele osaleb noor erinevatel perioodidel, erineva aktiivsuse astmega erinevates gruppides.

FN4: Projektirahvas käib ka tšillimas, tšillijad osalevad projektides, et ka ringirahvas tuleb tšillima, tšillijatest läheb teeb keegi vaasi omale [...] et nad kõik on nagu omavahel väga põimunud.

Rühmaintervjuust noorsootöötajatega kerkis esile, et noori grupeeritakse sageli ka spetsiifilisemate huvitegevuste – nt. “7-12 aastased päästeringi poisid”, “poisid-tüdrukud kunstiringis”,

“mootorratturid”, “rolleritüübid”, “poksijad” jt. Nende puhul on tegemist väiksemate ja konkreetsema huvitegevusega seotud gruppidega, kelle seotust Saue NKga võib mõtestada omakorda ülaltoodud laiemate kategooriate abil. Samuti töid noorsootöötajad näiteid noortest, kelle tee Saue NK-ni on saanud alguse läbi noortelaagrite või töömalevate.

FN1: Meil tuleb väga palju noori läbi laagrite, kes on töömalevas, ma vaatasin, meil on töömaleva poisse, uued poisid kõik tulnud ja kes on kunstilaagris ja kõik nende läbi ürituste tuleb siia.

Noorsootöötajad leidsid, et oluline on tuvastada probleemid, mis noort vaevavad, vajadused, mis on rahuldamata ning viimastega NK pakutavate tegevuste kaudu tegeleda ja seeläbi aidata noorel “iseennast leida”.

FN1: kui nüüd rääkida huviringidest, siis üks huviringi tähtis tegur on nüüd see, et tuua lastele...ma mõtlen neid väikseid pragasid poisse, kes tulid üle saviringi...ja läbi selle tegevuse anda talle mingit sellist enesekindlust ja

FN3: ja see ongi see, et ta avastab ennast siin...

FN1: jah, seda eneseleidmist pigem

FN3: ta näeb, et tal tuleb see asi hästi välja, et ta saab

FN1: saab oma sildistamisest lahti

FN2: et tema paha poisi kuvand

FN4: et ta tuleb teeb savist mingi jumala tuusa asja

FN1: jah, et ta kuulub kuskile ja saab mingi tunnustusvajaduse kätte

FN3: et see on meie eesmärk number üks, et laps just siin avastaks iseennast, et me pakume hästi palju erinevaid asju.

FN1: niipalju kui meie siin neid võimalusi pakume praegu

FN3: ja avatud ringid ja teemapäevad just selle eesmärgiga ongi

Nagu ka eelpool rõhutasin, tulekski erinevaid noorte kategooriaid käsitleda kui ideaaltüüpe, mis võimaldavad NKs toimuvat ühelt poolt selgemalt piiritleda ja tuvastada erinevaid mustreid ja seaduspärasid, mille abil on võimalik omakorda mõtestada ka kõrvalekaldeid, erandeid ning noorsootöö mitmetahulisust ja kompleksust.

6.6.7 Mitteformaalne või informaalne õpe?

Et antud uurimuse raames intervjuerisin üht noorte gruppi, kes igapäevaselt noortekeskuse ruume ei kasuta vaid osaleb erinevates noorteprojektides, püüan järgnevalt näidata “aktiivsete” noorte grupi endi tõlgendusi konkreetsetele tegevustele ja projektidele, milles nad viimase 2 aasta jooksul

on osalenud. Uurimuse raames intervjueeritud noored on osalenud kolmes projektis, mis kannavad nime *Kodanikukool, Tulevikulinn Saue, Noortepäev*. Etteruttavalt võib öelda, et antud projektid viivad samaaegselt läbi nii informaalset kui mitteformaalset õpet, milles osalejatele tunnistusi välja ei jagata, kuid samal ajal toimub projektide raames eesmärgistatud õppetegevus – nt. loengud.

Tulevikulinn Saue

“Tulevikulinn Saue” puhul on tegemist rahvusvahelise projektiga, mis on käivitatud Briti Nõukogu ja koordineeritud Saue NK poolt. Antud noorteprojekt ühendas Briti Nõukogu, Saue linnavalitsuse töötajad, arhitekti, noortekeskuse töötajad ja grupi noori, kes moodustasid töögrupid ning võtsid eesmärgiks ajurünnaku käigus pakkuda lahendusi, millega kohalikku linnaruumi inimsõbralikumaks muuta. Kõigil ideedel, mis projekti käigus välja käidi võib näha ühist joont, st. kõik püüavad tugevdada kohalikku identiteeti ning luua uusi kohti, ruume ja tegevusi, mis linnaelanikke läbi ühise tegevuse ühendaks. Projekti tulemusena pakuti välja viis ideed¹⁵:

Infojaam – idee muuta Saue raudteejaama hoone infojaamaks, kust linnakodanikud saaksid infot Saue toimuvate ürituste kohta, kus tegutseks rattaparkla või kelguparkla, jalgrataste ja rulluisude laenutuspunkt, elektrooniline sõidugraafik, kunstigalerii, laste mängunurk, velotakso parkla.

Sauele oma nägu – Saue linna sümbolite – tammelehtede ja tammetõrude kasutamine linnaruumi kujunduses. Tõrukujuulistele teadetetulpade, pargipinkide loomine. Uute tamme istutamine ja tähtpäevade puhul tammepeude istutamine – igapäev oma puu!

Igale beebile õunapuu – kevaditi toimuks õitsemispidu, kus iga uus linnakodanik saab isikliku õunapuu, mille tema lähedased maha istutavad. Peo raames toimub ka õunalaat ja perepäev. Sügiseti leiab aset viljakuspidu, kus toimub õunte koristamine, õunalaat, õuntest kookide, mooside ja jookide valmistamine. Puude eest hoolitsemisest koordineeriks linnaaednik ning iga puuomanik vastutaks oma puu eest. Õunad oleks ka linna külalistele söömiseks.

Katlamaja korsten infotahvliks – idee ehitada ümber Saue kõige kõrgem objekt – korsten – infotahvliks, mis annaks informatsiooni linnas toimuva kohta. Üks idee infotabloo rakenduseks on anda teada uue linakodaniku sünnist.

Saue tammik vaba aja veetmise kohaks – Korrastada jaanituleplats ja tammik ning luua sinna spordiväljakud, võimalused grillimiseks, mänguplats lastele. Loodusraja ehitamine, kus taimed oleks märgistatud liiginimega, et suurendada loodusteadlikkust. Kõrgseiklusraja ehitamine. Kompleksi valmides oleks võimalik seal pidada perepäevi, võistluseid, laatasid.

Arusaam, et noorsootöös peaks arvestama noorte otsustega ning kaasama neid aktiivselt projektide algatamisse ei ole tulevikulinna projekti puhul küll täielikult aset leidnud – st. noorteprojekti idee tuli siiski teiste organisatsioonide poolt; samas ei vähenda see siiski noorte võimalusi otsuseid teha ja

¹⁵ vt. täpsemalt: http://www.ank.ee/?p=p_594&sName=saue-noortekeskuse-m%E4ng

ettepanekuid vastu võtta. Ka noored ise hindavad oma tegevust Linnaruumi jaoks oluliseks ning innustavad rohkem noorte ettepanekuid arvestama.

FG1: võib olla noortes ongi nagu levinud arusaam, et suured nagu ei pane neid väikseid tähele või ei võta neid tõsiselt, et umbes kuulavad ära ja ühest kõrvast sisse, teisest välja, aga noh, vahest ma arvan, et sealt võib nagu päris tarku mõtteterasid tulla.

Üldisem eesmärk, et noorte ideed ka 'õigete' inimesteni (nt. linnavalitsuse töötajateni) jõuaksid on antud projekti puhul küll saavutatud, ehkki mängu käigus väljakäidud ideedest ükski veel realselt teostatud pole.

Kodanikukool

Aastal 2009 rahastuse saanud kaheksakuuse projekti "**Kodanikukool**" eesmärgiks projektitaotluse järgi oli 'noorte teadmiste suurendamine demokraatlikult toimivast riigist. Õpetada noori tundma iseennast ja oma õigusi ning kohustusi. Õpetada noorele võimalusi, kuidas olla aktiivne ja teadlik kodanik.' Projekti osalejateks olid 17-21 aastased noored, kes külastasid riigikogu, jälgisid Saue volikogu istungeid, kuulasid loenguid demokraatliku riigi valitsemise teemadel ning praktiline väljund projekti raames omandatud teoreetilistele teadmistele saadi volikogu simulatsioonimängust. Maikuu saadi rahastus ka kodanikukooli jätkuprojektile "**Terve ja teadlik kodanik**", mille 'projektis kavandatavad tegevused peaksid arendama noort kui isiksust. Eesmärk on anda noortele läbi mitteformaalse õppimise teadmisi, kuidas tulevikus hea kodanikuna toimida, osates aidata nii ennast kui teisi.' Taotluse kohaselt on projekti sihtgrupiks 15-21 aastased Saue NK noored.

Kodanikukooli projekti võib noorte pilgu läbi mõista kui formaalharidussüsteemis õpitu täiendajat, rikastajat ja teoreetilistele teadmistele praktilise kogemuse pakkujat. Sarnaselt tulevikulinna mängule keskenduti ka kodanikukooli projektis konkreetsematele eesmärkidele – st. tegevus oli eesmärgistatud ja kindlale huvile suunatud, pakkudes võimalust ühiskonnaõpetuse tundides õpetatud praktiliselt rakendada. Samal ajal ei jagatud kodanikukoolis osalejatele kursusetunnistust, millega nad õpitud formaalselt tõestada saaks. Mitteformaalset õpet võib aga kodanikukooli projekti puhul illustreerida noorte suhtumise muutusega poliitilistes institutsioonides osalemisse; seda eelkõige läbi konkreetse praktilise tegevuse kodanikukooli projektis, mis on ühtlasi loonud soodsama pinnase ka kontaktide moodustamiseks linnavalitsuse töötajatega.

FG4: Tõesti koolis, no ma ütlen, et mul oli just kõige rohkem see, et kasvõi kodanikukoolis, et sellest kuidas see volikogu ja kõik see töötab, et minu arust on selle mõistmine, et kuidas kõik tegelikult selles ühiskonnas toimub, et kui ma olen kogu aeg seal koolis enam vähem või kogu aeg käin trennis või midagi sellist, siis ma nagu ei näe seda ühiskonna terviklikku pilti, aga kui ma ise nagu selle noortekeskuse ja linnavalitsuse ja kõigea niimoodi suhtlen ja lävin, siis ma hakkam nagu paremini teadvustama, milline ühiskond nagu ümber on.

Noorte poliitilise osaluse teema taustal võiks Kodanikukooli projekti kõrval esile tuua ka traditsioonilise sündmuse **“Noored võimul!”**, kus noored tutvuvad läbi praktilise kogemuse linnavalitsuse tööga. Noor saab valida sobiva ameti ning täita linnaametniku asemel ühe päeva jooksul viimase tööülesandeid. Pooleteise nädala jooksul tutvutakse ametniku tööga “töövarjuna”, misjärel ühe päeva jooksul noor linnavalitsuse töötaja ametikohustusi täidab, (nt. jagab Saue sündinutele sünnitunnistusi).

J: Saue linnal on selline komme, et linnapea annab kord kuus üle sünnitunnistused kõikidele...vastsündinutele, kes selles kuus on sündinud, et me siis ajastame selle, tavaliselt ajastasime vanasti sellega, et siis see noor linnapea sai need siis üle anda. Ja noh, siis sihukesed väikseid ülesandeid, mida siis linnapeana saab see noor linnapea teha

Noortepäev

Noortepäev on aastaid toimunud traditsiooniline ‘aktiivsete’ Saue noorte korraldatud ja Saue linna rahastatud sündmus, millele nii noorsootöötajate kui noorte sõnul on antud suurim vabadus algusest lõpuni sündmuse sisu üle otsustada just noortel endil. Sel aastal (5. juuni, 2010) osales noortepäeval umbkaudu 500 noort. Sündmuse raames jagati noortefot, toimusid seltskondlikud mängud, koolitused Eesti Kaitseliidult, Politseilt ja erinevatelt eraorganisatsioonidelt. Lisaks astusid noortepäeval muuhulgas üles ka erinevad muusikalised kollektiivid.

Noortele on päeva läbiviimisel toeks nii noortekeskuse olemasolevate ressursid (nt. varaaida projekti raames soetatud gps-seadmed) kui ka noortekeskuse töötajad, kellelt vajadusel abi ja nõu saadakse. Noortepäeva peakorraldajateks on siiski noored ise, kes otsustavad nii tööjaotuse ja erinevate inimeste kaasamise kui ka muude korralduslike küsimuste üle.

FG1: on nagu jaotatud ära jah, et kellel on nagu mingeid tutvusi kuskil või midagi, et aga noh, ja pärast noh, kui juba korraldamiseks läheb, siis seal tulevad ju ka erinevad toimkonnad teha, et kes seal mingeid asju üles paneb ja kes millegi eest nagu vastutab.

6.6.8 Aktiivsele osalusele suunatud projektide õpitulemustest: “aktiivsete” noorte perspektiiv

Oluline aspekt noorteprojektides on ka õpitulemuste väljatoomine ning nende arvestamine nii lõppenud projektide hindamiseks kui järgnevate algatamiseks. Tulevikulinna mängu, millest eelpool juttu oli, võib eelkõige näha kui planeerimisvõime ja ettenägelikkuse suurendajana. Noored, tegeledes koos erinevate osapooltega linnaplaneerimisega ning püüdes leida alternatiivset kasutusotstarvet erinevatele objektidele (nt. rongijaam), õpivad arvestama ja tegelema eelkõige erinevate osapoolte ja huvigruppide paljususega.

FG4: infojaamaga ongi niimoodi, et seda juba räägitakse, et sinna mingi kergliiklusprojekti kaasatakse, et saaks selle infojaama päriselt ka realiseerida.

FG3: see on nagu selle pärast veits complicated, et see käib nagu läbi Eesti Raudtee vist

FG1: see maja on nagu Eesti Raudtee oma ja siis on nagu raske kätte saada

FG3: et see ei ole lihtsalt Saue asi nagu

FG4: neil on seal mingi muinsuskaitse värk ka

FG1: ei ole seal mingit muinsuskaitset peal

FG4: aga see muinsuskaitseinspektor käis

FG1: nojaa, aga aga ma küsisin just, et seal ei ole midagi. Võid maha lammutada ja uue maja ehitada sinna.

“Kodanikukooli” projekt soodustas aga pigem arusaama poliitiliste struktuuride toimimismehhanismidest, lisades teoreetilistele teadmistele ka praktilisi. Nii kodanikukooli raames läbi viidud volikogu simulatsioonimäng kui ka iga-aastane traditsiooniline “noored võimul” projekt pakub võimalust otseselt kogeda, kuidas poliitiline otsustusprotsess aset leiab.

FG3: Tegime niioelda simulatsioonimängu, et kuidas see volikogu nagu töötab, et kuidas seda istungit teha.

FG1: ja mingid eelnõud ja komisjonid ja

FG4: ma sain lõpuks nagu nendest komisjonide funktsioonidest ja kõigest pihta nagu, kuidas see süsteem toimub

FG3: enne mul pold õrna aimugi

FG4: see on see üks asi, sa loed seda asja tõesti õpikust mingi niimoodi, et jaa, see läheb sinna, see läheb sinna, ma ei saa mitte midagi aru, aga sellised simulatsioonimängud on tõesti head.

Noortepäev, mis annab noorele suurema tegevusvabaduse ning on juba võimalikult varasest staadiumist juba nende “endi kätes”, võimaldab algusest lõpuni läbi teha ning kogeda selle raames nii takistusi kui õnnestumisi, harjutada meeskonnatööd ning sarnaselt teistele projektidele tugevdada kogukonnatunnet, olemasolevaid sõprus- ja tutvussidemeid või hoopiski uusi kontakte erinevate osapooltega suheldes (noortepäeva puhul nt. erinevad noorteorganisatsioonid) juurde hankida.

6.6.9 Rahvusvaheline noorsootöö, seikluskasvatus, noortelaagrid ja töökasvatus

Lisaks ülaltoodud kolmele noorteprojektile tegeletakse Saue Noortekeskuses ka rahvusvahelise noorsootöö, töökasvatuse ja seikluskasvatusega ning korraldatakse iga-aastaselt kahte noorte/lastelaagrit.

Üks NK töötajatest, kes oli aasta aega Ukrainas vabatahtlikuna töötanud, algatas aastal 2008 projekti **“Noorte Krimmi eestlaste jälgedes”**¹⁶. Projekti põhieesmärgiks oli otsida noorte eestlaste juuri Krasnodarkas, kus 19 Saue noort tegi koos 19 Ukraina noorega külas heakorratöid. Aasta hiljem mindi samasse külla viie noorega ning tegeleti “Eesti Maja” ülesehitamise ja korrastamisega. Seejärel kutsuti Ukraina noored Sauele, kus nad osalesid kohalikus **töömalevas**, remontides ja koristades koolimaja. Aastaid on Saue NK korraldatud ka töömalevat, kus löövad kaasa ka noored lähivaldadest- ja linnadest.

NKs tegutsetakse aktiivselt ka seikluskasvatusega. Iganädalaselt leiab aset seiklus- ja matkatarkuste päev ning juba mitmeid aastaid on **“Öömatka”** raames Eesti Vabariigi aastapäeva eel noorte ja noorsootöötajatega matkatud mööda mereäärt Paldiskist Kloogaranda. Noortega on käidud nii rahvusvahelistel mägironimisvõistlustel kui erinevatel matkareisidel nii Eestis kui välismaal.

Iga-aastaselt leiab Saue aset **“Linnalaager”**, mis on suunatud noorematele Saue noortele (7-10 eluaastat). Linnalaager leiab aset igal aastal suvekuudel, enamasti pärast koolitöö lõppu. Vastavalt Saue NK noortejuhtide huvidele ja oskustele viiakse läbi erinevaid tegevusi – kunstilised tegevused, seikluskasvatus, esmaabikoolitused, erinevad sportlikud mängud jpm.

“Pivarootsi kunstilaager”, mis kuulus algselt sotsiaalministeeriumi ja lastekaitseühingu vastususalasse, toimub igal aastal Pivarootsis ja on toimunud enam kui kümnel korral. Märkimisväärne on fakt, et kunstilaager on vanem kui Saue NK ning lisaks Saue noortele on huvilisi ka kaugemaltki kui vaid Saue lähivaldadest ja linnadest. Lisaks kunstilistele tegevustele sisaldab noortelaagri programm ka seiklustegevusi. Pivarootsi laagri sihtgrupiks on 7-17 aastased noored.

Aastast 2006 esitatakse regulaarselt taotlusi ka **Varaaida** projektikonkursile. Hetkel sisaldab Saue NK varaait sporditarbeid, keraamika- ja käsitöötarvikuid ning hulganisti matkavarustust. Lähiajal plaanitakse hakata tegelema mobiilse fotostuudio loomisega ning hankida erinevat fototehnikat.

6.6.10 Avatud noorsootöö meetod ja noorsootöötaja amet

Kui eelnevas alapeatükis püüdsin anda ülevaate sellest, kuidas nii “aktiivsed” noored kui noorsootöötajad näevad Saue noortekeskust kui kohta, mis pakub erinevate huvid ja vajadustega noortele vastavalt ka erinevaid lähenemisi, nõustamist, teenuseid ja võimalusi vaba aja veetmiseks, siis käesolevas alapeatükis adreseeerin eelkõige intervjuudest noorsootöötajatega esile kerkinud probleeme, küsimusi, ettepanekuid. Järgnevalt keskendun sellele, kuidas noorsootöötajad mõistavad avatud noorsootöö eesmärgi üldiselt ja noorsootöötaja kutset konkreetselt. Ühtlasi püüan näidata, kuidas noortekeskuse töötajad hindavad enda töö (juhitavate projektide ja tegevuste) olulisust, tähendust, eesmärgi ja tulemusi.

6.6.11 Noorsootöö, formaalharidussüsteem ja noorsootöötaja

Eesti Noorsootöö Strateegia kohaselt on noorsootöö üheks noortepoliitika olulisemaks toimealaks. Nimelt on antud dokumendi kohaselt “noorsootöö kui põhimõtteid ja väärtushinnanguid kujundav valdkond”, mis tähendab noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomist, võimaldades neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda tasemeõpet ja tööd. Saue NK töötajate tõlgendustes oma tegevusele võib täheldada üht läbivat joont – noorsootöötajad tegutsevad enda

¹⁶ Projektist pikemalt: <http://sauenoortekeskus.ee/index.php?id=10787>

sõnul pidevalt lähtudes eesmärgist suurendada noorte kriitikameelt ning innustada neid mõtlema 'kastist välja'.

V5: et nad [noored] ei oleks ainult tarbijad vaid ka loojad.

Ennast formaalharidussüsteemis töötavatest pedagoogidest distantseerudes leitakse, et noorsootöötaja profession, seeläbi, et see võimaldab paindlikku töökorraldust ega pole otseselt tingitud standardiseeritud õppekavast, võimaldab ühtlasi noortesse tolerantsemalt suhtuda. Tolerantsus ongi üks peamisi omadusi, mida 'heale' noorsootöötajale omistada võib.

V4: Et ma pean olema noorsootöötajana avatud sellele, et keegi tuleb ja ütleb, et aga seda asja saab ka nii teha, et ma ei arva, et ainult minu asi on õige [...] Et ei tohi arvata, et on ainult nii nagu mina ütlen. Kurat, keegi tuleb ja ütleb veel teistmoodi ja keegi tuleb ja mõtleb veel midagi välja ja teeb kolmandat moodi, aga vana pedagoogiga on raske midagi vaielda. Tema võtab oma 50 aastat vana klade ((naerab)), lööb selle lahti ja vaatab, mõni asi on tal läbi kopeeri paljundatud kusagilt ja ajab mulle tarkust pähe. Nii, et noorsootöötaja on keeruline olla [...] Hea kui igast oskusest saaks selle vajaliku kaasa võtta ja siis mingeid üldistusi teha.

Ka noorsootöötaja päevaplaan erineb formaalharidussüsteemis töötajate omast. Nimelt kulub suur osa aega just uute ideede väljatöötamisele, projektitaotluste kirjutamisele ning loomulikult ka nende läbiviimisele. Ehkki projektide kirjutamist võib näha kui pingelist tööd, teadmata täie kindlusega, kas projekti ka rahastatakse, on see tegevus omaette väljakutse, milles õnnestumine selgub siis kui avaldatakse rahastuse saajad, võimaldades noorsootöötajal oma tegevust teiste haridus- ja kasvatustöötajate omast eristada ning "võidurõõmu" tunda.

V3: mul on nihuke mulje jäänud, et selles mõttes see on nagu väljakutse mulle, et mida rohkem ma projekte kirjutan ja isegi kui nad ei saa rahastust, siis seeläbi ikkagi ma saan nagu kogemuste võrra rikkamaks ja kunagi olen nii hea projektikirjutaja, et kõik projektid saavad rahastust äkki ((naerab))

K: aga kas see ka muudaks midagi kui näiteks põhimõtteliselt ei oleks vaja projekte kirjutada, et tõesti olekski nii palju raha, et sul tekib see kodanikukooli idee ja lihtsalt ütled juhatajale, et okei, anna mulle nüüd siit see raha, mis mul vaja on ja ma teen ära, et kas see nagu muudaks?

V3: ma ei tea, see oleks liiga lihtne vist või midagi. Et see on, mulle just meeldib see nagu väljakutse, et kas nagu su projekt saab rahastust või ei saa, et see on nagu, see on juba nagu noorsootöötaja jaoks on see omaette üritus...

Samas võib noorsootöötaja roll olla ka segane just seetõttu, et tema positsioon teiste haridustöötajate hulgas häguselt defineeritud on. Asjaolu, et informaaalses ja mitteformaalses õppes tunnistused sageli puuduvad ning noorsootöötajate panust noore inimese arengusse seetõttu ühelegi konkreetsele formaalsele dokumendile (nt. tunnistusele) viidates näidata pole võimalik,

muudab noorsootöötaja ameti eripäraseks ja omamoodi keeruliseks. Leitakse, et noorsootöötaja amet teiste haridustöötajate seas vajaks selgendamist.

V4: See noorsootöötaja amet noh, nõuaks nüüd praegu nagu sellist üleshaipimist ja ülestagumist ja prestiiži tõstmist, sest siia maani on noorsootöötaja noh, ongi olnud noh sihuke, mõttetu mees. Nagu oskab midagi ja nagu midagi ei oska, et ütle, mida sa teed, et näita mida sa tegid. No pole midagi ette näidata, mida ma tegin. Või noh, tegime savist kuju või käisime matkal. Kah asi, ma võin ka käia. Et noorsootöötaja ameti prestiiži on vaja tõstma hakata. Praegu nüüd selle kutse andmisega püütakse seda teha. Õpetajatel, pedagoogidel on olemas selline mitte kusagilt kirja pandud hierarhia. Hierarhia kõige madalamal pulgal on lasteaedade õpetajad, järgmisena tulevadki põhikooli õpetajad, siis gümnaasium ja õpetaja on õpetaja, aga kõige tähtsamad on ülikoolides, õpetajad-õppejõud, sest noh, mida vanemate inimestega sa tegeled, seda suuremad väljundid, seda suuremad on probleemid, seda rohkem on põhjust avalikkuse ees esineda. Noorsootöötajad on samuti pandud sinna haridustöötajate hulka ja nüüd ma õhtuti kodus mõtlen: kus on minu koht sellel redelil. Aga nii kaua kui ma ei suuda ennast positsioneerida kasvõi mulle mitte meeldivale astmele, nii kaua ma ei teagi, kes ma olen või mis on minu väärtus. See ei, see ei selgu veel tarkadest raamatutest, ega mitte kusagilt. Kus asub sellel redelil noorsootöötaja?

Igapäevases töös on noorsootöötaja jaoks erinevate positsioonide tasakaalustamine omaette katsumus, et võita noorte usaldus ja anda noorele mõista, et noortehilt saadav informatsioon ja nõu on talle kasulik ja vajalik, tegeledes seeläbi noore sotsialiseerimise ja ühiskonnakriitilisuse tõstmisega. Selleks peab ka noorsootöötaja olema avatud noorte poolt algatatud jututeemadele, kuid samal ajal säilitama piisava autoriteedi, nt. kontrollides noorte kõnekasutust. Oluline oskus noorte endi igapäevastest kogemustest ja jutustatud 'lugudest' õppimine.

V2: me sotsialiseerime neid, niiöelda õpetame elama pidevalt. Neid tuleb kuulata ja nendega tuleb rääkida. Ühelt poolt nii nagu võrdne võrdsega, teiselt poolt ikka nii, et mina olen ikka mina. Et nende areng, üks nad arenevad igatpidi. Näiteks arenevad käeliselt, teevad savitegevust näiteks. Teiselt poolt areneb natukene vaimselt ka kui kui mina, kes parandab näiteks nende kõneviisi, et kohv on see sõna ja vahel mitte vahest ja. Mingid lihtsalt nagu otsesed näited. Teisest küljest räägime me nendega kõigest, suhetest ja seksist ja narkootikumidest, kus nemad muidugi rohkem harivad meid.

Kui palusin intervjuu käigus noorsootöötajatel võrrelda teisi noorsootööga tegelevaid asutusi (nt. Saue huvikeskus) avatud noortekeskuses toimuvaga, rõhutati peamiselt avatud noorsootöö meetodi põhimõtteid – nt. avatus kõigile noortele, tasuta sissepääs. Samal ajal näevad NK töötajad noortekeskust ühtlasi kui huvi *tekitajat*; nimelt soovitatakse noortel, kel mõni käeline tegevus hästi välja tuleb, astuda mõnda huvikeskuse pakutavasse ringi.

6.6.12 Noorteprojektide tulemuslikkuse hindamine: noorsootöötaja perspektiiv

Oluline teema noortepoliitika ja noorsootöö uuringute vallas on noorteprojektide tulemuslikkuse hindamine. See peaks olema oluline osa iga noorsootöötaja igapäevasest tööst ja kestma kogu projekti vältel. Üheks võimaluseks noorteprojektide käigus õpitut hinnata on *Noortepassi*¹⁷ täitmine.

¹⁷ vt. täpsemalt <http://euroopa.noored.ee/noortepass>

Saue NKS toimub aga projektide tulemuslikkuse hindamine ja analüüs enamasti konventsionaalsel teel – hinnatakse oma sisetunnet ja intuitsiooni põhjal. Märgiks projektide õnnestumisest ja olulisusest peetakse näiteks noorte suurt huvi. Heaks näiteks on nii NK korraldatav linnalaager kui Pivarootsi kunstilaager.

V2: Et enne kui jõudis kuulutus kodulehele või lehes ilmuda, oli juba pool laagrit täis registreeritud sel aastal ka. Et see räägib ka enda eest. Et see linnalaager või kunstilaager on väga hästi välja töötatud [...] ma julgen öelda nii, et nende väiksemate asjade kohta, et ega ei küsita väga midagi. Et kivi ka minu enda kapsaaeda, ega ma ka mingite väiksemate asjade puhul väga ei küsi. Noh, et kuidas teile nüüd meeldis ja jagan kuskil noortepäeval infolehed, küsitluslehed, tagasisidelehed laiali, et kuidas teile meeldis. Et üritus on tehtud, siis on ta kuidagi nagu tehtud noh.

Ehkki pikemate projektide järel küsitakse küll osalenud noorte tagasisidet, mis on enamasti põimunud nõ. ametliku "lõpupeo" või koosistumisega, meenutades pigem rituaali, millega projektile punkt pannakse.

J: Me oleme ikka niimoodi teinud, et kui meil miski asi lõpeb, siis me räägime vähemalt, räägime vähemalt suud puhtaks, et mis nemad arvavad ja kuidas võiks veel, mis nende soovid on ja kas saame haakuda ja kuidagi nii, et mis nad sellest kasu said, et vähemalt see seltskond, kes kohal on olnud...et me nagu hoiame vahet mingi ühe nädalakese, et kõik veel laagerdub, et me ei hakka seda siis kui esimesed emotsioonid on lõkkel veel, et siis on kõige kergem seda positiivset või negatiivset emotsiooni saada, et hoiame ühe väikse niisuguse vahe ja siis arutame, istume maha ja arutame veel. Nii oleme me küll teinud, aga mitte nii, et taaskord, et meil oleks ta kõik korralikult paberi peal.

Ehkki leitakse, et iga noorsootõtaja peab olema teadlik noorsootöö põhimõtetest ja erinevatest arenguteooriatest ning haridus- ja kasvatusteaduslikest meetoditest, on noortekeskuses *töötamise* praktiline kogemus hoopis midagi muud. Samas tunnetatakse, et noorsootööhariduse raames antavad praktilisema suunitlusega loengud on osutunud palju kasulikumaks. Näib, et noorsootõtaja hariduse käigus omandatud teoreetilisi teadmisi küll teadvustatakse, kuid süstemaatiliselt ja järjepidevalt ei kasutata.

V3: no selles mõttes, et minu meelest on nagu noorsootöö, sa õpid seda nagu läbi kogemuse, et sa pead kõik nagu järgi proovima ja läbi tegema. Selge, et ma, muidugi ma pean teadma neid psühholoogia eripärasid, kuidas noortele läheneda ja nende neid vajadusi ja kõike aga kindlasti mul seda kõike kusagil tulevikus läheb vaja, aga hetkel ma ei ole nagu äratundmist ei ole nagu eriti olnud. Et pigem võib olla sellised praktilisematest loengutest, et meil on seal [noorsootõtajaks õppides] olnud igast ürituste vedamise loenguid ja projektikirjutamist ja kõike seda, et see on nagu vajalik olnud. Et sellist väga kuiva teooria tundidest ei ole nagu siin keskuses kasu selles mõttes. Et seda sa nagu väga vähe saad kasutada.

Noorsootöölase hariduse kõrval on oluline teema ka kutsetunnistuse olemus ja taotlemisprotsess konkreetselt. Nimelt on läbi noorsootõtaja pilgu võimalik kutsetunnistusele esitatavaid nõudmisi

vaadata ka kriitilisemalt, milles samuti teooria ja praktika teatavas mõttes mõlemad “oma elu elavad” ning ei pruugi vastata sellele, millega noorsootõtaja oma igapäevases töös kohtub. Poliitiliste eesmärkide ja noorsootõtaja kutsetunnistuse kriteeriumite sümbioosi võib näha ka kui NK külastajatest “vale pildi maalimist” ning seeläbi negatiivse kuvandi tekitajat.

V4: soovitatakse rääkida oma teadmiste rakendamisest sellistel teemadel nagu kas ma tunnen ära narkojoobes lapse, kas ma tunnen ära tema olemise tervistkahjustavas keskkonnas, kas ma tunnen ära kui ta on stressieelses seisundis, kas ma tunnen ära kui ta on ma ei tea, mingi vaimupuude eelastmes, kas ma...kas ma oskan, kas ma tunnen...nii palju negatiivseid asju, et see on see on valdav küsimus juba niiõelda kutsestandardi väljatöötajatel. Järelikult siin siis peabki käima väga palju ma ei tea, erivajadustega, erinõudmistega, erisellistega. Selle võrra vähem satubki siia neid lapsi, kes tuleksid mõne hea ideega.

Ülaltoodust lähtuvalt võib näha, kuidas noorsootõtajatele vähene usk kutsetunnistuse saamiseks seatud kriteeriumitesse, noorsootööd puudutavatesse teoreetilistesse teadmistesse kui ka projektide ja õpitulemuste hindamine formaalsete vormide abil nende praktilist tegevust mõjutab. Hindamisvormide analüüs kui ka võimalike põhjuste väljaselgitamine, miks noorsootöö käigus õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimiseks loodud vahendeid projektide tulemuslikkuse hindamiseks täiel määral ei kasutata, vajavad kahtlemata edaspidist süvendatumat analüüsi ning liikumist noortepoliitika eesmärkide ja praktilise tegevuse vahel.

6.7 Juhtumiuuringu kokkuvõte

Läbiviidud analüüs kinnitab arusaama, et mõiste *noor* või *noored* all ei peetaks silmas homogeenset 7-26 aastase gruppi. Veelgi enam, antud analüüsi arvestades võiks välja tuua, et üht noortekeskust külastab erinevate huvide ja taustaga noored, kelle seotus noortekeskusega on erinev, kellesse erinevalt suhtutakse ja kellele erinevalt lähenetakse ning erinevaid isikuomadusi omistatakse. Kindlasti peaks aga neid grupe käsitlema kui *ideaaltüüpe* – st. noortekeskuses osaleb grupe, kes langevad väljatoodud gruppide vahele või neist omakorda “hargnevad“. NK üks tunnusjoon, mida ma eespool kuigi palju ei rõhutanud, kuid mis on oluline on see, kuidas noortekeskust külastavad erinevad grupid (nt. “projektirahvas”, “igapäevased tšillijad”) ka füüsiliselt teineteisest eemal tegutsevad – üks grupp, kes kasutab eelkõige noortekeskuse *ruume* ning teine, kes erinevates projektides osaledes tegutseb noortekeskuse ruumidest enamasti *väljaspool*. Keskkond, milles tegutsetakse, avaldab mõju nii selles toimijatele, samal ajal mõjutab ilmselgelt toimija ka *enda* tegevuskeskkonda. “Projektirahvas” tähtsustab eelkõige noorteprojektides osalemist ning omistab “igapäevastele tšillijate” tegevusele tähendusi just nende osalusvormi ja tegutsemise *koha* põhjal, kus oma vaba aega veedetakse. Samas, võib seda käsitleda kui eelist – st. noortekeskus on ja peakski olema kui multifunktsionaalne sotsiaalne ja ka füüsiline ruum, pakkudes vajalikke oskusi ja teadmisi erinevate noorteprojektide algatamiseks, vaatamata sellele, et paljud neist noortekeskuse ruumidest väljaspool aset leiavad. Samal ajal pakub NK füüsilist ruumi noortele, kel seda mujalt võimalik leida pole.

Peamine noortega vahetult kokkupuutuv ja nendega tegelev inimene on siiski noorsootõtaja. Seetõttu tahaksingi töö lõpuosas tähelepanu juhtida ning innustada ka järgnevaid uurijaid tähelepanu pöörama just noortekeskuse personalile. Kuivõrd igal aastal osa noori lahkub ja osa

juurde lisandub, on noortekeskuse pakutavad teenused (ja algatatud noorteprojektid) kõige enam mõjutatud just noortejuhtide ja noorsootöötajate endi huvidest ja tegevusest. Siinjuures tulekski mõista, mida noorsootöötajad enda jaoks oma töös ja noorte jaoks korraldatavates tegevustes olulist leiavad, sest see "oluline" (hoiakud, väärtushinnangud, harjumused) kandub paratamatult edasi ka noortele. Näiteks lauamängude mängimine ja käsitöö tegemine (mis võivad pealtnäha tunduda kui lihtsad vaba aja sisustamise vormid) on Saue NKs muutunud omamoodi noorsootöö meetodiks, mis võimaldab teostada üht noorsootöötaja eesmärki – noori paremini mõista ning neid seeläbi nõustada.

Analüüsi viimases osas võib näha, et noorsootöötajad enamasti noorteprojektide õpitulemuste hindamisel formaalseid meetodeid ei kasuta vaid põhistavad oma hinnangu pigem intuitsioonile ja sisetundele. Põhjuseid, miks olemasolevaid meetodeid (nt. noortepass) projektitulemuste hindamiseks ei kasutata, vajavad veel väljaselgitamist.

Noorsootöö tulemuslikkuse hindamise kõrval on oluline tõstatada ka noorsootöötaja professiooni ja positsiooni probleemid ja eripärad, mida noorsootöötajad oluliseks peavad. Milline on noorsootöötaja asend ja roll teiste pedagoogide hulgas? Kui puuduvad selged kriteeriumid ja võimalused *enda* töö hindamiseks ja noorele õpetatu kokkuvõtmises, siis mõjutab see kahtlemata nii noorsootöötaja arusaama endast ja oma tööst, muutes keerukaks noorsootöötaja positsiooni määratlemise ning viimase tegevuse olulisuse näitamise.

7 Noortekeskuste toimimismehhanismid, rahulolu ja elujõulisus. Kokkuvõte ja ettepanekud.

Noortekeskuste toimimismehhanismid

Võrreldes noorte üldarvuga, käib noortekeskuses suhteliselt vähe noori. Arvestades organisatsioonide suurust, noorte arvu ja teisi vaba aja veetmise võimalusi, on see loomulik. Noortekeskustes käijatest enamik käib ühes keskus. Noortekeskuses käivad suhteliselt aktiivsed noored, kellest enamiku jaoks kujutab noortekeskuses käimine ilmselt täiendavat alternatiivi teistele noortele mõeldud tegevustele, mitte aga ei asenda teisi osalusviise. Enamiku jaoks ei ole tegemist 'kas see või teine' valikuga vaid pigem 'see ja teine' olukorraga. Vanemate majanduslik olukord või keskuse võimalused ei ole teguriteks, mis takistavad oluliselt noortekeskuses käimist. Küsitlustulemustest selgub ka, et enamiku noortekeskustes käijatest kontaktid noorsootõtajate ja juhendajatega on suhteliselt napid.

Noortekeskuses käib erinevate huvidega ja erineva taustaga noori, kes tegelevad ka erinevate tegevustega. „Projektirahvas“ moodustab kõige väiksema kuid kõige aktiivsema osa noortekeskuses käivatest noortest. Selle grupi olemasolu näitavad nii küsitlusuuring kui ka juhtumiuuring. „Projektirahva“ kohta võib siiski ilmselt öelda, et nende hulgast paljudel ei jätku aega ega energiat muude noortele mõeldud tegevuste ja võimalustega tegeleda, vähemalt mitte sellisel määral nagu eakaaslastel, kes ei tegele projektide vedamisega noortekeskuses. Enamiku noortekeskustest käijatest moodustavad n.ö. „tšillijad“, kes kasutavad peasjalikult noortekeskuse ruume, sisseaseadet, varustust. Ka selle kontingendi olemasolu peegeldus nii grupiintervjuudes kui küsitlusandmetes. Nii küsitlus kui juhtumiuuring näitavad, et vanematepere sotsiaal-majanduslik olukord ei ole noortekeskuses käimise oluline determinant. Kvalitatiivne osa näitas, et tinglikult võib eristada ühte kategooriat, kelle elus on probleemid, mille lahendamisel nad vajavad ühiskonna abi. Noortekeskus saab aidata – kas ärakuulamise ja nõustamise abil või siis, raskematel juhtudel, juba noort sotsiaaltöötaja ja/või teiste spetsialistide juurde suunates. Kuid probleemide tekkimise oluliste põhjuste hulgas ei ole, nagu öeldud, vanematepere majanduslik olukord vaid pigem vanemliku tähelepanu puudumine. Väljatoodud grupid esindavad n.ö. 'ideaaltüüpe', mudeleid, tegelikkuses on piirid gruppide vahel pehmed, noored võivad kuuluda mitmesse gruppi ja/või liikuda ühest teise. Infootsingu mustrid on noortekeskuses käijate ja mittekäijate hulgas sarnased.

Ettepanek 1. Noortekeskused võiksid astuda samme noorte aktiivseks kaasamiseks tegevustesse. Arvestades noortekeskustes käivate noorte käitumismustreid, tundub põhjendatud keskendumine pigem kvaliteedile kui kvantiteedile ehk „tšillijate“ osakaalu vähendamisele ja „projektirahva“ osakaalu suurendamisele.

Ettepanek 2. Üks noortekeskuse tegevuse korralduse eesmärkidest võiks olla noorte ja noorsootõtaja vahelise kontakti aega võiks pikendada, see annaks täiendava võimalusi panustada noorte arengu toetamisse. Noorte kaasamine aktiivsetesse tegevustesse pakub selleks võimalusi.

Noortekeskuses käivate noorte hulgas on võrdlemisi palju neid, kes soovivad noortele mõeldud tegevustes õppida midagi sellist, mida kasutada igapäevases elus. Kuigi ka teised noored soovivad õppida uusi oskusi, saada kogemusi, on noortekeskustes käijate hulgas veidi enam õpihimulisi.

Ettepanek 3. Suurendada erinevaid pädevusi ja oskusi arendavate programmide osakaalu noortekeskuses. Kuna kool on üks pidevatest koostööpartneritest noortekeskusele, võiks mõelda võimalustele, kuidas noortekeskuses pakutavad võimalused toetaksid formaalharidussüsteemis antavaid teadmisi.

Ettepanek 4. Välja töötada mainekujunduseesmärgid ja tegevused nende saavutamiseks. Üheks kandvaks ideeks võiks olla teadvustada noortele ja lapsevanematele noortekeskust ja noorsootööd võimalusena õppida ja harjutada erinevaid praktilisi, igapäevaelus vajaminevaid oskusi. Miks mitte positsioneerida noortekeskust kooli partnerina?

Noortekeskust veavad reeglina üks-kaks inimest, kes on tööl täisajaliselt (ja nende tegelik tööaeg võib ületada märgatavalt normtööaja). Nende ülesanne on terve keskuse tegevuse planeerimine ja üldjuhtimine, tegevuste elluviimise tagamine, projektijuhtide leidmine ja teised üldised küsimused. Samas teevad nad ka ise vahetut tööd noortega – ja paljudel juhtudel moodustab vahetu noorsootöö isegi suurema osa nende tööajast. Tulevikku vaadates näeme nende soovi pigem suurendada aega noortega tehtavatele tegevustele kui noortekeskuse juhtimisele. Enamik noortekeskuste töötajatest on projektijuhid, kes töötavad osajaliselt. Reeglina töötavad noortekeskustes koos staažikad ja uued töötajad. Kogenud ja uut töötajate koostöö ühes kollektiivis on kahtlemata tervitatav: see annab uutele võimaluse õppida kogenud kolleegidelt ja vanematel töötajatel saada osa noorte energiast ja uuendusmeelsusest. „Uute“ hulgas on ka mitmeid, kel erialane haridustee praegu pooleli. Töötajaskond on põhiliselt naissoost.

Noortega vahetult kokku puutuvate projektijuhtide ja teiste noorsootöötajate haridus on suhteliselt harva erialane (noorsootööalane). Suhteliselt palju on lähedase eriala omandanud inimesi (näiteks õpetaja, sotsiaaltöötaja, psühholoog). Peamiselt tulevad nende oskused ja töövõtted ametis õppimisest (paljudel on pikaajaline kogemus noortevaldkonnas) ning kursustel osalemisest. Paraku on peaaegu kõik noorsootöötajad naised.

Ettepanek 5. Toetada töötajate erialase hariduse omandamist ja arengut: võimalusel värvata tööle eriharidusega inimesi, soodustada töötajate erialase hariduse omandamist, osalemist koolitustel, iseseisvat enesetäiendamist.

Ettepanek 6. Toetada omavahelist praktikate, heade praktikate ja kogemuste vahetamist, nii ühe noortekeskuse sees kui ka noortekeskuste vahel. Selle osa võiks olla õppivale organisatsioonile omaste infosüsteemide väljatöötamine ja praktikas rakendamine.

Ettepanek 7. Värvata võimalusel enam mehi töötajate, projektijuhtide hulka.

Noortekeskustel on väga palju partnereid oma tegevuste elluviimisel. Suurima osa noortekeskuste partner on teine noortekeskus – tugeva koostöövõrgustiku olemasolu tuleb hinnata positiivselt.

Ettepanek 8. Arendada omavahelisi koostöösuhteid. Vastastikune toetus on abiks nii keerulistel aegadel kui keeruliste ülesannete, näiteks laienemine, edukal lahendamisel.

Tulevikku vaadates näeme noortekeskuste kui organisatsioonide plaane oma tegevust mitmekesistada. Plaanitakse keskenduda senisest enam puudega noortele, vanematele eagruppidele, leida uusi koostööpartnereid. Koostööpartnerite ringi laiendamisel on pilk suunatud noorte ja noorteorganisatsioonide poole; koostöö traditsiooniliste partneritega võib isegi väheneda. Oluline siinkohal on just üldine meelestatus organisatsiooni tegevuse laiendamisele ja mitmekesistamisele.

Selle plaaniga sobib kokku juhtide plaan end koolitada just juhtimise vallas – suurem ja keerulisem organisatsioon nõuab ka kvaliteetsemat juhtimist. Samas on suhteliselt vähestel noortekeskustel olemas ajakohastatud visioon ja tegevuskava tulevikuks, isegi kui suhteliselt paljud kavatsevad selle luua või kaasajastada lähiajal. Kuigi praktiliselt kõigi noortekeskuse juhtide ja KOV ametnike arvates on noortekeskused paindlikud, siis mõlema hulgast viiendiku arvates noortekeskused ei ole tugevad organisatsioonid.

Ettepanek 9. Toetada noortekeskuste juhtimise kvaliteedi tõusu. Seda võib teha nii juhtimisfunktsiooni täitvate inimeste oskuste parendamise teel, heade praktikate ja kogemuste vahetamise ja nõustamise teel, kindlate nõudmiste ja hindamiskriteeriumide sisseseadmisega

Keskmise noortekeskuse puhul tuleb selle tulude kolmest kroonist kaks ühest allikast – kohaliku omavalitsuse eelarvest. See tähendab kahte asja. Esiteks, noortekeskuste tegevus sõltub suures ulatuses ühest rahastajast. Kui sellega midagi juhtub, siis on oluline osa tegevusest häiritud. Selle riski maandamiseks oleks tervitatav alternatiivsete rahastusvõimaluste leidmine. Teiseks, see tähendab tihedat koostööd kohaliku omavalitsusega. Nagu näeme ametnike küsitlusest, on koostöö tõepoolest tihe, kohtumised toimuvad praktiliselt iganädalaselt. Kohaliku omavalitsuse ametnike hariduslik ja tööalane taust loob võimaluse teineteise mõistmiseks. Ametnikest paljudel on noorsootöölane või lähedane haridus ning paljudel on pikaajaline kogemus töös vahetult noortega ja ka noortekeskuses; kõigil sellist tausta siiski ei ole.

Ettepanek 10. Toetada noortekeskuste ja kohalike omavalitsuse noortevaldkonna ametnike vahelist suhtlemist ja infovahetust.

Mida noortekeskus pakub ühiskonnale?

Noorsootöösutusena on noortekeskuse roll toetada noorte isiksuslikku arengut aktiivseks ühiskonnaliikmeks. Rahulolu noortekeskuste poolt pakutava keskkonnaga noortele ja lastevanematele on suur nii noorte, lapsevanemate kui ametnike hulgas. Lapsevanemate hulgas on rahulolevaid märgatavalt enam nende puhul, kelle laps käib noortekeskus(t)es. Noortekeskuse töötajad on see osa noortekeskusest, millega ollakse rahul kõige enam; sisseseade, materiaalne olukorda aga see osa noortekeskusest, millega rahulolevaid on kõige vähem. Rahulolevate ühesugune osakaal (vea piirides) kõigis gruppides annab tulemustele rohkem usaldusväarsust.

Tabel 17. Rahulolu noortekeskuste erinevate aspektidega. Noorte, lapsevanemate ja ametnike hinnangud

	Noored	Lapsevanemad	Ametnikud
Rahul noorsootöötajatega	83%	77%	86%
Rahul asukohaga	81%	87%	73%
Rahul töökorraldusega	79%	78%	83%
Rahul vahendite-võimalustega	76%		66%
Rahul noortekeskuse arendava mõjuga		80%	
Rahul pakutavate tegevustega			68%

Noortekeskuse kuvandi blokk näitab samuti enamiku nõustumist noortekeskuse erinevaid positiivseid aspekte esitavate väidetega. Väide, mis toob esile problemaatilise koha noortekeskuses, on keskuste materiaalne olukord – kolmandiku vastanute arvates on sisustus kehva.

Alltoodud võrdlevas tabelis eristuvad arvamuste põhjal noored, lapsevanemad ning ametnikud ja noortekeskuste juhid. Ametnike ja juhtide arvamused on teineteisega väga sarnased kuid mitmes punktis erinevad lapsevanemate ja noorte arvamusest. Märksa enam nõustujaid noorte ja lapsevanemate hulgas on väidetega „noortekeskuses on kõik ette ära korraldatud“, „noortekeskuses ei ole tegelikult midagi huvitavat teha“, „noorsootöötajad on liiga kasvatavad“, „noortekeskuses ei saa abi igapäevaste probleemide lahendamisel“, „noortekeskusesse jõudmine on aeganõudev ja keeruline“. Need vastused näitavad, et tasub analüüsida võimalusi keskuse tegevuse arendamiseks ja kaaluda muudatusi, mis suurendaksid noorte ja lapsevanemate rahulolu, häirimata samas keskuse sotsiaal-pedagoogilist funktsiooni. Võibolla on siinkohal samm lahenduste poole liikumisel lihtsalt 'klientide' arvamuste parem tundmaõppimine?

Ettepanek 11. Õppida paremini tundma noorte ja lapsevanemate ootusi noortekeskusele.

Tabel 18. Noortekeskuse kuvand. Noorte, lapsevanemate, ametnike ja juhtide arvamused

	Noored	Lapsevanemad	Ametnikud	Juhid
NK toetab noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust	92%	96%	100%	100%
NKs ei olda huvitatud noorte soovidest ja vajadustest	8%	4%	0%	0%
NKs on kõik ette ära korraldatud, puudub võimalus ise kaasa rääkida	28%	31%	6%	5%
NKs on võimalik ise sisseseadet ja reegleid korraldada	72%	69%	94%	95%
NK sisseseade on ilus ja korralik	68%	74%	69%	53%
NK sisustus on kehva	32%	26%	31%	47%
NK on vanamoodne	21%	13%	9%	17%
NK on noortepärane	79%	87%	91%	83%
NK on avatud kõigile noortele	80%	79%	88%	88%
NK ei ole tegelikult kõigile avatud, ainult teatud gruppidele	20%	21%	12%	13%
NKs ei ole üldiselt midagi huvitavat teha	28%	8%	0%	8%
NKs üldiselt on huvitav	72%	92%	100%	92%
NKs käivad reeglina tavalised noored	87%	95%	90%	91%
NKs käivad reeglina korrale mittealluvad noored	13%	5%	10%	9%
NK noorsootöötajad ei lase noortel olla, on liiga kasvatavad	12%	6%	0%	1%
NKs saavad noored vabalt olla, kui järgivad NK reegleid	88%	94%	100%	99%

Tabel 19 jätk.

	Noored	Lapsevanemad	Ametnikud	Juhid
NKs saab abi igapäevaste probleemide lahendamisel	71%	67%	88%	89%
NKs ei saa abi igapäevaste probleemide lahendamisel	29%	33%	13%	11%
NK on koht, kus olla siis, kui koju ei saa/taha ja mujale ei ole minna	23%	23%	19%	15%
NK on koht, kus saab lihtsalt mõnusalt olla	77%	77%	81%	85%
NKs saab tähistada sünnipäevi, toimuvad üritused	85%	99%	100%	100%
NKs tarvitatakse alkoholi ja muid mõnuaineid, toimuvad "läbud"	15%	1%	0%	0%
NKsse jõudmine on aeganõudev ja keeruline	27%	18%	10%	10%
NKsse jõudmine on lihtne	73%	82%	90%	90%
NKs noortele pakutav mõjub arendavalt			100%	98%
NKs noortele pakutav ei mõju arendavalt			0%	2%
NKd on ajatäitekohaks			6%	14%
NKd pakuvad keskkonda oskuste õppimiseks			94%	86%

Praktiliselt kõikide juhtide ja ametnike arvates on just noortekeskus keskne noorsootöö teenuse osutaja omavalitsuses ning see teenus on väga väärtuslik ühiskonnale.

Noortekeskuste juhtide arvates pakub nende noortekeskus rohkem võimalusi kui omane ühele heale noortekeskusele. Sellele vaatamata on plaanis laiendada võimaluste spektrit; osalt on plaanitud muutused suunatud just eelnevas tabelis osutatud arenguvõimaluste täitmisele. Noorte vastuseid noortekeskuse võimaluste kohta analüüsid näeme noortekeskustes käijate vastustes oluliselt suuremat rahulolu pakutavate võimalustega, võrreldes noortekeskuses mittekäijate vastustega. Selline vastustemuster haakub eelnevalt väljatoodud juhtide arvamusega, et noortekeskused pakuvad noortele tegelikult oluliselt rohkem võimalusi kui arendavateks tegevusteks, arendavaks keskkonnaks olemiseks (minimaalselt) vajalik. Vastused näitavad ka seda, et noortekeskuses mittekäivate noorte ettekujutuses on noortekeskused märgatavalt vaesemate võimalustega kui see tegelikkuses on. Nii lapsevanemate kui noorte hulgas ilmnenud negatiivseid eelarvamusi murdes oleks võimalik ilmselt suurendada noortekeskuste võimaluste kasutamist erinevate noorte poolt.

Ettepanek 12. Pöörata tähelepanu mainekujundusele, töötada välja ja teadvustada ühiskonnas positiivset sõnumit noortekeskuse tegelikest võimalustest.

Noorsootöötajate arvates täiendavad noored paljusid pädevusi ja oskusi noortekeskuses toimivate tegevuste kaudu. Sellisena pakub noortekeskus olulist täiendust koolile ja miks mitte ka teistele noortele mõeldud tegevustele ja organisatsioonidele.

Võrreldes noorsootöötajate hinnangut noorte soovidega – mida õppida – näeme mõningasi lahknevusi. On oskusi ja pädevusi, mille puhul seda õppida soovivate noorte osakaal ületab märgatavalt noorsootöötajate hinnangul seda noortekeskuses arendanute osakaalu:

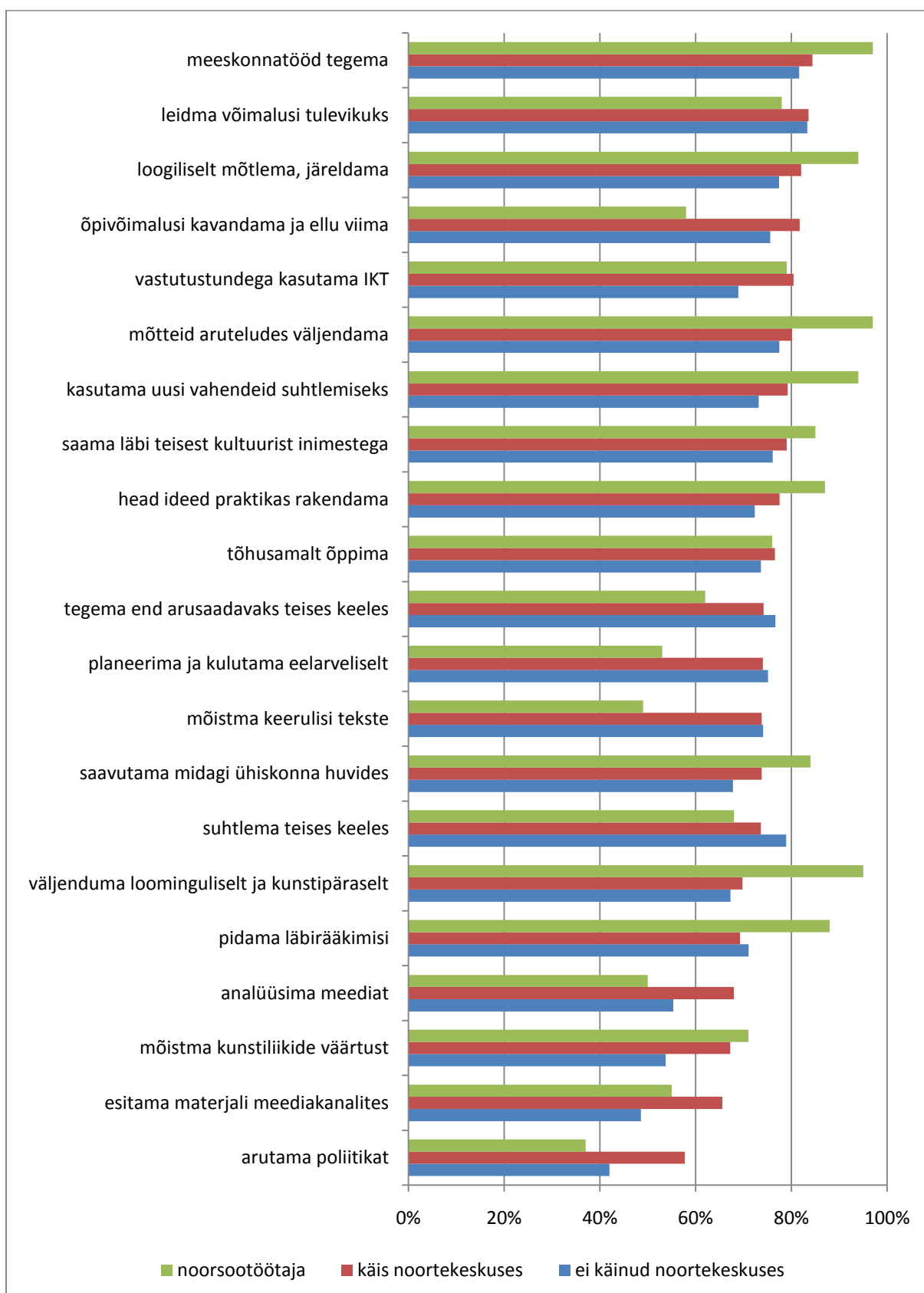
- Võimaluste leidmine enda tulevikuks,
- Õpivõimaluste kavandamine ja elluviimine
- Enda arusaadavaks tegemine teises keeles
- Eelarvest lähtuv kulude planeerimine ja kulutamine
- Keeruliste tekstide mõistmine
- Teises keeles suhtlemine
- Meedia kriitiline analüüs
- Materjalid esitamine meediakanalites
- Tõsiselt poliitiliste teemade üle arutamine

On ka oskusi ja pädevusi, mille puhul olukord on vastupidine – noorsootöötajate hulgas on suhteliselt enam neid, kelle hinnangul on noor õppinud konkreetset asja kui noorte hulgas neid, kes seda tahaksid õppida:

- Meeskonnas töötamine
- Loogiliselt mõtlemine ja järelduste tegemine
- Mõtete väljendamine aruteludes
- Uute suhtlemisvahendite kasutamine
- Teisest kultuurist inimestega läbisaamine
- Hea idee väljatöötamine ja praktikas rakendamine
- Millegi saavutamine ühiskonna või kogukonna huvides
- Loominguliselt ja kunstipäraselt väljendumine
- Läbirääkimiste pidamine

Kuigi küsimuste sõnastus oli erinev noorsootöötajate ja noorte ankeedis, mistõttu tulemused ei ole otseselt võrreldavad, annab võrdlus loodetavasti siiski alust analüüsida noortekeskuste tegevust ning teha edasisi plaane.

Ettepanek 13. Analüüsida õpitegevust noortekeskuses; töötada välja ja rakendada tegevusi, projekte mis arendaksid põhjendatud oskuste ja pädevuste kujunemist. Kindlasti tuleks kvaliteetteadmiste saamiseks ja kasutamiseks arendada koostöö teadus-arendusasutustega ning teiste ühiskonnauuringuid läbiviivate organisatsioonidega, kasutada juba olemasolevaid uuringuid ja statistikat.

Joonis 74. Noorte arvamused noorsootöös õppida soovitavate oskuste ja noorsootõtajate hinnangul noortekeskuses õpitavate oskuste kohta

Lisaks otseselt noorte arendamise kaudu ühiskonda antavale panusele saab noortekeskus ka lapsevanematele pakkuda lisaväärtust. Noorsootöötajate enamik, kellest ilmselt paljud on ka ise lapsevanemad või vanavanemad, nõustusid noortekeskuse väärtust lapsevanemate jaoks kirjeldavate väidetega (noortekeskus panustab lapse arengusse, hoiab eemal negatiivsetest teguritest, võimaldab saada sõpru-tuttavaid ja meeldivaid kogemusi). Need arvamused haakuvad lapsevanemate kõrgete rahulolunäitajatega.

Analüüs ei näidanud noortekeskuses käijate paremat kultuuridevahelist lõimitust ei eestlaste ega mitte-eestlaste hulgas.

Ettepanek 14. Kuna noortekeskus kujutab endast kõigile noortele avatud ruumi, siis võiks mõelda kultuuridevahelist lõimumist toetavate eesmärkide sõnastamisele ja nende saavutamiseks sobivate tegevuste algatamisele.

Noortekeskuste elujõulisus

Hinnang noortekeskuste elujõulisuse kujuneb eelnevate teemade integreeritud käsitlemisel. Oluline indikaator on rahulolu nende tegevusega. Erinevate sidusgruppide kõrget rahulolumäära võib tõlgendada märgina sellest, et sidusgruppide nägemuses on noortekeskustel oma koht ühiskonnas. Oluline on siinjuures see, et vahetu kokkupuutekogemusega inimeste (nii noorte, lapsevanemate kui ka ametnike hulgas) arvamused on positiivsemad. See viib mõttele, et noortekeskuste elujõulisuse seisukohalt on oluline negatiivsete eelarvamuste kummutamine ja noortekeskuse võimlauste teadvustamine ühiskonnas.

Noortekeskuse kuvandi blokis sisalduvatele väidetele antud vastused annavad samuti alust arvata, et laste ja noorte, nende vanemate, ametnike ning juhtide arvates on noortekeskustel oma koht ühiskonnas. Muidugi on võimalik osutatavat teenust arendada kooskõlas erinevate gruppide ootustega, kuid noortekeskuse elujõulisuse hindamise seisukohast on tegemist pigem üksikasjade parandamisega ja lisamisega, mitte põhimõtteliste probleemidega.

Noortekeskuste plaanid tegevust mitmekesistada, leida uusi sihtgrupe ja koostööpartnereid, uusi tegevusi on märk eestvedajate teotahtest. Kuna enamikku noortekeskusi veavad üks-kaks inimest, siis nende plaanid tõsta endajuhtimisalast pädevust ning pöörata rohkem tähelepanu noortega tegelemisele viitavad nende kavatsustele jätkata noortekeskuste tegevusega. Muutuste läbiviimisel on edu saavutamiseks oluline muutuste juhtimine, milleks hetkel tunduvad valmis olevat suhteliselt vähesed keskused. Noortekeskuste praktiline juhtimine võibki osutuda pudelikaelaks laienemise hea idee realiseerimisel. Nii kohalik omavalitsus kui teised institutsioonid saavad siinkohal astuda samme selle toetamiseks. Tegevuste mitmekesistamine, uute sihtgruppide ja partnerite leidmine aitab noortekeskustel kinnistada oma kohta ühiskonnas, ja seeläbi suurendada ka elujõulisust.

Koos tegevuse mitmekesistumisega peaks kaasnema ka tuluallikate arvu kasv. Uute partnerite ja uute sihtgruppide ning uute projektide alates on ilmselt võimalik suurendada ka rahastusallikate arvu. Vastastikune mõistmine, tihedad kontaktid ja noortekeskuste käsitlemine kohaliku omavalitsuse keske noorsootöösutusena annab põhjust arvata, et koostöö jätkub. Enamiku noortekeskuste jaoks

on see võtmeküsimus, kuna keskmiselt kaks kolmandikku nende eelarvest tuleb kohalikul omavalitsuselt. Küsitluse andmeil peab 100% ametnikest noortekeskust meeldivaks koostööpartneriks.

Toimiv koostöö erinevate partneritega kindlasti toetab iga üksikut noortekeskust. Selles võtmes on positiivses mõttes tähelepanuväärne, et just teine noortekeskus on pidevaks koostööpartneriks kõige suuremale hulgale noortekeskustest. Elujõulisuse suurendamiseks tuleb koostöösuhteid kindlasti arendada nii noortekeskustega kui teiste organisatsioonidega.

8 Kasutatud allikad ja kirjandus

Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory*. London: Sage Publications.

Eesti Noorteühenduste Liit (2006). Tallinna Noorteühenduste kaardistamine. Tallinn.

Eesti Noorteühenduste Liit (2008). Noorsootöö rahastamine kohalikes omavalitsustes. Tallinn.

Rohi, A. (2009). Noorsootöötajate töötasu ja töömotivatsiooni ja töörahulolu tegurina. Vt mihus nr. 3

Haridus- ja teadusministeerium (2005). Eestis tegutsevate noorteorganisatsioonide ja noorteorganisatsioonide katusorganisatsioonide uuring. Tallinn.

Faktum/Huvikeskuste juhtide kogu (2005). Vanemate suhtumine laste ja noorte huvialaharidusse. Tallinn.

Simons, H. (2009). *Case Study Research in Practice*. Sage.

Eesti Noorsootöö Kontseptsioon, Haridusministeerium. Tallinn, 2001.

Eesti Noorsootöö Strateegia (2006-2013), Haridus- ja Teadusministeerium. Tartu, 2006.

Euroopa Noored Eesti büroo: euroopa.noored.ee

Eesti ANK koduleht: www.ank.ee

Saue noortekeskuse koduleht: www.sauenortekeskus.ee